

**DABAS PARKA
„BERNĀTI”
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2016. gada līdz 2028. gadam

Pasūtītājs

DABAS AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE

Izstrādātājs

LATVIJAS DABAS FONDS

Dabas aizsardzības plāna izstrādes vadītāja Baiba Strazdiņa

Rīga, 2015/2016

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti

Baiba Strazdiņa, plāna izstrādes koordinatore;
Marta Baumannē, asistente, kartogrāfe;
Monika Jansone, augu un meža biotopu eksperte;
Egija Biseniece, augu un piekrastes biotopu eksperte;
Voldemārs Spuņģis, entomologs;
Helmuts Hofmanis, ornitologs;
Jānis Lapinskis, ģeologs.

Plāna 2.6.3. nodaļa sagatavota pēc tūrisma eksperta Andra Klepera sagatavotās informācijas

Plāna izstrādes uzraudzības grupas dalībnieki

Kristīne Vilciņa, Dabas aizsardzības pārvaldes nodrošinājuma un finanšu departamenta Projektu nodaļas projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” dabas aizsardzības plānošanas un uzraudzības eksperte;
Agris Petermanis, Nīcas novada domes priekšsēdētājs;
Roberts Bērziņš, Valsts vides dienesta Liepājas reģionālās vides pārvaldes Kontroles daļas vadītājs;
Bruno Herbsts, Lauku atbalsta dienesta Dienvidkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Kontroles un uzraudzības daļas vecākais inspektors;
Monika Jansone, Valsts meža dienesta Dienvidkurzemes virsmežniecības inženiere vides aizsardzības jautājumos;
Dace Dumbere-Bregže, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras Investīciju projektu departamenta Projektu attīstības nodaļas projektu vadītāja;
Solvita Reine, Valsts akciju sabiedrības “Latvijas Valsts meži” Dienvidkurzemes mežsaimniecības vides plānošanas speciāliste;
Elita Kalniņa, Vides aizsardzības kluba viceprezidente.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” projekta 4.3-24/NFI/INP-003 „Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” ietvaros

Dabas aizsardzības plānā lietotie saīsinājumi

AIN – Aizsardzības un izmantošanas noteikumi

AJT – Aizsargājama jūras teritorija

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

ES – Eiropas Savienība

EK – Eiropas Komisija

ĪADT – Īpaši aizsargājamā dabas teritorija

LĢIA – Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra

LLPA – Latvijā ligzdojošo putnu atlants

LOB – Latvijas Ornitoloģijas biedrība

LOF – Latvijas Orientēšanās federācija

LR – Latvijas Republika

LU BF – Latvijas universitātes Bioloģijas fakultāte

LVĢMA – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra

LVM – Valsts akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži”

MK – Ministru Kabinets

SIA – Sabiedrība ar ierobežotu atbildību

TIC – Tūrisma informācijas centrs

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VMD – Valsts meža dienests

VVD – Valsts vides dienests

Saturs

KOPSAVILKUMS	5
I TERITORIJAS APRAKSTS	8
1.1. Vispārēja informācija par teritoriju	8
1.1.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība	8
1.1.2. Zemes īpašuma formas un izmantošanas veidi	8
1.1.3. Nīcas novada teritorijas plānojumos noteiktā teritorijas izmantošana	9
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	12
1.1.5. Teritorijas aizsardzības vēsture	13
1.1.6. Teritorijas apsaimniekošanas vēsture	15
1.1.7. Kultūrvēsturiskais raksturojums	17
1.1.8. Valsts un pašvaldību institūciju funkcijas un atbildība dabas parka teritorijā	18
1.2. Normatīvo aktu normas	19
1.2.1. Latvijas Republikas normatīvie akti	19
1.2.2. Starptautiskās saistības	23
1.2.3. Teritorijas plānošanas dokumenti	24
1.3. Teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums	27
1.3.1. Klimats	27
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija	28
1.3.3. Hidroloģija	34
1.3.4. Augšnes	35
1.4. Teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas raksturojums	35
1.4.1. Teritorijas iedzīvotāji	35
1.4.2. Teritorijas apmeklētāji	35
1.4.3. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze	38
1.4.4. Teritorijas izmantošana	39
II TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	45
2.1. Teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori	45
2.2. Teritorijas ainaviskais novērtējums	45
2.3. Īpaši aizsargājami biotopi, to dabas aizsardzības vērtība un tos ietekmējošie faktori	47
2.4. Īpaši aizsargājamās sugas	61
2.5. Citas vērtības un tās ietekmējošie faktori	72
2.6. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums	74
III TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANA	75
3.1. Iepriekšējā plāna periodā veikto apsaimniekošanas pasākumu izvērtējums	75
3.2. Dabas parka aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi	79
3.3. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi	80
3.4. Nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu apraksts	86
3.5. Plānoto biotopu apsaimniekošanas pasākumu apjomi	99
IV PRIEKŠLIKUMI FUNKCIONĀLĀ ZONĒJUMA UN INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU IZMAIŅĀM	101
4.1. Priekšlikumi teritorijas funkcionālā zonējuma un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izmaiņām	101
4.2. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projekts	104
V PLĀNA IEVIEŠANA	111
5.1. Plāna ieviešanas praktiskie aspekti	111
5.2. Nepieciešamie grozījumi teritorijas plānojumos	111
LITERATŪRAS SARAKSTS	113

Kopsavilkums

Dabas parks „Bernāti” atrodas Latvijas dienvidrietumos, Nīcas novadā starp Bernātiem un Jūrmalcietu (1.attēls). Dabas parkā ietvertās teritorijas aizsardzība aizsākās 1992. gadā, kad Bernātu mežaino piejūras kāpu aizsardzībai tika izveidots vietējas nozīmes dabas liegums „Bernāti”. 1999. gadā teritorijai tika piešķirts valsts nozīmes aizsargājamas dabas teritorijas – dabas lieguma – statuss, bet 2003. gadā – dabas parka statuss. Šobrīd parka teritorija aizņem 768 ha lielu teritoriju un tai ir piešķirts Eiropas Savienības (ES) nozīmes īpaši aizsargājamas teritorijas – *Natura 2000* vietas – statuss.

Dabas parka lielākā vērtība ir piekrastes biotopi, ar tiem saistītās augu un dzīvnieku sugas un parka biotopu piedāvātie rekreatīvie pakalpojumi. Tā ir nozīmīga teritorija Latvijas piekrastes biotopu kompleksa un, jo īpaši Mežainu piejūras kāpu aizsardzībai. Nozīmīga parka vērtība ir arī pelēkās kāpas, smilšainās pludmales, dabiskiem krasta attīstības procesiem pakļautās primārās kāpas un kangaru-vigu komplekss ar parasto purmiršu audzēm. Kopumā dabas parkā konstatēti deviņi Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi – *Jūras stāvkrasti 1230, Embrionālās kāpas 2110, Priekškāpas 2120, Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130**, *Mitras starpkāpu ieplakas 2190, Staignāju meži 9080**, *Mežainas piejūras kāpas 2180, Veci vai dabiski boreāli meži 9010** un *Purvaini meži 91D0*. To kopējā platība ir 722, kas veido 94% no parka kopplatības. Dabas parka biotopi nodrošina piemērotas dzīves vietas 23 Latvijā aizsargājamām augu, sēņu, ķērpju, bezmugurkaulnieku un putnu sugām. 14 no tām ir aizsargājamas visā Eiropas Savienībā.

Pirmais dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāns tika izstrādāts 2003./2004. gadā. Tajā aprakstīti sākotnējās teritorijas izpētes rezultāti un izstrādāts pasākumu plāns tuvākajiem 10 gadiem. Taču plāns netika saskaņots un lielākā daļa no plānā paredzētajiem pasākumiem palika nerealizēti. Tomēr balstoties uz plānā apkopoto informāciju tika izstrādāti parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (17.04.2004. Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr.273), kuri šobrīd regulē parka izmantošanu. Tajos definēts parka dalījums dabas lieguma, dabas parka un neitrālajā zonā, un noteikts, ka šo zonu izmantošanu reglamentē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (16.03.2010. MK noteikumi Nr.264.). Papildus tie nosaka zemes īpašumu dalīšanas un dzīvojamo piekabju un pagaidu būvju izmantošanas nosacījumus.

2015. gadā, izstrādājot jaunu dabas parka dabas aizsardzības plānu, liela uzmanība tika veltīta teritorijas izpētei, īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un biotopu kvalitātes novērtēšanai, to aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzību noteikšanai un dažādo dabas parka izmantošanas interešu saskaņošanai. Plānojot turpmāko teritorijas izmantošanu, ņemts vērā arī fakts, ka teritorijai ir piešķirts dabas parka statuss, kas nosaka, ka šī teritorija izmantojama ne tikai dabas aizsardzībai, bet arī rekreācijas un dabas izglītības funkciju nodrošināšanai (Likuma par ĪADT 5.pants).

Ņemot to vērā, dabas parka aizsardzībai un apsaimniekošanai noteikti četri ilgtermiņa mērķi:

1. Nodrošināt labvēlīgu aizsardzības stāvokli Latvijā un ES aizsargājamiem biotopiem un retām un īpaši aizsargājamām sugām.
2. Saglabāt teritorijas ainavisko un kultūrvēsturisko mantojumu.
3. Radīt priekšnoteikumus ilgtspējīgai teritorijas izmantošanai dabas izziņai, atpūtai un sportam, sabalansējot dabas aizsardzības un rekreācijas funkcijas.
4. Nodrošināt dabas parka pārvaldi, apsaimniekošanu, uzraudzību un tās aizsardzības un izmantošanas noteikumu kontroli.

Lai ilgtermiņa mērķus sasniegtu, dabas aizsardzības plānā izvirzīti 14 īstermiņa mērķi un izstrādāts parka apsaimniekošanas plāns, kas paredz pasākumus tā dabas vērtību aizsardzībai un apsaimniekošanai, sabiedrības izglītošanai, tūrisma un rekreācijas vides optimizēšanai un regulārai dabas vērtību stāvokļa, apmeklētāju ietekmju un veikto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai.

Lai nodrošinātu atbilstošu izcilāko dabas vērtību aizsardzību un sekmētu to pieaugumu nākotnē, izstrādāti priekšlikumi zonējuma un parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izmaiņām. To ietvaros pārmitros meža biotopus, kuru aizsardzības nodrošināšanai nepieciešams pielāgot neiejaukšanās režīmu, ierosināts iekļaut dabas lieguma zonā, bet no neitrālajām zonām izslēgt *Vecus vai dabiskus boreālos mežos 9010** un *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130**.

1.attēls. Dabas parka „Bernāti” novietojums.
Kartogrāfiskā pamatne – Latvijas Republikas topogrāfiskā karte mērogā 1:50 000,
Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, 2006.

Dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts atbilstoši 09.10.2007. MK noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”. Uzsākot plāna izstrādi, sadarbībā ar Nīcas novada pašvaldību, visiem zemju īpašniekiem tika izsūtītas informatīvas vēstules. Plānotie darbi, paredzamais plāna izstrādes laika grafiks un sabiedrības iespējas līdzdarboties plāna izstrādes procesā tika skaidrotas plāna izstrādes informatīvajā sanāksmē, kura notika 29.04.2015. (1.1. pielikums). Informācija par plānoto sanākumi tika norādīta izsūtītajās vēstulēs un publicēta laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un Nīcas novada, Latvijas Dabas fonda un Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapās.

Informatīvās sanāksmes laikā tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa (1.2.pielikums). Uzraudzības grupas dalībnieki plāna izstrādes sanāksmju laikā (22.07.2015., 12.11.2015., 25.02.2016., 10.03.2016., 21.04.2016) izskatīja sagatavotos parka aizsardzības un apsaimniekošanas priekšlikumus un diskusiju laikā vienojās par piemērotāko teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas režīmu (1.3.–1.6., 1.8. pielikums).

Plāna sabiedriskā apspriešana tika izsludināta 15.03.2016. un norisinājās līdz 04.04.2016. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 30.03.2016. Nīcas kultūras namā. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols, kā arī pārskats par saņemtajiem iesniegumiem un plānā veiktajiem labojumiem pievienots 1.7. pielikumā.

Plāna gala redakcija tika izskatīta 2016.gada 11.aprīļa Nīcas Novada Domes sēdē. Sēdes protokola izraksts pievienots plāna 1.9. pielikumā.

Plāna izstrāde tika veikta Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” projekta Nr.4.3-24/NFI/INP-003 „Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” ietvaros. Saskaņā ar projekta izvirzītajiem nosacījumiem, dabas aizsardzības plāns izstrādāts 12 gadiem. Tā atjaunošana paredzēta 2028. gadā.

I Teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par teritoriju

1.1.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība

Dabas parks „Bernāti” atrodas Latvijas DR, starp Bernātiem un Jūrmalciemū, ~5km uz ZR no Nīcas un ~10km uz D no Liepājas, tiešā Valsts nozīmes autoceļa A11 Liepāja–Klaipēda tuvumā. Tas ietver 7 km garu Baltijas jūras piekrastes posmu – pludmali un tai piegulošās mežainās piejūras kāpas (1.attēls).

Parka R mala noteikta pa Baltijas jūras ūdens līmeņa līniju, Z robeža – gar meža ceļu no Krūmu kapiem līdz jūrai. Tā D mala robežojas ar Jūrmalcieņa robežu, bet A mala – ar Bernātu ciema robežu, meža ceļu gar kāpu grēdas A piekāji, valsts meža robežu un vietējas nozīmes autoceļu V1231 Klampju ciems–Jūrmalciems. Dabas parka robežas lūzuma punktu koordinātas noteiktas MK noteikumu Nr.83. „Par dabas parkiem” 22. pielikumā. Spēkā esošā dabas parka robeža atainota plāna 2.1.pielikumā.

Administratīvi dabas parks atrodas Nīcas novadā. Tas ietver 665 ha no Nīcas novada lauku teritorijas un 103 ha plašu Bernātu ciemata daļu. Valsts un ES datu bāzēs norādītā parka platība – 795 ha. Pateicoties intensīvajai jūras krasta erozijai, dabas parka platība pēc katras lielākas vētras samazinās. Veicot Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras (LĢIA) 2014. gada ortofoto karšu izpēti, secināts, ka šobrīd dabas parka teritorija aizņem 768 ha lielu platību.

Dabas parka centrālā koordināta – X313400 Y249000 (Latvijas koordinātu sistēma LKS92).

1.1.2. Zemes īpašuma formas un izmantošanas veidi

Lielāko dabas parka daļu (89%) klāj meži, ~4% aizņem pludmale, bet pārējos 7% – lauksaimniecībā izmantojamās zemes, smiltāji, zeme zem purviem, dīķiem, ēkām, pagalmiem, kapsētām, ceļiem un citiem infrastruktūras objektiem (1.tabula, 3 1. pielikums).

1. tabula. Zemes lietošanas veidi dabas parka teritorijā.

Zemes lietošanas veids	Platība, ha	% no kopējās platības
Meži	682	89
Lauksaimniecībā izmantojamās zemes	12	2
Pludmale	28	4
Ceļi	14	2
Purvi	10	1
Krūmāji	6	1
Pagalmi un ēkas	4	1
Ūdens objekti	0,6	0,1
Pārējās zemes	12	2

Dabas parka zeme ir sadalīta 165 kadastra vienībās. Vairāk nekā puse (53%) no visām parka zemēm pieder valstij. Parka teritorijā iekļautos valsts mežus apsaimnieko akciju sabiedrība „Latvijas Valsts meži” (turpmāk – LVM), Bernātu bāku – Satiksmes ministrija, bet pludmali – Nīcas novada pašvaldība. Nīcas novada pašvaldībai pieder 72 ha no dabas parka mežiem, pelēkajām kāpām, ceļiem un kapsētām, savukārt Liepājas pašvaldībai – vēsturiskā a/s „Liepājas Metalurģis” atpūtas bāze „Draudzība” un tās sporta laukumi pie jūras.

Trešā daļa no parka zemēm ir sadalīta 131 privātām vai juridiskām personām piederošos īpašumos. Lielākā daļa no šiem īpašumiem ir nelieli. To platība variē no 0,1 līdz 10 ha, bet vidējā īpašumu platība ir 1,9 ha (2.tabula, 3.2. pielikums). Plānojot turpmāko parka izmantošanu, jāņem vērā, ka lielākā daļa no privāto zemju īpašniekiem nav vietējie iedzīvotāji. Spriežot pēc zemju īpašnieku deklarētajām adresēm, vairāk nekā puse (51%) no parka privātajām zemēm pieder Liepājniekiem, 27% – Bernātu, Jūrmalcieņa vai Nīcas novada iedzīvotājiem, bet 22% no parka zemju īpašniekiem dzīvo Rīgā, Jūrmalā vai citās Latvijas pilsētās.

2. tabula. Zemes īpašumi dabas parka teritorijā (Valsts zemes dienests, 2013).

Īpašumu veids	Īpašumu skaits	Platība, ha	% no kopējās platības
Valsts zeme, valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” valdījumā	2	405	53
Valsts zeme, Satiksmes ministrijas valdījumā	1	0,008	0,001

Īpašumu veids	Īpašumu skaits	Platība, ha	% no kopējās platības
Valsts zeme, Nīcas novada pašvaldības valdījumā	3	28	4
Nīcas novada pašvaldības īpašums	25	72	9
Liepājas pilsētas pašvaldības īpašums	3	6	1
Juridisko personu īpašums	6	11	1
Privātīpašums	125	246	31

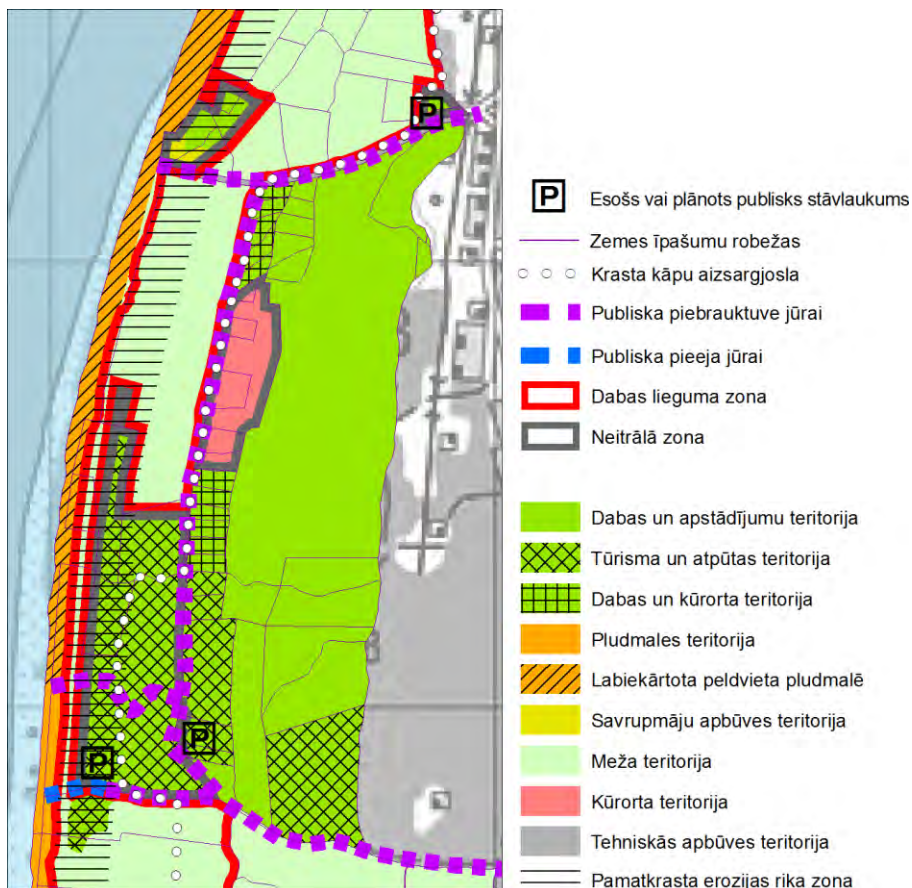
1.1.3. Nīcas novada teritorijas plānojumos noteiktā teritorijas izmantošana

Nīcas novada zemju izmantošanu vistiešāk nosaka Nīcas novada teritorijas plānojums 2013.–2025. gadam (Nīcas novada dome, 2013c). Tajā dabas parka teritorija iedalīta 12 zemju izmantošanas klasēs (3.tabula). Dabas parka centrālās daļas atļautās izmantošanas klases atainotas 2.attēlā. Parka Z un D daļas zemes ir iekļautas Meža vai Lauksaimniecības teritorijās, bet Baltā kāpa iekļauta Dabas un kūrorta teritorijā.

3. tabula. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana dabas parkā „Bernāti” atbilstoši 2013.–2025. gada Nīcas novada teritorijas plānojumam (Nīcas novada dome, 2013c).

Plānotā teritorijas izmantošana	DP funkcionālā zona			Iekļautās platības
	DL, ha	DP, ha	NZ, ha	
Dabas un apstādījumu teritorija	0	44,0	2,0	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130*, Mežainas piejūras kāpas 2180 un Veci vai dabiski boreālie meži 9010* Bernātu ciemā.
Kapsētu teritorijas	0	0	0,6	Dzimtenes kapi un Krūmu kapu fragments.
Tūrisma un atpūtas teritorija	1,3	9,9	15,8	Atpūtas bāzes „Draudzība” sporta laukumi, PSRS armijas bāzes teritorija ar <i>Mežainās piejūras kāpās 2180</i> ieaugušiem izbetonētiem laukumiem un armijas ēku pamatiem NZ „Aktīvās atpūtas centrs” un tai piegulošie DP zonas meži (<i>Mežainas piejūras kāpas 2180*</i>) Bernātu ciema robežās.
Dabas un kūrorta teritorija	0	8,0	16,8	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130* noraktajā Baltajā kāpā (NZ) un atpūtas bāzei „Draudzība” piegulošas <i>Mežainas piejūras kāpas 2180</i> (DP zona) Bernātu ciema robežās.
Labiekārtota peldvieta pludmalē	0	8,1	0	Pludmales posms no parka Z robežas līdz „Tālajai” stāvvietai.
Pludmales teritorija	0	37,9	0	Pārējā dabas parka teritorijā iekļautā pludmale.
Mežu teritorija	282,6	297,8	15,3	DL un DP zonas meži (aizsargājami meža biotopi) ārpus Bernātu ciema robežām.
Lauksaimniecības teritorija	10,8	10,1	14,6	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130*, meža lauces, vīgas, atmatas un viensētas ārpus Bernātu ciema robežām.
Kūrorta teritorija	0	0	5,2	Atpūtas bāzes „Draudzība” teritorija un stāvlaukums pie Dzintariņa (Bernātu ciema robežās).
Savrupmāju apbūves teritorija	0	0	0,6	Bernātu ciemā iekļautās viensētas (Veckrūmu mājas un nepabeigtās jaunbūves tām piegulošajā kadastrā).
Tehniskās apbūves un transporta infrastruktūras teritorija	0,008	0	0	Bernātu bāka, vietējas nozīmes autoceļš Dzintariņš–Veckrūmi.
Baltijas jūras piekrastes krasta erozijas riska zona	99,1	0	11,8	100 m plata piekrastes josla.

Apzīmējumi: NZ – Neitrālā zona; DP – Dabas parka zona; DL – Dabas lieguma zona.

2. attēls. 2013.–2025. gada Nīcas novada teritorijas plānojumā noteiktā dabas parka centrālās daļas izmantošana (Nīcas novada teritorijas plānojums, 2013.–2025.).

Dabas un apstādījumu teritorijas galvenā izmantošana – publiska ārtelpa ar vai bez labiekārtojumu. Tās mērķis – dabas aizsardzības, aktīvā tūrisma un rekreācijas iespēju nodrošināšana. Zonā atļauta arī publisku laukumu un gājēju celiņu ierīkošana, tirdzniecības kiosku, segtu tirdzniecības stendu, tehniskās infrastruktūras, sporta un kultūras objektu izbūve, ja tas nav pretrunā ar aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības vajadzībām (Nīcas novada teritorijas plānojums, 2013.–2025.). Praktiski plānojot šīs zonas izmantošanu ir jāņem vērā, ka visi zonā iekļautie meži atrodas ĪADT dabas parka zonā un tie atbilst ES nozīmes aizsargājamam biotopam *Mežainas piejūras kāpas 2180 un/vai Veci vai dabiski boreālie meži 9010**, līdz ar to, reālās šīs teritorijas apbūves iespējas ir visai ierobežotas. Jebkādam teritorijas apbūves iecerēm visdrīzāk tiks piemērots ietekmes uz *Natura 2000* vietu izvērtējums, bet tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu izbūvei vai zemes lietošanas veida kategorijas maiņai dabas parka zonā ir nepieciešams saskaņojums ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Tūrisma un atpūtas teritorija paredzēta ar tūrismu un atpūtu saistītu objektu attīstībai, teritorijas labiekārtošanai un tehniskās infrastruktūras izbūvei, t.sk. kempingu, atpūtas transportlīdzekļu laukumu un apdzīvojamo autopiķabju laukumu ierīkošanai, tādējādi nodrošinot dabas resursu publiskumu, un antropogēnās slodzes līdzsvarojot ar atbilstošu infrastruktūru un labiekārtojuma līmeni. Maksimālais apbūves blīvums un intensitāte – 5%, bet zemesgabala brīvā teritorija nedrīkst būt mazāka par 80% (Nīcas novada teritorijas plānojums, 2013.–2025.). Plānojot šai zonā iekļauto teritoriju attīstību ir jāņem vērā, ka visi zonā iekļautie meži atbilst ES nozīmes biotopam *Mežainas piejūras kāpas 2180*, kas būtiski ierobežo to transformācijas iespējas, jo īpaši dabas parka zonā. Turklāt, visās dabas parka zonā izdalītajās Tūrisma un atpūtas teritorijās ir izteikts kāpu reljefs, kas rada papildu apgrūtinājumu iespējamajām apbūves iecerēm. Papildus jāatzīmē, ka lielākā daļa no šīs teritorijas *Mežainām piejūras kāpām* ir vidējas kvalitātes, bet zemes īpašumā ar kadastra nr. 64780080265 ietvertās *Mežainās piejūras kāpas* atbilst labs kvalitātes biotopam, kura iznīcināšana nav pieļaujama. Lai rastu labākos risinājumus citu zonā ietvertu īpašumu attīstībai, to attīstība pieļaujamam tikai pēc vienota zonā iekļauto platību detālplānojuma izstrādes, bet attīstības plānu īstenošana dabas parka zonā uzsākama tikai pēc dabas parka neitrālajā zonā ietvertās platības sakārtošanas. Kopumā plāna darbības laikā būtu jāfokussējas uz neitrālajā zonā ietvertās tūrisma un atpūtas teritorijas labiekārtošanu, dabas parka zonā ietvertās mežaudzes saglabājot iespējami neskartas.

Dabas un kūrorta teritorija paredzēta ar tūrismu un atpūtu saistītu objektu attīstībai un teritorijas labiekārtošanai, nodrošinot ekotūrisma un veselības tūrisma attīstības iespējas. Zonā atļauta viesu namu vai cita veida īslaicīgās apmešanās vietu izbūve, kempingu, atpūtas transportlīdzekļu laukumu un apdzīvojamo

autopiekabju laukumu ierīkošana. Zemesgabalu maksimālais apbūves blīvums un intensitāte – 8%, zemesgabala minimālā brīvā teritorija – ne mazāka par 80% (Nīcas novada teritorijas plānojums, 2013.–2025). Plānojot šai zonā iekļauto teritoriju attīstību ir jāņem vērā, ka Bernātu ciemā izdalītās Dabas un kūrorta teritorijas atrodas dabas parka zonā, kur noteikti zemes transformācijas ierobežojumi (tā pieļaujamam pēc saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi, bet tā kā zonā ietvertie meži atbilst ES nozīmes biotopam *Mežainas piejūras kāpas 2180*, tad praktiskās to transformācijas iespējas ir visai ierobežotas). Turklāt, visās dabas parka zonā iekļautajās Dabas un kūrorta teritorijās ir izteikts kāpu reljefs, kas rada papildu apgrūtinājumu iespējamajām apbūves iecerēm. Lai rastu labākos risinājumus šo zonu attīstībai, to attīstība pieļaujamam tikai pēc zonā iekļauto platību detālplānojuma izstrādes, bet attīstības plānu īstenošana uzsākama tikai pēc dabas parka teritorijā izdalītās Kūrorta teritorijas sakārtošanas. Dabas un kūrorta teritorija, kas noteikta Baltajā kāpā, atbilst ES nozīmes biotopam *Ar lakstaugiem klāta pelēkā kāpa 2130**, un, ņemot vērā šī biotopa dabas aizsardzības nozīmi, tās apbūvēšana nav pieļaujama.

Kūrorta teritorija paredzēta ar tūrismu un atpūtu saistītu objektu izveidei un attīstībai. Apbūves intensitāte šajā zonā nedrīkst pārsniegt 25%, bet apbūves blīvums – 10% (Nīcas novada teritorijas plānojums, 2013.–2025). Tā kā dabas parka teritorijā Kūrorta teritorija nodalīta atpūtas bāzes „Draudzība” teritorijā, kura iekļauta dabas parka neitrālajā zonā, tad dabas parka statuss papildu ierobežojumus šīs zonas attīstībai neuzliek. Lai saglabātu un izceltu parka kultūrvēsturiskās vērtības (20.gs. sākuma koka vasarnīcas un tā laika ideju par kūrorta attīstības iespējām), plānojot atpūtas bāzes rekonstrukciju jānodrošina, ka atpūtas bāzes rekonstrukcijas projektam tiek izvēlēti labākie risinājumi kultūrvēsturisko ēku un vēsturiskā fona akcentēšanai.

Savrupmāju apbūves teritorija izmantojama gan savrupmāju un vasarnīcu apbūvei, gan tūrisma, tirdzniecības pakalpojumu sniegšanai. Maksimālā apbūves platība – 0,35 ha, apbūves blīvums – 10%, no apbūves brīvā teritorija – ne mazāka par 70%, bet būvju augstums – ne augstāks par 2 stāviem (Nīcas novada teritorijas plānojums, 2013.–2025). Plānojot šo teritoriju attīstību ir jāņem vērā, ka dabas parka teritorijā izdalītā Savrupmāju apbūves teritorija atrodas Krasta kāpu aizsargjoslā, kas nozīmē, ka tajā pieļaujama vienīgi palīgēku izbūve vai esošo ēku rekonstrukcija, taču dabas parka statuss papildu ierobežojumus šīs zonas attīstībai neuzliek.

Labiekārtota peldvieta pludmalē paredzēta publiskas peldvietas izveidei un tai nepieciešamo būvju izbūvei atbilstoši 10.01.2012. MK noteikumu Nr.38. „Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtība” prasībām. Novada apbūves noteikumi nosaka, ka realizējot pludmales labiekārtojuma ierīkošanu un/vai izbūvi, kas saistīta ar būvniecību pludmalē vai krasta kāpu aizsargjoslā, pirms būvniecības procesa uzsākšanas nepieciešama teritorijas detālplānojuma izstrāde, bet parka aizsardzības un izmantošanas noteikumi nosaka, ka šīs zonas labiekārtošanai nepieciešams saskaņojums ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Pludmales teritorija – pludmale ar vai bez labiekārtojuma.

Lauksaimniecības teritorijas paredzētas lauksaimnieciskai izmantošanai, viensētu un lauksaimnieciskās ražošanas objektu apbūvei vai publiskai ārtelpai ar vai bez labiekārtojuma. Papildus pieļauta gan mežsaimnieciskā izmantošana, gan publiskā, tehniskā un rūpnieciskā apbūve. Plānojot dabas parka Lauksaimniecības teritoriju izmantošanu, ir jāņem vērā, ka parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nosaka dabas lieguma zonas meža lauču un zālāju apmežošanas, uzāršanas un transformācijas aizliegumu (pēc ind. aizs. un izm. noteikumu grozījumu apstiprināšanas, apmežošanas un apbūves aizliegumu plānots attiecināt arī uz DP zonas zālājiem un laucēm), bet tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu izbūvei ir nepieciešams saskaņojums ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Meža teritoriju galvenais izmantošanas mērķis ir mežsaimnieciskā darbība un publiskā ārtelpa ar vai bez labiekārtojuma, bet ĪADT ietvertajos mežos arī dabas aizsardzība. Papildus novada apbūves noteikumi meža teritorijas pieļauj izmantot derīgo izrakteņu ieguvei un publiskai vai viensētu apbūvei, ja tas nav pretrunā ar īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības prasībām, un, ja apbūves laikā netiek bojātas vai iznīcinātas īpaši aizsargājamas sugas vai biotopi. Tā kā visi dabas parka meži atbilst ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem, tad dabas parka teritorijā faktiski ir pieļaujami tikai galvenie Meža teritoriju izmantošanas veidi (dabas aizsardzība un mežsaimniecība), bet tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu izbūve ir pieļaujama tikai pēc rakstiskas Dabas aizsardzības pārvaldes atļaujas saņemšanas.

Papildus teritorijas plānojumā ir noteikta 100 metrus plata pamatkrasta erozijas **riska zona**, kurā noteikts būvniecības aizliegums. Teritorijas plānojumā apbūves aizliegums nav attiecināts uz būvēm, kas paredzētas riska faktora mazināšanai, taču tā kā pamatkrasta erozijas riska zonā neatrodas stratēģiski nozīmīgi infrastruktūras objekti, tad dabas aizsardzības plānā nav paredzēti pasākumi jaunu piekrastes posmu nostiprināšanai.

Ņemot vērā piesardzības principu, dabas aizsardzības plāna darbības laikā galvenā uzmanība būtu jāvelta Bernātu pludmales labiekārtošanai, Bernātu ciemā iekļauto dabas parka neitrālo zonu labiekārtošanai un

tūrisma un attīstības ietekmju monitoringam, pārējo teritoriju attīstību atstājot uz vēlāku laiku, kad būs pieejami labiekārtoto teritoriju ilgtermiņa ietekmju izvērtējuma rezultāti.

Kaut tiek pieņemts, ka *Mežainas piejūras kāpas* ir Latvijā samērā bieži sastopams biotops, jāņem vērā fakts, ka faktiskā to izplatība valstī nav apzināta, to aizsardzības vajadzības nav noteiktas, bet ārpus ĪADT faktiski netiek nodrošināta arī to aizsardzība. Līdz ar to, līdz šī biotopa aizņemto platību apzināšanai un to kvalitātes izvērtēšanai, ĪADT ietverta *Mežainu piejūras kāpu* iznīcināšana nebūtu pieļaujama.

Tā kā mežainas piejūras kāpas līdz ar smilšaino pludmali nosaka šīs teritorijas unikālītāti un tās tūrisma un rekreācijas pievilcību, ārpus atpūtas bāzes “Draudzība” teritorijas šī biotopa iznīcināšana tūrisma un rekreācijas apbūves ieceru īstenošanas vajadzībām nav uzskatāma par pamatotu. Tā vietā vismaz šī plāna darbības laikā jaunas tūrisma un rekreācijas apbūves ieceres būtu jāīsteno parkam piegulošajās teritorijās, saglabājot parka mežus gan dabas aizsardzības, gan rekreācijas vajadzībām, bet noslogotākajā parka daļā jaunu ēku izbūves vietā būtu jāveicina tūrisma plūsmu virzošas un antropogēno ietekmi mazinošas infrastruktūras izveidošana.

Tāpat ir jāuzsver, ka pateicoties tieši ĪADT statusam, parka meži un pludmale ir saglabājusies kā brīvi pieejams tūrisma un rekreācijas resurss, kas nodrošina teritorijas apmeklētāju uztvērtās teritorijas priekšrocības – mieru, klusumu, maz apmeklētās pludmales, pastaigām, sēņošanai, ogošanai un aktīvai atpūtai piemērotus mežus.

Dabas parkam piegulošajā Baltijas jūras akvatorijā pret Veckrūmu mājām un „Tālo” stāvlaukumu teritorijas plānojumā ir pieļauta ūdensmotociklu akvatorija ierīkošana, bet pie Veckrūmu mājām arī laivu piestātnes un mola izbūve un *kaitsērfinga* un vējdēļu pludmaļu ierīkošana. Tomēr tā kā liela daļa no dabas parka pludmales apmeklētājiem šo teritoriju savai atpūtai izvēlas tieši tās piedāvātā miera, dabas un klusuma dēļ (skat. 1.4.2. nodaļu), motorizēto ūdens transporta līdzekļu izmantošana dabas parka pludmalēs nebūtu vēlama.

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Dabas parka „Bernāti” funkcionālais zonējums un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (AIN) apstiprināti 08.04.2004. (MK noteikumi Nr.273). Tajos definēts parka dalījums dabas lieguma, dabas parka un neitrālā zonā un noteikts, ka šo zonu izmantošanu reglamentē attiecīgie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) vispārējo AIN punkti (16.03.2010. MK noteikumi Nr.264.). Papildus parka AIN noteikts aizliegums sadalīt zemes īpašumus mazākās vienībās un ārpus neitrālām zonām novietot dzīvojamās piekaves un pagaidu būves, ja vien tās nav saistītas ar pludmales labiekārtošanas vajadzībām. Funkcionālo zonu izvietojums norādīts 5.1. pielikumā, bet to aizņemtā platība – 4. tabulā

4. tabula. Ministru kabineta noteikumos Nr. 273 definēto dabas parka „Bernāti” funkcionālo zonu platības.

Funkcionālās zonas veids	Platība, ha	% no kopējās platības
Dabas lieguma zona	322	42
Dabas parka zona	392	51
Neitrālā zona	54	7

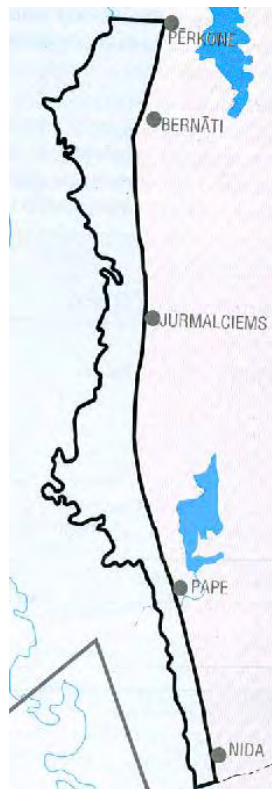
Dabas parka lielāko platību aizņem dabas parka zona (51%), kas izveidota ar mērķi saglabāt piekrastei raksturīgo ainavu un kultūrvidi kā nozīmīgu tūrisma, rekreācijas un izglītības resursu. Zonā ietverta pludmale un parka A daļas meži, tai skaitā lielākā daļa no Mitrajām starpkāpu ieplakām, vairāk nekā puse no Mežainajām piejūras kāpām, Priekškāpām un Embrionālajām kāpām (5.tabula). Zonas izmantošanu reglamentē ĪADT vispārējo AIN punkti, kas attiecas uz dabas parkiem.

Dabas lieguma zona izveidota, lai aizsargātu krasta kāpu aizsargjoslā esošās mežainās piejūras kāpas. Zonā ietverti 94% no parka teritorijā izveidotajiem mikroliegumiem Mežainās piejūras kāpas, kas atbilst dabisku meža biotopu (DMB) un Vecu vai dabisku meža biotopu kritērijiem, kā arī lielākā daļa no Staignāju mežiem (5.tabula). Šīs zonas izmantošanu nosaka ĪADT vispārējo AIN prasības, kas attiecas uz dabas liegumiem.

Dabas parka neitrālā zona izveidota, lai saglabātu tradicionālos teritorijas izmantošanas veidus un nodrošinātu tūrisma attīstības iespējas. Zonā atrodas dabas parkā esošās viensētas, vasarnīcas, atpūta bāze „Draudzība” un bijušā armijas garnizona teritorija, kā arī vēsturiskā kafejnīca „Dzintariņš” ēka, Klampju pludmalei pieguloša teritorija un pagājušā gadsimta 70. gados noraktā Baltā kāpa. Ņemot vērā, ka neitrālajā zonā ietvertas ne tikai ēkas un pagalmi, bet arī tiem piegulošās teritorijas, zona ietver arī īpaši aizsargājamus biotopus – ~10 ha Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, ~30 ha Mežainas piejūras kāpas un nelielus Priekškāpu, Mitru starpkāpu ieplaku un Vecu vai dabisku boreālu mežu fragmentus (5. tabula). Zonas izmantošanu nosaka ĪADT vispārējo AIN pirmajā nodaļā „Vispārīgie jautājumi” noteiktās prasības.

4.attēls. No 18.03.2003. līdz 08.04.2004. spēkā esošā dabas parka robeža.

5. attēls. Putniem nozīmīga vieta „Piekraste no Nidas līdz Pērkoni” (Račinskis, 2004).

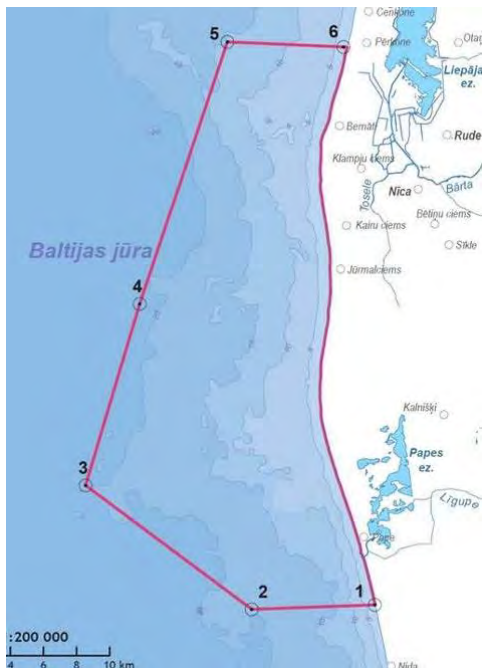

6.attēls. No 08.04.2004. līdz 20.09.2011. spēkā esošā dabas parka robeža.

2003., 2004. gadā Latvijas Universitātes Bioloģijas Fakultātes realizētā *LIFE-Nature* projekta „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” (LIFE02NAT/LV/008498) ietvaros dabas parkam tika izstrādāts pirmais dabas aizsardzības plāns. Tā ietvaros sagatavoja parka teritorijā iekļauto biotopu un aizsargājamo augu sugu izplatības kartējumu, noteica pasākumus to aizsardzībai, izstrādāja teritorijas zonējumu un labiekārtošanas plānu. Kaut izstrādātais plāns netika apstiprināts, tajā ietvertā informācija tika izmantota, lai vēlreiz precizētu parka robežu, vērtīgāko mežaudžu aizsardzībai izveidotu mikrolieģumus un apstiprinātu parka individuālos AIN.

Pēc 2004. gada robežas paplašinājuma parka teritorija aizņēma 2945 ha lielu teritoriju, no kuras 725 ha bija sauszeme, bet 2220 ha – jūras akvatorija (6.attēls).

2004. gadā dabas parks tika iekļauts potenciālo ES nozīmes ĪADT sarakstā, bet ES nozīmes *Natura 2000* vietas statuss tam piešķirts 2004. gadā, apstiprinot kārtējos likuma par ĪADT grozījumiem (*Natura 2000* vietas kods – LV0303600).

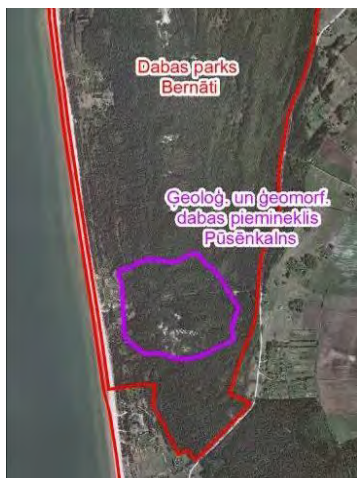

7.attēls. Aizsargājamās jūras teritorija „Nida-Pērkone”

2010. gadā, dibinot pirmās aizsargājamās jūras teritorijas (AJT) Latvijā, parka teritorijā iekļautā jūras daļa tika iekļauta AJT „Nida-Pērkone” (05.01.2010. MK noteikumi Nr.17.) (7.attēls). Tās izveides mērķis: jūras rifu, zivju nārsta un barošanās vietu, kā arī jūras putnu ziemošanas, koncentrācijas un migrācijas vietas aizsardzība. Vidēji bargās ziemās ziemojošo ūdensputnu kopskaits teritorijā pārsniedz 17 000 īpatņu, t.sk. 1500 –1200 lielo gauru *Megus merganser*. Rudeņos teritorijā koncentrācijas 1300-2400 mazo ķīru *Larus minutus*, bet pavasaros teritoriju šķērso 500 000–700 000 ūdensputnu, maksimuma dienās sasniedzot 1200 īpatņu stundā (BEF, 2009).

Plānojot AJT izveidi 2009. gadā, LIFE-Daba programmas finansēta projektā “Jūras aizsargājamās teritorijas Baltijas jūras austrumu daļā” tai tika izstrādāts DA plāns. Tajā apkopoti teritorijas izpētes rezultāti, noteikti pasākumi turpmākai teritorijas izpētei, administrēšanai, uzraudzībai un kontrolei, sagatavots teritorijas zonējuma un aizsardzības un izmantošanas noteikumu priekšlikums.

2011. gadā AJT „Nida-Pērkone” tika apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (23.08.2011. MK noteikumi Nr.652). Tajos noteiktas AJT „Nida-Pērkone” dabas lieguma, dabas parka un neitrālās zonas izvietojums un uzskaitīti dabas lieguma zonas izmantošanas ierobežojumi (ierīkot jaunas grunts novietnes, veikt aļģu un gliemeņu rūpniecisku ieguvu, iegūt derīgos izrakteņus un veikt darbības, kas izraisa īpaši aizsargājamā biotopa – akmeņainas grunts jūrā – bojāšanu). Ar zvejniecību vai tūrisma attīstību saistīti ierobežojumi AJT nav noteikti.

8. attēls. Ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa „Pūsēnkalns” robeža.

Novēršot aizsardzības statusu pārklāšanos, 20.09.2011. MK apstiprināja jaunu dabas parka „Bernāti” robežu, parka teritorijā atstājot tikai parka sauszemes daļu 795 ha platībā (1. attēls).

Pateicoties intensīvajai jūras krasta erozijai, dabas parka platība ik gadu samazinās. Veicot LĢIA 2014. gada ortofoto karšu izpēti, secināts, ka parka teritorija ir samazinājusies par 27 ha un šobrīd tas aizņem 768 ha lielu teritoriju.

Atsevišķs aizsardzības statuss ir piešķirts dabas parka D daļā esošajam Pūsēnkalnam. 2001. gadā tas tika iekļauts valsts nozīmes aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu sarakstā (17.04.2001 MK noteikumi Nr.175) (8.attēls).

1.1.6. Teritorijas apsaimniekošanas vēsture

Senākās ziņas par teritorijas apsaimniekošanu ir saglabājušās no Zviedru laikiem. Tās aprakstītas Jēkaba Janševska grāmatā „Nīca” (1928): „Senos laikos kāpas gar Nīcas jūrmalu bija apaugušas lielām priedēm un tāpēc stāvēja cieši un droši. Bet zviedru laikos (ap 1650. gadu) šinī priežu mežā zviedri uzcēla lielu cepli, kur tecināja darvu un dedzināja ogles. ... Reiz izcēlās ugunsgrēks un nodega ne tikai ceplis, bet arī viss lielais priežu mežs. Atlikušie celmi un kailie stumbeņi nespēja plašajos izdegumos vairs saturēt vētras laikā dzītās smiltis, tā ka tās plūda arvien tālāk, apputinādamas ne tikai izdegušā meža apgabalus un tuvākās druvas un tūrumus, bet ziemas laikā arī pa ledu tālāk, un tā liela daļa lanku un plašo pļavu pārvērtās ar laiku par smilšu tīreļiem un kāpām. Sevišķi bīstamus apmērus stihija sasniedza laikā no 1785. līdz 1835. gadam, kad zem smiltīm pazuda vairākas mājas.”

Liepājas apriņķa Nīcas mežniecībā kāpas apbērušas 11 kroņa zemnieku mājas un privātā Aizviķu muižā septiņas mājas (LU BF 2003). Zem tajā laikā ceļojošās kāpas pazudusi arī Septiņkalnes muiža un baznīca, kuras 1637.gadā plānā iezīmējis mērnieks Tobijs Kraščens (Bušs, 1960). Janševskis min, ka „1835. gadā valdības izdarītā mērīšana parādīja, ka ar tekošām smiltīm bija pārklātas 972 pūrvietas [360 ha], no kurām 703,5 pūrvietas [361 ha] atradās zem ceļojošām kāpām” (Janševskis 1928).

Janševska grāmatas turpinājumā aprakstīti pasākumi, kas tika veikti, lai smilšu ceļošanu apturētu: „Ceļojošo kāpu apturēšana ar vienkāršu apdēstīšanu krūmiem un apsēšanu ar zālēm nebija vairs iespējama, jo atradāmās klajā vietā, kur vējš katrā laikā piekļūst no visām pusēm, tās plūda arvien tālāk. Tamdēļ lietpratēji atzina, ka vajadzīgs kailās kāpas aplāt ar biezu kārtu žagaru, piestiprināt tos ar garām kārtīm un kārtis piedzīt ar mietiem pie zemes, lai vējš nevarētu žagarus nest projām; bez tam atrada, ka vajadzīgs tādā kārtā apsegtām kāpām celt priekā žogus, lai lopi nebojātu segumus. Šai lietā izstrādāja īpašu projektu, ko cēla priekā pašam ķeizaram. Uz visaugstāko pavēli Grobiņas apriņķa valsts mežos tad nocirta un sagatavoja 12 700 kubikasis egļu zaru un kadiķu kāpu segšanai un 5 300 stabus un 16 800 sklandas žogu celšanai. Tāpat tika atvēlēti no valsts kases sešu gadu laikā pa 3000 rubļiem katru gadu darba spēka algām un citiem izdevumiem kāpu segšanas vajadzībām. ... Līdzās agarjiem klāja smilšu klajumiem virsū arī doņas jeb meldrus no Liepājas un Papes ezera, kā arī jūras mēslus. Segtos klajumus tūliņ apdēstīja ar krūmiem un kokiem, vai arī apsēja ar dažādu zāļu sēklām. Pavisam sadēstīja ~242 000 jaunu kociņu.”

Liela mēroga apmežošanas darbi tika veikti arī pēc 1967. un 1969. gada vētras, kuras laikā tika izgāztas vairāk nekā puse no vecajām priēžu audzēm. Kāpu nostiprināšana turpinājās vēl 20. gs. 70. un 80. gados, apstādot smilšu ieguves vajadzībām 60. un 70. gados norakto Balto kāpu un Pūsēnkalna R daļu, kā arī pelēkās kāpas jūras piekrastē. Pelēkās kāpas un daļa no Baltās kāpas tika apstādītas ar parasto priedi *Pinus sylvestris*, bet Pūsēnkalnā stādīta arī kalnu priede *Pinus mugo*.

Pateicoties teritorijas novietojumam, būtiskākais teritorijas izmantošanas veids visos laikos ir bijusi zvejniecība. Zvejas tiesības ir ietekmējušas arī teritorijas apdzīvojuma blīvumu, lauksaimniecības zemju izvietojuma specifiku un savā ziņā arī zemes īpašumu sadrumstalotību vēl mūsdienās.

Baltijas provinču likums noteica, ka jūra nav neviena cilvēka vai iestādes privāts īpašums, bet atļauta ik katra brīvai izmantošanai”, kas nozīmēja, ka jūrā varēja zvejot ne tikai „iedzimtie”, bet arī no citurienes atnākušie zvejnieki. Tā rezultātā Kurzemes piekrastē uz dzīvi apmetās liels skaits bezzemnieku, kuri „savu algādžu dzīvi gribēja nomainīt pret brīvā zvejnieka dzīvi” (Stūre, 2009).

Zvejas sezonālais raksturs noteica nepieciešamību meklēt papildu peļņas gūšanas iespējas. Pirmā no tām vienmēr ir bijusi lauksaimniecība. To noteica arī zvejas darbiem un tirgošanai nepieciešamā zirga uzturēšanas vajadzības. Tā kā auglīgākās zemes bija muižu un vecsaimnieku īpašumā, zvejniekiem atlika iekopt smilšainās un neauglīgās kāpas. Izlīdzinot līdzienākās vietas, kāpās tika ierīkotas pļavas, ganības vai tīrumi (aizjomi). Vietām tie tika padziļināti, lai audzējamiem kultūraugiem būtu pieejams gruntsūdeņu mitrums, bet mitrajās starpkāpu iepakās – paaugstināti. Noraktās smiltis tika sakrautas 1–2 m augstos vaļņos gar aizjomu malām, lai pasargātu sējumus un stādījumus no vēja.

Aizjomu izveidi veicināja arī ceļojošo kāpu apmežošanas projekts – lai apturētās smiltis nostiprinātu, kroņa muižās starp Palangu un Liepāju tika uzņemti „brīvļaudis no arāju kārtas”, lai „vēju pūtamas smiltis cietākas padarītu, ka tās turētos vairāk pie zemes un nekļūtu šurpu turpu sadzītas”. Tādējādi izveidojās savdabīga

9.attēls. Dabas parka teritorijā izbūvētie moli un ierīkotie aizjomi. PSRS armijas 70. gadu topogrāfiskā karte mērogā 1:25 000 (LU ĢZZF).

teritorijas apdzīvojuma struktūra – „samērā neliels vecsaimnieku īpatsvars un milzīgs sīkzemnieku un bezzemes zvejnieku – būdnieku, bitelnieku, mazistabnieku, nameļnieku jeb babulnieku daudzums”, kuriem nereti tika ierādītas neauglīgākās muižas zemes (Cimermanis, 1998).

Lai uzlabotu aizjūmu auglību, tie regulāri tika mēsloti ar jūras mēsliem – no jūras izskalotajām algēm. To ieguvei tika izmantotas kāpnēm līdzīgas redeles, bet 20. gs. 30. gados ar Zemkopības ministrijas palīdzību to savākšanai tika izbūvēti īpaši, ~125 m gari moli, kurus veido 430–440 savstarpēji sastiprinātu pāju rinda (Stūre, 2009). Pateicoties intensīvajiem Baltijas jūras pamatkrasta erozijas procesiem, daļa no aizjūmām un divi no parka piekrastē izbūvētajiem moliem līdz mūsdienām nav saglabājušies, bet tie labi saskatāmi 70. gados izdotajās PSRS armijas topogrāfiskajās kartēs (9.attēls).

Tā kā sīkzemnieku zemes gabali tradicionāli bija izkaisīti samērā plašā apvidū, teritorijā ir izveidojies blīvs vēsturisko ceļu tīkls. Ceļi bija nepieciešami, lai dotos no mājām uz jūru zvejā, pēc jūras mēsliem vai pēc pludmalē izskalojamiem kokiem un priekšmetiem, kā arī, lai līdz Liepājas vai Palangas tirgiem nogādātu zivis, sēnes, ogas, pienu, sviestu un citus saražotos vai sagādātos produktus (Stūre, 2009).

Zemes īpašumu sadrumstalotību ir noteikusi arī 19. gs. ieviestā tradīcija piešķirt un iznomāt nelielus kroņa zemju gabalus atvaļinātiem karavīriem, bezzemniekiem vai sīkzemniekiem to apsaimniekoto platību paplašināšanai (Stūre, 2009), kā arī 20. gs. sākumā iesāktā Bernātu kūrorta attīstība.

Padomju varas gados parka teritorija tāpat kā pārējā Kurzemes piekraste, tika iekļauta PSRS armijas kontrolētā, ierobežoti pieejamā pierobežas zonā, kur netika pieļauta gandrīz nekāda saimnieciskā darbība. Tas veicināja piekrastes mežu saglabāšanos, bet vienlaikus arī aizjūmu un agrāk pļauto un ganīto pelēko kāpu aizaugšanu un apstādīšanu un zvejniecības tradīciju mazināšanos.

1.1.7. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Lai gan dažādi vēstures avoti liecina, ka dabas parka apkārtnē ir bijusi apdzīvota Vikingu un Kuršu laikmetā, šo laiku liecības parka teritorijā nav saglabājušās. Parka teritorijā neatrodas neviens no Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā minētajiem objektiem. Tāpat tajā nav atklāta neviena apbedījumu vieta, kas liek domāt, ka līdz 15., 16. gs. teritorija ir bijusi maz apdzīvota.

Parka teritorijā nav saglabājusies arī zvejniekiem raksturīgā apbūve. Tas izskaidrojams ar kāpu ceļošanu, piejūras zemju mazo auglīgumu un jūras krasta eroziju. 1897. gada tautas skaitīšanas materiāli liecina, ka tipisku nameļnieku saimniecību visbiežāk veidoja divas koka ēkas ar salmu vai niedru jumtiem (Stūre, 2009). J. Janševska grāmatā „Nīca” minēts, ka ar niedrēm siltinātas arī ēku sienas „tā ka notālēm tāds namelis izskatās kā paprāvs labības tupesis” (Jančevskis 1928).

Pašreizējā kultūrvēsturiskā ainava veidojusies un nostabilizējusies 19. gs. Tai raksturīga individuālo zvejnieku zemnieku māju apbūve, kas vairāk koncentrējusies Bernātu ciema tuvumā, nevis pie jūras, un pastāvējusi līdzās tuvējām Nīcas un Pērkones muižām.

Vēl 20. gs. sākumā parka teritorijā atradās 15 zvejnieku sētas (10.attēls). Liela daļa no tām cieta 1967. un 1969. gada vētrās un pēc tam vairs netika atjaunotas. Lielus postījumus Bernātu krastam nodarīja arī 1993. gada vētra, noskalojot ~30m platu sauszemes daļu un Kumpju mājas. Šobrīd parka teritorijā ir palikušas sešas no vēsturiskajām zvejnieku sētām, taču laika gaitā tās ir pārbūvētas.

Būtiska, bet maz akcentēta kultūrvēsturiskā vērtība ir arī apmežotajām ceļojošām kāpām, izbūvētajiem moliem un iekoptajiem aizjūmām.

20. gs. 20. gados tika izlolota ideja Bernāti ir piemērota vieta kūrorta izveidei. Ideja tika nostiprināta uzstādot piemiņas akmeni ar iekaltu pirmā Latvijas valsts prezidenta Jāņa Čakstes vēlēšanu „Te ir jābūt kūrortam”. Lai

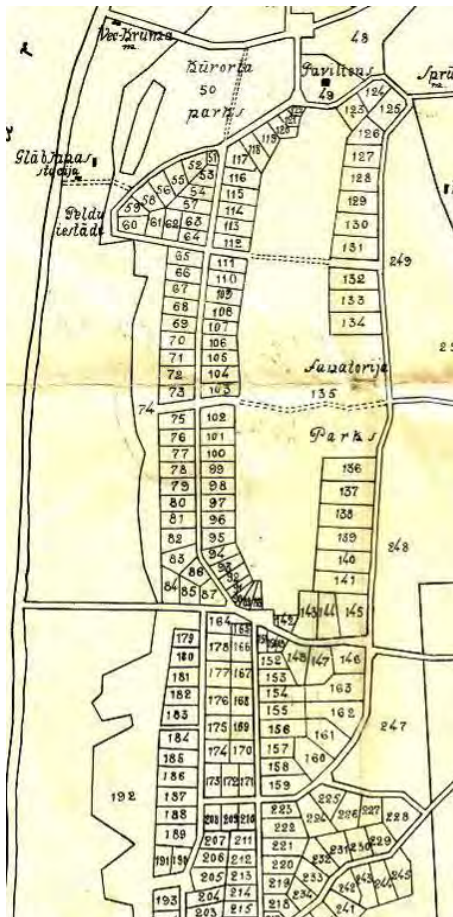

10.attēls. 1938.gada Latvijas Armijas ģenerālštāba topogrāfiskā karte mērogā 1:75 000.

to īstenotu, 1926. gadā tika izstrādāts Bernātu kūrorta apbūves plāns, bet 1935. gadā vasarnīcu rajonam nodalītā zeme tika sadalīta 248 0,1–0,3 ha lielās kadastra vienībās (11.attēls). Līdz 20. gs. 40. gadiem pirmais apbūves etaps tika īstenots, uzbūvējot sešas ainavā iederīgas, estētiski augstvērtīgas divstāvu Holandes tipa koka villas (12., 13. attēls). Taču turpmāko kūrorta attīstību pārtrauca Otrais pasaules karš.

Padomju gados kūrorta attīstības ideja vairs netika uzturēta. Vasarnīcas tika denacionalizētas un pielāgotas pionieru nometņu rīkošanas un PSRS armijas garnizona vajadzībām, bet to apkārtne – izbūvētas nometņu rīkošanai un armijas vajadzību nodrošināšanai nepieciešamās palīgēkas, izjaucot vēsturisko, estētiski augstvērtīgo kultūrainavu

Deviņdesmito gadu sākumā, PSRS armijas izmantoto teritoriju nododot pagasta valdījumā, garnizona ēkas tika nojauktas un to teritorija – daļēji rekultivēta. Šobrīd to vietu iezīmē asfaltēti laukumi, t.sk. „Tālais” stāvlaukums, un kokos ieauguši ēku pamati.

11. attēls. Bernātu kūrorta apbūves plāna fragments (Nīcas novada muzeja materiāli).

12.attēls. Meža paviljons (avots: www.zudusilatvija.lv).

13.attēls. Villa Alma (avots: www.zudusilatvija.lv).

No vasarnīcām līdz mūsdienām ir saglabājušās Sērdieņu, Matīšu un Bāna villas. Sērdieņu villa ir iekļauta apsargātā atpūtas bāzes „Draudzība” teritorijā, bet Matīšu un Bāna villas 20. gs. 90. gados atguva to sākotnējie īpašnieki. Viena no tām tiek izmantota kā dzīvojamā, bet otra kā vasaras māja. Sērdieņu, Matīšu un Bāna villas, kaut daļēji pārveidotas, veido kultūrvēsturiski nozīmīgāko dabas parka apbūvi, taču to ainavisko vērtību samazina ierobežotās ēku apskates vai atjaunošanas iespējas, padomju gados izbūvētās palīgēkas un nodegušās Villa Alma pamati. Neskatoties uz šiem trūkumiem, vēsturiskajai vasarnīcu apbūvei piemīt augsta kultūrvēsturiskā vērtība un augsts ainaviskās vērtības potenciāls, līdz ar to, viss arhitektūras objektu komplekss iekļauts novada nozīmes kultūrvēsturisko objektu sarakstā.

1.1.8. Valsts un pašvaldību institūciju funkcijas un atbildība dabas parka teritorijā

Dabas parka pārvaldi, monitoringu, dabas aizsardzības plāna izstrādes organizēšanu un koordinēšanu, kā arī aizsargājamās teritorijas, sugu un biotopu aizsardzības reglamentējošo aktu ievērošanas kontroli veic Vides un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde (DAP).

Pamatojoties uz plānā pieejamo informāciju, VARAM Dabas aizsardzības departaments ir atbildīgs par teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu vai to grozījumu izstrādi.

Vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas kontroli veic Valsts vides dienesta Liepājas reģionālā vides pārvalde.

Meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu kontrolē Valsts meža dienesta (VMD) Dienvidkurzemes reģionālā virsmežniecība. Valsts īpašumā esošās meža zemes apsaimnieko valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts meži” (turpmāk – LVM) Dienvidkurzemes mežsaimniecība.

Teritorijas atļauto izmantošanu papildus regulē Nīcas novada pašvaldības normatīvie akti, bet to ievērošanas kontroli veic Nīcas novada pašvaldības policija. Pašvaldības policija veic arī pludmales un kāpu zonas uzraudzību, novēršot nesankcionētu atkritumu izmešanu, neatļauto automašīnu novietošanu un veicot citus sabiedriskās kārtības uzraudzības pasākumus šajās teritorijās.

1.2. Normatīvo aktu normas

Dabas parka teritorijai saistoši ir Latvijas Republikas normatīvie akti, kas nosaka ĪADT un tajā ietvorto īpaši aizsargājamo biotopu un dzīvotņu aizsardzību un izmantošanu, kā arī normatīvie akti, kas regulē parka teritorijā veiktās saimnieciskās darbības un tajā ietvorto īpašumu izmantošanu. Nozīmīgas ir arī valsts mēroga stratēģijas un programmas, kas nosaka teritorijas izmantošanas prioritātes. Bez tam dabas parka teritorijai saistoši ir arī ES direktīvu un Latvijas ratificēto konvenciju nosacījumi un prasības.

1.2.1. Latvijas Republikas normatīvie akti

Latvijas Republikas Satversmes (15.02.1922. ar grozījumiem) 105.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu, taču īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm, un, ka Latvijas Republikas likumos var noteikt īpašumu tiesību ierobežojumus.

Likums **„Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”** (02.03.1993. ar grozījumiem) definē ĪADT kategorijas un *Natura 2000* vietu sarakstā iekļautās ĪADT, kā arī nosaka ĪADT izveidošanas un robežu maiņas kārtību, nepieciešamību izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus un zonējumu. Likums nosaka valsts pirmpirkuma tiesības uz zemi, zemes īpašnieku un lietotāju pienākumus (nodrošināt ĪADT aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu un veikt attiecīgās teritorijas aizsardzības un kopšanas pasākumus) un tiesības saņemt nodokļu atlaides un kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, kā arī nosaka nepieciešamību veikt ietekmes uz vidi novērtējumu darbībām, kuras var būtiski ietekmēt ES aizsargājamās dabas teritorijas jeb *Natura 2000* vietas. Likuma 5.pants nosaka, ka dabas parki ir teritorijas, kas pārstāv noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, kas ir piemērotas sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai, bet atpūtas organizēšana un saimnieciskā darbība tajos veicama, nodrošinot to dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.

„Noteikumi par Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanas kritērijiem Latvijā” (MK noteikumi Nr.199, 28.05.2008.) definē kritērijus *Natura 2000* vietu izdalīšanai Latvijā.

„Noteikumi par dabas parkiem” (MK noteikumi Nr.83, 09.03.1999. ar grozījumiem) nosaka valsts nozīmes dabas parku sarakstu un definē to robežas.

„ĪADT vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr.264, 16.03.2010.) nosaka ĪADT vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajās noteiktos ierobežojumus un to robežu iezīmēšanai izmantojamās informatīvās zīmes.

„Dabas parka „Bernāti” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr.273, 08.04.2004.) nosaka dabas parka „Bernāti” zonējumu un to aizsardzības un izmantošanas kārtību. Tie definē, ka dabas parka dabas lieguma zonā ir spēkā MK not. Nr. 264 noteiktie dabas liegumu izmantošanas ierobežojumi, dabas parka zonā – minētajos noteikumos noteiktie dabas parku izmantošanas ierobežojumi, bet neitrālajā zonā – minēto noteikumu punkti, kas attiecas uz visām ĪADT, neatkarīgi no to statusa.

„Noteikumi par ĪADT dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (MK noteikumi Nr.686, 04.12.2010. ar grozījumiem).

„Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000. ar grozījumiem) veicina bioloģiskās daudzveidības un Latvijai raksturīgās faunas, floras un biotopus saglabāšanu, definē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izdalīšanas kritērijus, nosaka to aizsardzības prasības un uzraudzības kārtību, valsts iestāžu uzdevumus un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus (veicināt sugu un biotopu daudzveidības saglabāšanos, neierobežot īpaši aizsargājamo sugu un biotopi izpēti, uzskaiti un kontroli un nodrošināt migrējošiem dzīvniekiem netraucētu atpūtu un barošanos migrācijas sezonas laikā) un tiesības saņemt kompensācijas par īpaši aizsargājamo nemedījamo un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000. ar grozījumiem) nosaka Latvijā īpaši aizsargājamās biotopus.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000. ar grozījumiem) nosaka īpaši aizsargājamās un ierobežoti izmantojamās sugas Latvijā.

„Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” (MK noteikumi Nr.153, 21.02.2006. ar grozījumiem) nosaka Latvijā sastopamās ES prioritāri aizsargājamās sugas un biotopus.

„Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu individu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus” (MK noteikumi Nr.1055, 15.09.2009.).

„Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā” (MK noteikumi Nr. 211, 27.03.2007.)

„Noteikumi par putnu sugu sarakstu, uz kurām neattiecas aizliegtās darbības” (MK noteikumi Nr. 212, 27.03.2007.), nosaka putnu sugu sarakstu, uz kurām neattiecas aizliegtās darbības (turēšana nebrīvē, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, piedāvāšana vai turēšana pārdošanai vai apmaiņai (minētās darbības aizliegtas arī ar beigtiem putniem, kā arī ar jebkurām viegli atpazīstamām šo putnu daļām vai izstrādājumiem no tiem)), ja saņemta medības vai dabas aizsardzību reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktā atļauja.

„Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (MK noteikumi Nr. 940, 18.02.2012.). Nosaka īpaši aizsargājamās sugas, kurām veidojami mikroliegumi, kā arī nosaka to izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas kārtību. 2004. gadā dabas parka teritorijā tika izveidoti astoņi mikroliegumi vērtīgāko parka mežaudžu aizsardzībai. Pārējo noteikumos minēto sugu un biotopu aizsardzību plānots nodrošināt, precizējot dabas parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasības (skat. 4.2.nodaļu).

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanu mežā” (MK not. Nr.325., 18.06.2013.) nosaka kritērijus īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanai mežā un atjaunošanas atļaujas izsniegšanas kārtību.

Likums **“Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”** (30.06.2005. ar grozījumiem) nosaka, ka zemes īpašniekiem par lauksaimnieciskās vai mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās piešķir kompensāciju ikgadēja atbalsta maksājuma veidā, bet dabas rezervātos vai citu aizsargājamo dabas teritoriju dabas rezervāta, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonās kā kompensācijas veidu var piemērot zemes atpirkšanu.

„Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā” (MK noteikumi Nr. 171, 07.04.2015.) nosaka, ka zemju īpašniekiem par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ĪADT pienākas kompensācijas. Noteikumi nosaka, ka Lauku attīstības programmas maksājums „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” ir pieejams arī par ES nozīmes biotopa *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130** apsaimniekošanu. Atbilstoši noteikumu 2.pielikumam *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas* atbilst 4.ražības klasei, bet to apsaimniekošanas atbalsta apmērs ir 330 eur/ha. Īpašumos, kuros ir spēkā esoša mežierīcība, par mežsaimnieciskās darbības aizliegumu pieejamā atbalsta likme ir 160 eur, ja aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība, 120 eur, ja aizliegta galvenā cirte, un 45 eur, ja aizliegta kailcirte. Tomēr vismaz 44 parka īpašumos kompensāciju saņemšanas iespējas ierobežo fakts, ka atbalsts ir pieejams, ja atbalstam pieteiktā platība ir vismaz viens hektārs, ko veido vismaz 0,5 hektārus lieli lauki.

„Noteikumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru” (MK noteikumi Nr.981., 17.09.2013.). Noteikumi definē saimnieciskās

darbības ierobežojumus par kuriem pienākas kompensācijas, gadījumā, ja kompensācija netiek izmaksāta MK not. Nr.171. ietvaros): aizliegta visu veidu saimnieciskā darbība; aizliegta lauksaimniecībā izmantojamo zemju uzāršana un kultivēšana; aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība; aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē, kailcirtē vai kopšanas cirtē.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (MK noteikumi Nr.778., 20.11.2007.). Noteikumi nosaka, ka zaudējumu kompensāciju izmaksā no Latvijas vides aizsardzības fonda līdzekļiem.

Likumā „**Par ietekmes uz vidi novērtējumu**” (30.10.1998. ar grozījumiem) ir noteiktas darbības, kurām jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, un plānošanas dokumenti, kuriem izstrādājams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Likumā noteikta ietekmes uz vidi veikšanas procedūra, kārtība, kādā izstrādājami priekšlikumi nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai, un kārtība, kādā piemērojams paredzētās darbības aizliegums. Likuma mērķis: novērst vai samazināt fizisko un juridisko personu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi.

„Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” (MK noteikumi Nr.18, 13.01.2015.).

„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (MK noteikumi Nr. 157, 23.03.2004. ar grozījumiem).

„**Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju**” (MK noteikumi Nr.300, 19.04.2011.) nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes ĪADT (*Natura 2000* vietām), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, ziņojuma par kompensējošo pasākumu piemērošanu saturu un kārtību, kādā ziņojumu nosūta Eiropas Komisijai, kā arī kārtību, kādā sagatavo informatīvo ziņojumu par paredzēto darbību vai plānošanas dokumenta īstenošanu un iesniedz to MK lēmuma pieņemšanai.

„**Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu**” (MK noteikumi Nr.213, 27.03.2007.).

„**Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai**” (MK noteikumi Nr.594, 18.07.2006.). Tie nosaka, ka kompensējošie pasākumi nav aizstājami ar videi nodarītā kaitējuma dēļ radušos zaudējumu atlīdzību naudā. Tā vietā kompensējošiem pasākumiem ir jānodrošina konkrēto, negatīvi ietekmējošo sugu vai biotopu aizsardzību tādā pašā apmērā, kādā to ietekmē paredzētās darbības veikšana vai plānošanas dokumenta īstenošana.

„**Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas**” (MK noteikumi Nr.281, 24.04.2007.) nosaka gadījumus, kuros Valsts vides dienests organizē preventīvos pasākumus, nosaka sanācijas mērķus un metodes, kā arī kārtību, kādā novērtē kaitējumu videi, aprēķina preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas un atlīdzina zaudējumus par īpaši aizsargājamo sugu individu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu.

„**Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai**” (MK noteikumi Nr.30, 27.01.2015.) nosaka paredzētās darbības, kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi, prasības tehnisko noteikumu saturam; tehnisko noteikumu pieprasīšanas un sagatavošanas kārtību un prasības tehnisko noteikumu grozīšanai.

„**Aizsargjoslu likums**” (11.03.1997. ar grozījumiem) definē Latvijā izdalīto aizsargjoslu veidus, to funkcijas, uzturēšanas kārtību un tajās noteiktos saimnieciskās darbības ierobežojumus. Likums nosaka, ka Pašvaldībai vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ir jāparedz iespēja kājāmgājējiem piekļūt pludmalei un vietas automašīnu (transportlīdzekļu) stāvvietu ierīkošanai. Atbilstoši likumam vietējā pašvaldība organizē gājēju celiņu ierīkošanu, nodrošinot, ka celiņi neatrodas tālāk par vienu kilometru cits no cita, izņemot gadījumu, kad to nav iespējams nodrošināt dabā esošo apstākļu dēļ. Ja nepieciešams, pašvaldība vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā var noteikt īpašuma tiesību aprobežojumu par labu sabiedrības iespējai piekļūt pludmalei arī bez nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanas, bet zemes īpašniekiem ir tiesības uz zaudējumu atlīdzību, ja tādi radušies aprobežojuma noteikšanas dēļ.

„Kārtība, kādā nosaka zaudējumu atlīdzības veidu un apmēru, kā arī aprēķina zaudējumus, kas saistīti ar gājēju celiņu ierīkošanu un īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā” (MK noteikumi Nr.85., 26.01.2010.).

„**Zemes pārvaldības likums**” (30.10.2014) nosaka kārtību kādā veicama zemju konsolidācija, publisko ūdeņu pārvaldība un nodrošināma piekļuve publiskajiem ūdeņiem un zemes īpašumiem. Likuma 15.pants nosaka, ka jūras piekrastes josla, t.sk. pludmale, un iekšzemes publiskie ūdeņi paredzēti ikviena brīvai lietošanai un ir publiski pieejami, ja likumos nav noteikts citādi. Vietējā pašvaldība nodrošina tās valdījumā esošo jūras piekrastes ūdeņu un jūras piekrastes sauszemes daļu labiekārtošanu un sanitāro tīrību, veic teritorijas plānošanu, kā arī nodrošina glābšanas dienestu darbību vietējās pašvaldības apsaimniekotajās peldvietās, kur tas ir nepieciešams. Ja privātpersonas īpašumā ir zeme zem publiskajiem ūdeņiem (t.sk. pludmale) un tā tiek pārdota, tad valstij ir pirmpirkuma tiesības uz atsavināmo zemi. Lēmumu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu vai neizmantošanu pieņem MK. Likums nosaka, ka MK izdod noteikumus par kārtību, kādā valsts izmanto pirmpirkuma tiesības uz zemi zem publiskajiem ūdeņiem, taču šādi MK noteikumi plāna izstrādes laikā vēl nav izstrādāti.

Lai nodrošinātu piekļuvi publiskajiem ūdeņiem un zemes īpašumiem, likums paredz, ka pašvaldību teritorijas plānojumos tiek noteiktas publiskās infrastruktūras attīstības un būvniecības vajadzībām nepieciešamās teritorijas un to izmantošanas nosacījumi, neatkarīgi no zemes piederības vai piekritības. Vienlaikus likums paredz, ka zemes īpašniekam ir tiesības uz kompensāciju par zaudējumiem, ja, nosakot publiskās infrastruktūras attīstības un būvniecības vajadzībām nepieciešamās teritorijas, ir radušies saimnieciskās darbības ierobežojumi, par kuriem pienākas kompensācija.

„**Meža likums**” (24.02.2000. ar grozījumiem). Likuma mērķis ir veicināt meža ekonomiski, ekoloģiski un sociāli ilgtspējīgu apsaimniekošanu un izmantošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem nodrošinot vienādas tiesības, īpašuma tiesību neaizskaramību, saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus. Papildus tas definē valsts meža zemes pārvaldības un atsavināšanas nosacījumus.

„**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” (MK noteikumi Nr.936, 18.12.2012.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, aprobežojumus aizsargjoslās ap purviem, bioloģiski nozīmīgu meža struktūras elementu noteikšanas un saglabāšanas nosacījumus, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

„**Noteikumi par koku ciršanu mežā**” (MK noteikumi Nr. 935, 18.12.2012.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, maksimālo kailcirtes platību, kailcirtes cirsmu izvietojuma nosacījumus, koku ciršanas kārtību izlases cirtē, ainavu cirtē un atmežošanas cirtē, neproduktīvas mežaudzes atzīšanas un ciršanas kārtību, sauso, vēja gāzto, slimību inficēto, kaitēkļu invadēto vai citādi bojāto koku ciršanas kārtību, dabas aizsardzības prasības koku ciršanai, cirsmu sagatavošanas kārtību, kārtību, kādā izsniedzams apliecinājums koku ciršanai, tā derīguma termiņu un meža zemju atmežošanas kārtību. Noteikumi attiecas arī uz ĪADT, ciktāl to aizsardzību un izmantošanu reglamentējošie normatīvie akti nenosaka citādi.

„**Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža**” (MK noteikumi Nr. 309, 02.05.2012.) nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža. Lai cirstu kokus ārpus meža ĪADT, ir nepieciešama vietējās pašvaldības izsniegta atļauja, izņemot, ja celma caurmērs ir mazāks par 20 cm, augļu kokus un citus šajos noteikumos minētos izņēmuma gadījumus.

„**Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtējās situācijas izsludināšanu mežā**” (MK noteikumi Nr. 947, 18.12.2012.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināma ārkārtējā situācija meža ugunsgrēka, meža kaitēkļu savairošanās vai slimību masveida izplatīšanās dēļ un kārtību, kādā kontrolējama meža sanitārā stāvokļa prasību ievērošana. Noteikumi attiecas arī uz ĪADT, ciktāl to aizsardzību un izmantošanu reglamentējošie normatīvie akti nenosaka citādi.

„**Medību likums**” (08.07.2003., ar grozījumiem) definē medību saimniecības pamatnoteikumus. Tas nosaka, ka ĪADT, kurās ir spēkā medību ierobežojumi, savvaļas sugu zīdītāju skaita regulēšanas pasākumus nosaka attiecīgos īpaši aizsargājamās dabas teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

„**Medību noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 113, 26.02.2013.) nosaka medījamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus medību termiņiem, medību pieteikšanas un to norises dokumentēšanas kārtību, medību iecirkņa plāna saturu, medību vadītāja pienākumus un tiesības, medību šaujamoča un medību municijas izmantošanas kārtību, medību drošības prasības, šķirnes medību

suņu izmantošanas kārtību, kārtību, kādā rīkojas ar medījamiem dzīvniekiem, kuru bojāejas cēlonis nav medīšana, ķeršana vai turēšana nebrīvē, kā arī kārtību, kādā VMD ir tiesīgs mainīt zīdītāju medību termiņus un noteikt papildu ierobežojumus medību organizēšanai atbilstoši attiecīgās dzīvnieku populācijas stāvoklim, meteoroloģiskajiem apstākļiem un fenoloģiskajai situācijai.

„**Savvaļā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 1483, 17.12.2013.) nosaka kārtību, kādā var veikt savvaļā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanu, t.sk. nosakot arī ierobežojumus barotavu izveidošanai, piemēram, tās nedrīkst izveidot aizsargājamās biotopos un aizsargājamu sugu dzīvotnēs.

„**Teritorijas attīstības plānošanas likums**” (13.10.2011. ar grozījumiem). Tā mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku, nodrošinot, ka ar teritorijas plānošanas palīdzību tiek veicināta dabas un kultūras mantojuma, ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, paaugstināta kultūrainavas un apdzīvoto vietu kvalitāte un ievēroti ilgtspējīgas attīstības un daudzveidības principi.

„**Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem**” (MK noteikumi Nr. 711., 16.10.2012.) nosaka pašvaldības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas, teritorijas plānojuma, lokālplānojuma, detālplānojuma, tematiskā plānojuma un to grozījumu – saturu un to izstrādes kārtību, nosacījumus, kas iekļaujami līgumā par lokālplānojuma vai detālplānojuma izstrādi un finansēšanu un prasības pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādātājiem.

1.2.2. Starptautiskās saistības

Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEK Par savvaļas putnu aizsardzību (1979). Direktīva attiecas uz ES dalībvalstu teritorijā sastopamo putnu sugu aizsardzību, saglabāšanu, kontroli un izmantošanu. Direktīva nosaka, ka dalībvalstīm ir jāveic visas nepieciešamās darbības, lai uzturētu Direktīvas pielikumos uzskaitīto putnu sugu populācijas.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK Par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību (1992). Direktīvas mērķis ir saglabāt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskos biotopus, savvaļas dzīvniekus un augus. Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (*Natura 2000* tīkls), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību., kā arī nosaka pasākumus to aizsardzībai nepieciešamo apstākļu nodrošināšanai.

Eiropas Padomes Direktīva 2000/60/EK, ar kuru izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (2000). Šīs direktīvas mērķi ir aizsargāt un uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu ekosistēmu stāvokli, un veicināt ilgtspējīgu ūdeņu lietošanu, ieviešot integrētu upju baseinu apsaimniekošanas procesu.

Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu (1979) ir starptautisks līgums, kuru parakstījušās valstis, t. Sk. Latvija, ir apņēmušās pievērst nepieciešamo uzmanību savvaļas floras un faunas saglabāšanai, nodrošinot reālu konvencijas pielikumos minēto sugu un biotopu aizsardzību.

Riodežaneiro konvencija par bioloģisko daudzveidību (1992) ir starptautisks līgums, kuru parakstījušās valstis, t. Sk. Latvija, apņemas saglabāt bioloģisko daudzveidību un nodrošināt ekosistēmu un dabisko dzīvotņu aizsardzību.

Bonnas konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību (1979) ir starptautisks līgums, kuru parakstījušās valstis, t. Sk. Latvija, apliecina, ka tās atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu, apņemas sadarboties šo sugu aizsardzības nodrošināšanai visā to migrācijas ceļā, un veikt pasākumus šo sugu vai to dzīves vides saglabāšanai, sevišķi uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs.

Eiropas ainavu konvencija (2007) ir starptautisks līgums, kuru parakstījušās valstis, t. Sk. Latvija, apliecina, ka tās apņemas nodrošināt izcilu un teritorijai raksturīgu ainavu aizsardzību un pārvaldību.

Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (1998.) ir starptautisks līgums, kurš sasaista vides tiesības ar cilvēka tiesībām. Orhūsas konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

1.2.3. Teritorijas plānošanas dokumenti

Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.–2030.gadam

Kurzemes ilgtspējīgas attīstības stratēģija iezīmē nozīmīgākos Kurzemes reģiona ilgtermiņa attīstības virzienus. Tajā noteikti trīs stratēģiskie reģiona attīstības mērķi: gudra attīstība, pievilcīga dzīves vide un globālā saistība un atvērtība; un deviņas ilgtermiņa attīstības prioritātes: zināšanās, uz iniciatīvu un atbildību balstīta ekonomika, konkrētām vajadzībām atbilstoša infrastruktūra, pilnvērtīga un sociāli funkcionāla dzīves vietas, pieejamas atbilstošas darba vietas un nodarbes, efektīva resursu izmantošana, sadarbības tīklu veidošana un veselīgas konkurences veicināšana, vietas mārketinga un identitātes stiprināšana un integrēta, uz vietu orientēta pārvaldība (Kurzemes plānošanas reģions, 2015).

Reģiona telpiskās attīstības plānošana balstīta uz teritorijas apdzīvojuma struktūru jeb apdzīvojuma un ainavu telpu izvietojumu. Dabas un kultūrvides telpu attīstībai noteiktais mērķis ir ainaviski sakopta, funkcionāli izmantota telpa, kas veido reģiona un vietu identitāti un tūrisma un ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības pamatu. Kā sasniedzamie rādītāji norādīti: sakoptas un apsaimniekotas visas kultūrvēsturiskās vietas; dabas un kultūras aizsargājamās vērtības iesaistītas tūrisma aprīvē; panākta attieksmes izmaiņa pret dabas un kultūrvēsturisko mantojumu.

Dokumentā uzsvērts, ka reģiona attīstības plānošanā dažāda veida dabas un kultūras objekti, tostarp dabas aizsardzības objekti un kultūras pieminekļi, jāvērtē kā attīstības resursi, kuru sakopšanā un aizsardzības nodrošināšanā ieguldītie līdzekļi dod ne tikai netiešu, bet arī tiešu atdevi. Papildus ir jāparedz pasākumi iedzīvotāju, uzņēmēju un pašvaldības darbinieku izpratnes uzlabošanai par dabas un kultūras mantojuma nozīmi un inovatīvām to izmantošanas iespējām, alternatīvu saimniekošanas veidu attīstības un degradēto vietu sakopšanas veicināšanai, apdzīvoto vietu struktūru, kultūrainavas raksturu, vides īpatnību un vizuālo tēlu saglabāšanai un jānodrošina vides un informācijas pieejamība, sabiedriskā transporta, velosliedžu un kājāmgājēju celiņu infrastruktūras attīstība un privāto un sabiedrības interešu saskaņošana, ainavisko vērtību saglabāšanā un jaunradē. Plānojot piekrastes ciemu attīstību īpaši jāizvērtē pludmales, kāpu joslas un piekrastes mežu resursu ilgtspējīgas pastāvēšanas un pieejamības aspekti, kā arī plānoto atpūtas un tūrisma objektu, jaunās apbūves un citu ieceru sagaidāmā ietekme uz vietu attīstību ilgtermiņā.

Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015.–2020.gadam

Attīstības programma ir reģionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments, kurā noteiktas prioritātes, rīcības virzieni un pasākumu kopums Kurzemes reģiona attīstībai tuvākajam sešu gadu periodam (Kurzemes plānošanas reģions, 2014).

Kurzemes reģiona attīstības stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanai, Attīstības programmā izvirzītas astoņas vidēja termiņa prioritātes: uz zināšanām balstītas uzņēmējdarbības attīstība; dabas un kultūras telpas attīstība; resursu efektivitāte un ilgtspēja; līdzsvarots apdzīvojums un kvalitatīvu pakalpojumu pieejamība; ilgtspējīga transporta sistēmas attīstība; droša un sociāli iekļaujoša sabiedrība, sadarbības tīklu attīstība un Kurzemes tēla attīstības un atpazīstamības veicināšana.

Dabas un kultūras telpas attīstības prioritātes “Radošā Kurzeme 2020” ietvaros plānots veicināt dabas, kultūras un industriālā mantojuma saglabāšanu, tā pieejamības uzlabošanu un sekmēt to izmantošanu kūrortu, ekotūrisma, veselības, rekreatīvā, dabas, sporta, kultūras un nišu tūrisma attīstībā. Īpašu uzmanību plānots veltīt nemateriālā kultūras mantojuma dzīvotspējas un kultūrainavu daudzveidības saglabāšanai, tradicionālo amatu un prasmju pārmantojamības veicināšanai, kultūrizglītības pieejamības uzlabošanai un radošo industriju attīstības sekmēšanai.

Resursu efektivitātes un ilgtspējas prioritātes „Zaļā Kurzeme 2020” ietvaros plānots veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu, „zaļo” inovāciju ieviešanu un energoefektivitātes uzlabošanu, pilnveidot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu un sekmēt atkritumu šķirošanu, otrreizēju resursu izmantošanu. Ūdens resursu kvalitātes un to izmantošanas efektivitātes uzlabošanai paredzēts izstrādāt un ieviest upju un ezeru apsaimniekošanas plānus, sakārtojot ūdenssaimniecību mazajās apdzīvotajās vietās, uzlabot Baltijas jūras piekrastes, labiekārtotu peldvietu un glābšanas dienestu pakalpojumu pieejamību. Klimata pārmaiņu seku mazināšanai plānots atbalstīt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas, siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un plūdu risku mazināšanas pasākumus, antropogēnās slodzes un klimata izmaiņu negatīvo ietekmju mazināšanas infrastruktūras ierīkošanu, vides izglītības iniciatīvas un vides monitoringa sistēmas pilnveidošanu.

Ilgtspējīga transporta sistēmas attīstības prioritātes „Sasniedzama Kurzeme 2020” ietvaros plānots uzlabot visu līmeņu attīstības centru sasniedzamību, pilnveidot sabiedriskā transporta piedāvājumu, atbalstīt

elektromobilitātes un veloceļu infrastruktūras attīstību un Baltijas jūras piekrastē izveidot zvejniekiem un atbildīgajiem dienestiem izmantojamas nobrauktuves līdz jūrai.

Nīcas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.–2030.gadam

Nīcas novada attīstības stratēģijā noteikti trīs novada attīstības ilgtermiņa mērķi: kvalitatīva dzīves telpa ar sevis pilnveides un brīvā laika pavadīšanas iespējām, sabalansēta, konkurētspējīga ekonomiskā attīstība un ilgtspējīga vides resursu izmantošana. Ilgtspējīgas vides resursu izmantošanas kontekstā tajā uzsvēta ĪADT dabas un kultūras vērtību aizsardzības un to aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteikto nosacījumu ievērošanas nepieciešamība un akcentēts to tūrisma un rekreācijas potenciāls. Tūrisma un rekreācijas attīstības vadlīnijās noteikts, ka attīstot atpūtas un tūrisma infrastruktūru, jāņem vērā vides riski, jānodrošina dabas daudzveidības un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un, kur vien iespējams, jaunu piedāvājumu veidošanā jāizmanto esošā, bet šobrīd neizmantotā vai nepilnīgi izmantotā infrastruktūra (Nīcas novada dome, 2013a).

Īstenojot visus attīstības stratēģijā noteiktos mērķus un uzdevumus Bernātu ciems kļūtu par nozīmīgāko novada tūrisma attīstības centru, kurā darbotos tūrisma informācijas punkts, kūrorts, veselības komplekss, mazstāvu viesnīcas un konferenču zāles, un būtu pieejams plašs rekreācijas un dabas izziņas pakalpojumu klāsts. Kopumā Bernātu ciema tūrisma piedāvājums būtu orientēts uz mērenu masu tūrismu un pasākumiem, kas piesaistīta tūristus garākā sezonā. Savukārt Jūrmalciema tūrisma piedāvājumā būtu akcentēts kultūras mantojums un zvejniecības tradīcijas, bet teritorijā starp Pērkoni un Grīnvaltiem – pieejams plašs aktīvās atpūtas iespēju klāsts (14.attēls).

Nīcas novada attīstības stratēģijas dokumentos vairākkārt ir uzsvērts, ka, parka ziemeļu daļā pārklājas un konfliktē dabas aizsardzības, rekreācijas, tūrisma attīstības un derīgo izrakteņu izpētes intereses. Tomēr tā kā visi dabas parka meži atbilst aizsargājamiem biotopiem (Auniņš, 2013; Interpretation Manual of European Union Habitats, 2007), dabas aizsardzībai arī turpmāk ir jābūt to izmantošanas prioritātei, bet plānotās tūrisma un rekreācijas attīstības ieceres jāīsteno dabas parkā neietvertajā Bernātu ciema daļā vai atpūtas bāzes “Draudzība” teritorijā. Vienlaikus tas neaizliedz teritorijas labiekārtošanu un apmeklētāju slodzi mazinošas infrastruktūras ierīkošanu, jo īpaši tādēļ, ka liela daļa no tūrismam un rekreācijai nozīmīgākajām platībām ir iekļautas neitrālajā zonā, kur dabas parka statuss neuzliek papildu tūrisma un rekreācijas infrastruktūras izbūves ierobežojumus, bet pārējie Bernātu ciemā iekļautie meži ir iekļauti dabas parka zonā, kur infrastruktūras ierīkošana un zemes kategorijas maiņa pēc saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi ir pieļauta.

Nīcas novada 2014.–2020.gada attīstības programma

Nīcas novada attīstības programmā kā galvenie mērķi izvirzīti dzīves, uzņēmējdarbības un tūrisma vides sakārtošanas jautājumi. To sasniegšanai plānots veicināt aktīvās atpūtas infrastruktūras izveidi, uzlabot novada sniedzamību, pilnveidot ciemu infrastruktūru un veidot jaunus tūrisma objektus.

Attīstības programmas investīciju plānā Bernātu dabas parkā ir iezīmēta dabas taku, slēpošanas maršrutu un pludmaļu labiekārtošana, jaunu stāvlaukumu un nobrauktuvju līdz jūrai izveidošana, kūrorta izveide atpūtas bāzes „Draudzība” teritorijā un gājēju pastaigu tilta izbūve jūrā (Nīcas novada dome, 2013b). Tieša ietekme uz dabas parku varētu būt arī investīciju plānā paredzētajai Jūrmalciema mola rekonstrukcijai un pagarināšanai. Tā kā plāna izstrādes laikā atpūtas bāzes „Draudzība” teritorijas attīstības, pastaigu tiltu un mola rekonstrukcijas ieceru ietekme uz parka dabas vērtībām un piekrastes procesiem detāli netika vērtēta, pirms šo pasākumu īstenošanas veicams sākotnējais to ietekmes uz vidi izvērtējums.

Apzīmējumi

Esošā un perspektīvā tūrisma infrastruktūra

- Zilā karoga pludmale
- Mols, pastaigu tilts
- Aktīvās atpūtas zona
- Laivu ceļš
- Pludmales teritorija
- Perspektīvā tūrisma un kūrorta infrastruktūras attīstība
- Laivu bāzes un piekļuves ūdensmalām

Apdzīvotās vietas

- novada administratīvais centrs
- novada apakšcentrs
- ciems ar ciema tipa apbūvi

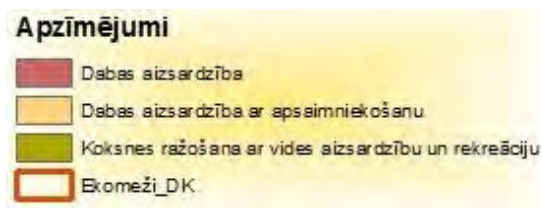

14. attēls. Nīcas novada tūrisma un rekreācijas attīstības shēma (Nīcas novada attīstības stratēģija 2014–2030).

Dienvidkurzemes mežsaimniecības meža apsaimniekošanas plāns 2015. –2019. gadam

a/s Latvijas Valsts meža (LVM) Dienvidkurzemes apsaimniekošanas plānā LVM apsaimniekošanai nodotās dabas parka valsts meža zemes izdalīti kā ekomežs-dabai „Bernāti” (a/s Latvijas Valsts meži, 2014). 95,5 ha jeb 23,5% no tā nodalītas kā platības dabas aizsardzībai, bet 247,1 ha jeb 60,9% – platības dabas aizsardzībai un apsaimniekošanai. Kā apsaimniekojamās dabas vērtības tajā izceltas *Mežainas piejūras kāpas* un *Veci vai dabiski boreāli meži*.

Laikā no 2014. līdz 2018. gadam mežsaimnieciskā darbība (galvenā cirte) ekomeža teritorijā plānota 19,3 ha platībā, taču reālā koksnes ieguvei pieejamā platība ir mazāka, jo daļa no koksnes ražošanai paredzētajām teritorijām atrodas dabas lieguma zonā, kur galvenā cirte nav atļauta (15.attēls, 3.4. pielikums).

15. attēls. ekomežs „Bernāti” plānotā izmantošana (a/s LVM, 2014).

1.3. Teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas parka teritorijai ir raksturīgs mēreni silts un mitrs klimats ar izteiktu jūras ietekmi. Ziemas ir maigas, mākoņainas, ar augstu gaisa mitrumu un nokrišņiem, nepatstāvīgu sniega segu un biežiem atkušņiem. Pavasaris ir vēss un izstiepts, sākas agrāk nekā Kurzemes iekšzemē un turpinās ilgāk. Vasaras ir salīdzinoši vēsas, ar īsiem karstuma periodiem, bet rudens gandrīz vienmēr ir silts un mitrs. Raksturīgs ilgs bezsala periods (173 dienas). Gada vidējā gaisa temperatūra +6,7°. Janvāra vidējā temperatūra ir +3°, bet jūlijā diennakts vidējā gaisa temperatūra sasniedz +16,5°. Baltijas jūras piekrastes ūdens temperatūra svārstās no 0,5°C janvārī līdz 17,5°C jūlijā, bet ūdens virsējie slāņi jūlijā un augustā sasilst līdz 18–20°C (Liepājas meteostacijas ilggadīgie dati).

Nokrišņu daudzums 600–700 mm gadā. Nokrišņiem bagātākie mēneši ir novembris, decembris un janvāris, bet mazākais lietainu dienu skaits ir aprīlī, maijā, jūnijā un jūlijā (Liepājas meteostacijas ilggadīgie dati).

Valdošie ir R, DR vēji. Maijā, augustā ievērojami palielinās ZR vēju atkārtotāšanās. Vidējie vēja stipruma rādītāji gada griezumā būtiski mainās. Jūlijā tie ir 4,7–6 m/s, oktobrī – 6.1–8,1 m/s, janvārī – 6,9–9,3 m/s, bet aprīlī – 5–6,5 m/s. Lielāki maksimālie vēja ātrumi raksturīgi DR, R vējiem. Parasti vismaz reizi gadā vēja ātrums sasniedz 25 m/s, bet reizi 10 gados vēja ātrums sasniedz orkāna spēku (32m/s) (Ulsts, 1998). Pēdējās stiprākās vētras reģistrētas 1967. gada oktobrī, 1969. gada novembrī un 2005. gada janvārī.

Viļņu augstums jūrā mainās no 0,5–1 m līdz 2,5–3 m. Vāja viļņojuma laikā viļņu uzbangojuma līnija atrodas 3,5–4 m dziļumā. Tipiskas vētras laikā ar viļņu augstumu 3-4 m tā pārvietojas aptuveni 6 m dziļumā, bet spēcīgu vērtu laikā – 7–9 m dziļumā. Garkrasta straume plūst DR-ZR virzienā. Vētru straumes parasti veidojas 10 m dziļumā. Vidēji stiprās vētrās to ātrums ir 1–1,2 m/s (Ulsts, 1998).

Brīvdienų pavadīšanai pludmalē piemērotas ir dienas, kurās temperatūra dienas laikā ir virs +20°C, nav nokrišņu un maksimālās vēja brāzmas nepārsniedz 10 m/s. 2014. gadā Baltijas jūras D piekrastē tādas bija 26 dienas, 2013. gadā – 22, 2012. gadā – 13, bet 2011. gadā – 18 dienas (www.meteo.lv).

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Dabas parks „Bernāti” atrodas Piejūras zemienes Bārtavas līdzenumā (Ramans, Zelčs, 1995). Tas ietver pludmali, priekškāpu joslu, Latvijā plašākās un augstākās Papes-Jūrmalciema-Bernātu jūras krasta kāpu grēdas vidus un ziemeļu daļu un tai piegulošo Litorīnas jūras smilšaino līdzenumu, kuru saposmo pārpūsti krasta vaļņi veidojot kangaru-vīgu kompleksu. Teritorijas virsmas augstuma atzīmes variē no 0 līdz 30 m, bet Pūsēnkalnā, kas ir augstākais sauszemes punkts visā Latvijas piekrastē, sasniedz 37 m.

Ģeoloģiskā griezuma virsējo daļu veido no 7–8 līdz 20–40 m biezi agrāko Baltijas jūras attīstības stadiju smilšainie un aleirītiskie nogulumi, kā arī mūsdienu Baltijas jūras krasta zonas nogulumi un eolās smiltis. Atsevišķās starpkāpu iepakās izveidojušies holocēna purvu nogulumi, zem tiem atrodas 15–25 m biezi pēdējā apledojuma morēnas mālsmiltis ar plāniem smiltis un aleirīta starpslāņiem. Zem kvartāra nogulumiem esošā pamatiežu virsma ietilpst Baltijas depresijā un atrodas 20–25 m zem jūras līmeņa (Strautnieks, 1994). To virsējo kārtu veido karbona un triasa karbonātieži, māli un smilšakmeņi.

Mūsdienu dabas parka reljefs veidojies pēcdeduslaikmetā dažādu Baltijas jūras attīstības stadiju laikā (Ulsts, 1998). Dabas parkā ietverti Jūrmalciema-Bernātu krasta kāpu grēdu pēc reljefa īpatnībām var iedalīt Jūrmalciema (Ķupukalns–Pūsēnkalns) un Bernātu posmā. Jūrmalciema posms ietver krasta kāpu grēdas pārrāvumu, kas izveidojās pirms 300–350 gadiem, vētru laikā izpūšot kokogļu iegūšanas vajadzībām izcirsta meža degumu (Janševskis, 1928). Turpmāko gadu laikā kāpu grēdas smiltis tika pārpūstas un izkļiedētas dziļāk iekšzemē. Šobrīd izpūstās kāpas vietā plešas viļņots smilšains līdzenums ar atsevišķiem nelieliem jūras krasta līnijai paralēliem vai perpendikulāri orientētiem dažus metrus augstiem sīku kāpu vaļņiem un dažas nelielas paraboliskās kāpas ar raksturīgiem uz jūras pusi vērstiem ragiem. Kāpas izpūšanas ietekme stiepijas līdz Pūsēnkalna Z – vēju ielejai, pa kuru šobrīd iet ceļš no Pūsēnkalna stāvlaukuma uz jūru (LU BF 2003).

Bernātu posmā ir saglabājusies dabiskā kāpu grēdas ainava bez būtiskām izpūšanas un pārceļošanas pazīmēm. Parka dienvidos vietām saglabājusies senas priekškāpas fragmenti, tomēr lielākajā posma daļā pludmale robežojas ar erozijas kāpli, kas piekļaujas cilvēku pārveidotai priekškāpu un starpkāpu iepakam – aizjomiem. Aiz tās seko 150–300 m plata, līkumota kāpu grēda ar atsevišķām noslēgtām iepakām un Litorīnas jūras priekškāpu josla, bet kāpu grēdu noslēdz senākais un augstākais kāpu valnis, kas ar stāvu nogāzi apraujas pret Litorīnas jūras smilšaino līdzenumu (LU BF 2003).

Parkam piegulošajā Baltijas jūras akvatorijā krasta zemūdens nogāzes slīpums ir ļoti mazs (1:500). Krasta zemūdens nogāzi līdz aptuveni astoņu metru dziļumam klāj dažādu frakciju smiltis. Pateicoties valdošajiem DR, R un D rumbu vējiem ievērojamā Baltijas jūras austrumu piekrastes daļā jau ilgstoši (>5 tk. gadu) dominē smalkgraudainā sanešu materiāla garkrasta pārvietošanās ziemeļu virzienā, kas mūsdienu Bernātu tuvumā esošajai jūras krasta daļai piegādā ievērojamu daudzumu smilšainā materiāla no Latvijas dienvidu daļas, t.sk. Mietraga, un Lietuvas teritorijas (Eberhards, 2003). Tajos krasta iecirkņos, kur sanešu plūsma ir nepiesātināta, deficīts tiek kompensēts uz krasta reljefa erozijas rēķina, bet posmos, kur plūsmas piesātinājums ir palielināts, notiek sanešu akumulācija. Tiesa, ka šāds sanešu plūsmas raksturojums ir vien ģeneralizēta abstrakcija un tās jaudu un „piesātinātību” nepārtraukti maina mainīgie piekrastes vides apstākļi. Tomēr kopumā pēdējo 100 gadu laikā Bernātu ragā notiekošā krasta atkāpšanās un, jo īpaši, atkāpšanās tempu pieaugums pēdējo 30 gadu laikā, liecina par nepietiekamu plūsmas piesātinājumu. Plūsmas piesātinājumu ietekmē gan ostu izbūve un kuģu ceļu tīrīšanas laikā izsmelto smilšu izgāšana ārpus sanešu plūsmas ietekmes joslas, gan krastu stiprināšana, akumulējot būtisku smilšu apjomu atsevišķos posmos, gan hidroelektrostaciju izbūve uz Baltijas jūrā ieplūstošajām upēm, aizturot daļu no smiltīm, kuras pirms to izbūves nonāca Austrumbaltijas garkrasta smilšu plūsmā.

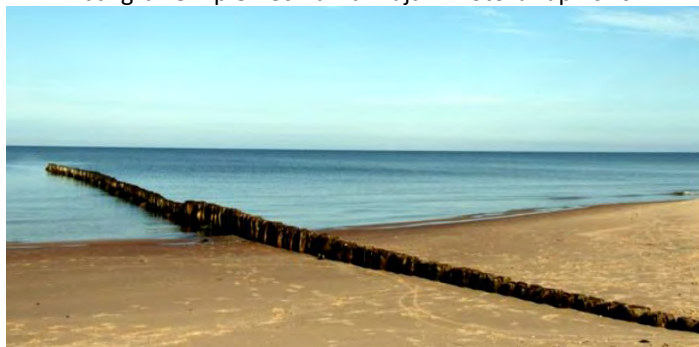
Pateicoties pamatkrasta ģeoloģiskās uzbūves īpatnībām (nesaistītas smiltis) un krasta līnijas ekspozīcijai pret tipisko vēju virzienu vētrās, dabas parka teritorijā krasta erozijas risks ir ļoti augsts. Dabas parka ziemeļu daļā, divu kilometru garā posmā starp Veckrūmu mājām un Bangu mājvietu pamatkrasts pēdējo 80 gadu laikā atkāpies par 150–200 m jeb ar vidējo ilglaicīgo ātrumu 2–4 m gadā (Ulsts, 1998). Bernātos ir reģistrēts savdabīgs Latvijas krasta erozijas ātruma rekords – 1999. gada decembra vētrā dažu stundu laikā krasts atkāpās par 15–20 m. 1993. un 1999. gadu vētrās no „Bangu” mājvietas līdz Veckrūmu mājām noskalota 30–50 m plata pamatkrasta josla (stacionāro mērījumu dati), bet uz ziemeļiem no Veckrūmiem to laikā zaudēti 20–25 m krasta.

Erozijas intensitātes pieaugums lielākoties tiek saistīts ar klimata pasiltināšanos, kas ietekmē gan sasaluma apstākļus ziemas mēnešos, gan pasaules okeāna ūdens līmeņa kāpumu, vētru enerģijas pieaugumu un aizvien augstākiem ūdens masu sadzimumiem krasta joslā, kas rada labvēlīgus apstākļus krasta erozijai vētru laikā (Eberhards 2003). Atpūtnieku koncentrēšanās vietās novērojama pastiprināta vēja deflācijas attīstība, bet tās nozīme kopējā krasta stabilitātē šobrīd nav ļoti būtiska. Antropogēnie traucējumi un ar tiem saistītas vēra ņemamas izmaiņas krastu evolūcijā novērojamas tikai samērā īsā posmā pie Veckrūmu mājām (16.attēls).

16. attēls. Krasta preterozijas būve – rip-rap krāvums no būvgružiem pie Veckrūmu mājām. Foto: J.Lapinskis

Preterozijas būvju ietekmi raksturo erozijas intensitātes palielināšanās īsos (<100 m) blakus iecirkņos, un konstrukciju piekāvē esošā materiāla erozija, pieaugot atstarotajai viļņu enerģijai. Tas labi redzams arī pie Veckrūmu mājām – krasta stiprinājumu priekšā, aptuveni 80 m garā posmā izzūd pludmale (16.attēls), uz D no tās noris pastiprināta smilšu uzkrāšanās, bet uz Z – pastiprinās erozija (Lapinskis, 2009).

17. attēls. Labi saglabājies koka pāļu mols Bernātu dabas parka centrālajā daļā pie Jūrmaļkroga. Foto: J.Lapinskis

Sagaidāms, ka 50 gadu laikā, pateicoties būves klātbūtnei krasta sistēmā, aptuveni 100–150 m garā iecirknī uz ziemeļiem no stiprinājuma papildus tiks noskaloti 5–20 tk. m³ smilšu. Lai nodrošinātu pamatkrasta robežas saglabāšanos Veckrūmu īpašumā, krasta preterozijas pasākumi laika gaitā būs jāpastiprina un jāpadara masīvāki, tomēr tuvāko 50 gadu laikā par galēji mazvarbūtīgu ir uzskatāma salas vai izteiktas pussalas apstākļu izveidošanās šajā objektā.

18. attēls. Dabas parka krasta zonas dalījums morfordinamiski atšķirīgos iecirkņos.

Divdesmitā gadsimta pirmajā pusē izbūvēto koka pāļu steķu sanešu caurlaidīgā konstrukcija un nelielais garums būtiski nav ietekmējuši krasta kopējo attīstību. Līdz mūsdienām ir saglabājies tikai viens no tiem (17. Attēls). Pārējie dabas parka piekrastē izbūvētie pāļu steķi (moli) krasta atkāpšanās rezultātā nonākuši zem ūdens nogāzē un vētrās ir iznīcināti. Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai, jūras izskalotos koka steķus, saglabājot to pāļu savstarpējo izvietojumu, ir pieļaujams atjaunot. Tomēr tā kā plāna izstrādes laikā steķu atjaunošanas iespēja detāli netika vērtēta (šāds vērtējums nebija iekļauts plāna izstrādes uzdevumos), lai nodrošinātu, ka to atjaunošanā tiek izmantoti labākie risinājumi, pirms steķu atjaunošanas veicams sākotnējais ietekmes uz vidi izvērtējums.

Krasta zonas erozijas iecirkņi

Jūras krasta procesi visā dabas parka posmā ir savstarpēji saistīti un, pateicoties valdošajiem DR virziena vējiem, atkarīgi no procesiem, kas notiek uz D no parka teritorijas. Atbilstoši jūras krasta morfordinamikajām atšķirībām, parka teritorijā iekļautais piekrastes posms ir iedalīts trīs iecirkņos (18. Attēls).

Pirmais iecirknis: dabas parka D robeža – Baltais kalns

Posms aptver Bernātu ragu un stiepjas līdz parka D. Vietām šī pamatkrasta robežu veido šaura sena priekškāpa, taču lielā daļā tā ir noskalota, priekškāpas funkcijas veic pārpūsta erozijas kāple, kas vietām ir līdz pat trijiem metriem augsta un klasificējama kā regresējoša priekškāpa. Krasta iecirknis atbilstoši pēdējo divdesmit gadu laikā notikušajām izmaiņām ir vērtējams kā dinamiski neitrāls ar mēreni izteiktu sanešu deficītu (Lapinskis, 2010).

Starp erozijas episodēm priekškāpas atjaunošanās praktiski nenotiek. Smilšu uzkrāšanās notiek aiz kāpļes/priekškāpas kores vai arī tās piekāpjē veidojoties embrionālajām kāpām, kuras sekojošajās erozijas episodēs tiek noskalotas. Pludmale ir lēzena. Tās sastāvā dominē smalkgraudaina smiltis. Pludmales platums sezonāli būtiski variē no 15 līdz 50 metriem (19. Attēls).

Kopumā novērojama pamatkrasta atkāpšanās ar vidējo ilglaicīgo ātrumu 0,5–0,8 m gadā. Atbilstoši jūras krasta erozijas seku likvidēšanas vadlīnijām, posma Z daļa atbilst 4. Erozijas klasei (hroniska erozija, atkāpšanās <1m/gadā), bet posma D gals – 3. Erozijas klase (nozīmīga, vidēji bieža, nepilnīgi kompensēta erozija) (LU ĢZZF 2014).

Katastrofālu vētru laikā iespējama pilnīga krasta kāpļes noskalošana un krasta atkāpšanās var pārsniegt 10 m.

19. attēls. Pārpūsta erozijas kāpļe ar nesenas erozijas epizodes pazīmēm vienu kilometru uz D no Jūrmaļkroga. Foto: J.Lapinskis

Erozijas un akumulācijas līdzšinējā intensitāte, kā arī zināmie sistēmas stresori un to izmaiņu tendences (klimata mainība, antropogēnie traucējumi, rekreācijas slodze u.c.) Erozijas un akumulācijas līdzšinējā intensitāte, kā arī zināmie sistēmas stresori un to izmaiņu tendences (klimata mainība, antropogēnie traucējumi, rekreācijas slodze u.c.) ļauj apgalvot, ka erozijas riska joslas platums nākamajiem 12 gadiem nosakāma 5–10 m platumā, bet nākamajiem 50 gadiem – 25–50 m platumā (Eberhards, Lapinskis, 2008; KALME, 2010; LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, 2014). Ar riska joslas platumu tiek saprasta tā sauszemes teritorija, kas atrodas virs mūsdienu pamatkrasta robežas, kura sakrīt ar stāvkrasta kranti vai priekškāpas kori.

Otrais iecirknis: Baltais kalns – Bernāti

Pamatkrasta robežu gandrīz visā posma garumā veido jūras stāvkrasts, kas iegrauzts eolos vai Litorīnas jūras smilšainajos nogulumos. Stāvkrasta augstums ir ļoti mainīgs (1–8 m) un atkarīgs no erozijai pakļauto kāpu reljefa īpatnībām. Vietās, kur stāvkrasta augstums ir neliels, tā virspusē aktīvi veidojas sekundārās eolās akumulācijas formas – pārpūstas erozijas kāpļes, bet aiz tās – regresējošās priekškāpas.

Atsevišķu šādu pārpūsto smilšu ķermeņu apjoms ir visai ievērojams un var pārsniegt 1000 m³ (20. Attēls). Smilšu pārpūšana pāri erozijas kāpļei sevišķi aktīvi notiek tajos krasta posmos, kur kraujas tiešā tuvumā nav meža.

Pludmales platums visbiežāk ir robežās starp 20 un 30 m. Tās sastāvā dominē smalkgraudainas smiltis. Pēc erozijas episodēm stāvkrasta piekāpjē notiek embrionālo kāpu veidošanās.

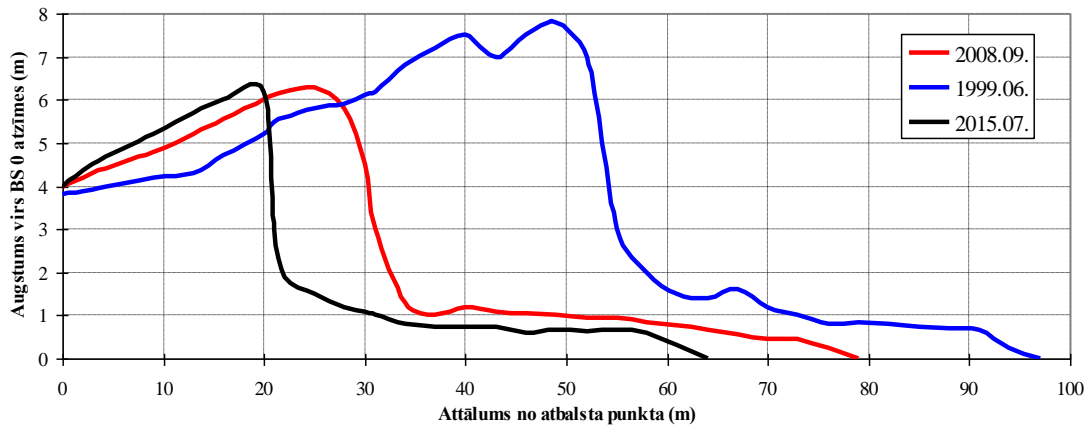
Krasta iecirknis atbilstoši pēdējo divdesmit gadu laikā notikušajām izmaiņām ir vērtējams kā erozijas dominēts ar izteiktām sanešu tranzīta pazīmēm (Lapinskis, 2010).

20. attēls No pludmales un krasta kāpļes izpūsto smilšu sekundārās akumulācijas ķermenis aptuveni 300 m uz dienvidiem no Veckrūmu mājām. Foto: J.Lapinskis

Kopumā novērojama pamatkrasta atkāpšanās ar vidējo ilglaicīgo ātrumu 1,5–3,0 m/gadā (21. Attēls). Tomēr vienas katastrofālas vētras laikā krasta atkāpšanās var sasniegt 25 m. Maksimālais krasta atkāpšanās ātrums novērots iecirkņa ziemeļu daļā.

Atbilstoši jūras krasta erozijas seku likvidēšanas vadlīnijām, posms atbilst 5.erozijas klasei – bieža, hroniska erozija ar atkāpšanās ātrumu >1m/gadā. Erozijas riska joslas platums nākamajiem 12 gadiem nosakāms 15–30 m platumā, bet nākamajiem 50 gadiem – 80–120 m platumā (Eberhards, Lapinskis, 2008; LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, 2014).

21. attēls. Krasta nogāzes šķērsgriezuma izmaiņas laika posmā no 1999. Līdz 2015. gadam aptuveni 0,8 km uz dienvidiem no Veckrūmu mājām.

Trešais iecirknis: Bernāti – parka Z robeža

Līdzīgi kā iepriekšējā iecirknī, pamatkrasta robežu gandrīz visā garumā veido jūras stāvkrasts, kas iegrauzts eolās vai Litorīnas jūras smiltīs. Stāvkrasta augstums sasniedz 3–5 m. Stāvkrasta nogāzē daudzviet turpinās vēja deflācija un smilšu pārpūšana iekšzemes virzienā. Pēc erozijas epizodēm priekškāpas atjaunošanās nenotiek, bet kopējais krasta atkāpšanās ātrums ir ievērojami mazāks nekā otrajā iecirknī – 0,6–1,2 m/gadā. Tomēr vienas katastrofālas vētras laikā krasta atkāpšanās var sasniegt 15 m. Pludmales platums parasti ir robežās starp 25 un 45 m.

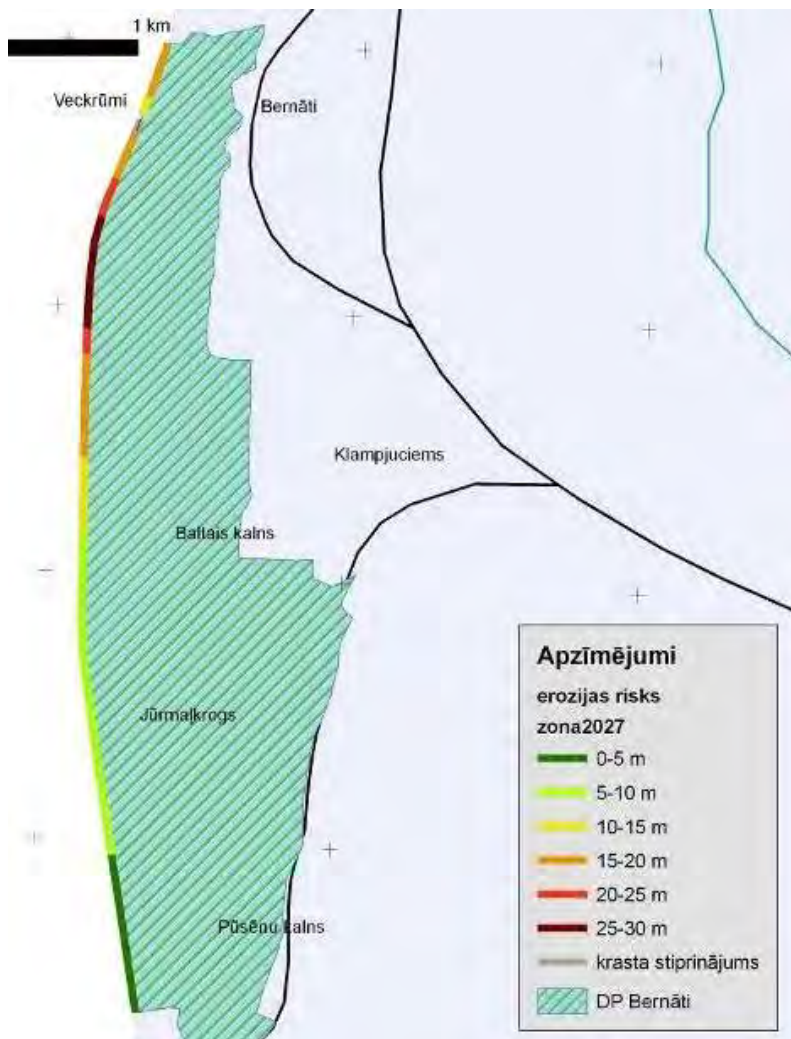
Šajā iecirknī ir raksturīga augstāka rekreācijas slodze nekā pirmajos divos iecirkņos. Daļēji pateicoties atpūtnieku radītajiem zemsedzes traucējumiem eolo procesu attīstība pludmales un pamatkrasta robežjoslā notiek īpaši aktīvi (22. Attēls). Tā rezultātā ievērojams daudzums smilšu pārvietojas vairākus desmitus metru iekšzemes virzienā un īslaicīgi pamet krasta sistēmu. Tomēr ilgtermiņā šādu krasta nogāzes pārkārtošanos nevar uzskatīt par kopējo atkāpšanās ātrumu būtiski ietekmējošu parādību.

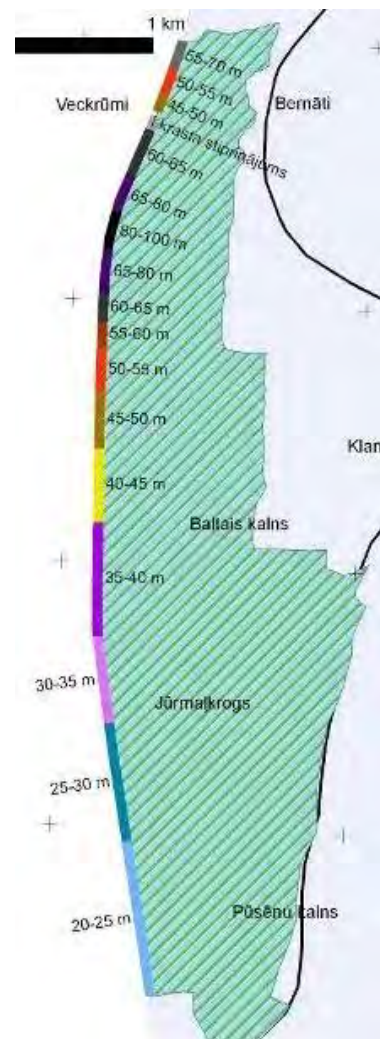
22. attēls. Intensīvas deflācijas zona ar izteikti fragmentētu zemu erozijas kāpli aptuveni 200 m uz D no Veckrūmu mājām. Kāples piekāvērojama eolās velces veidošanās. Foto: J.Lapinskis

Krasta iecirknis atbilstoši pēdējo divdesmit gadu laikā notikušajām izmaiņām ir vērtējams kā erozijas dominēts ar izteiktām sanešu tranzīta un antropogēno traucējumu pazīmēm (Lapinskis, 2010). Tas atbilst 4.erozijas klasei – hroniska erozija ar krasta atkāpšanās ātrumu <1m/gadā. Eroziņas riska joslas platums nākamajiem 12 gadiem nosakāms 10–20 m platumā, bet nākamajiem 50 gadiem – 50–70 m platumā (Eberhards, Lapinskis, 2008; LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, 2014).

Dabas parka krasta atkāpšanās riska zona līdz 2027. un 2065.gadam atainota 23. Un 24. Attēlā.

23. attēls. Krasta atkāpšanās riska zona līdz 2027. gadam.

24. attēls. Krasta atkāpšanās riska zona līdz 2065. gadam.

Pamatkrasta erozijas apdraudētie īpašumi

Intensīvie pamatkrasta erozijas procesi apdraud ne tikai valsts un pašvaldībai piederošās zemes, bet arī 50 fiziskajām un juridiskajām personām piederošos īpašumus. Lielākā daļa no šiem īpašumiem šobrīd robežojas ar pludmali un to platība var tikt samazināta nākamo lielāko vētru laikā, taču astoņu īpašumu platība kopš to iemērišanas ir būtiski sarukusi (25.attēls).

LR normatīvie akti nosaka, ka juridiski pludmale ir pieskaitāma publiskajiem ūdeņiem. 2014. gada nogalē pieņemtais Zemes pārvaldības likums nosaka, ka, pārdodot zemi zem publiskajiem ūdeņiem, valstij ir pirmpirkuma tiesības, bet lēmumu par šo tiesību izmantošanu pieņem Ministru Kabinets. Likums arī nosaka, ka MK ir jāizstrādā noteikumi, kas definē, kādā veidā valsts atpērk zemi zem publiskajiem ūdeņiem, taču šie noteikumi dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā vēl nav izstrādāti. Faktiski tas nozīmē, ka valstī ir iezīmēta kārtība kādā varētu tikt kompensēta šādos gadījumos zemju īpašniekiem radītie zaudējumi, taču praktisku to pielietošanu kavē fakts, ka MK nav izstrādājis šo noteikumu piemērošanas kārtību.

Vētru atkārtojamība nav prognozējama. Lai īpašniekiem nebūtu jāmaksā nodokļi par jūrā ieskalotiem īpašumiem, zemes pārmērīšanu var nākties apmaksāt pat reizi gadā, ko nevar uzskatīt par samērīgu. Ņemot vērā šī krasta posma dinamismu, ierobežotās šo īpašumu izmantošanas iespējas un to dabas aizsardzības nozīmi, jūras apdraudēto zemju atpiršana būtu viens no labākajiem risinājumiem, šo teritoriju apsaimniekošanā. Vienlaikus tas būtiski uzlabotu zemju īpašnieku attieksmi pret dabas aizsardzību un citiem parka apsaimniekošanas pasākumiem, jo īpašumu zaudēšana ir viens no būtiskākajiem parka privāto zemju neapmierinātības iemesliem.

Dabas vērtību aizsardzībai nozīmīgi ģeoloģiskie procesi un nepieciešamie pasākumi

Atbilstoši jūras krasta erozijas seku mazināšanas vadlīnijās sniegtajiem ieteikumiem 3.erozijas klases iecirkņos darbi, kas vērsti uz nākotnē iespējamās viļņu erozijas ierobežošanu, ir pieļaujami tikai tajos krasta posmos, kur 2027.gada erozijas riska zonā vai tiešā tās tuvumā (<5 m) atrodas apbūve vai pastāvīgi infrastruktūras objekti, bet 4. Un 5. Klases posmos – ja ēkas vai nozīmīgi infrastruktūras objekti atrodas minētajā zonā vai <10 m attālumā no tās (LU ĢZZF 2014).

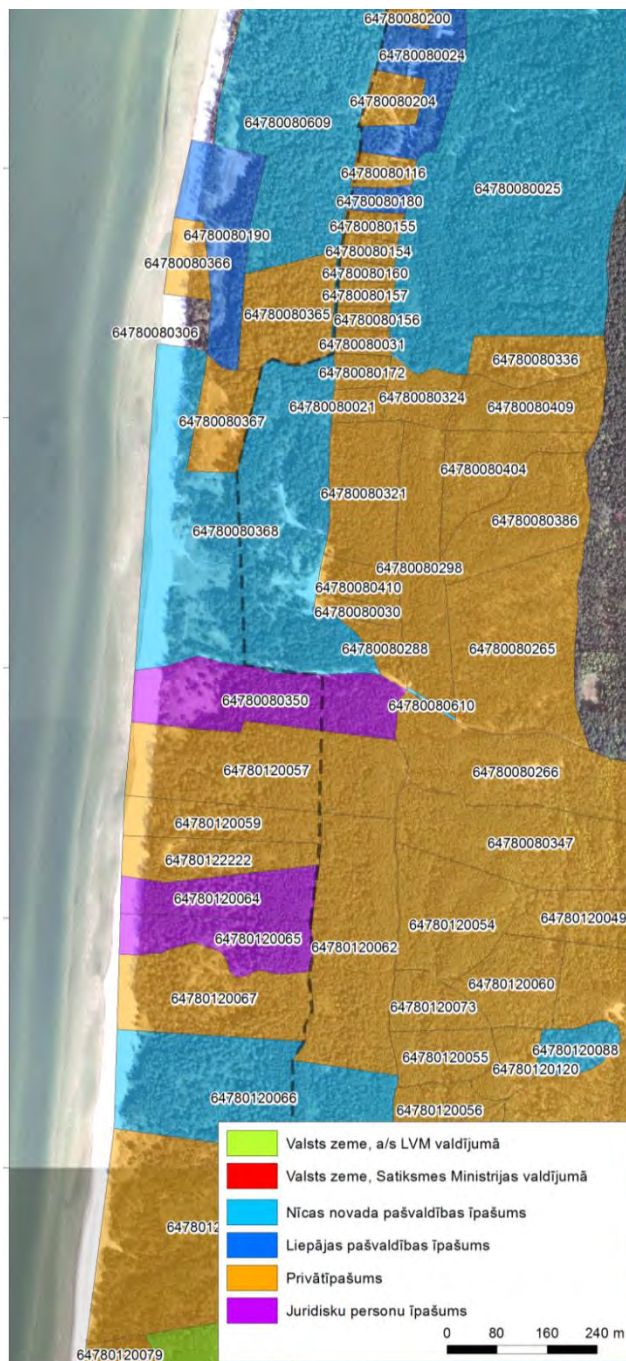
Tā kā dabas parka teritorijā minētajā zonā vai noteiktajā attālumā no tās atrodas tikai Veckrūmu mājas (1. attēls, 6.2. pielikums), krasta stiprināšana ārpus jau nostiprinātā krasta iecirkņa šajā plānošanas periodā nav uzskatāma par lietderīgu un savienojumu ar piekrastes biotopu aizsardzības interesēm.

Molu kā krasta eroziju ierobežojoša risinājuma izmantošanas vēsture pasaulē ir ļoti sena. Lielākajā daļā valstu būnu ierīkošana krasta erozijas mazināšanai aktīvi notika laika posmā no 19. gs. beigām līdz 20. gs. sešdesmitajiem gadiem (French, 2001; Pranzini and Williams, 2013). Pieredzē balstītie secinājumi ir ļoti pretrunīgi.

Piemēram, Vācijā ir ļoti daudz ar moliem nostiprinātu krasta posmu. Krasta stiprināšanai šai valstī ir izbūvēti ~2300 krastam šķērsenisku dažāda materiāla, garuma un konfigurācijas moli. Pētījumi, kas balstīti šo malo izmantošanas un uzturēšanas pieredzē, liecina, ka nav iespējams droši paredzēt krasta morfoloģijas ilgtermiņa izmaiņas mola ietekmē. Daudzviet vecāko molu lietderība ir tik zema, ka to uzturēšana tiek pārtraukta un tiek meklēti citi krasta preterozijas risinājumi (galvenokārt pludmales piebarošana) (French, 2001).

Savukārt Itālijā, kur bija uzkrājusies nomācoši negatīva pieredze ar agrāk pielietotajiem risinājumiem (atbangošanas sienām), moli pēc Otrā pasaules kara kļuva par preterozijas risinājumu standartu. Šis būves ļāva izveidoties īsiem pludmales posmiem to radītajā „ēnas” zonā, tomēr blakus iecirkņos erozija attīstījās vēl lielākā tempā kā atbangošanas sienu gadījumā, kas savukārt lika šādu būvju pasargātos posmus nepārtraukti pagarināt. Piemēram, Adrijas jūras piekrastē, kompensējot kādā iecirknī ierīkoto pirmo molu radītos traucējumus, 30 gadu garumā notika arvien jaunu molu celtniecība. Tā rezultātā 23 km garā krasta posmā ir ierīkotas 243 moli. Itālijā par citiem būtiskiem šādu risinājumu trūkumiem tiek uzskatīta ainavas kvalitātes pazemināšanās un riski peldētājiem, ko rada spēcīgas straumes pie molu „galvām”. Tomēr, neskatoties uz minētajiem trūkumiem, vietējo iedzīvotāju un atpūtnieku skatījumā šis tiek uzskatīts par labāko risinājumu, jo to izbūves ietekmē netiek zaudēta pludmale (Pranzini and Williams, 2013).

Vērtējot molu jeb būnu būvniecību dabas parka teritorijā, jānorāda, ka parasti molu izmantošanai par piemērotāku tiek uzskatīti krasta iecirkņi ar rupjatlūzu (grants, oļi) pludmalēm un ļoti izteiktu dominējošu garkrasta sanešu migrācijas virzienu. Bernātu raga gadījumā sanešu apmaiņa sistēmā aktīvi notiek arī šķērskrasta griezumā un krasta nogāzē izteikti dominē ļoti smalkas smiltis (frakcija 0,15–0,25 mm).

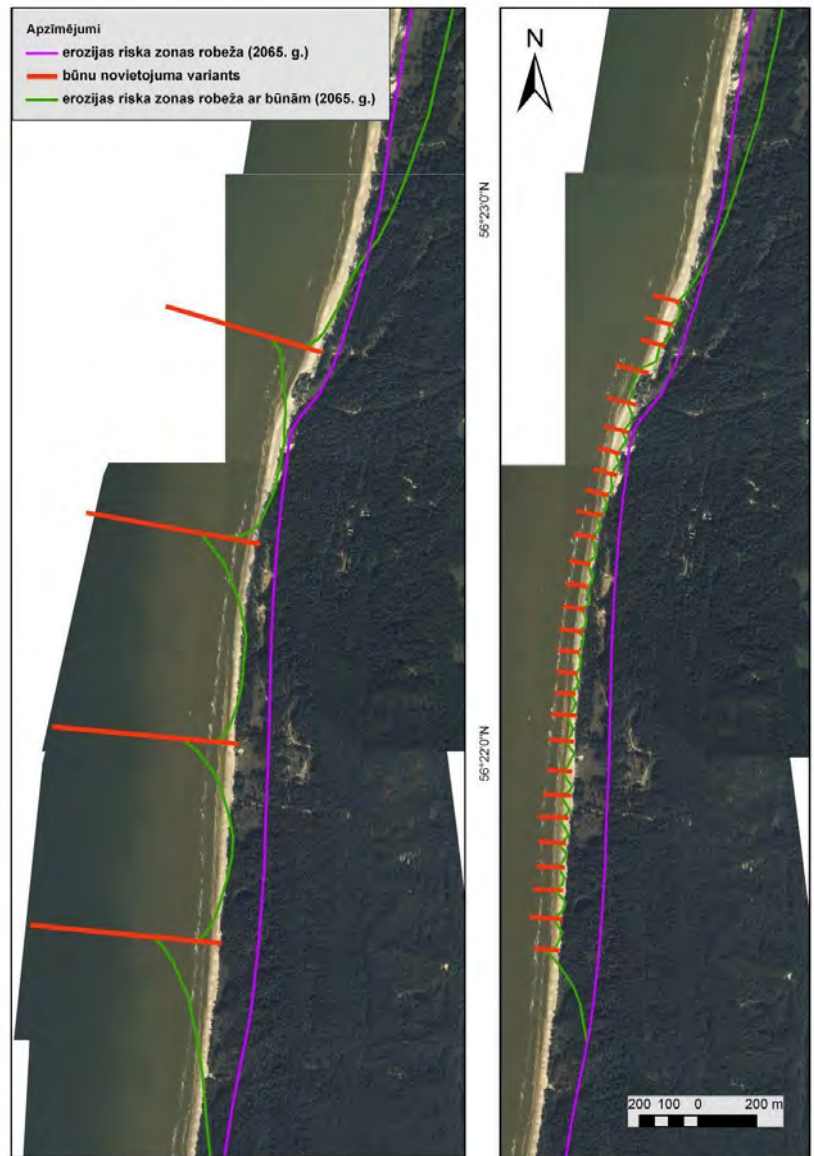

25. attēls. Pamatkrasta erozijas apdraudētie īpašumi.

Optimālo molu garumu un molu uzstādīšanas biežumu nosaka krasta nogāzi veidojošo sanešu granulometriskās īpašības, kā arī vilņošanās intensitāte. R, DR vējiem pakļautās atklātas Baltijas jūras DR piekrastes vietās, smalkgraudainu smilšu veidotās krasta nogāzēs par piemērotu uzskata molus, kuru galvas atrodas 4–6 m dziļumā, bet attālumam starp molliem jābūt 400–600 m. Īsāku molu (1,5–2,5 m dziļumā) ierīkošanas gadījumā tie jānovieto ļoti tuvu viens otram (50–100 m) un jākombinē ar citām krastam subparalēlām preterozijas būvēm (Walker, 1987; Pranzini and Williams, 2013).

Sagatavojot sākotnējo molu iespējamās efektivitātes un ietekmes novērtējumu, par patiesiem tika pieņemti šādi sākotnējie nosacījumi: ar klimata mainību saistītie stresori saglabājas līdzšinēji prognozētajās robežās; uz dienvidiem no Bernātu dabas parka jūras krasta zonā netiek realizēti jauni vērienīgi preterozijas projekti vai ostu būvniecība.

Nemot to vērā, novērtējuma sagatavošanas laikā tika secināts, ka, ja dabas parka Z daļā sekmīgi tiktu realizēts krasta nostiprināšanās projekts, aptuveni 2000 m garā krasta iecirknī uz dienvidiem no Veckrūmu mājām, 50 gadu laikā no pārvietošanās virzienā uz ziemeļiem tiktu aizturēts aptuveni 1 milj. m³ smilšu.

26. attēls. Krasta erozijas riska zonas izmaiņu prognoze 2065. gadam krastam sub-perpendikulāru preterozijas hidrotehnisko būvju ierīkošanas gadījumā.

Tas izraisītu krasta erozijas kompensējošo pastiprināšanos Bernātu-Pērkones iecirknī, kur krasta atkāpšanās notiktu 50–100 m plašākā joslā nekā tas ticis līdzšinēji prognozēts (26. Attēls). Vienlaikus tas varētu negatīvi ietekmēt Bernātu parka piekrastes biotopus – embrionālās kāpas, priekškāpas un krastam piegulošās pelēkās kāpas (apstādinot dabiskos krasta procesus iespējams sāktos pastiprināta to aizaugšana).

1.3.3. Hidroloģija

Dabas parka teritorijā nav ne upju, ne ezeru, nedz arī valsts meliorācijas kadastrā ietvertu ūdensnoteku vai grāvju. Dabas parka dienviddaļā abpus kāpu grēdai atrodas vairāki sekli grāvji, kas veidoti aizjūmu apsaimniekošanas vajadzībām – smilšainā augsne ātri zaudē mitrumu, tāpēc aizjomi tika ierīkoti tā lai to virsma atrastos tuvu gruntsūdens līmenim, savukārt pavasaros, rudenos un lietainās vasarās liekais ūdens tika novadīts pa grāvjiem jeb tekoņām vai drenām uz jūru (Stūre, 2009).

Bernātu dabas parkam tuvākā jūras hidroloģisko novērojumu stacija atrodas Liepājā. Pēdējo 55 gadu laikā šajā stacijā novērota gada vidējā ūdens līmeņa celšanās. Pēdējo simts gadu laikā ūdens līmenis ir pacēlies par 10 līdz 15 centimetriem, kas ir viens no iemesliem pamatkrasta erozijas intensitātes pieaugumam. Ceļoties Baltijas jūras ūdens līmenim, notiek arī gruntsūdens līmeņa paaugstināšanās, kas ilgtermiņā var novest pie zemāko vietu pārpurvošanās.

1.3.4. Augšnes

Teritorijai raksturīgas smilšainas augsnes, dominē velēnu podzolaugsnes un velēnu podzolētas glejaugsnes. Vietām sastopamas arī glejotās un velēnu glejotās augsnes. Augšnes ir ļoti skābas – Ph ~4,5 vai zemāks, satur maz kālija un fosfora un teju nav piemērotas lauksaimnieciskajai izmantošanai (LU BF 2003).

1.4. Teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas raksturojums

1.4.1. Teritorijas iedzīvotāji

Dabas parks atrodas Nīcas novada Nīcas pagastā. Pēc ledzīvotāju reģistra datiem, Nīcas pagastā dzīvo 2693 iedzīvotāji, iedzīvotāju blīvums – 11 cilv./km² (PMLP, 2015). Līdzīgi kā citviet Latvijā, arī Nīcas pagasta iedzīvotāju skaits ik gadu samazinās. Kopš 2010. gada iedzīvotāju skaits ir sarucis par vairāk nekā 200 cilvēkiem (6. Tabula).

A. tabula. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Nīcas pagastā no 2010. līdz 2015. gadam (PMLP, 2015).

Pagasts	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nīcas	902	883	841	816	772	693

Dabas parka teritorijā atrodas sešas viensētas un divas pagājušā gadsimta 30 tajos gados būvētas vasarnīcas – Matīsa un Sērdieņu Villa. Viena tiek izmantota kā vasarnīca, bet otra – apdzīvota visa gada garumā.

Tiešā parka pierobežā atrodas Bernātu, Jūrmalciema un Klampju ciema apbūve, līdz ar to vietējo iedzīvotāju skaits, kas teritoriju izmanto ikdienā, ir daudz lielāks. Saskaņā ar 2013.–2025. gada Nīcas novada teritorijas plānojumā norādīto informāciju, Bernātu ciemā patstāvīgi dzīvo 445 cilvēki, Jūrmalciemā – 181, bet Klampju ciemā – 41 (Nīcas novada dome, 2013c).

1.4.2. Teritorijas apmeklētāji

Bernātu ciems ir vieta ar senu tūrisma un rekreācijas vēsturi. Neskatoties uz PSRS armijas noteiktajiem pārvietošanās ierobežojumiem, Bernātu pludmale pie Veckrūmu mājām bija salīdzinoši pieejama. Vietā, kur tagad ir stāvlaukums, darbojās kafejnīca „Dzintariņš”, bet pionieru nometne „Draudzība” vasaras mēnešos vienlaikus uzņēma ~100 bērnu.

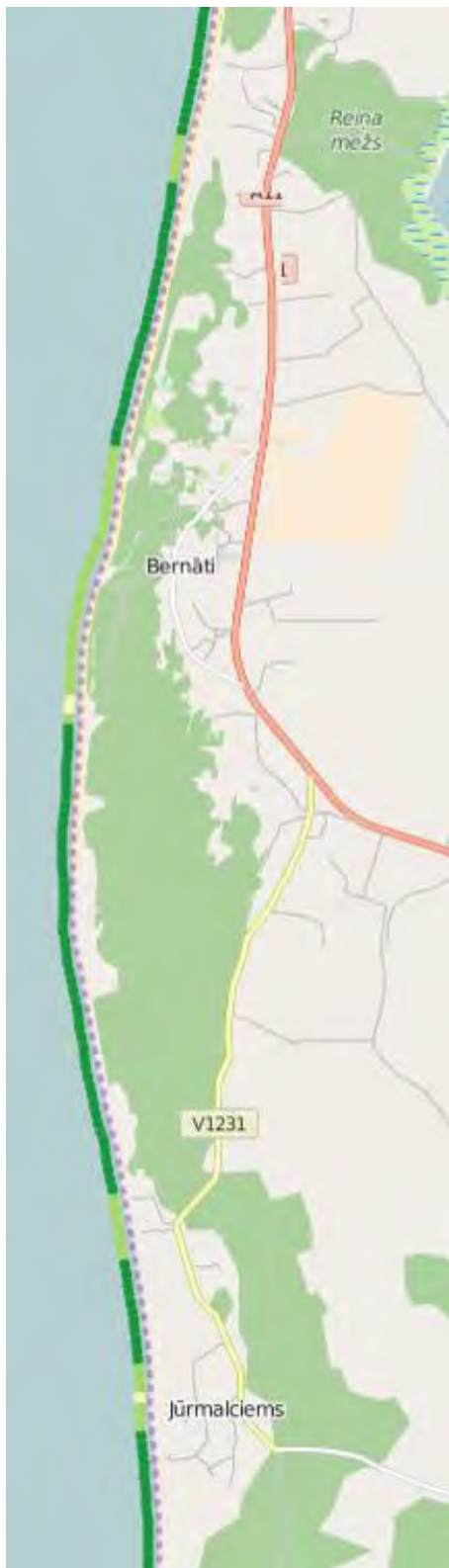
90. gados pionieru nometne tika izmantota kā a/s „Liepājas Metalurģis” atpūtas bāze, uzņemot ~800 atpūtnieku gadā. Vasarās atpūtas bāzes teritorijā vienlaikus tika izmitināti ~200 atpūtnieku. Papildus apmeklētājus piesaistīja Villa Alma, kurā darbojās kafejnīca un viesu nams ar 50 gultas vietām (LU BF, 2003).

Arī šobrīd, pateicoties tūrisma un rekreācijas tradīcijām un labiekārtotajām piekļuves vietām Bernātu un Jūrmalciema pludmales ierindoja starp apmeklētākajām Dienvidkurzemes pludmalēm (Grupa 93, 2015).

Jūra, smilšainās pludmales, Bernātu mežs un tūristu mītnes piesaista tūristus un vasarniekus, bet smilšainās pludmales, labiekārtotās piekļuves vietas, pastaigu, sportošanas, sēņošana, ogošanas un makšķerēšanas iespējas – tuvākā reģiona atpūtniekus. Kaut mazāk nekā Papi, arī Bernātu un Jūrmalciema pludmales apmeklē ievērojams atpūtnieku skaits no lielajām Lietuvas pilsētām.

27. attēls. Bernātu pludmale pie Veckrūmu mājām karstā augusta svētdienā. Foto: B.Strazdiņa

28. attēls. Dabas parka „Bernāti” un tā apkārtnes pludmaļu apmeklētības intensitāte (Grupa 93, 2015).

Aptaujājot atsevišķu viesu namu saimniekus secināts, ka liela daļa no to viesiem ir Lietuvas un Vācijas iedzīvotāji. Arī Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā pieejamā informācija rāda, ka vairāk nekā puse no visiem Nīcas novada tūrisma mītņu viesiem ir ārvalstnieki. Tas norāda, ka informācijai par dabas parka vērtībām un pludmaļu izmantošanas iespējām ir jābūt pieejamai arī svešvalodās.

Detāla dabas parka apmeklētāju uzskaitē plāna izstrādes laikā nav veikta. 2015. gadā, piekrastes tematiskā plānojuma izstrādes ietvaros veiktas aplēses par Nīcas novada pludmaļu noslodzi pēc atpūtnieku uzskaitēm Jūrmalciemā un apmeklētāju skaita vērtējuma līdzīgās vietās Latvijā. Pētījuma ietvaros secināts, ka Nīcas novada pludmales ik gadu apmeklē ~71 tūkst. apmeklētāju. Tā kā lielākā daļa no pludmaļu apmeklētājiem tās apmeklē tieši vasaras mēnešos, vidējais apmeklētāju skaits mēnesī pārsniedz 20 tūkstošus (Grupa 93, 2015).

Neskatoties uz ievērojamo apmeklētāju skaitu, dabas parka apmeklētības intensitāte pētījumā vērtēta kā neliela. Lielā dabas parka daļā apmeklētāju skaits nepārsniedz 100 cilvēkus dienā, bet par vidēji apmeklētu (300–1000 apmeklētāju dienā) atzīta vienīgi Jūrmalciema pludmale pie stāvlaukuma un Bernātu pludmale pie „Tālā” stāvlaukuma (28.attēls, 7.tabula) (Grupa 93, 2015). Cik no šiem apmeklētājiem apmeklē arī pārējos dabas parka objektus, un kāda ir apmeklētāju noslodze ziemas un rudens mēnešos, minētā pētījuma laikā netika vērtēts.

Minētā pētījuma secinājumi lielā mērā sakrīt ar plāna izstrādes laikā veiktiem novērojumiem. Vienā no retajām 2015. gada vasaras karstajām brīvdienām (8.augustā) ~600 m garā posmā starp Veckrūmu mājām un parka Z vienlaikus atpūtās 74 atpūtnieki, ~700 m garā posmā starp Veckrūmu mājām un „Tālo” stāvlaukumu – 62, ~1 km garā posmā pie „Tālā” stāvlaukuma – 99 atpūtnieki, bet parka D daļā lielāks apmeklētāju skaits tika konstatēts vienīgi Klampju (18) un Pūsēnkalna (22) pludmalē.

Sprīžot pēc plāna izstrādes laikā veiktajiem nejaušajiem novērojumiem arī ziemas, pavasara un rudens mēnešos parka teritoriju apmeklē ievērojams apmeklētāju skaits. Ziemas un pavasara mēnešos tie teritorijā ierodas, lai sportotu, staidzinātu suņus vai pastaigātos, bet rudenos arī lai sēņotu, ogotu vai nodotos plekstu zvejniecībai.

Apmeklētības intensitāte

Apmeklētības intensitāte

- 5 - intensīvi apmeklēta (>5000)
- 4 - ļoti apmeklēta (1000-5000)
- 3 - vidēji apmeklēta (300-1000)
- 2 - mazapmeklēta (100-300)
- 1 - apmeklējums nenozīmīgs (<100)

7. tabula. Piekrastes apmeklētības intensitāte Nīcas novada pludmalēs (Grupa 93, 2015).

Piekrastes posma garums, km	%	Apmeklētības intensitāte	Maksimālais apmeklētāju skaits dienā un vienu km
18,6	78,5	Nenozīmīga	<100
4,8	20,2	Maza	100-300
0,3	1,3	Vidēja	300-1000

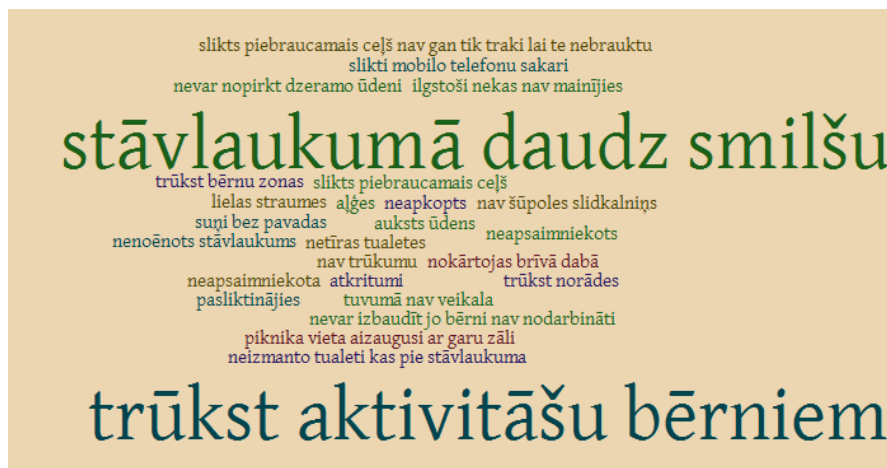
Lielāks apmeklētāju skaits dabas parkā pulcējas arī atsevišķu pasākumu laikā. Piemēram, 2006. gadā Pūsēnkalnā rīkoto Dabas koncertzāli apmeklēja ~6000 apmeklētāju. 2007. gadā Baltijā populārākās orientēšanās sacensības „Kāpa”, pulcēja ~2000 dalībnieku un līdzjutēju, 2014. gada jūlijā rīkotajā tautas deju festivālā „Soļi smiltīs” piedalījās ~600 dalībnieku, bet vietējā mēroga pasākums „Čiekurkaus” ik gadu pulcē 200–300 sportistus un līdzjutējus. Dažāda mēroga, tematikas un apmeklētības pasākumi ik gadu parka teritorijā tiek rīkoti arī ikgadējo Nīcas novada svētku laikā.

Lai iegūtu precīzākus datus par teritorijas apmeklētājiem un to koncentrācijas vietām, parka apsaimniekošanas plānā paredzēti pasākumi teritorijas apmeklētāju uzskaitēi.

Jūrmalcīemā Piekrastes tematiskā plānojuma izstrādes ietvaros tika veikta arī apmeklētāju intervēšana (Grupa 93, 2015). Tās laikā noskaidrots, ka lielākā daļa atpūtnieku šo atpūtas galamērķi izvēlas dēļ teritorijas labiekārtojuma, sakoptības, vietas estētiskā kvalitātes un klusuma, bet kā Jūrmalcīema pludmales vājās puses to atbildēs izteikti izdalās bērnu spēļu laukumu trūkums (29., 30. attēls).

29. attēls. Jūrmalcīema pludmales priekšrocības apmeklētāju vērtējumā (Grupa 93, 2015).

30. attēls. Jūrmalcīema pludmales vājās puses apmeklētāju vērtējumā (Grupa 93, 2015).

1.4.3. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze

31. attēls. Antropogēnā slodze uz piekrastes veģetāciju (Grupa 93, 2015)

Baltijas jūras piekrastes tematiskā plānojuma izstrādes laikā veiktajā Latvijas pludmaļu apmeklētāju slodzes izvērtējumā noteikts, ka 40% no Nīcas novada pludmalēm ir maz ietekmētas, bet gandrīz puse – vidēji ietekmētas. Kā stipri ietekmēti atzīti īsi posmi pie galvenajām piekļuves vietām, bet kā ļoti stipri ietekmēti – tikai 0,1 km garš posms Jūrmalciemā (Grupa 93, 2015).

Dabas parka teritorijā stipra ietekme konstatēta pie Veckrūmu mājām, atpūtas bāzes sporta laukumiem un „Tālā” stāvlaukuma, kā arī Klampju pludmalē, pie Klampju moliem un pret Pūsēnkalu (31.attēls) (Grupa 93, 2015.).

Minētie secinājumi sakrīt ar dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veiktā piekrastes biotopu kvalitātes vērtējuma rezultātiem. Arī 2015. gadā lielākā antropogēnā ietekme uz priekškāpām un embriņālām kāpām tika konstatēta 31. attēlā norādītajās stipri ietekmētajās vietās. Ņemot vērā, ka apmeklētāju skaita samazinājums nav sagaidāms, lai mazinātu antropogēno ietekmi uz piekrastes biotopiem, turpmākajos gados nepieciešama šo piekrastes posmu labiekārtošana un apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras uzstādīšana.

Būtiska antropogēna ietekme konstatēta arī Bernātu ciema mežainajās piejūras kāpās – uz meža ceļiem, kuri tiek izbraukāti ar motorizēto transportu, un uz augstākajiem pauguriem, kuri tiek izbradāti, bet ziemās izmantoti slēpošanai (32., 33.attēls). Lai antropogēno ietekmi šādās vietās mazinātu, noslogotākos dabas parka meža ceļus ir jāizklāj ar mulčas segumu vai to vietās jāuzstāda laipas, turpmākai to izbraukāšanas mazināšanai, bet stāvākajās nogāzēs jāierīko kāpnes. Papildus, šīs problēmas risināšanai dabas parkā ierosināts ieviest daudz stingrākus pārvietošanas nosacījumus, nepieļaujot turpmāku smilšaino meža ceļu un stāvo nogāžu izbraukāšanu ar motocikliem, kvadracikliem un apvidus automašīnām, ja vien to pārvietošanās nav saistīta ar teritorijas apsaimniekošanu, īpašuma tiesību izmantošanu vai operatīvo dienestu darbu.

Antropogēnā noslodze

- 5 - ļoti stipra ietekme
- 4 - stipra ietekme
- 3 - vidēja ietekme
- 2 - vāja ietekme
- 1 - ļoti vāja ietekme

32., 33. attēls. Erozijas ietekmētie meža ceļi Bernātu ciemā, vietā, kuru pašvaldība iecerējusi labiekārtot (izveidot dabas taku tīklu). Foto: B. Strazdiņa

Īstenojot pašvaldības iecerētos teritorijas labiekārtojuma plānus, sagaidāms apmeklētāju skaita pieaugums. Tāpēc īpaši svarīgi ikviena jauna objekta izveides gadījumā, ierīkot atbilstošu antropogēno slodzi mazinošu infrastruktūru un veikt pasākumus labiekārtoto vietu apmeklētāju uzskaitē un antropogēnās ietekmes novērtēšanai. Tādejādi rodot iespēju jau laikus pamanīt nevēlamās izmaiņas un veikt nepieciešamos pasākumus to novēršanai.

1.4.4. Teritorijas izmantošana

Tūrisms un rekreācija

Saskaņā ar Nīcas novada attīstības stratēģijā norādīto informāciju, tūrisms ir otra lielākā ekonomikas nozare novadā, kas veido piekto daļu no novada uzņēmumu apgrozījuma (Nīcas novada Dome, 2013a). 2014. gada vasarā Nīcas novadā darbojas 32 tūristu mītnes, piedāvājot ~450 gultasvietas. Vispārīnrot vidējos piekrastes tūrisma mītņu noslogojuma datus, var secināt, ka gadā nakšņojumu skaits pārsniedz 24 tūkstošus (8. tabula). Minētajā statistikā nav iekļauti bijušās pionieru nometnes, tad a/s „Liepājas Metalurģs”, bet šobrīd – Liepājas pašvaldības atpūtas bāzes „Draudzība” apmeklētāju skaits, jo līdz ar īpašnieku maiņu, pēdējos gados atpūtas bāze nedarbojas pilnā apmērā un tās viesu skaits netiek reģistrēts.

8. tabula. Apmeklētības rādītāji Nīcas novadā 2014. gadā (Grupa 93, 2015).

Rādītājs	Kopā
Tūristu mītņu skaits	32
Numuru skaits	116
Maksimālais gultas vietu skaits	449
Kopējais vērtētais viesu pavadīto nakšu skaits 2014.g.	24 483
Pludmales apmeklējumu skaita vērtējums gadā	70 917

Lielākā daļa no Nīcas novada naktsmītnēm atrodas līdz 1,5 km attālumā no jūras. Tas liek domāt, ka tās ir orientētas uz tūristiem, kuru mērķis ir atpūta pie jūras. Tā kā 15 no Nīcas novada naktsmītnēm atrodas tiešā dabas parka tuvumā, jādomā, ka to viesi izmanto arī dabas parka rekreācijas resursus. Parka teritorijā atpūtniekiem ir iespējams izmantot atpūtas bāzes „Draudzība” piedāvātos tūrisma pakalpojumus vai apmesties viesu uzņemšanai pielāgotajā viensētā „Zvejnieki-Grāmatnieki”.

Apmeklētākais dabas parka un visa Nīcas novada tūrisma objekts ir 23,7 km garā un smilšainā pludmale. Nīcas novada teritorijas plānojumā ir iezīmētas 21 publiski izmantojamas pieejas jūrai un sešas publiski izmantojamas piebraukšanas vietas. Trīs no norādītajām pieejām un divas no piebrauktuvēm atrodas dabas parka teritorijā (6.2. pielikums).

Pludmalēs pie Veckrūmu mājām un „Tālā” stāvlaukuma vasarās tiek uzstādīta pārgērbšanās kabīnes, bet tiešā to tuvumā – atkritumu urna un pārvietojamā tualete. Pie pārgērbšanās kabīnēm ir uzstādīta informācija par pludmales izmantošanas kārtību.

34. attēls. Automašīnu novietošanas iespējas pie Veckrūmu mājām, celiņš līdz jūrai un Veckrūmu pludmales labiekārtojums. Foto: B.Strazdiņa

35. attēls. „Tālā” stāvlaukuma un tam tuvās pludmales labiekārtojums. Foto: B.Strazdiņa

Bernātu pludmaļu un citu parka Z daļas objektu apmeklētājiem ir pieejami divi stāvlaukumi. Viens no tiem izveidots vēl padomju gados pie padomju gados populārās kafejnīcas „Dzintariņš” (~600 m no jūras) (36. attēls). Otrs (Tālais” stāvlaukums) izveidots 90.gados bijušās armijas bāzes vietā, izmantojot armijas vajadzībām izbetonētu laukumu (~230 m no jūras) (35.attēls). Gan vienā, gan otrā stāvlaukumā ir uzstādīta tualete un atkritumu urnas, bet „Tālajā” ierīkotas atpūtas un ugunsкура vietas un uzstādīts dabas parkam un velo tūrisma iespējām veltīti informācijas stendi.. „Dzintariņa” stāvlaukumā paredzēta vieta 25–30 automašīnām, bet „Tālajā” stāvlaukumā – ~20 automašīnām. Papildus automašīnu novietošanai ir atvēlēta ceļa Dzintariņš–Veckrūmi mala (vieta 20–25 automašīnu novietošanai) un atsevišķi ceļa „Zaļais stars”–„Tālais stāvlaukums” posmi (vieta 10–15 automašīnām).

Salīdzinot stāvvietu ietilpības datus ar vietas apmeklējuma rādītājiem, jāsecina, ka gada lielākajā daļā esošo stāvvietu un stāvlaukumu ietilpība ir pietiekama. Lielāks stāvvietu pieprasījums ir tikai dažas dienas gadā, kad automašīnu novietošanai tiek izmantoti arī meža ceļi un kāpas. Tomēr tā kā liela apmeklētāju daļa automašīnas izvēlas atstāt iespējami tuvāk jūrai (minēto autoceļu malās), arī dienās, kad izveidoto stāvlaukumu noslogojums nav pilnīgs, uz ceļa Dzintariņš–Veckrūmi veidojas bīstamas situācijas, jo pēc automašīnu novietošanas vienā ceļa pusē, gājējiem un braucējiem paliek salīdzinoši šaura, nenodalīta pārvietošanās josla.

Lai optimizētu esošo stāvlaukumu ietilpību, ierīkotos stāvlaukumus nepieciešams rekonstruēt. Tomēr esošo stāvlaukumu paplašināšanas iespējas ir ierobežotas, līdz ar to, vismaz daļēji būtu jā saglabā arī automašīnu novietošanas iespējas minēto autoceļu malās. Savukārt apmeklētāju drošības uzlabošanai, jārod risinājumi gājēju un braucēju plūsmu atdalīšanai. Tā kā esošās ceļa trases paplašināšanas iespējas ir ierobežotas, situāciju daļēji varētu risināt vienvirziena braukšanas plūsmas izveide.

Tālajam stāvlaukumam piegulošajos smiltāju zālajos plāna izstrādes laikā konstatētas vairākas stihiski izveidotas ugunsкура vietas (36. attēls). Tas norāda, ka dienās ar lielāko apmeklētāju pieplūdumu, esošo piknika vietu skaits šajā parka daļā nav pietiekams. Līdz ar to, plānojot stāvlaukuma rekonstrukciju, jāparedz gan tā malās esošo piknika vietu atjaunošana, gan jaunu piknika vietu ierīkošana, bet lai novērstu sauso un kritušo koku izvākšanu ugunsкура kurināšanas vajadzībām, stāvlaukuma malās jāuzstāda lapene sausas malkas nodrošināšanai.

36. attēls. „Dzintariņa” stāvlaukums un stihiski izveidota ugunsкура vieta „Tālajam” stāvlaukumam piegulošajos zālajos. Foto: E.Biseniece

Klampju un Pūsēnkalna publiski izmantojamās pieejas pie jūras ved pie nelabiekārtotām pludmalēm. Kampanjas „Mana jūra” ietvaros veiktajos novērojumos secināts, ka šajās pludmalēs ir vidēja ilgtermiņa, bet atsevišķos gados arī stipra atkritumu slodze un stipra ietekme uz piekrastes veģetāciju. Tas norāda, ka arī šajās pludmalēs nepieciešams minimāls labiekārtojums. Plāna izstrādes laikā līdzīga situācija konstatēta arī parka Z daļas pludmalē un pludmalē pie Klampju moliem. Lai situāciju mainītu arī parka Z daļas pludmali nepieciešams labiekārtot, taču pludmale pie Klampju moliem varētu saglabāties „neskarta”, jo tās izmantošanas jautājumi varētu sakārtoties pēc minimālā labiekārtojuma izveides Klampju pludmalē. Ņemot vērā Klampju pludmales novietojumu un tās pieejamību, arī pēc pludmales labiekārtošanas, tā saglabājama kā atpūtas vieta Klampju ciema iedzīvotājiem un to viesiem.

Populārākais dabas tūrisma objekts dabas parkā šobrīd ir Pūsēnkalns. Tā apskatei ir izveidota dabas taka un ierīkots stāvlaukums (vieta ~10 automašīnām). Stāvlaukuma malā uzstādīti divi informācijas stendi (viens par Nīcas novada tūrisma piedāvājumu, otrs – par Pūsēnkalnu un tā dabas vērtībām), tualete un atkritumu urna, kā arī ierīkota piknika un ugunsкура vieta (37.attēls). Esošā labiekārtojuma kvalitāte vērtēta kā laba, bet labiekārtojuma pilnveidei un kritušo koku izvākšanas ierobežošanai, stāvlaukuma malās jāuzstāda lapene sausas malkas nodrošināšanai.

37. attēls. Pūsēnkalna apskatei izbūvētās kāpnes, stāvlaukums, ierīkota piknīka un ugunsкура vieta, uzstādītas atkritumu urnas un informācijas stendi. Foto: B.Strazdiņa

Pūsēnkalna takas galā, kur pār padomju gados smilšu ieguves vajadzībām noraktā Pūsēnkalna daļu paveras skats un jūru, konstatēta nogāzes izmīnāšana un izbraukāšana ar motocikliem un kvadracikliem. Tā kā pēdējos gados šai problēmai gan Dabas aizsardzības pārvalde (uzstādot informatīvas zīmes par teritorijā noteiktajiem pārvietošanās ierobežojumiem), gan pašvaldības policija (sastādot administratīvos protokolus par šo ierobežojumu neievērošanu) pievērš lielāku uzmanību, plāna izstrādes laikā situācija nebija kritiska (38. attēls). Līdz ar to speciāli pasākumi nogāzes erodēšanas mazināšanai parka apsaimniekošanas plānā nav paredzēti. Tomēr nākotnē šai vietai jāpievērš īpaša uzmanība un situācijas saasināšanās gadījumā jāveic pasākumi negatīvās ietekmes mazināšanai.

38. attēls. Ar motocikliem un kvadracikliem izbraukātā Pūsēnkalna nogāze Pūsēnkalna dabas takas galā. Foto: B.Strazdiņa

Pateicoties to novietojumam (ceļa Dzintariņš–Veckrūmi malā) un labiekārtojuma, starp apmeklētāju iecienītākajiem apskates objektiem iekļaujas arī 1926. gadā uzstādītais piemiņas akmens ar Jāņa Čakstes vārdiem „Te jābūt kūrortam!”, un 1998. gadā par godu Latvijas valsts pastāvēšanas 80. gadadienai Bernātu ragā uzstādītā Viļņa Titāna skulptūra „Zaļais stars” – viens no četriem tēlnieka izkaltajiem, Latvijas galējos punktus iezīmējošiem robežakmeņiem (39., 40. attēls). Gan viena, gan otra vieta 2013. gadā tika labiekārtota. Pie Čakstes pieminekļa uzstādītas jaunas kāpnes, ar skatu platformām, soliņiem un informācijas stendiem, bet pie „Zaļā stara” – Bernātu dabas parkam veltīts informācijas stends, piknīka un ugunsкура vieta, tualete, atkritumu urna un nojume malkas glabāšanai (39., 40. attēls).

39. attēls. Viļņa Titāna izkaltais robežakmens „Zaļais stars” un tam blakus 2013. gadā ierīkotā piknīka vieta. Foto: B.Strazdiņa

40. attēls. Piemiņas akmens ar Jāņa Čakstes vārdiem „Šeit ir jābūt kūrortam” un tā apskates iespēju uzlabošanai 2013. gadā atjaunotās kāpnes, soliņi un skatu platforma. Foto: B.Strazdiņa

Būtisks dabas, aktīvā un izziņas tūrisma potenciāls piemīt pašvaldības iecerētajai dabas takai. 2013. gadā, uzstādot norādes, soliņus un pēc teikas „Kā Nīcas tautas tērpā radās krāsas” motīviem izgredtas skulptūras, labiekārtots neliels tās posms (41. attēls). Tuvākajos gados šo objektu plānots paplašināt, esošās takas un meža ceļus sasaistot vienotā maršrutā, taku malās izliekot papildu skulptūras, ierīkojot papildus atpūtas vietas, bet augstākajā kāpā uzstādot skatu platformu.

41. attēls. 2013. gadā Bernātu dabas takā uzstādītās Alvja Vitrupa skulptūras, soliņi, atkritumu urnas un norādes. Foto: B.Strazdiņa

Gar dabas parka DA robežu (V1231 autoceļu Klampju ciems–Jūrmalciems) ir iezīmēts EUROVELO 13 „Dzelzs priekšgars” velomaršruts, bet parka meža ceļi ir izmantoti tā atzara 567 „Panāc piekrastes vēju” jeb „Jūrmalciema velotakas” maršrutā. Nīcas novada teritorijas plānojumā EUROVELO 13 maršrutā plānota veloceliņa izbūve, bet tā atzars paredzēts pieredzējušiem riteņbraucējiem, kurus nebaida smilšainie piekrastes meža ceļi. Plāna izstrādes laikā ne veloceliņa izbūve, ne tā projekta izstrāde vēl nebija uzsākta, bet velomaršruta labiekārtošanai vietām ir uzstādītas marķējuma zīmes, bet “Tālajā” stāvlaukumā – velomaršrutam veltīts informācijas stends.

Tūrisma informāciju Nīcas novadā sniedz Nīcas novada tūrisma informācijas centrs (turpmāk – TIC), kas atrodas Nīcā. Tā kā lielākā daļa no dabas parka apmeklētājiem teritorijā ierodas, lai atpūstos pludmalē, Nīcas ciemu tie neapmeklē. Līdz ar to TIC darbiniekiem ir ierobežotas iespējas sniegt informāciju par dabas parka izmantošanas noteikumiem un papildus tūrisma iespējām. Lai to novērstu, Bernātos kā apmeklētākajā dabas parka vietā, nepieciešams izveidot tūrisma informācijas punktu. Optimālā tā atrašanās vietas: stāvlaukums pie Dzintariņa, taču papildu informācijas punkts varētu tikt ierīkots arī „Tālajā” stāvlaukumā.

Visu dabas parka apskates objektu un atpūtas vietu apsaimniekošanu šobrīd nodrošina Nīcas novada pašvaldība.

Ņemot vērā parka novietojumu un apkārtējo teritoriju attīstības tendences, paredzams, ka kopējā rekreācijas slodze turpmāko gadu laikā tikai palielināsies. Lai maksimāli mazinātu apmeklētāju ietekmi uz dabas parka vērtībām, teritorijas labiekārtojumu nepieciešams pilnveidot. Ņemot vērā, ka lielākā apmeklētāju daļa apmeklē Z daļu, arī parka labiekārtojumu nepieciešams koncentrēt tieši šajā parka daļā, parka D daļu, un īpaši mitrām starpkāpu iepakām bagāto parka DA stūri, saglabājot iespējami mazskartu.

Mežsaimniecība

Dabas parka teritorijā dominē sausieņu meži, veidojot 77% no kopējās mežu platības. Nosusinātie meži – mētru un šaurlapu āreņi – aizņem 13%, bet pārmitrie meži – 8% (3.3. pielikums). No sausieņu mežiem izteikti dominē mētrāji, bet *Mežainām piejūras kāpām* raksturīgie sili sastopami tikai 11% no parka teritorijas. Salīdzinot ar iepriekšējā plānā norādīto informāciju, silu aizņemtā platība pēdējo 13 gadu laikā ir sarukusi par 2%. Tas saskan ar vispārējo tendenci valstī – līdz ar eitrofikācijas pieaugumu un efektīvu meža ugunsdzēsības sistēmas ieviešanu, sila meži un ar tiem saistītās dabas vērtības faktiski ir kļuvušas apdraudētas.

Valdošā koku suga gan sausajās, gan pārmitrajās mežaudzēs ir parastā priede *Pinus sylvestris*. Bērzs un melnalksnis dominē tikai dažos staigājumu mežu nogabalos. Nelielā Pūsēnkalna daļā ierīkoti jaukti parastās priedes un kalnu priedes *Pinus mugo* stādījumi.

Lielākā daļa no parka mežiem ir jauni. Lielāko tā daļu aizņem vidēja (57%) un briestaudzes vecuma audzes (20%). Pieaugušas audzes aizņem 3%, bet bioloģiski veci meži 11% no parka mežaudzēm. Jaunaudzes, ko veido pēdējo gadu laikā aizaugušas meža lauces, aizjomi un pelēkās kāpas, aizņem 8% no parka mežaudzēm. Tomēr reālais jaunaudžu īpatsvars ir lielāks, jo minētā statistika aprēķināta, izmantojot meža reģistra datus, bet 42 parka īpašumos ar kopējo platību 92,3 ha nav veikta meža ierīcība.

Dabas parkā esošos mežus apsaimnieko LVM, Nīcas novada pašvaldība, juridiskas personas un privātīpašnieki. Pateicoties Aizsargjoslu likumā un dabas parka aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajiem ierobežojumiem, kopš pagājušā deviņdesmitajiem gadiem mežsaimnieciskās darbības teritorijā tiek veiktas salīdzinoši nelielos apjomos. Pēc VMD sniegtās informācijas, laikā no 2012. līdz 2014. gadam mežsaimnieciskās darbības veikšanai dabas parkā izsniegti 94 ciršanas apliecinājumi. Izlases cirte veikta 0,9 ha, bet kopšanas cirte – 148,7 ha (9 tabula).

9. tabula. Apkopojums par veiktajām mežsaimnieciskajām darbībām no 2012. līdz 2014. gadam dabas parka „Bernāti” mežos (VMD, 2015).

Gads	Īpašuma veids	Mežsaimnieciskās darbības veids	Platība, ha
2012	Valsts īpašums	Izlases cirte	0
		Kopšanas cirte	0
	Privātīpašums	Izlases cirte	0,5
		Kopšanas cirte	1,4
2013	Valsts īpašums	Izlases cirte	0,4
		Kopšanas cirte	89,6
	Privātīpašums	Izlases cirte	0
		Kopšanas cirte	0,3
2014	Valsts īpašums	Izlases cirte	0
		Kopšanas cirte	55,5
	Privātīpašums	Izlases cirte	0
		Kopšanas cirte	1,9

Sprīžot pēc parka mežaudžu struktūras, līdz aizsardzības statusa noteikšanai, mežsaimnieciskā darbība parka teritorijā bijusi visai intensīva. Daudzviet veiktas krājas kopšanas cirtes, izvākti vecie, nokaltušie koki un kritalas, bet daudzos parka aizjomos, pelēkajās kāpās, priekškāpās un smiltājos veikta apmežošana. Tādejādi lielu parka daļu sedz vienveidīgas, dabiska meža elementiem nabadzīgas vienāda vecuma mežaudzes. Izkopto mežaudžu dažādošanas nesekmē arī teritorijas mežaudžu kopšanā un to koksnes ieguvē izmantotās tipveida mežsaimnieciskās metodes. Lai situāciju mainītu, veicot jebkādas mežsaimnieciskos darbus, jāievēro pasākumu plānā noteiktās audžu dažādošanas prasības, kas būtiski neietekmē koksnes ieguvē, bet sniedz lielu ieguldījumu dabas daudzveidības pieauguma veicināšanā.

42. attēls. Lielu parka daļu aizņem tipveida mežsaimniecības metodēm izkoptas vienveidīgas vienāda vecuma mežaudzes. Foto: B.Straždiņa

Zvejniecība

Nīcas novada piekrastes ūdeņi tiek izmantoti zvejai, taču zvejniecības apjomi ir nelieli. Salīdzinoši intensīvāka zvejniecība notiek Jūrmalcīemā, bet Bernātos zvejo vien dažī vietējie zvejnieki. Lielā mērā to ir ietekmējusi gan pagājušā gadsimta sešdesmito gadu vētras, kuru laikā Bernātu zvejnieki zaudēja visas savas laivas, gan turpmākos gados noteiktie zvejniecības ierobežojumi, kas faktiski vairs nepieļāva zvejniecības tradīcijas atsākšanos. Pēc Latvijas Republikas neatkarības atgūšanas piekrastes zvejniecības apjomi Bernātos pieauga, bet turpmākos gados tie samazinājās no jauna.

Lauksaimniecība

Saskaņā ar Valsts zemes dienesta apkopoto informāciju lauksaimniecības zemes aizņem ~2% no parka teritorijas, tomēr lielākā daļa no tām netiek izmantotas un dabiskās sukcesijas gaitā ir aizaugušas ar kokiem

un krūmiem. Daži neaizauguši aizjomi ir saglabājušies vien pie parka viensētām un parka vidusdaļā pret atpūtas bāzi „Draudzība”.

Medības

Dabas parks ir iekļauts medību kolektīva „Bārtava” medību teritorijā, taču medības dabas parkā netiek organizētas. Teritorijā ir nesankcionēti uzstādītas vismaz divas dzīvnieku barotavas, taču to izmantošana 2015. gadā netika konstatēta.

Derīgo izrakteņu ieguve

20. gs. 60. un 70. gados dabas parka teritorijā bija ierīkoti divi smilšu karjeri. Vienā tika norakta daļa no Pūsēnkalna (augstākās piekrastes kāpas Latvijā), otrā – daļa no Zaļā un Baltā kalna. 70. gadu beigās smilšu ieguves darbi tika pārtraukti. Daļa no karjeriem tika apmežoti ar kalna priedi *Pinus mugo* un parasto priedi *P.sylvestris*, bet daļa – dabiski apmežojusies. Savukārt vēl atklātās platības ir aizaugušas ar pelēkajām kāpām raksturīgu veģetāciju.

Dabas parka teritorijā (zemes īpašumos ar kadastra numuriem 64780080365, 64780080367 un 64780080368) atrodas četri naftas urbumi (divi no tiem pludmalē, bet divi – smiltāju pļavās starp atpūtas bāzi un jūru. Tie tika ierīkoti un pētīti 1986., 1987., 1990. un 1992.gadā, Dienvidkurzemes seismiskās izpētes ietvaros, ko kopš 60. gadiem īstenoja Krievijas institūts *Specgeofizika*, ierīkojot 169 dziļurbumus naftas atradņu pētīšanai. Izpētes gaitā neliels naftas pieplūdes debīts (0,13 m³/dnn) tika konstatēts augšējā Ordovika (Saldus svītas) kaļķakmeņos, iegulās, kas tiek dēvētas par *naftas slazdiem*. Pašlaik ierīkotie urbumi ir slēgti un aiztamponēti, bet interese par pētniecības darbu turpināšanu laiku pa laikam aktualizējas. Tā kā urbumi atrodas dabas parka teritorijā, Bernātu ciema rekreācijas zonā un pludmalē, turpmāka to izpēte nav pieļaujama, jo tā nav savienojama ar dabas parka aizsardzības mērķiem un sabiedrības rekreācijas interesēm.

II Teritorijas novērtējums

2.1. Teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori

Dabas parka „Bernāti” lielākā vērtība ir vienots kāpu mežu un piekrastes biotopu komplekss, kas rada piemērotus apstākļus daudzu retu un aizsargājamu sugu pastāvēšanai. Tā kā liela daļa no Liepājas apkārtnes biotopiem ir pārveidoti un izmantoti lauksaimniecībā, dabas parks ir kā meža „sala”, kurā saglabājusies augsta bioloģiskā daudzveidība. Intensificējoties apkārtnes mežu izmantošanai, būtiski pieaug tā nozīme ne tikai dabas daudzveidības, ainavisko un rekreatīvo resursu saglabāšanā, bet arī šķietami bieži sastopamu sugu aizsardzībā. Parka nozīmību bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā apliecina tai piešķirtais Latvijas un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss, bet dabas parka statuss norāda uz teritorijas nozīmi rekreācijas pakalpojumu sniegšanā.

Dabas parka dabas vērtību pastāvēšanu un to kvalitāti ietekmē gan dabiskie procesi, gan cilvēku aktivitātes. Dažkārt dabisko procesu ietekme uz aizsargājamām sugām un biotopiem var būt negatīva, piemēram, izteikta krasta noskalošanās, atklāto platību aizaugšana vai trūdvielu uzkrāšanās un piekrastei raksturīgo nabadzīgo augšanas apstākļu bagātināšanās, savukārt, antropogēnā ietekme – pozitīva, piemēram, lopu ganīšana smiltāju zālajos vai pļavveida pelēkajās kāpās, mērena rekreācijas slodze no traucējumiem atkarīgajos biotopos vai selektīva koksnes ieguve blīvi apstādītās mežainās piejūras kāpās, kas sekmē mežainām piejūras kāpām raksturīga skrajmeža atjaunošanos. Turklāt nereti īstermiņa un ilgtermiņa ietekmes var šķietami konfliktēt. Piemēram, intensīvas pamatkrasta erozijas epizodes ietekmē var tikt iznīcinātas būtiskas embrionālo kāpu, priekškāpu un pelēko kāpu platības, tomēr ilgtermiņā šo biotopu pastāvēšana bez dabiskiem krasta erozijas-akumulācijas procesiem nav iespējama un veicot efektīvu krasta nostiprināšanu, ne embrionālās kāpas, ne priekškāpas vairs nespētu atjaunoties, bet priekškāpai jeb erozijas kāplei piegulošās pelēkās kāpas daudz straujāk aizaugtu ar mežu.

Vairākas desmitgades teritorijā noteicošās bija militārās aktivitātes, kas, no vienas puses, aizkavēja teritorijas apdzīvošanu, apsaimniekošanu un sekmēja atklāto platību aizaugšanu, no otras – pasargāja parka mežus no transformācijas un apbūves un nodrošināja mērenus traucējumus kāpu biotopos, kas pozitīvi ietekmēja to attīstību. Faktiski pateicoties vietas militārās izmantošanas vēsturei, parka teritorijā nav nozīmīgu infrastruktūras vai apbūves objektu, kuri šobrīd būtu jāsaņem no pamatkrasta erozijas sekām.

Būtiska loma ir vēsturiskās situācijas daļēji noteiktajai zemes īpašumu sadrumstalotībai. Lielais īpašnieku skaits kavē vienotu teritorijas attīstību un apsaimniekošanu. Nelielā īpašumu platība daudzos gadījumos būtiski samazina jebkādu īpašuma izmantošanas interesi. Vienlaikus tas kavē nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu realizāciju un raisa īpašnieku neapmierinātību pret dabas aizsardzības sistēmu kā tādu, jo apsaimniekošanas neizdevīgums neietekmē īpašuma nodokļa apjomu, taču ierobežo īpašumu pārdošanas iespējas, savukārt īpašumu nelielā platība novērš Latvijas likumdošanas aktos noteikto kompensāciju saņemšanas iespējas. Papildu spiedienu rada aizvien pieaugošie pamatkrasta erozijas draudi.

Negatīva ietekme uz parka dabas vērtībām ir lielāko īpašumu apsaimniekošanā izmantotajām tipveida mežsaimniecības metodēm, kas sekmē koksnes krājas, ne dabas daudzveidības pieaugumu. Ņemot vērā īpašumu sadrumstalotību un plāna izstrādes uzraudzības grupas dalībnieku izteiktos iebildumus, mežaudžu dažādošanas prasība nav iekļauta parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projektā. Tā vietā mežaudžu dažādošana iekļauta parka apsaimniekošanas plānā, kas būtiski samazina tā ieviešanas iespējas un lielāku atbildību to īstenošanas veicināšanā uzliek Valsts meža dienesta darbiniekiem. Būtiska ietekme uz parka dabas vērtībām ir arī vēl aizvien notiekošajai liela diametra sausokņu un kritālu izvākšanai un atsevišķu koku nelegālai izzāģēšanai.

Būtiska ietekme uz parka dabas vērtībām ir atpūtnieku radītajai slodzei, to izraisītajam traucējumam, kas ietekmē aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas sekmes, meža ceļu un taku izbraukāšanai, kas sekmē stāvāko nogāžu erodēšanu, ugunsuru kurināšanai nelabiekārtotās vietās un atpūtnieku atstātajiem sadzīves atkritumiem, kas mazina vietas ainavisko kvalitāti. Turklāt, ugunsuru kurināšana gan stihiski izveidotajās, gan nepilnīgi labiekārtotajās ugunsuru kurināšanas vietās sekmē sauso un kritušo koku izvākšanu, kas parka mežaudzēs samazina jau tā nepietiekamo sausnās koksnes apjomu, bet izmētātie sadzīves atkritumi veicina zemsedzes bagātināšanos ar organiskajām vielām, tādejādi paātrinot dabiskās sukcesijas gaitu.

Tā kā mežainas piejūras kāpas un sausieņu tipa boreālie meži gadu tūkstošu laikā ir pielāgojušies periodiskai uguns ietekmei, negatīva ietekme uz parka sausajām mežaudzēm ir efektīvai meža ugunsdrošības sistēmas ieviešanai. Novēršot periodisku meža zemsedzes izdegšanu, tiek novērsts dabā izveidotais pielāgojums periodiskai uzkrāto barības vielu izvākšanai un nabadzīgu augšanas apstākļu saglabāšanai. Tomēr ņemot

vērā parka tuvumu apdzīvotām vietām un tā izmantošanas intensitāti, parka apsaimniekošanas plānā nav iekļauts kontrolētas zemsedzes dedzināšanas pasākums.

Pludmales biotopus un parka ainaviskās vērtības ietekmē ne tikai apmeklētāju atstātie, bet arī no jūras izskalotie atkritumi, bet parka ainaviskās vērtības – arī nepabeigtās jaunbūves un nesakoptā atpūtas bāzes teritorija.

Kultūrvēsturiski nozīmīgo koka vasarnīcu apbūvi apdraud fiziska novecošanās, cilvēku neprofesionāla pieeja ēku un būvju rekonstrukcijā, pārbūvē un saglabāšanā, kā arī zināšanu trūkums par kultūras mantojuma patiesajām vērtībām un līdzekļu trūkums kvalitatīvas restaurācijas veikšanai. Savukārt vietai raksturīgās aizjūras ainavas izzušanu sekmē dažādu faktoru veicinātas saimnieciskās darbības apstākļi un dabiska sukcesija, kuras ietekmē reiz atklātās platības aizaug ar kokiem, krūmiem un ekspansīvām lakstaugu sugām.

2.2. Teritorijas ainaviskais novērtējums

Dabas parks „Bernāti” atrodas Baltijas jūras Kurzemes piekrastes ainavu telpā. Lai arī aizsargājamā teritorijā ietverts neliels piekrastes posms, tā ir ļoti būtiska daļa no gandrīz 500 km garās Latvijas piekraste, jo ietver Latvijā plašākās un augstākās krasta kāpu grēdas vidus un ziemeļu daļu ar cilvēku darbības un dabas procesu daļēji pārveidotu kāpu ainavām un pirms vairākiem gadsimtiem cilvēku darbību izprovocētas un atbrīvotas dabas stihijas pārveidotu jūras krasta kāpu ainavu Jūrmalciemam piegulošajā parka daļā.

Pēc ainavrajonēšanas reģionālā līmeņa iedalījuma dabas parks atrodas Liepājas–Papes piejūras ezeru un mežaines apvidū (Ramans, 1995), bet Latvijas ainavu kartē parka apkārtnē iedalīta eolo kāpu mežainē, kas ietverta Latvijas unikālo ainavu kategorijā (Nikodemuss, 2000).

Ainavas estētisko vērtību nosaka vizuāli augstvērtīgie un daudzveidīgie skati, kas paveras no pludmales, augstāko kāpu korēm, meža ceļiem un takām. Skatu estētiskās kvalitātes pamatu veido jūra, plašās smilšainās pludmales, dinamiskais stāvkrasts, meža lauču un pelēko kāpu fragmenti, izteiktais kāpu reljefs un skrajie priežu meži ar kritālām, bioloģiski vecām un zarainām priedēm un mežainām piejūras kāpām raksturīgo veģetācijas mozaīku (42.–45.attēls).

43. attēls. Dabas parka pludmalei raksturīgi vizuāli augstvērtīgi un daudzveidīgi skati ar tālu skata perspektīvu un izteiktu dinamismu, kas teju ik gadu parka piekrasti ļauj atklāt no jauna. Foto: B.Strazdiņa

44. attēls. Skats no augstākā dabas parka punkta – Pūsēnkalna – uz jūru. Foto: B.Strazdiņa

45. attēls. Dabas parkam raksturīgs skats uz vecākajām un bioloģiski vērtīgākajām piejūras kāpām ar mežainām piejūras kāpām raksturīgu balto ķērpju zemsedzi. Foto: B.Strazdiņa

Būtisks parka ainavas estētiskās vērtības elements ir piekrastes dinamisms (abrāzija, sanešu akumulācija un smilšu pārpūšana). Piekrastes dinamisko raksturu akcentē arī būvgružiem nostiprinātās Veckrūmu mājas, kuras kā savdabīgs ainavas elements ieņem nu jau stabilu vietu Bernātu piekrastei raksturīgajā ainavā (16.attēls).

Pateicoties ne tikai pamatkrasta erozijas intensitātei, bet arī zvejniecības tradīciju apsīkumam, zvejas tehnoloģiju, zvejas rīku un zvejošanas paradumu maiņai, no parka piekrastes ainavas ir izzudušas ne tikai tīklu būdas, bet faktiski arī zvejas laivas un citas zvejošanas tradīciju liecības.

Vietām parka ainavā vēl izdalās Bernātu–Jūrmalciema piekrastei raksturīgie aizjomi (46.attēls), taču lielākā daļa no tiem ir ieskaloti jūrā, apstādīti vai aizauguši (47.attēls). Kaut parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā nav paredzēti ne atklāto platību uzaršanas, ne aizaugušo lauksaimniecības zemju atmežošanas ierobežojumi, pateicoties aktuālajai parka apdzīvojuma un īpašumu struktūrai, mazražīgo lauksaimniecības zemju izmantošanas apsīkumam, augstajiem pamatkrasta erozijas riskiem un krasta kāpu aizsargjoslas noteiktajiem apbūves ierobežojumiem, unikālās aizjomu ainavu atjaunošana parka teritorijā uzskatāmas par maz iespējamu. Tamdēļ vēl atklātie aizjomi būtu īpaši akcentējami un saglabājami.

46.attēls. Pie Vālišu mājām saglabājies aizjoms – unikāls Bernātu–Jūrmalciema piekrastes ainavas elements. Foto: B.Strazdiņa

47.attēls. Ar kārkliem un priedītēm aizaudzis aizjoms D daļā. Foto: B.Strazdiņa

Starp būtiskākajiem ainavu kvalitāti negatīvi ietekmējošajiem faktoriem jāmin pelēko kāpu, smiltāju zālāju, meža lauču un aizjomu aizaugšana un pagājušā gadsimta 70. un 80. gados veiktā primāro kāpu apmežošana. Vietām ainavas kvalitāti samazina sadzīves atkritumi un nesakoptas ēkas (nepabeigtas jaunbūves pie Veckrūmu mājām un stilistiski nevienotu padomju gados izbūvētu ēku grupa atpūtas bāzes „Draudzība” teritorijā).

Augsts ainaviskās vērtības potenciāls ir vēsturiskajām parka vasarnīcām. Gudri plānojot atpūtas bāzes rekonstrukciju ir liela iespēja tās atgriezt vienotajā vasarnīcu apbūves ansamblī, parka ainavu bagātinot ar spilgtu, kultūrvēsturiski nozīmīgu un estētiski augstvērtīgu akcentu.

Potenciālo apsaimniekošanas pasākumu kontekstā atzīmējams, ka līdz ar izteikto kāpu reljefu tieši neapbūvētā, maz pārveidotā vide un Latvijas kontekstā retie un aizsargājami biotopi, veido augstvērtīgās dabas parka ainavas pamatu. Nodrošinot parka biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un atjaunošanu, tiks nodrošināta arī unikālās parka ainavas saglabāšana.

Lai saglabātu parka ainavisko kvalitāti, plānojot turpmāku neitrālo zonu attīstību, jānodrošina maksimāli toleranta attieksme pret vidi, nodrošinot, ka atjaunotās vai no jauna izbūvētās ēkas, kur to izbūvi pieļauj parka izmantošanas noteikumi un aizsargjoslu likums, harmoniski iekļaujas apkārtnes ainavā. Bet, lai nodrošinātu vizuāli augstvērtīgas ainavas izveidi visā parka teritorijā, jānodrošina nepabeigto jaunbūvju un vēsturiskās atpūtas bāzes teritorijas sakopšana.

2.3. Īpaši aizsargājami biotopi

Sākotnējā dabas parka biotopu izpēte tikai veikta 2003. gadā *LIFE-Nature* projekta „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” (LIFE02NAT/LV/008498). Tās laikā 713 ha lielā platībā parka daļā konstatēti deviņi īpaši aizsargājami biotopi.

Tā kā kopš iepriekšējā kartējuma izstrādes ir pagājuši vairāk nekā 10 gadi, bet to laikā – augušas zināšanas par ES nozīmes biotopiem, to izdalīšanas kritērijiem un kartēšanas nosacījumiem, 2015. gadā dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros veikta pilnīga parka biotopu pārinventarizācija. Kartēšanas laikā

aizpildītas DAP izstrādātās ES nozīmes biotopu kartēšanas anketas, fiksēta identificēto biotopu kvalitāte un aizsardzības vajadzības, bet konstatēto biotopu robežas atzīmētas kartēs ar mēroga precizitāti 1:10 000 meža biotopiem un 1:5 000 piekrastes biotopiem.

Kartējuma aktualizācijas laikā teritorijā konstatēti deviņi Eiropas Savienības nozīmes aizsargājami biotopi – *Jūras stāvkrasts 1230, Embrionālās kāpas 2110, Priekškāpas 2120, Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130**, *Mitras starpkāpu ieplakas 2190, Staignāju meži 9080**, *Purvaini meži 91D0** un *Mežainas piejūras kāpas 2180*, kuras vietām atbilst *Vecu vai dabisku boreālo mežu 9010** kritērijiem. To kopējā platība – 722 ha, kas veido 94% no dabas parka teritorijas. Biotopu pārinventarizācijas rezultātu salīdzinājums ar sākotnējiem teritorijas izpētes datiem sniegts 10. tabulā. Aktualizēto biotopu izplatība atainota 4.2. pielikuma kartē, bet konstatēto biotopu kvalitāte – 4.3. pielikumā.

10. tabula. ES nozīmes aizsargājami biotopi dabas parka „Bernāti” teritorijā un to platību izmaiņu skaidrojums.

Eiropas Savienībā aizsargājama biotopa nosaukums	Biotopa platība dabas datu pārvaldības sistēmas OZOLS datos, ha	Biotopa platība pēc DAP izstrādes ietvaros veiktās biotopu kartēšanas, ha	Star-pība, ha	Izmaiņu skaidrojums
1230 Jūras stāvkrasts	-	0,7	0,7	Krastu procesu dinamika
2110 Embrionālās kāpas	1,1	4,1	3,0	Krastu procesu dinamika
2120 Priekškāpas	8,6	5,0	-3,6	Krastu procesu dinamika
2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	9,1	19,1	10,0	Pelēko kāpu sukcesija noraktu smilšu karjeru (smiltāju) vietās
2180 Mežainas piejūras kāpas	528,9	644,7*	115,8	Meža lauču un neizmantotu lauksaimniecības zemju aizaugšana
2190 Mitras starpkāpu ieplakas	20,5	9,8	-10,7	Precizēts kartējums. Daļa no iepriekš kartētajiem 2190 nogabali atbilst 2180 vai 9080*
2320 Sausi virsāji	2,4	0	-2,4	Atbilstoši precizētajai ES nozīmes biotopu kartēšanas metodikai, iepriekš kartētie 2320 nogabali atbilst 2180
9010* Vecu vai dabiski boreāli meži	114,2	129,9	15,7	2180 kvalitātes pieaugums dabiskās sukcesijas un aizsardzības statusa ietekmē
9080* Staignāju meži	4,0	37,8	33,8	Precizēts kartējums. Daļa no 9080* iepriekš bija kartēti kā 91D0*
91D0* Purvaini meži	24,2	0,8	-23,4	Precizēts kartējums. Daļa atbilstoši aktuālajai metodikai atbilst 9080* Staignāju meži

* 129,9 ha no 2180 atbilst 9010* kvalitātei.

Atbilstoši Eiropas Padomes 92/43/EEK direktīvas par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību ieviešanas nosacījumiem, reizi sešos gados katra ES dalībvalsts gatavo ziņojumu Eiropas Komisijai par ES apdraudēto un īpaši aizsargājamo biotopu un sugu stāvokli valstī. Ziņojuma būtība ir novērtēt sasniegto ceļā uz valstu apņemšanos apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Latvija šo ziņojumu pirmo reizi sagatavoja 2007. gadā, bet otro – 2013. gadā.

2013. gada ziņojuma rezultāti rāda, ka pieci no dabas parkā konstatētajiem ES nozīmes biotopiem Latvijā kopumā ir sliktā stāvoklī, divi – vidējā, bet divu biotopu aizsardzības stāvoklis ir labvēlīgs (11. tabulā).

2013. gada ziņojuma gatavošanā izmantoti *Natura 2000* sugu un biotopu monitoringa dati. *Natura 2000* monitoringa programmas ietvaros katrā *Natura 2000* vietā reizi sešos gados pēc vienotas metodikas tiek novērtēts randomizēti izvēlētu īpaši aizsargājamo sugu un biotopu stāvoklis. Dabas parkā „Bernāti” tā ietvaros vērtētas *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130**, *Mežainas piejūras kāpas 2180* un *Mitras starpkāpu ieplakas 2190*. Monitoringa datus kombinējot ar plāna izstrādes ietvaros veikto parka biotopu kvalitātes un aizsardzības vajadzību vērtējumu, iegūti dati par ES nozīmes biotopu aizsardzības stāvokli dabas parka teritorijā (11. tabula). Aizsardzības stāvokļa novērtējuma pamatojums skaidrots katra biotopa aprakstā.

11. tabula. Dabas parkā „Bernāti” sastopamie ES nozīmes aizsargājami biotopi un to aizsardzības stāvoklis Latvijā

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

ES nozīmes aizsargājamā biotopa nosaukums	Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamā biotopa kods	% no dabas parka	Aizsargājamā biotopa labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums DP “Bernāti”	Biotopa platība % no visām <i>Natura2000</i> vietām Latvijā	Biotopa platības % no biotopa kopplatības valstī	Aizsargājamā biotopa labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums Latvijā
Jūras stāvkrasti 1230	-	0,1	FV	1,5	4,3	FV
Embrionālās kāpas 2110	-	0,6	FV	2,5	2	FV
Priekškāpas 2120	-	0,7	U1	1,3	0,3	U2=
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130*	6.6.	2,6	U2	2,9	1,6	U1=
Mitras starpkāpu ieplakas 2190	6.8.	1,4	U2	0,75	0,7	U1x
Staignāju meži 9080*	1.15.	5,2	FV	0,4	0,1	U2-
Purvaini meži 91D0*	-	0,1	*	0,004	0,0007	U2-
Mežainas piejūras kāpas 2180	1.8.	89,3	U1	2,8	1	U2-
t.sk. 2180, kas atbilst biotopam Veci vai dabiski boreāli meži 9010*	1.17.	18,0	U1	0,9	0,4	U2-

FV	Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (<i>Favourable</i>)	=	Biotopa stāvoklis ir stabils
U1	Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs–nepietiekams (<i>Unfavourable-Inadequate</i>)	-	Biotopa stāvoklis turpina pasliktināties
U2	Aizs. stāvoklis nelabvēlīgs–sliktis (<i>Unfavourable-Bad</i>)	x	Izmaiņu tendence nav zināma

* tā kā dabas parkam nav būtiska nozīme Purvaino mežu aizsardzības stāvokļa nodrošināšanā (biotops aizņem mazāk par 1 ha, kas veido ~0,0007% no biotopa kopplatības valstī) tā aizsardzības stāvoklis parka teritorijā nav vērtēts

Pludmale

Visā dabas parka teritorijā iekļautajā piekrastes posmā atrodas 15–50 metrus plata, sausa, lēzena, smalkgraudainu smilšu pludmale, aizņemot 28,3 ha jeb 4% no dabas parka teritorijas. Pludmale kalpo par dabisku barjeru kāpu aizsardzībai no viļņu ietekmes, samazinot krasta eroziju. Tāpat tā ir nozīmīgs piekrastes augu un dzīvnieku migrācijas koridors. No jūras izskaloto sanešu josla ir svarīga putnu barošanās vieta, it īpaši rudens migrāciju laikā (Auniņš, 2013).

Pateicoties ģeoloģiskajiem apstākļiem, krasta procesu dinamikai un atpūtnieku slodzei, īpaši aizsargājami pludmales biotopi ne 2003., ne 2015. gadā parka teritorijā netika konstatēti. Esošā antropogēnā slodze nosaka, ka dabas parka pludmale nav piemērota ne retu un aizsargājamo putnu sugu ligzdošanai, ne migrējošo putnu atpūtai un, tā neveido retu un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu dzīvotnes. Tomēr tai ir nepārvērtējama ainaviskā un rekreatīvā vērtība un būtiska loma pārējo piekraste biotopu uzturēšanā.

Galvenais pludmali ietekmējošais faktors ir sanešu plūsmas dinamika. Izmainot dabiskos sanešu plūsmas procesus, īsākā vai garākā laika posmā tas atspoguļojas pludmales joslas platumā. Dabas parkā to uzskatāmi var novērot pie Veckrūmu mājām. Uz D no tām vērojama neliela smilšu uzkrāšanās, to piekāpē – pludmales izžušana, bet Z – erozijas pastiprināšanās (16.attēls).

Tā kā aplūkotajā piekrastes posmā smalkgraudainā sanešu materiāla garkrasta pārvietošanās notiek ziemeļu virzienā, Bernātu pludmales kvalitāti būtiski var ietekmēt krasta nostiprināšanas būvju izbūve uz D no parka teritorijas un Šventoji ostas rekonstrukcijā izmantotās metodes. Līdz ar to, lai saglabātu Bernātu un Jūrmalciema pludmales rekreatīvos resursus, ir jāseko līdzi krasta nostiprināšanas, ostu attīstības un laivu piestātņu izbūves plāniem ne tikai Nīcas novada D un Rucavas novadā, bet arī Lietuvas teritorijā.

Negatīvu ietekmi uz pludmales dabas, ainaviskajiem un rekreatīvajiem resursiem atstāj atpūtnieku atstātie un no jūras izskalotie sadzīves atkritumi. Kampanjas „Mana jūra” ietvaros, vērtējot pludmalē atrodamo

atkritumu daudzumu, secināts, ka vienīgais kritiski piesārņotais posms un lielākais stipri piesārņoto posmu īpatsvars konstatēts tieši pie nelabiekārtotajām pieejām (Grupa 93, 2015). Tas norāda, ka brīvi pieejamās un teritorijas plānojumā norādītās pieejas ir nepieciešams labiekārtot un regulāri apsaimniekot. Tāpat šis fakts apliecina, ka lielākā daļa no pludmalē atstātajiem atkritumiem ir atpūtnieku atstāti, nevis izskatoti. Augstas erozijas intensitātes krastu posmos piesārņojumu rada arī pludmalē nonākušās noskaloto būvju paliekas. To klātbūtne liecina, ka erozijas riska zonā jaunu būvju būvniecība dabas parkā ietvertajā piekrastes posmā nav pieļaujama.

Negatīvu ietekmi uz pludmales dabas daudzveidību atstāj arī aļģu un citu sanesumu novākšana, tā kā tos aizvācot tiek likvidētas dzīves vietas kukaiņiem un barošanās vietas putniem. Pārmērīga pludmales izbraukāšana rada tās sablīvēšanos, neļauj izaugt viengadīgajiem augiem un iznīcina kukaiņu patvēruma vietas. Savukārt pludmales izbradāšana veicina smilšu izžūšanu, kas pastiprina smilšu izplūšanu un samazina kopējo pludmalē uzkrāto smilšu daudzumu. (Laime, Lapinskis, 2015a). Dabas parkā šāda tendence vērojama parka Z daļā, kur daudzviet konstatēta vēja deflācija un smilšu pārpūšana iekšzemes virzienā (20., 22. attēls).

48. attēls. Dabas parka „Bernāti” pludmale uz D no Veckrūmu mājām karstā 2015. gada augusta svētdienā. Foto: B.Strazdiņa

49. attēls. Dabas parka „Bernāti” pludmale starp Klampjiem un Pūsēnkalna pludmali karstas 2015. gada augusta svētdienas pēcpusdienā. Foto: B.Strazdiņa

Jūras stāvkrasti

Kā norādīts dabas aizsardzības plāna 1.3.2. nodaļā, 2., gandrīz visa 3. un arī atsevišķos 1. krasta iecirkņa posmos, pamatkrasta robežu veido jūras stāvkrasts, kas iegrauzts eolos vai Litorīnas jūras smilšainajos nogulumos. Stāvkrasta augstums variē no 1 līdz 8 m un tam ir raksturīga izteikta attīstības dinamika. Kā rāda jūras krasta erozijas monitoringa dati, dabas parka teritorijā pamatkrasts atkāpjas par 0,6 līdz 3 m gadā, tomēr faktiski, tā atkāpšanās noris cikliski, izteikti vētraiņiem gadiem mijoties ar relatīvi stabiliem miera periodiem.

Aptuveni vienu km garā posmā uz D no Veckrūmu mājām un divos 200–250 m garos posmos uz Z no „Jūrmaļkroga” 2015. gadā stāvkrasti bija augstāki par 4 m un stāvāki par 45°, līdz ar to, tie atbilda ES aizsargājamam biotopam Jūras stāvkrasti (ES aizsargājamā biotopa kods – 1230) (Auniņš, 2013). Ņemot vērā krasta procesu dinamiku, īpaša dabas aizsardzības vērtība ir ne tikai šiem trim stāvkrastu posmiem, bet visai piekrastes daļai, kur stāvkrasti veidojas. Latvijā Jūras stāvkrasti sastopami Kurzemes un Rīgas jūras līča piekrastē (Auniņš, 2013).

50. attēls. Jūras stāvkrasts dabas parkā „Bernāti”. Foto: B. Strazdiņa.

Pateicoties piekrastes procesu dinamismam, pastāvīga veģetācija uz dabas parka stāvkrastiem nespēj izveidoties (50.attēls). Tā vietā tajos saauguši viengadīgi un divgadīgi augi (visbiežāk – Baltijas šķēpene *Cakile baltica* un kālija sālszāle *Salsola kali*), dažādu graudzāļu ceri (visbiežāk – Baltijas kāpuniedre *Cammamophila baltica*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios* un smiltāju kāpukviesis *Leymus arenarius*) un sugas ar pazeminātām konkurences spējām, no kurām daudzas ir retas un aizsargājamas, piemēram, pūkainais ploštārdis *Tragopogon heterospermus*, Gmelina alise *Alyssum gmelini* un jūrmalas pārkonamoliņš *Anthyllis maritima*.

No dabas aizsardzības viedokļa dabas parka stāvkrastru kvalitāte vērtējamam kā laba (12.tabula). Tos raksturo stāvkrastru attīstības ciklu nepārtrauktība, aizsargājamo sugu klātbūtne, neliela antropogēna ietekme. Papildus pievienoto vērtību stāvkrastriem rada vētru izgāztie koki, kas mazina turpmāko erozijas epizožu intensitāti un nodrošina dzīvās dabas daudzveidības straujāku atjaunošanos pēc vētrām (Lapinskis, 2015).

Tā kā stāvkrastru pieder pie strauji mainīgiem biotopiem, īpaša to apsaimniekošana un atjaunošana parasti nav nepieciešama. Izņēmums ir gadījumi, kad stāvkrastru atjaunošanās ir mākslīgi apturēta, vai tie tiek pārlieku nobradāti (Lapinskis, 2015). Šādi gadījumi dabas parka teritorijā 2015. gadā netika konstatēti. Atsevišķos zemākos stāvkrastra posmos konstatēta nelielas intensitātes nobradāšana. Lai to mazinātu, to pieejas vietās nepieciešams uzstādīt apmeklētāju plūsmu virzošas norādes zīmes.

12. tabula. Biotopa *Jūras stāvkrastru 1230* kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Izcila	-	-	-	-
Laba	0,7	100	Krastru erozijas intensitāte, kritalu aizvākšana, nelielas intensitātes izbradāšana	Neiejaukšanās dabisko procesu norisēs. Apmeklētāju plūsmu virzošu informācijas stendu un norāžu uzstādīšana
Vidēja	-	-	-	-
Zema	-	-	-	-

Embrionālās kāpas

Embrionālās kāpas ir nelieli, 10–50 cm augsti smilšu pauguri pludmales augstākajā daļā vai pie pastāvīgo kāpu piekājēs (51., 52. attēls). Tās pārstāv kāpu veidošanās sākuma stadiju. Spēcīgās vētrās embrionālās kāpas nereti tiek noskalotas, taču starpvētru posmos tās veidojas no jauna. Liela nozīme šī biotopa veidošanā ir smilts daudzumam zemūdens nogāzē un pludmalē, periodiski spēcīgam vējam, kas nodrošina aktīvu smilšu pārpūšanu, un pludmales augšējā daļā augošiem augiem, kas rada dabisku barjeru un sekmē smilšu uzkrāšanos (Auniņš, 2013).

Latvijā embrionālās kāpas veidojas visos smilšainajos piekrastes posmos ar mazu līdz mērenu rekreācijas slodzi, taču kopējā biotopa aizņemtā platība ir niecīga. Tā nepārsniedz 207 ha jeb 0,003% no Latvijas teritorijas (Conservation Status of ..., 2013).

2015. gadā šaura embrionālo kāpu josla bija sastopama gandrīz visā dabas parka piekrastē. Embrionālās kāpas netika konstatētas vienīgi stāvāko stāvkrastru piekājēs. To kopējā platība veidoja 4,1 ha jeb 0,6% no parka teritorijas. Salīdzinot ar 2003. gadu, biotopa platība ir būtiski pieaugusi (10. tabula). Tas apliecina, ka pēdējos gadus dabas parka piekrasti nav skārušas spēcīgas vētras, un norāda, ka starpvētru periodos dabas parka piekrastē noris aktīvi kāpu veidošanās procesi. Tas, savukārt, liecina, ka parka teritorijā biotops atrodas labā stāvoklī.

Dabas parka embrionālo kāpu kvalitāte variē no vidējas līdz izcilai. Izcilas kvalitātes embrionālās kāpas raksturo ievērojama to vienlaidus platība, aktīvi smilšu pārpūšanas un akumulācijas procesi, izteikts mikroreljefs, zema antropogēna ietekme un salīdzinoši augsta augu sugu daudzveidība (Laime, Lapinskis, 2015b). Izcilākie šī biotopa piemēri sastopami ~350 m garā posmā starp parka Z robežu un Veckrūmu mājām un uz D no „Baltās kāpas”. Savukārt parka vidusdaļas embrionālo kāpu kvalitāte atzīta par vidēju, jo tās ir pakļautas lielākai antropogēnai slodzei un aktīvākiem erozijas procesiem, kas kavē stabilu šī biotopa veidošanos (4.3. pielikums).

Embrionālās kāpas ir ES aizsargājams biotops (ES aizsargājamā biotopa kods – 2110). Dabas parka embrionālās kāpas atbilst diviem šī biotopa variantiem. Lielākās platības (65% jeb 2,7 ha) aizņem smilšu deficīta krastiem raksturīgas embrionālās kāpas ar smiltāja kāpukviesi *Leymus arenarius*, smilts auzeni *Festuca arenaria* un slotiņu ciesu *Calamagrostis epigeios* (52.attēls). Posmos ar salīdzinoši mazāku eroziju lielākās platības aizņem ar daudzgadīgajiem lakstaugiem apaugušas embrionālās kāpas, kurās dominē biezlainās sālsvirzas *Honkenya peploides audzes*. Šī apakštipa aizņemtā platība – 1,4 ha (51. attēls). Samēra bieži dabas parka embrionālās kāpās sastop arī tādas piekrastes sugas kā Baltijas šķēpene *Cakile baltica*, Baltijas kāpuniedre *Calammophila baltica*, kālija sālszāle *Salsola kali* un neīstā tūsklape *Petasites spurius*. Vietām konstatēta arī aizsargājamā jūrmalas dedestiņa *Lathyrus maritimus*.

51. attēls. Ar biežlapaino sālsvirzu *Honkenya peploides* apaugušas embrionālās kāpas dabas parka ziemeļos. Foto: E.Biseniece

52. attēls. Embrionālās kāpas ar smiltāja kāpukviesi *Leymus arenarius* dabas parka dienvidos. Foto: E.Biseniece

Galvenais dabas parka embrionālo kāpu ietekmējošais faktors ir jūras krasta erozija, tomēr tā uzskatāma par dabisku un biotopa saglabāšanai nepieciešamu faktoru, jo netraucēti erozijas un akumulācijas procesi un neietekmēta sanešu migrācijas plūsma ir galvenais šī biotopa veidošanās un attīstības priekšnoteikums. Vētras viļņu izraisīta erozija un reljefa pārveidošanās ir vitāli nepieciešama jauna biotopa veidošanās cikla aizsākšanai (Laime, Lapinskis, 2015b). Savukārt lielais smalku smilšu apjoms zemūdens nogāzē un augstam erozijas riskam pakļautajā Melturu ragā nodrošina embrionālo kāpu atjaunošanās procesus.

Ņemot vērā, ka jūras krasta erozijas procesi nodrošina biotopa pastāvēšanai nepieciešamo traucējumu apjomu, papildus to izbradāšana vai izbraukāšana ir nevēlama, jo tas kavē biotopa veidošanās procesus starpvētru periodos. Plāna izstrādes laikā būtiska embrionālo kāpu izbradāšana tika konstatēta vienīgi pret „Tālo” stāvlaukumu. Vietām tiek veikta izskaloto koku un sanešu aizvākšana. Saneši un izskalošie koki tāpat kā jūras krastā augošie augi, veido dabisku barjeru, kas sekmē smilšu uzkrāšanos un biotopa veidošanos, tādēļ izskaloto koku aizvākšana ir nevēlama. Ņemot vērā, ka embrionālās kāpas starpvētru periodos mazina jūras krastu erozijas un smilšu pārpūšanas intensitāti, embrionālo kāpu saudzēšanai būtu jāpievērš īpaša nozīme.

13. tabula. Biotopa *Embrionālās kāpas 2110* kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Izcila	1,0	24	Zemas intensitātes izbradāšana, izbraukāšana, izskaloto un izgāzto koku aizvākšana, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem	Specifiski apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. Biotopa saglabāšanai svarīga dabisko krasta procesu netraucētas norises nodrošināšana. Vietām nepieciešama apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras (laipu) uzstādīšana.
Laba	1,1	27		
Vidēja	2,0	49	Zemas līdz vidējas intensitātes izbradāšana un izbraukāšana, intensīva krasta erozija, izskaloto un izgāzto koku aizvākšana, sadzīves atkritumi	
Zema	-	-	-	-

Priekškāpas

Priekškāpas ir krasta līnijai paralēli kāpu vaļņi, kurus raksturo aktīva smilšu pārpūšana un uzkrāšanās. Biotops veidojas vējam pārpūšot smiltis no pludmales iekšzemes virzienā (Auniņš, 2013). Tas nozīmē, ka viens no priekškāpu veidošanās priekšnoteikumiem ir liels smilšu daudzums pludmalē.

Latvijā priekškāpas ir sastopamas 100–120 km garā piekrastes posmā, bet to aizņemtā platība ir niecīga – ne vairāk kā 558 ha jeb 0,009% no Latvija teritorijas (Conservation Status of..., 2013; Laime, Lapinskis, 2015b). Arī šī biotopa platība ir ļoti svārstīga. Spēcīgu vētru laikā priekškāpas mēdz tikt noskalotas, taču starpvētru periodos – veidoies no jauna. Ņemot vērā šauru biotopa izplatību ne tikai Latvijā, bet arī citās ES valstīs, tas ir iekļauts ES aizsargājamo biotopu sarakstā (ES aizsargājamā biotopa kods – 2120).

Dabas parkā „Bernāti” 2015. gadā priekškāpas tika konstatētas 3,1 km garā piekrastes posmā. To aizņemtā platība nepārsniedza 5 ha jeb 0,7% no parka teritorijas. Izteiktākā priekškāpa ir izveidojusies uz Z no Veckrūmu mājām un uz D no Jūrmaļkroga. Starp Jūrmaļkrogu un Bangu mājvietu tā saglabājusies atsevišķos 80–350 m garos posmos. Izcelsmes ziņā Bernātu priekškāpas faktiski ir pārpūsta erozijas kāple, kas veidojas smiltīm appūšot erodētu krasta nogāzi, taču, tā kā to funkcija un veģetācija ir identiska, tad atbilstoši

aktuālajai ES nozīmes biotopu interpretācijas metodikai, arī pārpūstas erozijas kāples tiek aizsargātas kā ES nozīmes biotops 2120 (Auniņš, 2013).

Dabas parka priekškāpu apaugumu visbiežāk veido smiltāja kāpuniedre *Ammophila arenaria*, smiltāja kāpukviesis *Leymus arenarius* un smilts auzene *Festuca arenaria*, čemurainā mauraga *Hieracium umbellatum*, neīstā tūsklape *Petasites spurius*, kā arī retās un aizsargājamās augu sugas – jūrmalas dedestiņa *Lathyrus maritimus*, pūkainais plostbārdis *Tragopogon heterospermum*, Gmelina alise *Alyssum gmelini* un jūrmalas pērkonamoliņš *Anthyllis maritima* (53., 54. attēls).

53. attēls. Priekškāpa dabas parka vidusdaļā. Foto: B.Straždiņa

54. attēls. Sugām bagāta priekškāpa uz D no Klampju moliem, kura izveidojusies appūšot apmežotu pelēko kāpu. Foto: B.Straždiņa

Priekškāpu veidošanās un saglabāšanās ir atkarīga no dabiskiem jūras krasta procesiem un netraucētas dabisko sanešu plūsmas. Dažādi šķēršļi, piemēram, ostu hidrotehniskās būves, moli un krastu stiprinājumi vai kuģu ceļu bagarēšanas grunts izgāšana ārpus sanešu plūsmas joslas, kāpu norakšana u.tml. darbības, izraisa smilšu deficītu, samazina dabiskas krastu aizsargbarjeras, kavē kāpu veidošanas un izraisa krasta noskalošanās intensitātes pieaugumu (Laime, Lapinskis, 2015b). Priekškāpas negatīvi ietekmē arī nepārdomāta krasta preterozijas pasākumu īstenošana, jo tiem ir būtiska ietekme kopējo sanešu kustību. Turklāt, mērķtiecīga sanešu akumulācija vienā posmā nereti izraisa pastiprinātu eroziju blakus iecirkņos vai blakus esošos piekrastes biotopos (Laime, Lapinskis, 2015b).

Lokāls veģētācijas traucējums, valdošajam vēja virzienam subparalēla taciņa, ceļš vai kāpu valnī iedziļināta laipa var radīt labvēlīgus apstākļus vējrāvu attīstībai. Lielāks vējrāvu skaits konstatēts parka Z daļā. Lai ierobežotu tālāku to attīstību, nepieciešams samazināt vai novērst šo vietu tālāku erodēšanu, uzstādot apmeklētāju plūsmu virzošas norādes un infrastruktūru, bet vietās, kur vējrāvas veidojas laivu ceļu galos, veikt ceļa segumu nostiprināšanu ar salmiem vai šķeldu. Papildus apsaimniekošanas pasākumi dabas parka priekškāpās nav nepieciešami, taču turpmāk nepieciešams sekot līdz apmeklētāju atstātajai ietekmei, un, negatīvās ietekmes pieauguma gadījumā, lemt par ietekmi mazinošu pasākumu ieviešanu.

Par spīti krasta erozijas intensitātei, 2015. gadā lielākā daļa no parka priekškāpām atbilda labas kvalitātes prasībām. Priekškāpās norisinājās aktīvi kāpu veidošanās procesi, biotopā tika konstatēta tam raksturīgā lakstaugu un atklātas smilts laukumu mozaīka, salīdzinoši liela sugu daudzveidība un aizsargājamo augu sugu klātbūtne. Tomēr kopējais biotopa aizsardzības stāvoklis dabas parkā vērtēts kā vidējs, jo noskalošanās procesi ir aktīvāki par biotopa atjaunošanās procesiem.

45. tabula. Biotopa *Priekškāpas 2120* kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Laba	3,7	74	Zemas intensitātes izbradāšana, izbraukāšana. Aizaugšana ar kokiem un krūmiem. Krasta erozija. Sadržīves atkritumi.	Specifiski apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. Vietām nepieciešama
Vidēja	1,3	26	Vidējas vai augstas intensitātes izbradāšana un izbraukāšana. Sadržīves atkritumi. Krasta erozija. Krasta nostiprinājumi.	apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras (laipu un norāžu) uzstādīšana.
Zema	-	-	-	-

Pelēkās kāpas

Pelēkās kāpas ir nosacīti stabilas piekrastes vai iekšzemes kāpas, klātas ar vairāk vai mazāk blīvu lakstaugu, sūnu vai ķērpju segu (Laime, 2015c). Smilšu pārpūšana tajās noris daudz mazākā apjomā nekā priekškāpās, tomēr tā ir nepieciešama skraja augāja un atklātas smilts laukumu nodrošināšanai.

Latvijā Pelēkās kāpas aizņem ne vairāk kā 1170 ha jeb 0,018% no valsts teritorijas (Conservation Status of..., 2013). Ņemot vērā to niecīgo kopplatību, faktu, ka pēdējo 50 gadu laikā to platība ir būtiski samazinājusies (Laime, 2015c), kā arī faktu, ka tā ir vienīgā dzīvotne daudzām retām un aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām, pelēkās kāpas ir iekļautas gan Latvijas, gan ES aizsargājamo biotopu sarakstos.

Dabas parkā ir sastopams viens no Latvijā biežāk sastopamajiem pelēko kāpu biotopiem – Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130*. Tas aizņem 19,1 ha jeb 2,6% no parka teritorijas. Piekrastē tās veido šauras joslas no „Pūķiem” līdz parka D robežai, pie Klampju moliem, pie „Tālā” stāvlaukuma un uz Z no Veckrūmu mājām. Lielākas platības ar pelēkām kāpām raksturīgu veģetāciju šobrīd ir sastopamas noraktās Baltās kāpas un Pūsēnkalna vietā. Kaut šīs kāpas atrodas mākslīgi veidotā vietā, to veģetācija pilnībā atbilst Ar lakstaugiem klātu pelēko kāpu 2130 veģetācijas aprakstam (Auniņš 2013). Līdz ar to, atbilstoši aktuālākajai ES nozīmes biotopu noteikšanas metodikai (Auniņš, 2013), tās atbilst gan Latvijā, gan ES aizsargājamam biotopam.

Tā kā Pūsēnkalna un Baltās kāpas Pelēkās kāpas ir salīdzinoši jaunas, tās atbilst sekundārajai biotopa attīstības fāzei – Pelēkās kāpas ar skraju augāju, kurā dominē iesirmā kāpsmildzene *Corynephorus canescens* (2130*-1) (55. attēls). Parējās dabas parka pelēkās kāpas ir senākas, to lakstaugu sega ir daudz blīvāka un tās atbilst pļavveida pelēko kāpu variantam (2130*-2) (56. attēls) (Laime, 2013c).

55. attēls. Pelēkā kāpa ar iesirmo kāpsmildzeni *Corynephorus canescens* noraktās Baltās kāpas vietā.

Foto B.Straždiņa

56. attēls. Aizaugoša pļavveida pelēkā kāpa dabas parka piekrastē. Foto: E.Biseniece.

Pelēkās kāpas ir nozīmīga dzīvotne īpaši aizsargājamām augu sugām Gmelina alisei *Alyssum gmelini*, pūkainajam ploštārdim *Tragopogon heterospermum*, jūrmalas dedestiņai *Lathyrus maritimus*, un jūrmalas pārkonamoliņam *Anthyllis maritima*, bet Pūsēnkalna pelēkajā kāpā ir nozīmīga sīkziedu plaukšķenes *Silene borysthenica* atradne.

Liela daļa no dabas parka pelēkajām kāpām ir vidējā kvalitātē (15. tabula, 4.3. pielikums). Priekškāpām piegulošās pelēkās kāpas aizņem nelielu vienlaidus platību, daudzviet tajās ir liels ekspansīvo sugu īpatsvars un būtisks aizaugums ar parastajām priedēm *Pinus sylvestris*, bet Pūsēnkalnā tās ir apmežotas ar parasto un kalna priedi *Pinus sylvestris* un *P.mugo* (57., 58. attēls). Labas kvalitātes biotops konstatēts Baltajā kāpā un atsevišķos priekškāpām piegulošo pelēko kāpu posmos parka vidusdaļā, kur ir liela sugu daudzveidība, vēja nestu smilšu ietekme un augsta aizsargājamo augu sugu sastopamība.

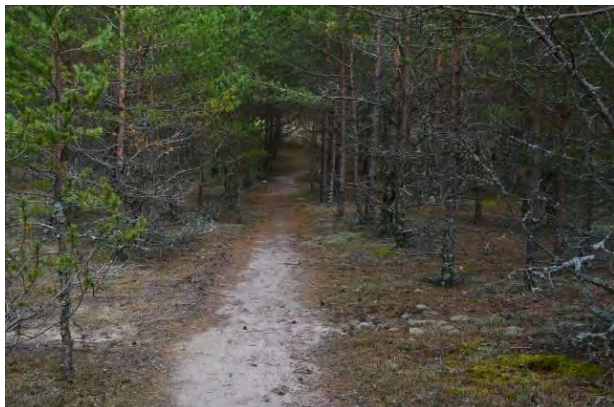

57. attēls. Kalna priedes *Pinus mugo* audze Pūsēnkalna pelēkajās kāpās. Foto: E.Biseniece

Vēsturiski pelēkās kāpas ilgstoši spēja saglabāties, pateicoties regulārai to izmantošanai vai apsaimniekošanai (ganīšanai, pļaušanai, tīklu vai jūras mēsļu žāvēšanai, laivu labošanai u.tml.) (Eberhards, 2003). Mainoties piekrastes zonas izmantošanas nosacījumiem un piekrastes iedzīvotāju dzīvesveidam, šo faktoru ietekme ir būtiski samazinājusies. Tā rezultātā daudzviet pelēkās kāpas ir aizaugušas ar kokiem, krūmiem vai ekspansīvām sugām, bet to zemsedze ir segta ar biezu kūlas vai nobiru slāni.

Ievērojama daļa no dabas parka pelēkajām kāpām pirms 30–40 gadiem ir apmežotas. Gan apstādītās, gan priedēm aizaugušās pelēkās kāpas daudzviet jau ir pilnībā pārveidojušās un atbilstoši aktuālajai ES nozīmes biotopu biotopa interpretācijai, tās atbilst zemas kvalitātes *Mežainām piejūras kāpām 2180*. Tomēr vietās,

kur apmežotās vai aizaugušās pelēkās kāpas robežojas ar atklātiem pelēko kāpu fragmentiem, biotopu vēl ir iespējams atjaunot (Auniņš, 2013).

58. attēls. Priežu jaunaudžu stādījumi noraktajā Pūsēnkalna daļā. Blīvās jaunaudzes neatbilst pelēko kāpu kritērijiem, tomēr veicot atmežošanu un atsedzot atklātas smilts laukumus, tās vēl ir iespējams atjaunot. Foto: B.Strazdiņa

Lai arī *Mežainas piejūras kāpas* ir aizsargājams biotops, biotopa veidošanās sākuma stadijā tā bioloģiskā daudzveidība un dabas aizsardzības vērtība ir daudz zemāka, nekā atklātām pelēkajām kāpām. Augstu kvalitāti *Mežainas piejūras kāpas* sasniedz 100 un vairāk gadu laikā, kad tajās izveidojušās cilvēka darbības neietekmētā mežam raksturīgas struktūras. Turklāt, gan dabas parkā, gan Latvijā, gan arī visā ES, Pelēkās kāpas aizņem daudz mazāku platību un ir daudz apdraudētākas, līdz ar to, to aizsardzībai visā to izplatības areālā ir augstāka prioritāte nekā *Mežainām piejūras kāpām*.

Vairums dabas parka pelēko kāpu ir šauras, lineāras joslas, kas nav piemērotas šim biotopam raksturīgo putnu ligzdošanai. Lielākas vienlaidus pelēko kāpu platības ir sastopamas norakto smilšu karjeru vietās, kur ilgtermiņā iespējams saglabāt sila cīrulim *Lullula arborea* un stepes čipstei *Anthus campestris* piemērotas dzīvotnes, tāpēc šo pelēko kāpu atjaunošana ir īpaši nozīmīga parka putnu faunas daudzveidības saglabāšanā.

Jūras krata erozija līdz ar aizaugšanu un apmežošanu ir viens no galvenajiem dabas parka pelēko kāpu aizņemto platību sarukšanas iemesliem. Arī šobrīd aptuveni piektā daļa no šī biotopa atrodas augsta erozijas riska zonā. Tomēr gan Latvijas, gan ES pelēko kāpu apsaimniekošanas un atjaunošanas vadlīnijās uzsvērts, ka krasta nostiprināšana nav uzskatāma par piemērotu šī biotopa aizsardzības metodi. Novēršot priekškāpas vai stāvkrasta erozijas iespēju, tiek novērsta arī sanešu apmaiņa un smilšu pārpūšana starp dažādām krata nogāzes daļām, kas savukārt sekmē Pelēko kāpu aizaugšanu un mazina gan Pelēko kāpu, gan citu piekrastes biotopu saglabāšanos, atjaunošanos un veidošanos (Hauston, 2008; Laime, Lapinskis, 2015c).

Kopumā biotopa aizsardzības stāvoklis dabas parkā vērtēts kā nelabvēlīgs, jo aizaugšanas un pamatkrasta erozijas ietekmē to platības turpina samazināties, to struktūra – pasliktināties, bet to stāvokli uzlabojoši pasākumi – netiek veikti.

15. tabula. Biotopa *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130** kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Izcila	-	-	-	-
Laba	10,3	54	Zemas intensitātes izbraukāšana un izmīdīšana. Aizaugšana ar kokiem un krūmiem.	Ātri augošo priežu retināšana un priežu sējeņu izraušana.
Vidēja	8,2	43	Aizaugšana ar kokiem un krūmiem. Zemas līdz vidējas intensitātes izbraukāšana un izmīdīšana.	Kalna priežu izciršana, ātri augošo priežu retināšana, priežu sējeņu izraušana.
Zema	0,7	3	Aizaugšana ar kokiem un krūmiem. Ekspansīvo sugu dominance. Organiskā materiāla uzkrāšanās.	Ātri augošo priežu retināšana, atklātu smilts laukumu veidošana. priežu sējeņu izraušana

Smiltāju zālāji

Smiltāju pļavas, atmatas, zālieni un meža lauces dabas parkā aizņem ~7 ha. Reiz pļautās vai ganītās pelēkās kāpas, bijušie aizjomas ierīkotie tīrumi un pionieru nometņu rīkošanas vajadzībām iekoptie sporta laukumi ir aizauguši ar ekspansīvām sugām – parasto smilgu *Agrostis tenuis* un liekto sariņsmilgu *Lerchenfeldia flexuosa* (59.attēls).

Kaut arī šiem zālāji neatbilst aizsargājamo zālāju biotopiem un tajos nav konstatētas retas un aizsargājamas sugas, tiem ir nozīmīga loma kopējās dabas parka bioloģiskās un ainaviskās daudzveidības, kā arī teritorijas rekreatīvo resursu saglabāšanā.

59. attēls. Ar parasto smilgu un liekto sariņsmilgu *Lerchenfeldia flexuosa* aizaudzis smiltāju zālājs.

Foto: B.Strazdiņa

Mežainas piejūras kāpas

Dabas parkā visbiežāk sastopamais biotops ir *Mežainas piejūras kāpas* (aizsargājama biotopa kods – 2180/1.8). Tas aizņem 644,7 ha jeb 85 % no parka teritorijas. 129,9 ha jeb 20% no tām ir sasniegušas ievērojamu bioloģisko vecumu un atbilst dabisko meža biotopu un *Vecu vai dabisku boreālo mežu 9010** kritērijiem. Tiek lēsts, ka Latvijā *Mežainas piejūras kāpas* aizņem ~60 000 ha jeb 0,9% no valsts platības, taču tā kā visaptveroša biotopa kartēšana valstī nav veikta, precīza to aizņemtā platība nav zināma (Conservation status of ..., 2013).

Atbilstoši ES nozīmes biotopa definīcijai *Mežainas piejūras kāpas* ir dabiski vai pusdabiski meži uz piejūras kāpām un to iepakās ar labi attīstītu kokaudzes struktūru. Tos raksturo sausi un nabadzīgi augšanas apstākļi, skraja kokaudze, liels meža lauču īpatsvars, žuburainas, smiltīs daļēji ieputinātas priedes un saulē izkaltošas priežu kritālas, bet to zemsedzi veido atklātas smilts laukumu, balto ķērpju, sūnu, sīkkrūmu un lakstaugu mozaika. Tomēr galvenais šī biotopa izdalīšanas kritērijs ir ģeomorfoloģiskie apstākļi – piejūras kāpas un eolie nogulumu –, ne mežaudzes dabas aizsardzības vērtība, tāpēc *Mežainu piejūras kāpu* platībās tiek ietvertas arī sausieņu mežu pionierstadijas, vējgāzes, degumi, izcirtumi un jaunaudzes, ja tās veido daļu no vienota piejūras kāpu kompleksa un neaizņem vairāk par 10% no to īpatsvara, kā arī līdz 30 m plati pārmitri reljefa pazeminājumi un līdz 3 ha lieli jauktu mežu, purvu vai krūmāju ieslēgumi (Interpretation Manual of European Union Habitats, 2007; Auniņš, 2013). Tas norāda, ka dabas parkā nav mežaudžu, kuras neatbilstu šī biotopa kritērijiem (izņēmums ir plašākās starpkāpu iepakās parka DA, kuras atbilst citam ES nozīmes biotopam – *Staignāju meži 9080**).

Biotopa attīstību labvēlīgi ietekmē periodiska mērena smilšu pārpūšana, bet ilgstošai augstas kvalitātes biotopa pastāvēšanai ir nepieciešama periodiska uguns klātbūtne. Tā nodrošina uzkrāto barības vielu aizvākšanu un uztur biotopam raksturīgos nabadzīgos augsnes apstākļus ilgtermiņā (Ikauniece, 2015).

Vairāk nekā puse (56%) no dabas parka *Mežainām piejūras kāpām* ir vidējas kvalitātes. Lielākā daļa no tām veido mākslīgas izcelsmes vidēja vecuma vienveidīgas priežu audzes, kurās trūkst dabiskam mežam raksturīgu struktūru vai kurās nav saglabājusies biotopam tipiskā mozaikveida zemsedze (60. attēls). Labas un izcilas kvalitātes biotops ar dažāda vecuma mežaudzi, dabiska meža struktūrām un biotopam tipisku zemsedzi aizņem 209,7 ha, bet ~74 ha aizņem jaunas mežaudzes, kuras veidojušās aizaugot vai apmežojot meža lauces, pelēkās kāpas un aizjomus (62., 63. attēls) (16.tabula).

60. attēls. Vidējas kvalitātes *Mežainas piejūras kāpas* ar vienveidīgu mežaudzi un boreālajiem skujkoku mežiem raksturīgu zemsedzi. Foto: B.Strazdiņa

61. attēls. Augstas kvalitātes *Mežainas piejūras kāpas* ar biotopam tipisku mozaikveida zemsedzi. Foto: B.Strazdiņa

62.attēls. Zemas kvalitātes *Mežainas piejūras kāpas*, kas veidojušās pelēkās kāpas vai priekškāpas apmežošanas ietekmē. Foto: B.Strazdiņa

63.attēls. Zemas kvalitātes *Mežainas piejūras kāpas*, kas veidojušās aizjoma apmežošanas ietekmē. Foto: B.Strazdiņa

16. tabula. Biotopa *Mežainas piejūras kāpas 2180/1.8* kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Izcila	5.0*	0,8	-	Neiejaukšanās
Laba	204,7**	32	Krasta erozija, antropogēni ietekmēta zemsedze, sadzīves atkritumi. Liela izmēra sausokņu un kritalu izvākšana.	Neiejaukšanās, vietām – bioloģiski vecu koku atēnošana vai dabisko struktūras elementu palielināšana
Vidēja	360,6	56	Dabiska sukcesijas un eitrofikācija, kas sekmē <i>Mežainām piejūras kāpām</i> raksturīgas zemsedzes nomaiņu ar ziemeļu skujkoku mežiem raksturīgām sūnām un sīkkrūmiem, un bioloģiski vecu priežu ieaugšanu blīvā jaunu koku pamežā. Tipveida mežsaimniecība, kas sekmē monodominantu mežaudžu veidošanos. Efektīva meža ugunsgrēku ierobežošana, kas novērš augstas kvalitātes biotopa saglabāšanai nepieciešamo traucējumu – vienīgo risinājumu laika gaitā uzkrāto trūdvielu apjoma samazināšanai un biotopam raksturīgas zemsedzes saglabāšanai ilgtermiņā.	Dabisko struktūras elementu palielināšana un bioloģiski vecu koku atēnošana; Audzes struktūras dabiskošana; Pelēko kāpu un mežainu piejūras kāpu mozaikas veidošana
Zema	74,5	12		Priežu jaunaudžu un vidēja vecuma mežaudžu dabiskošana; Pelēko kāpu un mežainu piejūras kāpu mozaikas veidošana

Vienlaikus atbilst Veciem vai dabiskiem boreālie mežiem 9010

** 129,9 ha no tām atbilst Veciem vai dabiskiem boreālie mežiem 9010*

No meža ekoloģijas viedokļa, lai uzlabotu zemas līdz vidējas kvalitātes *Mežainu piejūras kāpu* dabas aizsardzības vērtību un sekmētu biotopam raksturīgo struktūru un zemsedzes atjaunošanos, to apsaimniekošanā būtu jāpielieto kontrolētas zemsedzes dedzināšanas metodes, bet ņemot vērā nelielo parka platību, augsto tā apmeklētību un valdošo sabiedrības domu, kontrolētas zemsedzes dedzināšanas pasākums nav iekļauts parka apsaimniekošanas plānā.

Kopumā biotopa aizsardzības stāvoklis dabas parkā vērtējams kā vidējs. Biotopa kvalitātes uzlabošanai, parka Mežainās kāpas nepieciešams mērķtiecīgi apsaimniekot, taču šo pasākumu neveikšanas gadījumā nav sagaidāma šī biotopa izzušana.

Veci vai dabiski boreālie meži

Veci vai dabiski boreālie meži ir Latvijā un Eiropas Savienībā prioritāri aizsargājams biotops (aizsargājama biotopa kods – 9010*/1.17). Tie pārstāv vēlinas sukcesijas stadijas Ziemeļu skujkoku mežus, kuri atbilst dabiska meža biotopa kritērijiem vai dabiski attīstījušies pēc meža ugunsgrēkiem. Nelielu fragmentu veidā biotops sastopams visā valsts teritorijā, taču to aizņemtā platība nepārsniedz 0,5% no valsts teritorijas (Conservation Status of ..., 2013).

Dabas parkā *Veci vai dabiski boreāli meži* aizņem 129,9 ha jeb 18% no parka teritorijas. Tās ir vecākās parka *Mežainās piejūras kāpas*, kuras raksturo dažāda vecuma kokaudzes struktūra, liels zarainu, smiltis daļēji ieputinātu, bioloģiski vecu priežu īpatsvars, atvērumi, lauces un atklātas smiltis laukumi. ~4% no tām ir izcilā kvalitātē, bet citviet to kvalitāti samazina nelielais liela izmēra sausokņu un kritalu skaits vai atsevišķos gadījumos – pilnīgs to iztrūkums.

2003. gadā izstrādājot pirmo dabas parka dabas aizsardzības plānu, *Vecu vai dabisku boreālu mežu* aizsardzībai tika ierosināts veidot mikroliegumus 98,5 ha platībā. 2015. gadā veicot biotopu pārinventarizāciju, precizētas biotopa robežas un sagatavoti priekšlikumi mikroliegumu robežu grozījumiem (pēc mikroliegumu robežu precizēšanas tie aizņems 117,6 ha). Papildus 2015. gadā tika identificētas divas jaunas *Vecu vai dabisku boreālo mežu* teritorijas 12,6 ha platībā. Nelielu ieslēgumu veidā *Veci vai dabiski boreālie meži* sastopami arī *Staignāju mežos* un *Mežainās piejūras kāpās*.

17. tabula. Biotopa *Veci vai dabiski boreāli meži 9010*/1.17* kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Izcila	5,0	3,8	Izmīnāšana, izbraukāšana, atsevišķu koku izzāģēšana, liela izmēra mirušās koksnes izvākšana, sadzīves atkritumi. Dabiska sukcesijas un eutrofikācija, kas sekmē augstas kvalitātes biotopam raksturīgas zemsedzes nomaiņu un bioloģiski vecu priežu ieaugšanu blīvā jaunu koku pamežā. Efektīva meža ugunsgrēku ierobežošana, kas novērš augstas kvalitātes biotopa saglabāšanai nepieciešamo traucējumu – vienīgo risinājumu laika gaitā uzkrāto trūdvielu apjoma samazināšanai un biotopam raksturīgas zemsedzes saglabāšanai ilgtermiņā.	Neiejaukšanās
Laba	124,9	96,2		Neiejaukšanās vai atsevišķu bioloģiski vecu koku atēnošana
Vidēja	-	-	-	-
Zema	-	-	-	-

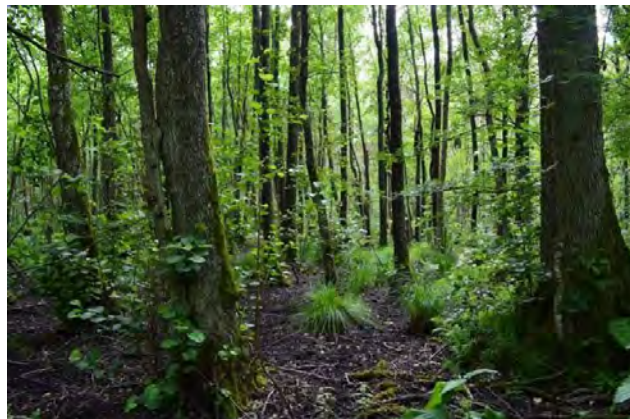
Lai saglabātu un uzturētu šo mežaudžu kvalitāti ilgtermiņā, jānodrošina neiejaukšanās to dabiskajos attīstības procesos, bet vietām veicama bioloģiski vecu koku atēnošana, to dzīves ilguma pagarināšanai un aizsargājamo kukaiņu sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanai. Biotopa kvalitātes ilgtspējas nodrošināšanai atsevišķās vietās būtu jāveic kontrolēta zemsedzes dedzināšana, bet ņemot vērā nelielo parka platību, augsto tā apmeklētību un valdošo sabiedrības domu, kontrolētas zemsedzes dedzināšanas pasākums nav iekļauts parka apsaimniekošanas plānā.

Staignāju meži

Staignāju meži ir pārmitri lapu koku meži, kuri atrodas pastāvīgā pazemes vai virszemes ūdeņu ietekmē vai kuri katru gadu periodiski applūst (Auniņš, 2013). Pateicoties intensīvai meliorācijai, to kopplatība pagājušā gadsimta laikā ir būtiski sarukusi. Šobrīd *Staignāju meži* aizņem ~225 km² jeb 0,3% no valsts teritorijas un ir iekļauti gan valsts, gan ES aizsargājamo biotopu sarakstos (aizsargājama biotopa kods – 9080*/1.15)(*Conservation Status of...*, 2013).

Dabas parkā šādi meži izveidojušies senākajās starpkāpu ieplakās parka DA malā. Tie aizņem 37,8 ha jeb 5,2% no parka kopplatības. Salīdzinoši lielākās platības (32,4 ha) aizņem stabilas un ilglaicīgas mežaudzes, kas atbilst tipiskajam šī biotopa variantam 9080*-1 (64.attēls), bet nelielā parka daļā (5,4 ha) *Staignāju meži* atrodas tā veidošanās fāzē un atbilst pionierstadiju *Staignāju mežiem* 9080*-2. Nelieli pionierstadijas *Staignāju mežu* ieslēgumi sastopami arī citās parka starpkāpu ieplakās, taču tā kā to vienlaidus platības ir nelielas, tie atsevišķi nav izdalīti un iekļauti *Mežainu piejūras kāpu* platībā.

Abos biotopa variantos dominē melnalksnis *Alnus glutinosa* un purva bērzs *Betula pubescens*, lakstaugu stāvā visbiežāk sastopama parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, parastā purvpaparde *Thelypteris palustris*, parastā zeltene *Lysimachia vulgaris* un dažādas grīšļu sugas *Carex sp.* Vecākās Staignāju mežu mežaudzes veido nozīmīgu dzīvesvidi aizsargājamajai ķerpju sugai kastaņbrūnai artonijai *Arthonia spadicea*.

64. attēls. Tipisks, vidēja vecuma *Staignāju mežs* ar biotopam raksturīgu struktūru dabas parka DA daļā.

Foto: B.Strazdiņa

Lielākā daļa parka *Staignāju mežu* ir vidējas kvalitātes (18. tabula). To nosaka salīdzinoši nelielā to vienlaidus platība, mežaudzes vecums un nepietiekamais dabiska meža struktūrelementu apjoms. Tomēr kopējais biotopa aizsardzības stāvoklis dabas parkā vērtēts kā labvēlīgs, jo tā aizsardzības stāvokļa uzlabošanai specifiski biotopa apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. To kvalitāte pieaugs neiejaukšanās režīma piemērošanas ietekmē.

18. tabula. Biotopa *Staignāju meži 9080*/1.15* kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie aizsardzības uzlabošanai pasākumi stāvokļa uzlabošanai
Izcila	-	-	-	-
Laba	6,6	17	Zemas intensitātes izmīnāšana un izbraukāšana	Neiejaukšanās
Vidēja	31,2	83		
Zema	-	-	-	-

Purvainie meži

Dabas parka DA daļā, atsevišķās starpkāpu ieplakās līdās *Staignāju mežiem* un *Mitrām starpkāpu ieplakām* izveidojušās mežaudzes, kuras atbilst ES nozīmes aizsargājama biotopam *Purvainie meži 91D0**. Purvainie meži ir Latvijā samērā bieži sastopams biotops. Kaut precīza tā aizņemto vietu platība nav zināma, tiek lēsts, kas tas sastopams ~3% Latvijas teritorijas (Auniņš, 2013). Dabas parkam šo mežu aizsardzības nodrošināšanā ir maza loma, jo to aizņemtā platība ir mazāka par hektāru (19. tabula).

Dabas parka *Purvainie meži* ir salīdzinoši jauni. Tie vēl nav sasnieguši dabisko meža biotopu kvalitāti un vēl neatbilst Latvijā īpaši aizsargājama meža biotopa “Veci un dabiski purvainie meži” prasībām. Šo mežu kvalitātes uzlabošanai īpaši pasākumi nav nepieciešami. To kvalitāte pieaugs neiejaukšanās režīma piemērošanas ietekmē.

Dabas parka *Purvainie mežu* koku stāvu veido lēni augošas parastās priedes *Pinus sylvestris* un purva bērzs *Betula pubescens* piemistojumā ar melnalksnī *Alnus glutinosa* un parasto egli *Picea abies*. Krūmu stāvā dominē parastais krūklis *Frangula alnus*, purva bērzs *Betula pubescens* un pelēkais kārklis *Salix cinerea*. Zemsedzei raksturīgs ciņains mikroreljefs, mozaikveidā sastopams purva vaivariņš *Ledum palustre*, zilene *Vaccinium uliginosum*, mellene *V. Myrtillus*, lielā dzērvene *Oxycoccus palustris*, makstainā spilve *Eriophorum vaginatum* un sfagni *Sphagnum sp.*

19. tabula. Biotopa *Purvainie meži 91D0** kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie aizsardzības uzlabošanai pasākumi stāvokļa uzlabošanai
Izcila	-	-	-	-
Laba	-	-	-	-
Vidēja	-	-	-	-
Zema	0,8	100	-	Neiejaukšanās

Mitras starpkāpu ieplakas

Mitras starpkāpu ieplakas ir būtiska kāpu sistēmas daļa ar augstu ekoloģisku vērtību. Tās pārstāv mitros biotopus jūras piekrastes kāpu kompleksā, kas veidojas augstu gruntsūdeņu ietekmē, un kur nav izveidojusies stabila mežaudze (Laime, 2015). Latvijā starpkāpu ieplakas sastopamas tikai Kurzemes rietumu piekrastē. To aizņemtā platība nepārsniedz 1400 ha jeb 0,02% no valsts teritorijas (Conservation Status of..., 2013). Biotops iekļauts gan Latvijas, gan ES aizsargājamo biotopu sarakstos (ES aizsargājamā biotopa kods – 2190).

Plašākās starpkāpu ieplakas izveidojušās parka A malā – Papes-Jūrmalciema-Bernātu kāpu grēdas un Litorīnas jūras smilšainā līdzenuma saskares joslā, kur tās saposmo Litorīnas jūras krata vaļņi, veidojot izteiktu kāpu vaļņu-starpkāpu ieplaku jeb kangaru-vigu kompleksu. Vairums ieplaku dabiskās sukcesijas gaitā ir aizaugušas un pārveidojušās par *Purvainiem mežiem 91D0**, *Staignājiem 9080** vai *Mežainu piejūras kāpu 2180* mitro mežu komponenti, dodot būtisku ieguldījumu skujkoku mežu ainavas daudzveidošanā. Atsevišķi mitru starpkāpu ieplaku poligoni izdalīti vietās ar pārmitrām vietām vai zāļu purviem raksturīgu veģētāciju. Šādu starpkāpu ieplaku kopējā platība nepārsniedz 9,8 ha jeb 1,4% no parka teritorijas. Daļā no tām izveidojušās Latvijā īpaši aizsargājamās sugas parastās purvmirtes *Myrica gale* audzes, veidot Latvijā īpaši aizsargājamu biotopu „Parastās purvmirtes audzes”.

Atklāto starpkāpu ieplaku kvalitāte variē no labas līdz zema (20. tabula). Augstākās kvalitātes ieplakas raksturo nepārmainīts, starpkāpu ieplakām raksturīgs hidroloģiskais režīms, augsta parastās purvmirtes sastopamība, salīdzinoši zems koku un augsto kārkļu segums. Savukārt vidējas kvalitātes ieplakās konstatēts lielāks aizaugums, bet zemas kvalitātes biotopos arī susināšana un izbradāšana. Kopējais biotopa aizsardzības stāvoklis dabas parkā vērtēts kā nelabvēlīgs, jo bez specifiskas apsaimniekošanas, to platības tuvāko desmitgadu laikā samazināsies, bet kvalitāte – pasliktināsies.

Mitru starpkāpu ieplaku saglabāšana ir kritiski svarīga parka bioloģiskās un ainaviskās daudzveidības saglabāšanā un parka mežaudžu strukturālās daudzveidības nodrošināšanā. Kā nozīmīgi un jutīgi biotopi tās nav piemērotas rekreācijai vai tūrisma infrastruktūras ierīkošanai.

20. tabula. Atklātu mitru starpkāpu ieplaku 2190 kvalitāte, apdraudošie faktori un nepieciešamās darbības aizsardzības stāvokļa uzlabošanai.

Biotopa kvalitāte	ha	%	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamie pasākumi aizsardzības stāvokļa uzlabošanai
Izcila	-	-	-	-
Laba	6,2	63	Zemas līdz vidējas intensitātes aizaugšana un organiskā materiāla uzkrāšanās.	Strauji augošo koku un krūmu izciršana, biotopam raksturīga hidroloģiskā stāvokļa saglabāšana
Vidēja	3,3	34	Vidējas intensitātes aizaugšana un organiskā materiāla uzkrāšanās.	
Zema	0,3	3	Intensīva aizaugšana un organiskā materiāla uzkrāšanās, izmīdīšana.	

2.4. Īpaši aizsargājamās sugas

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veikta dabas parka īpaši aizsargājamo augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugu izpēte. Izpētes laikā fiksētas arī konstatētās aizsargājamās sēņu, sūnu un ķērpju sugas, taču mērķtiecīga šo sugu grupu izpēte nav veikta.

Apkopojot lauku darbu rezultātus, konstatēts, ka dabas parkā sastopamas 23 Latvijā īpaši aizsargājamās sugas, 14 no tām tiek aizsargātas Eiropas Savienībā (21. Tabula, 4.1.pielikums).

21. tabula. Īpaši aizsargājamās sugas dabas parkā „Bernāti”.

Sugu grupa	Latvijā īpaši aizsargājamās sugas		BD			PD		
	ĪAS	MIK	II	IV	V	I	II	III
Putni	11	3	-	-	-	10	13	3
Vaskulārie augi	7	2	1	1	-	-	-	-
Sūnas	-	-	-	-	1	-	-	-
Ķērpji	1	-	-	-	-	-	-	-
Sēnes	1	-	-	-	-	-	-	-
Bezmugurkaulnieki	3	1	-	-	-	-	-	-
Kopā	23	6	1	1	1	10	13	3

ĪAS – Latvijā īpaši aizsargājamā suga (MK noteikumi Nr. 396. „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 14.11.2000.); MIK – īpaši aizsargājama suga, kuras aizsardzības nodrošināšanai veidojams mikroliegums (MK noteikumi Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”); BD – Eiropas Padomes Biotopu direktīvas (92/43/EEK “Par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību”); BD II – Direktīvas II pielikumā minētās sugas (dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana); BD IV – Direktīvas IV pielikumā minētās sugas (dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms); BD V – Direktīvas V pielikumā minētās sugas (ierobežojami izmantojamās sugas); PD – Eiropas Padomes Putnu Direktīvas (2009/147/EK “Par savvaļas putnu aizsardzību”) I pielikumā minētās sugas.

2.4.1. Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas

Dabas parka flora ir samērā maz pētīta. Pilnīgs dabas parkā konstatēto vaskulāro augu, ķērpju un sūnu saraksts līdz šim vēl nav ticis sastādīts. Arī plānu izstrādes laikā pilnīga parka floras izpēte nav veikta. Tā vietā sagatavots 2015.gada jūlijā un septembrī konstatēto reto un aizsargājamo sugu atradņu kartējums, novērtēta to sastopamība un apzinātas to aizsardzības vajadzības. Reto un īpaši aizsargājamo augu sugu vērtējumā papildus izmantoti 2003. gadā veiktās parka izpētes dati un *Natura 2000* vietu monitoringa programmas ietvaros ievāktā informācija.

Kopumā parka teritorijā ir konstatētas 13 retas un aizsargājamās vaskulāro augu, ķērpju, sūnu un sēņu sugas (22.tabula). Deviņas no tām ir iekļautas Latvijas, trīs – ES īpaši aizsargājamo sugu sarakstos, bet trīs – Latvijas Sarkanās grāmatas 3.kategorijā.

Dabas parks ir nozīmīga teritorija tādu augu sugu aizsardzībā, kas saistītas ar Embrionālām kāpām 2110, Priekškāpām 2120, Pelēkajām kāpām 2130*, Jūras stāvkrastiem 1230, Starpkāpu ieplakām 2190 un Mežainām piejūras kāpām 2180, kas nereti ir šo sugu vienīgā augtene.

Nozīmīgākā no tām ir Eiropas Padomes Biotopu Direktīvas II pielikumā minētā Lēzela vīrcle, taču kaut speciāli meklēta, 2015.gadā parka teritorijā tā netika konstatēta. Tā kā suga sastopama tikai primārajās kāpās (embrionālās kāpas un priekškāpas), kurās noris aktīva smilšu pārpūšana, tās populāciju lielums pa gadiem ir krasi mainīgs. Pēc spēcīgām erozijas epizodēm suga kādā teritorijā var nebūt konstatējama, taču priekškāpām stabilizējoties, tās nereti sadīgst no jauna. Līdz ar to, suga nav dzēsta no parka īpaši aizsargājamo sugu saraksta, bet parka populācijas vērtējumā izmantoti *Natura 2000* vietas monitoringa dati.

Parka primārajās kāpās (embrionālajās kāpās, priekškāpās) samērā bieži sastopama jūrmalas dedestiņa *Lathyrus maritimus*, pūkainais ploštārdis *Tragopogon heterospermus* un jūrmalas pārkonamoliņš *Anthyllis maritima*. Šo sugu labvēlīgs aizsardzības stāvoklis ir atkarīgs no dabisku piekrastes procesa norises, aktīvas kāpu veidošanās un smilšu pārpūšanas.

65. attēls. Jūrmalas dedestiņa *Lathyrus maritimus*. Foto:
E.Biseniece

Viena no lielākajām parka botāniskajām vērtībām ir vitālas un daudzskaitlīgas Gmelina alises *Alyssum gmelinii* atradnes pelēkajās kāpās jūras piekrastē. Nereti suga konstatēta arī priekškāpu-pelēko kāpu pārejas joslā. Atsevišķās pelēko kāpu vietās konstatēta reta, bet maz pētīta sēņu suga ziemas kātpūpēdis *Tolustoma brumale*. Baltās kāpas un Pūsēnkalna pelēkajās kāpās plašas audzes veido iesirmā kāpsmildzene *Corynephorus canescens*, bet Pūsēnkalna noraktajā daļā konstatēta arī vitāla sīkziedu plaukšķenes *Silene borysthenica* atradne. Vēsturiskā informācija liecina, ka sīkziedu plaukšķene bijusi izplatīta arī priekškāpām piegulošajās pelēkajās kāpās, taču krasta erozijas dēļ sugas izplatība šai parka daļā ir būtiski samazinājusies.

66. attēls. Jūrmalas pārkonamoliņš *Anthyllis maritima*. Foto: E.Biseniece.

67. attēls. Sīkziedu plaukšķene *Silene borysthenica*. Pūsēnu kalna pelēkajās kāpās. Foto: E.Biseniece

68. attēls. Iesirmā kāpsmildzene *Corynephorus canescens* Pūsēnu kalna pakājē. Foto: E.Biseniece

69. attēls. Parastā purvmirte *Myrica gale*. Foto:
B.Strazdiņa

Vairākās mitrās starpkāpu ieplakās konstatētas vitālas parastās purvmirtes *Myrica gale* audzes. Mežainās piejūras kāpās daudzviet konstatēts gada staipekņis *Lycopodium annotinum* un zilganā baltsamtīte *Leucobryum glaucum*.

22. tabula. Dabas parkā "Bernāti" sastopamās retās un aizsargājamās augu sugas.

Sugas nosaukums	Aizs. statuss	Populācijas lielums, izmaiņu tendences un aizsardzības stāvoklis valstī*	Sastopamība dabas parkā	Aizs. stāvoklis dabas parkā	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamā apsaimniekošana
Vaskulārie augu						
Jūrmalas pārkonamoliņš <i>Anthyllis maritima</i>	SGIII	Diezgan reti, g.k. Baltijas jūras un Rīgas līča kāpu joslā	Priekškāpās, pelēkajās kāpās un stāvkrasta nogāzēs visai bieži sastopama suga. 2015.g. uzskaitīti 610 indivīdi.	Labvēlīgs	Izbradāšana un izbraukāšana	Specifiska apsaimniekošana nav nepieciešama. Atkarīga no dabiskiem krasta procesiem
Gmelina alise <i>Alyssum gmelinii</i>	SGIII, ĪAS	Reti, tikai Baltijas jūras un Rīgas līča krastā. Areāla Z robeža.	Priekškāpās un pelēkajās kāpās visai bieži sastopama suga. 2015.g. uzskaitīti 1700 indivīdi.	Labvēlīgs	Izbradāšana un izbraukāšana	
Iesirmā kāpsmildzene <i>Corynephorus canescens</i>	SGIII	Reti, galvenokārt Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastē, Latvijā areāla Z robeža	Diezgan reti, tikai Pūsēnkalna un Baltās kāpās pelēkajās kāpās	Nelabvēlīgs-nepietiekams	Pelēko kāpu aizaugšana	Atklātu pelēko kāpu uzturēšana, atsegtu augsnes laukumu veidošana
Jūrmalas dedestiņa <i>Lathyrus maritimus</i>	SGII, ĪAS	Reti, tikai Piejūras zemienē. Areāla Eiropas daļas A robeža	Reti, saistīta ar priekškāpām, embrionālajām un pelēkajām kāpām, kurās noris smilšu pārpūšana. 2015.g. uzskaitīti 669 indivīdi	Labvēlīgs	Izbradāšana un izbraukāšana	Specifiska apsaimniekošana nav nepieciešama. Atkarīga no dabiskiem krasta procesiem
Lēzela vīrcele <i>Linaria loeselii</i>	SGIII, HD II, IV, ĪAS, MK	Reti, tikai Baltijas jūras R piekrastē. Ne vairāk kā 71 000–100 000 indivīdu 4,7 km ² lielā platībā. Aizsardzības stāvoklis valstī – nelabvēlīgs-nepietiekams ar tendenci pasliktināties.	Reti, saistīta ar embrionālajām kāpām un priekškāpām, kurās noris aktīva smilšu pārpūšana. 2015.gadā suga teritorijā netika konstatēta, taču, ņemot vērā sugas ekoloģiju, tā vēl ir saglabājama parka aizsargājamo sugu sarakstā. <i>Natura 2000</i> monitoringa ietvaros vērtēts, ka teritorijā sastopami 114-120 indivīdi.	Nelabvēlīgs-nepietiekams	Piemērotu biotopu sarūkšana pieaugošās krasta erozijas rezultātā	

Sugas nosaukums	Aizs. statuss	Populācijas lielums, izmaiņu tendences un aizsardzības stāvoklis valstī*	Sastopamība dabas parkā	Aizs. stāvoklis dabas parkā	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamā apsaimniekošana
Gada staipeknis <i>Lycopodium annotinum</i>	SGIV, HD V, ĪAS	Samērā bieži, bet līdz ar tam raksturīgo dzīvotņu platību sarukšanu, arī sugas aizsardzības stāvoklis valstī ir nelabvēlīgs-nepietiekams ar tendenci pasliktināties	Mežainās piejūras kāpas samērā bieži sastopama suga	Labvēlīgs	Izbradāšana un izbraukāšana	Specifiski apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami
Parastā purvmirte <i>Myrica gale</i>	SGII, ĪAS	Piejūras zemienē salīdzinoši bieži, areāla A robeža	Reti. Konstatēta 7 atklātākajās starpkāpu ieplakās ~7 ha lielā teritorijā, kur veido dažāda blīvuma audzes.	Nelabvēlīgs-nepietiekams	Mitru starpkāpu ieplaku aizaugšana, hidroloģiskā režīma izmaiņas	Strauji augošo koku un krūmu ciršana
Sīkziedu plaukšķene <i>Silene borysthenica</i>	SGII, ĪAS, MK	Ļoti reti, tikai Piejūras zemienē Baltijas jūras krastā, areāla ZA robeža	Reti, saistīta ar pelēkajām kāpām. Lielākā atradne noraktajā Pūsēnkalna daļā. Daži eksemplāri konstatēti arī pelēkajās kāpās jūras tuvumā. 2015.g. uzskaitīti 325 indivīdi.	Nelabvēlīgs-nepietiekams	Atklātu smiltāju platību sarukšana, krasta erozija nozīmīgākajos pelēko kāpu izplatības posmos	Pelēkajās kāpās tiešā jūras tuvumā atradnēs sugas aizsardzībai specifiski pasākumi nav nepieciešami. Pūsēnkalnā – pelēko kāpu aizauguma samazināšana, kalna priekšu izciršana, atklātu smilts laukumu uzturēšana
Pūkainais ploštbārdis <i>Tragopogon heterospermus</i>	SGIII	Samērā reti, tikai Piejūras zemienē, Latvijā areāla Z robeža	Diezgan bieži, g.k. priekškāpās un pelēkajās kāpās. 2015.g. uzskaitīti 70 indivīdi, taču reālais indivīdu skaits ir būtiski lielāks.	Labvēlīgs	Priekškāpu un pelēko kāpu aizaugšana, piemērotu platību sarukšana krasta erozijas rezultātā	Specifiska apsaimniekošana nav nepieciešama. Atkarīga no dabiskiem krasta procesiem un atklātām platībām

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Sugas nosaukums	Aizs. statuss	Populācijas lielums, izmaiņu tendences un aizsardzības stāvoklis valstī*	Sastopamība dabas parkā	Aizs. stāvoklis dabas parkā	Negatīvās ietekmes	Nepieciešamā apsaimniekošana
Sūnas						
Zilganā baltsamtīte <i>Leucobryum glaucum</i>	HD V	Sedz ne vairāk kā 1000-1100 m ² lielu platību ne vairāk kā 22 163 km ² lielā teritorijā. Aizsardzības stāvoklis valstī nelabvēlīgs-nepietiekams, bet izmaiņu tendence nav zināma.	Reti, atsevišķi ciņi Mežainās piejūras kāpās un Vecos vai dabiskos boreālajos mežos.	Labvēlīgs	Izbradāšana un izbraukāšana	Nav nepieciešami specifiski apsaimniekošanas pasākumi, piemērotu mežu ilgmūžības nodrošināšana
Ķērpji						
Kastaņbrūnā artonija <i>Arthonia spadicea</i>	ĪAS	Nav zināms	Reti, atsevišķi uz atsevišķiem kokiem vai koku grupām Staignāju mežos	Labvēlīgs	Hidroloģiskā režīma izmaiņas	Nav nepieciešami specifiski apsaimniekošanas pasākumi, piemērotu mežu ilgmūžības nodrošināšana
Sēnes						
Ziemas kātpūpēdis <i>Tulostoma brumale</i>	ĪAS	Ļoti reti, trūkst zināšanas par izplatību piekrastē	Reti, uzskaitīti 17 eksemplāri pelēkajās kāpās tiešā jūras tuvumā	Nezināms	Izmīdīšana un izbraukāšana	Atklātu pelēko kāpu uzturēšana, apauguma novākšana pelēkajās kāpās

Apzīmējumi: SG – Latvijas Sarkanās grāmatas kategorija (II – retas sugas, kurām nedraud iznīkšana, bet tās satopamas tik nelielā skaitā vai pēc platības tik ierobežotās teritorijās, ka tās var ātri iznīkt; III – sugas, kuru indivīdu skaits samazinās un areālas sašaurinās vairākus gadus vai nu dabisku cēloņu dēļ vai cilvēka darbības rezultātā; IV – nepietiekami pētītas sugas); ĪAS – Īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr.396); MK – Mikrolietumu suga (MK noteikumi Nr.45); HD – Eiropas Padomes Biotopu Direktīvas 92/43/EEK II, IV vai V pielikuma suga.

*Biotopu Direktīvas ieviešanas ziņojumā (Article 17 ziņojums) sniegtais sugas izplatības, tās dzīvotnes platības un aizsardzības stāvokļa vērtējums. Informācija par citu reto un aizsargājamo sugu izplatību un aizsardzības stāvokli valstī līdz šim nav vērtēta .

2.4.2. Retās un īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas

Dabas parka bezmugurkaulnieku fauna ir samērā maz pētīta, jo teritorija ir izolēta un atrodas tālu no pētījumu centriem. 2015. gadā veicot bezmugurkaulnieku faunas inventarizāciju dabas aizsardzības plāna izstrādes vajadzībām, teritorija apsekota 19.07.2015. un 11.-12.08.2015, izmantojot tiešās apsekošanas metodi. Sugas konstatētas pēc to darbības pēdām, kā arī ievācot vides paraugus. Apsekošana veikta arī naktī, izmantojot UV lampu, ar mērķi konstatēt saproksilofāģus un citas sugas, taču aizsargājamās sugas šīs apsekošanas laikā neizdevās konstatēt.

Dabas parkā sastopamas trīs īpaši aizsargājamās sugas: priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorina muricata* (= *N. punctata*), lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana* un kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*. Sugu populāciju novērtējums sniegts 23. tabulā.

Priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorina punctata* apdzīvo vecas (parasti >150 g.) saules apspīdētas priedes ar biezu mizu. Dabas parkā šādi koki konstatēti ne tikai *Vecos vai dabiskos boreālos mežos*, bet arī *Mežainās piejūras kāpās*. Sugas kāpuri pārtiek no mizas nedzīvās daļas, kā rezultātā uz priežu stumbriem veidojas raksturīgi tumši dzeltenīgi sveķu notecējumi, pēc kā var viegli konstatēt sugas sastopamību. Šī vaboļu suga nepārtiek no priedes dzīvajiem audiem, tāpēc koks neiet bojā. Piemērotos apgaismojuma apstākļos suga koku var apdzīvot vairākas desmitgades.

Lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana* un kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa* apdzīvo saules apspīdētus priežu sausokņus, kritālas un celmus. Abas sugas saistītas ar *Veciem vai dabiskiem boreāliem mežiem*, bet dabas parkā tās konstatētas meža ceļu un Pelēko kāpu malās, vietās ar mazāku noēnojumu. Abu sugu pieaugušie īpatņi ir izteikti siltummīļi. Pieaugušas celmmušas apdzīvo saules izgaismotos priežu stumbrus, bet to kāpuri attīstās vecās, liela izmēra priežu kritālās, sausokņos vai celmos, kur barojas ar trūdošā koksne alojošiem koksngraužu kāpuriem, t.i., tā ir viena no sugām, kuras klātbūtne būtiski samazina dažādu koksngraužu sugu savairošanās riskus. Savukārt pieaugušas krāšņvaboles apdzīvo saules apspīdētas priežu kritālas, celmus vai kokmateriālu kaudzes, bet to kāpuri attīstās vecu, stipri novājinātu priežu stumbru un celmu koksne vai zem mizas izgrauztās ejās.

Dabas parka apsekošanas laikā citi saproksilofāģi, kas saistīti ar atmirušu priedi, netika novēroti, jo teritorijā ir maz lielu dimensiju un saules apspīdētu kritālu. Tāpat arī neizdevās novērot retas tauriņu sugas, piemēram, lielo mārsilu zilenīti *Phengaris arion*, vai taisnspārņu *Orthoptera* sugas, kas saistītas ar kāpu biotopiem. Dabas parkā piekrastes biotopi ir rudimentāri, stipri antropogēni ietekmēti un tie nevar uzturēt aizsargājamo sugu populācijas.

Bez īpaši aizsargājamām sugām teritorijā konstatētas vairākas Latvijas Sarkanajā grāmatā ierakstītas sugas – nātru lācītis *Callimorpha dominula* (viens īpatnis) un zaļais vītolgrauzis *Aromia moshata* (bojājumi blīgznā *Salix caprea*), kā arī dabisko meža biotopu indikatorsuga skujkoku lielais koksngrauzis *Monochamus urussovi*.

Kopumā teritorijai ir raksturīga biotopu un līdz ar to arī sugu izolētība, jo dabas parku ietver apdzīvotas teritorijas un parka mežaudzēm ir vāja saistība ar lielākiem meža masīviem, kas atrodas uz dienvidiem no parka robežas.

23. tabula. Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamās sugas un to aizsardzības statuss.

Sugas nosaukums	Aizsardzības statuss*	Populācijas lielums valstī	Populācijas lielums dabas parkā	Negatīvās ietekmes un nepieciešamie pasākumi labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju <i>Natura2000</i> teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī
Kuprainā celmmuša <i>Laphria gibbosa</i>	ĪAS	Reta suga, izklaidus sastopama visa Latvijas teritorijā	10-20	Abas sugas ir atkarīgas no lielas dimensijas priežu kotalām, kuras ir vismaz piecus gadus vecas. Esošo atradņu vietās speciāli pasākumi to kvalitātes uzlabošanai nav nepieciešami.	<1%	<1%
Lielā krāšņvabole <i>Chalcophora mariana</i>	ĪAS	Salīdzinoši bieži sastopam suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	5-10 kritālas	Citviet parkā jānodrošina stingrāka AIN kontrole, novēršot liela izmēra kritālu izvākšanu.	<1%	<1%
Priežu sveķotājkoksngrauzis <i>Nothorina punctata</i>	ĪAS, MK	Reti sastopama suga, galvenokārt jūras piekrastē	20-30 koki	Suga atkarīga no liela izmēra saules apspīdētiem kokiem. Lai nodrošinātu atradņu ilgtspēju, ap sugas apdzīvotiem kokiem nepieciešams izcirst jaunās priedes tā, lai koka stumbrs būtu labi apspīdēts no dienvidu puses.	<1%	<1%

* ĪAS – Īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr.396); MK – Mikroliegumu suga (MK noteikumi Nr.45)

2.4.3. Retās un īpaši aizsargājamās putnu sugas

Dabas parka putnu fauna ir samērā maz pētīta. Dabas parks nav iekļauts Putniem nozīmīgo vietu sarakstā (Račinskis, 2004) un informācijas par teritorijā sastopamajām putnu sugām nav iekļauta *Natura 2000* datu bāzē.

Pirmā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta sastādīšanas laikā (1980–1984) teritorijā konstatēta viena no tolaik lielākajām zivju gārņu *Ardea cinerea* kolonijām Latvijā. Pēc ornitologa Māra Strazda sniegtajām ziņām tajā tika uzskaitītas 49 ligzdas. Kolonija bijusi apdzīvota līdz 1998. gadam (A.Maisiņa kom.). Vēlāk, otrā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta sastādīšanas ietvaros, teritorijā konstatētas samērā parastas, piekrastes biotopiem raksturīgas putnu sugas, taču retas, īpaši aizsargājamas sugas šeit netika reģistrētas (LLPA datu bāze).

2015. gadā veicot putnu faunas inventarizāciju dabas aizsardzības plāna izstrādes vajadzībām, sistemātiski (maršrutu veida) novērojumi veikti 24.05.2015.; 25.05.2015. un 10.06.2015. Gadījuma rakstura novērojumi reģistrēti laika posmā no maija līdz jūlijam. Novērojumus veikuši M.Strazds, T.Langer, E.Bertrams, A.Maisiņš un H.Hofmanis. Maršrutu uzskaites veiktas tikai labos laika apstākļos un uzskaitēm piemērotā diennakts laikā. Apsekojumu maršruti un novērojumu punkti kartēti ar GPS uztvērējiem.

2015. gadā parka teritorijā konstatētas 69 putnu sugas, 12 no tām ir aizsargājamas ES (iekļautas EP Putnu direktīvas I pielikumā), bet 14 – Latvijā (iekļautas Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā). ES nozīmes putnu sugu populāciju vērtējums un to aizsardzības vajadzību vērtējums norādīts 24. tabulā.

Galvenais teritorijas putnu faunu ietekmējošais faktors ir antropogēnā slodze. Pastāvīgā cilvēku klātbūtne un blīvais meža ceļu un meža taku tīkls, kas ļauj brīvi pārvietoties visā dabas parka teritorijā. Tas ietekmē šeit ligzdojošos putnus, taču ņemot vērā teritorijas pieejamību un popularitāti kā atpūtas un pastaigu vietai, nav efektīgu veidu kā to ierobežot.

Putnu migrāciju laikā teritoriju šķērso ievērojams migrējošo putnu skaits, taču parka teritorija nav vērtējama kā nozīmīga atpūtas un barošanās vieta. Kaut Latvijas mērogā lielākā daļa no parka pludmalēm ir salīdzinoši maz apmeklētas, esošā antropogēnā slodze ir par lielu, lai tā būtu piemērota migrējošo putnu atpūtai un tārtnu un zīriņu ligzdošanai.

Pateicoties aizsardzības režīmam, dabas parka teritorija kļūst arvien svarīgāka atsevišķu putnu sugu aizsardzībai. Būtiskākā un vērtīgākā ir parka dienvidu daļa ar veco, daudzveidīgo boreālo mežu. Nozīmīga ir arī slapjo ieplaku klātbūtne un nelielo meža lauču esamība. Boreālo mežu klātbūtne un to kvalitātes paaugstināšanās nodrošina piemērotu dzīvotni melnajai dzilna *Dryocopus martius*, tādējādi radot ligzdošanas iespējas meža balodim *Columba oenas* un bikšainajam apogam *Aegolius funereus*. Īpaši izceļams ir meža baloža ligzdošanas blīvums: 5–8 pāri, kas tik nelielai teritorijai ir augsts rādītājs.

Lai palielinātu parka ornitoloģisko vērtību, veicot jebkādu mežsaimniecisko darbību, nepieciešams veidot mozaikveida struktūru, piemēram, veidojot lauces, atvērumus un atstājot egļu, bērzu vai dažādu krūmu grupas, kas nodrošina un veicina bioloģisko daudzveidību. Šāda pieeja mežsaimnieciski mežaudzi ietekmē maz, taču bioloģiski tam ir ļoti liela nozīme.

Parka dienvidu daļā, kas biotopu un tur esošo dzīvnieku ziņā ir pati vērtīgākā, atrodas vismaz divas nesankcionētas dzīvnieku barotavas. Barotavu klātbūtne šādos biotopos ir nevēlama, jo tās mākslīgi palielina teritorijas dzīvnieku skaitu, t. sk., grauzējus, kas mazina uz zemes ligzdojošo putnu ligzdošanas sekmes.

24. tabula. Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamās sugas, to populāciju vērtējums un aizsardzības prasības.

Sugas nosaukums	Aizsardzības statuss	Populācijas lielums un izmaiņu tendences valstī**	Populācijas lielums teritorijā	Nepieciešamie pasākumi labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai
Krīklis <i>Anas crecca</i>	PD II	2000–5000 pāru	2–4 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Meža pīle <i>Anas platyrhynchos</i>	PD III	parastākā pīļu suga Latvijā. Kā bieža ligzdotāja sastopama visā teritorijā.	5–10 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Gaigala <i>Bucephala clangula</i>	PD II		2–5 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Mežirbe <i>Tetrastes bonasia</i>	ĪAS, PD II	9989-47414 pāru. Kopš 2007.gada Latvijā novērots straujš skaita samazinājums. Kopš 2005. G. populācija ir samazinājusies par vairāk nekā 20%. Tā kā mežirbe ir nometnieks, populācijas samazinājuma iemesli nav saistīti ar sugas biotopu stāvokli ārpus Latvijas. Tās ekoloģiskās prasības ir cieši saistītas ar mežaudzes struktūru un tās daudzveidību. Tās vienkāršošana ir viens no galvenajiem skaitu ietekmējošajiem faktoriem valstī.	2015. gadā konstatēta vienā vietā. Ņemot vērā mežirbei piemēroto biotopu klātbūtni teritorijā, ligzdojošo putnu skaits vērtējams: 1–4 pāri.	Veicot mežsaimnieciskos darbus, cirsmu plānošanu un to izstrādi, ir jāveicina mežaudzes struktūras daudzveidības palielināšanās, kas būtiski neietekmē mežsaimniecisko darbu efektivitāti un ražību, taču ir ļoti būtisks no bioloģiskās daudzveidības viedokļa. Mežirbe ligzdo uz zemes, līdz ar to tā ir jutīga pret mākslīgi palielinātu plēsēju skaita izmaiņām ligzdošanas teritorijā. Līdz ar to, parka teritorijā nav pieļaujama medijamo dzīvnieku piebarošana.
Baltais stārķis <i>Ciconia ciconia</i>	PD I	~10 600 pāru, kas veido ~5% no visas balto stārķu populācijas.	Uzturas 0-1 pāris	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Dzērve <i>Grus grus</i>	ĪAS, PD I	7881-23474 pāru. Populācijas izmaiņas tendences valstī – neskaidras.	2015. gadā ir konstatēts viens ligzdojošs dzērviņu pāris. Ņemot vērā piemēroto biotopu klātbūtni, kopējais skaits parkā visdrīzāk nav lielāks par 2 pāriem. Stāvoklis izcils.	Ligzdo dabas parka mitrajās ieplakās. Sugas aizsardzības nodrošināšanai nepieciešama hidroloģiskā režīma saglabāšana mitrajās un aplūstošajās teritorijās
Mērkaziņa <i>Gallinago gallinago</i>	PD III	Parasta caurceļotāja un samērā parasta ligzdotāja.	2–4 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Sloka <i>Scolopax rusticola</i>	PD II	Parasta ligzdotāja un caurceļotāja.	5–10 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Mājas balodis <i>Columba livia</i>	PD II	Parasts un izplatīts ligzdotājs, taču pēdējos desmit gados to skaits ir samazinājies vairāk par 30%	5–8 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Meža balodis <i>Columba oenas</i>	ĪAS, MIK, PD II	11479-53416 pāru. Populācijas izmaiņas tendences valstī ir neskaidras.	2015. gadā konstatēts piecās vietās. Skaita vērtējums: 5–8 pāri. Stāvoklis izcils.	Ligzdošanas iespējas tiešā veidā atkarīgas no melnās dzilnas dobumu klātbūtnes. Sugas aizsardzības nodrošināšanai nepieciešami pieauguši un bioloģiski veci koki ar melno dzilnu kaltiem dobumiem.

Sugas nosaukums	Aizsardzības statuss	Populācijas lielums un izmaiņu tendences valstī**	Populācijas lielums teritorijā	Nepieciešamie pasākumi labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai
Lauku balodis <i>Columba palumbus</i>	PD III	Parasts un izplatīts ligzdotājs un caurceļotājs.	5–10 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Apodziņš <i>Glaucidium passerinum</i> I	ĪAS, MIK, PD I	3752 pāri.	2015. gadā konstatēts vienu reizi. Ņemot vērā teritorijā sastopamo sugai piemēroto biotopu platību, skaits vērtējams: 1–3 pāri.	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami.
Bikšainais apogs <i>Aegolius funereus</i>	ĪAS, MIK, PD I	105-2678 pāru.	2015. gadā Parka teritorijā konstatēts viens teritoriāls putns. Ņemot vērā piemērotā biotopa klātbūtni, skaita vērtējums: 1–2 pāri.	Ligzdošanas iespējas tiešā veidā atkarīgas no melnās dzilnas dobumu klātbūtnes. Nepieciešami pieauguši un bioloģiski veci koki ar melno dzilnu kaltiem dobumiem.
Vakarlēpis <i>Caprimulgus europaeus</i>	ĪAS, PD I	16000-31000 pāru.	2015. gadā konstatēti divi dziedoši putni. Speciālas nakts uzskaites šīs sugas konstatēšanai nav veiktas. Visa dabas parka platība uzskatāma par sugai piemērotu. Skaita vērtējums: 2–5 pāri.	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Pupuķis <i>Upupa epops</i>	ĪAS	43414-224533 pāru. Populācijas stāvoklim valstī tiek novērots mērens pieaugums.	2015. gadā konstatēts viens šīs sugas tēviņš. Ņemot vērā sugai piemēroto biotopu klātbūtni, skaita vērtējums: 1–5 pāri.	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Tītiņš <i>Jynx torquilla</i>	ĪAS	Parasts ligzdotājs un caurceļotājs	2–4 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Melnā dzilna <i>Dryocopus martius</i>	ĪAS, PD I	44783-144674 pāru. Kopš monitoringa sākuma 2005. gadā, populācija ir samazinājusies par vairāk kā 40%. Tā kā melnā dzilna ir nometnieks, populācijas samazinājuma iemesli nav saistīti ar sugas biotopu stāvokli ārpus Latvijas	2015. gada novērojumi dabas parka teritorijā apstiprina Valsts monitoringa rezultātos minēto. Daudzviet teritorijā tika novērotas vecas melno dzilnu darbības pēdas (kalumi, dobumi), taču tikai trīs vietās konstatēti svaigi kalumi un paši putni. Skaita vērtējums: 3–5 pāri. Ņemot vērā dabas parka biotopu struktūru, sugai teritorijā būtu jābūt daudz lielākā skaitā.	Melnās dzilnas ligzdošanai piemēroti tikai tādi koki, kuri 10 cm augstumā ir vismaz 40–50 cm resni. Lai veicinātu šādu koku īpatsvara pieaugumu, jānodrošina galvenās cirtes vecumu sasniegušo priežu saglabāšana. Nepieciešama stingrāka dabas aizsardzības noteikumu kontrole, lai maksimāli ierobežotu iespējas veikt nelikumīgu koksnes ieguvu saimnieciskajām vajadzībām.
Sila cīrulis <i>Lullula arborea</i>	ĪAS, PD I	29927-88434 pāru. Kopš 2005. gada ir novērojams mērens samazinājums, taču pēdējo piecu gadu laikā ir novērojama būtiska skaita samazināšanās tendence	2015. gadā konstatēti divi dziedoši tēviņi. Kopējais skaita vērtējums: 2–5 pāri.	Sugas ligzdošanas biotopu apdraud apmežošanās. Nepieciešama meža lauču un atklātu pelēko kāpu saglabāšana.

Sugas nosaukums	Aizsardzības statuss	Populācijas lielums un izmaiņu tendences valstī**	Populācijas lielums teritorijā	Nepieciešamie pasākumi labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai
Stepes čipste <i>Anthus campestris</i>	ĪAS, PD I	141–242 pāru. Populācijas izmaiņas tendences valstī ir neskaidras.	2015. gadā konstatēts viens dziedošs tēviņš. Kopējais skaita vērtējums: 1–2 pāri.	Nepieciešamas atklātas, ar nabadzīgu augāju segtas, smilšainas platības. Lai sugai nodrošinātu labvēlīgu ligzdošanas vietu, ir nepieciešams uzturēt atklātus smilšu laukumus, kuros notiek smilšu pārpūšana.
Melnais meža strazds <i>Turdus merula</i>	PD II	Parasts ligzdotājs un ziemoņājs. Saskaņā ar 2009. gada pētījumiem, ligzdojošo pāru skaits palielinās	15–25 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Pelēkais strazds <i>Turdus pilaris</i>	PD II	Diezgan parasts ligzdotājs ar nevienmērīgu izplatību. Tas bieži caurceļo un regulāri ziemo, tomēr skaits ievērojami svārstās	10–15 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Dziedātājstrazds <i>Turdus philomelos</i>	PD II	Parasts un izplatīts ligzdotājs un caurceļotājs.	5–10 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Sila strazds <i>Turdus viscivorus</i>	PD II	Parasts un ligzdotājs un caurceļotājs.	5–10 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Mazais mušķērājs <i>Ficedula parva</i>	ĪAS, PD I	55163–128638 pāru robežās. Vienīgā starp Putnu Direktīvas I pielikuma sugām, kurai valstī ir novērots mērens skaita pieaugums	2015. gadā konstatēti trīs dziedoši tēviņi. Ņemot vērā sugai piemēroto biotopu platību, kopējais teritorijā ligzdojošo mazo mušķērāju skaita vērtējams: 3–8 pāri.	Sugai piemēroti biotopi – jaukti, lapu koku meži ar eglēm, parkā ir sastopami nelielās platībās, galvenokārt ap slapjajām ieplakām. Nepieciešams saglabāt esošo hidroloģisko stāvokli.
Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>	ĪAS, PD I	68240-246255 pāru robežās. Apdzīvo atklātas ainavas, lauksaimniecības zemes, izcirtumus arī purvus.	2015. gadā Parkā šī suga konstatēta divās vietās. Ņemot vērā sugai piemēroto biotopu platību, teritorijā var ligzdot 2–4 pāri.	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Silis <i>Garrulus glandarius</i>	PD II	Parasts un izplatīts ligzdotājs. Saskaņā ar 2009. gada pētījumiem, ligzdojošo pāru skaits palielinās	10–20 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Žagata <i>Pica pica</i>			20–30 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami
Mājas strazds <i>Sturnus vulgaris</i>	PD II	Parasts un izplatīts ligzdotājs un caurceļotājs.	10–15 ligzdojoši pāri	Specifiski sugas aizsardzības pasākumi nav nepieciešami

* ĪAS – Īpaši aizsargājama suga atbilstoši 14.11.2000. MK noteikumiem Nr.396; MIK – sugas, kuru aizsardzībai, saskaņā ar 18.12.2012. MK noteikumiem Nr.940., veidojami mikroliegumi; PD – Putnu direktīvas (2009/147/EK “Par savvaļas putnu aizsardzību”) I pielikumā iekļautās sugas (sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi); I un III pielikumā (ierobežoti izmantojamās sugas) minētās sugas; ** Sugas labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums valstī (atbilstoši ETC datiem, tikai direktīvu pielikumos iekļautajām sugām) Auniņš u.c. 2014.

2.4.4. Retās un īpaši aizsargājamās abinieku, rāpuļu un zīdītāju sugas

Ņemot vērā, ka dabas parks nav veidots abinieku, rāpuļu un zīdītāju sugu aizsardzībai, īpaši pētījumi par šo sugu grupu izplatību dabas parka teritorijā dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā netika veikti. 2003. gadā izstrādātajā dabas aizsardzības plānā minēts, ka teritorijai raksturīgas samērā bieži sastopamas un īpaši aizsargājamo sugu sarakstos neiekļautas sugas – stirnas, meža cūkas, aļņi, lapsas, caunas, vāveres, zaķi.

2.5. Citas vērtības

2.5.1. Dižkoki

Pēc DAP Dabas datu pārvaldības sistēmas OZOLS pieejamās informācijas, dabas parka teritorijā ir 26 dižkoki – priedes, kuras sasniegušas vairāk nekā trīs metru apkārtmēru.

2.5.2. Teritorijas kultūrvēsturiskā vērtība

Augsta, bet neizmantota un pilnībā neapzināta kultūrvēsturiskā vērtība piemīt unikālajai aizjūru ainavai. Līdz galam nav novērtēta arī 1930., 1940. gadu vasarnīcu apbūve. To arhitektoniskā nozīme nav profesionāli izvērtēta un kultūrvēsturiskā vērtība – akcentēta. Koka apbūvi apdraud gan fiziska novecošanās, gan zināšanu un līdzekļu trūkums kvalitatīvas restaurācijas veikšanai un bijušā arhitektoniskā ansambļa akcentēšanai starp to tuvumā padomju gados sabūvētajām ēkām.

2.5.3. Tūrisma un rekreācijas vērtība

Dabas parkā ietvertā pludmale un Mežainās piejūras kāpas ir būtisks rekreatīvais resurss. Parka mežos tiek lasītas ogas un sēnes, bet tajā ietvertās pludmales ir iecienīta atpūtas vieta gan vietējiem iedzīvotājiem un apkārtējo tūrisma mītnu viesiem, gan arī lielai daļai Nīcas novada un Liepājas pilsētas iedzīvotāju. Lietuvas tuvums teritorijai piesaista atpūtniekus no lielākajām Lietuvas iekšzemes pilsētām, bet maģistrālā autoceļa A11 tuvums – ceļotājus, kuri apceļo Latvijas un Lietuvas rietumu daļu.

Jūras piekraste ar smilšainām pludmalēm un esošais tūrisma piedāvājums nosaka, ka gan dabas parks, gan Nīcas novads ir izteikts vasaras tūrisma galamērķis. Lielākā daļa no parka apmeklētājiem to apmeklē tieši vasaras mēnešos. Tomēr jāņem vērā, ka no vairāk nekā 100 peldsezonas dienām brīvdienų pavadīšanai pludmalē piemērotas ir vien aptuveni 20 dienas gadā – tās, kurās temperatūra dienas laikā ir virs +20°C, nav nokrišņu un maksimālās vēja brāzmas nepārsniedz 10 m/s. 2014. gadā Baltijas jūras D piekrastē tādas bija 26 dienas, 2013. gadā –22, 2012. gadā –13, bet 2011. gadā – 18 dienas (www.meteo.lv).

Salīdzinot ar Rīgas līci atklātā jūra ir dziļāka, tās krastos ir vairāk vējainu dienu, bet ūdens temperatūra vidēji ir nedaudz zemāka nekā līcī.

70. attēls. Bernātu pludmale 2015. gada augustā. Foto: B.Strazdiņa

Maģistrālais autoceļš A11, kas savieno Baltijas mērogā populārus galamērķus – Kuršu kāpu, Klaipēdu, Palangu, Liepāju un Ventspili, Latvijas DR daļā atrodas ~7km attālumā no jūras, bet Bernātos tas pietuvojas

kilometra attālumā. Turklāt starp Bernātiem un Liepāju tieši Bernātu ciems ir viena no retajām vietām, kur piekļuve jūrai ir gan atpazīstama, gan labiekārtota. Līdz ar to Bernātu jūrmala nereti tiek izmantota par īslaicīgu apskates vai atpūtas vietu iepriekš minētajā tūrisma maršrutā. Kaut dabas parkam nav starptautiskas tūrisma nozīmes, gan Jūrmalciems, gan Bernāti tikai iegūst no atrašanās šādā populārā maršrutā, kļūstot par īslaicīgām apskates vai atpūtas vietām.

Nākotnē tūrisma plūsmas piesaistes potenciāls saistāms ar stratēģiski attīstītu sadarbību ar Liepāju un Papi. Aktīvu pastaigu pludmale, atpūtas un izziņas iespējas vai laba alternatīva garāku brīvdienu pavadīšanai Liepājas vai Palangas pludmalēs.

Vienlaikus jāakcentē arī sezonālo pakalpojumu un augstas pievienotās vērtības pakalpojumu nepieciešamība, lai apmeklētāju plūsmas pieaugums sniegtu ekonomisku pienesumu vietējai kopienai, ne tikai papildus slodzi ĪADT, infrastruktūrai un atkritumu apsaimniekošanai.

Gan galamērķa plānotāji, gan vietējā sabiedrība ir ieinteresēti kvalitatīvas dabas pamatnes saglabāšanā, jo uz dabas resursiem veidotam atpūtas galamērķim tas ir kritisks punkts pievilcības noturēšanā.

Kūrorts šodienas resursu un pakalpojumu nozīmē nav Bernātu attīstības perspektīva, kā to reiz paredzēja J.Čakste, taču aktīvu pastaigu piekraste kā tematiski saistāms papildinājums populārajām Liepājas pludmalēm šādā kontekstā līdz šim nav ticis izmantots

2.6. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas parks „Bernāti” ir nozīmīga īpaši aizsargājamā dabas teritorija, kas nodrošina gan retu un īpaši aizsargājamu, gan Baltijas jūras piekrastei tipisku un raksturīgu sugu un biotopu aizsardzību. Veicot dabas parka izpēti, teritorijā konstatēti deviņi Eiropas Savienības nozīmes aizsargājami biotopi un 23 Latvijā īpaši aizsargājamas sugas.

Tradicionāli par lielāko mežiem klāto aizsargājamo dabas teritoriju ekonomisko vērtību tiek uzskatīta koksne. Tomēr līdz ar aizsargājamas teritorijas nodibināšanu, šī resursa izmantošana pamatoti tiek ierobežota. Turklāt, šī uzskata pamatā lielā mērā ir mūsu zināšanas un spēja pārējos meža ekosistēmas pakalpojumus novērtēt naudas izteiksmē. Ņemot vērā ievērojamo teritorijas apmeklētāju skaitu, tā tūrisma un rekreācijas vērtība visdrīzāk ir augstāka par ieguvumiem, ko parka zemju īpašnieki varētu gūt no parka koksnes realizēšanas. Būtiska dabas parka vērtība ir arī tā izziņas, vidi stabilizējošās, ekoloģiskās īpašības un to sniegtās nekoksnes materiālās vērtības, piem., savvaļas sēnes un ogas.

Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums apskatīts 25.tabulā

25. tabula. Dabas, kultūras un sociālekonomisko vērtību apkopojums

Dabas un kultūras vērtības	Sociālekonomiskās vērtības
Mežs	
<ul style="list-style-type: none"> - Bioloģiski nozīmīgas vecu priežu audzes. - Īpaši aizsargājami un dabiskie meža biotopi 683 ha platībā. - Retu un aizsargājamu sugu dzīvotnes. - Mājvieta tipiskām, plaši izplatītām sugām. 	<ul style="list-style-type: none"> - Koksne. - Ogas, sēnes, ārstnieciskie augi. - Mežs kā skābekļa avots, mitruma regulētājs un mikroklimata veidotājs. - Pastaigu, aktīvās atpūtas, dabas vērošanas iespējas. - Tūrisma un rekreācijas resurss - Pētnieciskā un izziņas vērtība. - Ainaviskā, estētiskā, kultūrvēsturiskā un iedvesmas vērtība.
Pludmale un primārās kāpas	
<ul style="list-style-type: none"> - Nozīmīga krasta zonas ekosistēmas daļa. - Īpaši aizsargājami biotopi 29 ha platībā. - Retu un aizsargājamu sugu dzīvotnes. - Mājvieta tipiskām, plaši izplatītām sugām. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tūrisma un rekreācijas resurss. - Pastaigu, aktīvās atpūtas, dabas vērošanas iespējas. - Pieejas vieta jūrai zvejniekiem. - Pētnieciskā un izziņas vērtība. - Ainaviskā, estētiskā, kultūrvēsturiskā un iedvesmas vērtība. - Aizaugošās pelēkās kāpas – koksnes un šķeldas resurss.
Mitras starpkāpu ieplakas	
<ul style="list-style-type: none"> - Īpaši aizsargājami biotopi 9,8 ha platībā. - Retu un aizsargājamu sugu dzīvotnes. - Mājvieta tipiskām, plaši izplatītām sugām. - Nozīmīgs parka bioloģiskās daudzveidības elements 	<ul style="list-style-type: none"> - Pētnieciskā un izziņas vērtība. - Ainaviskā, estētiskā, kultūrvēsturiskā un iedvesmas vērtība. - Koksnes un šķeldas resurss.
Tipiskās un raksturīgās sugas	
<ul style="list-style-type: none"> - Sugas kā ekosistēmas sastāvdaļa, kas nodrošina pilnvērtīgu ekosistēmu funkcionēšanu 	<ul style="list-style-type: none"> - Pētnieciskā un izziņas vērtība. - Neatņemama ainavas komponente. - Medību, dabas tūrisma resurss.
Retās un īpaši aizsargājamās sugas	
<ul style="list-style-type: none"> - 23 īpaši aizsargājamas sugas. - 29 Eiropas Savienībā aizsargājamas vai ierobežoti izmantojamās sugas. - Retu un aizsargājamu sugu dzīvotnes. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pētnieciskā un izziņas vērtība. - Dabas tūrisma resurss.

III Teritorijas apsaimniekošana

3.1. Iepriekšējā plāna periodā veikto apsaimniekošanas pasākumu izvērtējums

2003., 2004. gadā Latvijas Universitātes Bioloģijas Fakultātes realizētā *LIFE-Nature* projekta „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” (LIFE02NAT/LV/008498) ietvaros dabas parkam tika izstrādāts tā pirmais dabas aizsardzības plāns. Tajā ietverts *LIFE-Nature* projekta ietvaros veiktais piekrastes biotopu kartējums, plāna izstrādes laikā izstrādātais teritorijas apsaimniekošanas plāns un teritorijas zonējuma un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu priekšlikums.

2003., 2004. gadā izstrādātajā dabas aizsardzības plānā izvirzīti trīs teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi:

- 1) Dabas daudzveidības saglabāšana;
- 2) Rekreācijas un dabas tūrisma iespēju nodrošināšana;
- 3) 20.gs. kultūras mantojuma saglabāšana.

To sasniegšanai apsaimniekošanas pasākumu plānā bija paredzētas darbības mežainu piejūras kāpu apsaimniekošanai, 20.gs. sākuma vasarnīcu apbūves kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai, teritorijas labiekārtošanai, sabiedrības izglītošanai un teritorijas apsaimniekošanas un pārvaldes uzlabošanai. Izstrādātā pasākumu plāna izpildes vērtējums sniegts 26.tabulā.

26. tabula. 2003. gadā izstrādātā dabas aizsardzības plāna pasākumu izpilde

Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Prioritāte	Izpildītājs	Ieviešanas sekmes un aktualitāte
1. Izveidota rekreācijas infrastruktūra				
1.1.	Apmeklētāju skaita un ietekmes izvērtējums	III	Liepājas Pedagoģijas akadēmijas studenti pašvaldības darbinieku vadībā	Plānā norādītajā termiņā nav īstenots. Uzskaitot pludmales apmeklētājus, daļēji veikts 2015.gadā piekrastes tematiskā plānojuma izstrādes ietvaros, taču pārējo parka objektu apmeklējums līdz šim nav noskaidrots. Šī brīža pasākuma aktualitāte – augsta.
1.2.	Izziņas, pastaigu un atpūtas taku izveidošana un uzturēšana	I	Pašvaldība, piekrastes projekts	2004.gadā veikta Pūsēnkalna takas labiekārtošana. 2013.gadā rekonstruētas kāpnes līdz J.Čakstes piemineklim un uzsākta Nīcas novada kultūras mantojumu akcentējošas dabas takas izveide starp atpūtas bāzi „Draudzība” un „Dzintariņu”. Plāna darbības laikā takas garumu un labiekārtojumu plānots papildināt. Citviet parkā meža ceļu krustpunktos nepieciešams uzstādīt norādes zīmes, nodrošinot minimālo labiekārtojumu garāku pastaigu cienītājiem.
1.3.	Labiekārtotu atpūtas vietu ierīkošana un uzturēšana	I	Pašvaldība, Piekrastes projekts	2004.gada izveidota atpūtas vieta pie Pūsēnkalna un „Tālā” stāvlaukuma. 2013.gadā – pie „Zaļā stara”. Lai uzlabotu ierīkoto atpūtas vietu labiekārtojumu, Pūsēnkalna un „Tālajā” stāvlaukumā jāuzstāda nojume malkas glabāšanai un jānodrošina regulāra dedzināmā materiāla pieejamība. Papildus, plānojot „Tālā” un „Dzintariņa” stāvlaukuma rekonstrukciju jāparedz papildu atpūtas vietu ierīkošana, esošā pieprasījuma apmierināšanai.
1.4.	Piebraucamo ceļu un automašīnu stāvvietu izveide	I	Piekrastes projekts Privātais investors	Kopš 2004.gada jauni stāvlaukumi parka teritorijā nav ierīkoti un barjeras teritorijas uzstādīšanas mazināšanai nav uzstādītas. Tā vietā pie ceļiem, kas nav paredzēti autotransporta izmantošanai uzstādītas ceļa satiksmes noteikumos noteiktās ceļa zīmes „Braukt aizliegts” un DAP izveidotas informatīvas zīmes “Iebraukt aizliegts” (74.attēls). Minētajā termiņā veikta autoceļa Dzintariņš–Veckrūmi seguma atjaunošana. Šajā plānošanas periodā ceļu marķēšanu nepieciešams turpināt. Papildus jāveic ceļa Dzintariņš–Veckrūmi, Zaļais stars–Tālais stāvlaukums rekonstrukcija, rodot risinājumus apmeklētāju drošības uzlabošanai un gājēju un braucēju plūsmas atdalīšanai.
1.5.	Izveidot aktīvās atpūtas tūrisma centru un kempingu bijušo militāro būvju vietā	III	Privātais investors	Nav īstenots. Aktuālajā parka apsaimniekošanas plānā paredzēti pasākumi šai vietā esošā stāvlaukuma un tā malās ierīkoto atpūtas vietu rekonstrukcijai, to labiekārtojuma pilnveidei, papildu atpūtas vietu ierīkošanai, tūrisma informācijas punkta izveidei, nobrauktuves līdz jūrai izveidei un apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras ierīkošanai. Taču tā kā minētā teritorija atrodas neitrālajā zonā, tad plānā nav noteikti papildu šķēršļi kompleksai šīs teritorijas attīstībai.

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Prioritāte	Izpildītājs	ieviešanas sekmes un aktualitāte
1.6.	Centralizētas atkritumu savākšanas sistēmas izveidošana	I	Nīcas pašvaldība	Izveidotajos stāvlaukumos ir uzstādītas atkritumu urnas un tiek nodrošināta regulāra to iztukšošana. Tomēr neskatoties uz veiktajiem pasākumiem, apmeklētākajās parka vietās vēl aizvien tiek konstatētas atstātas atkritumu kaudzes. Lai to mazinātu, jāmeklē papildu risinājumi atkritumu savākšanas veicināšanai (intensīvāka pašvaldības policijas klātbūtne, novērošanas kameru uzstādīšana vai tml.).
1.7.	Izveidot ūdens ņemšanas vietu izveide	III	VAS LVM	Nav īstenots. Pasākuma aktualitāte nav saglabājusies.
2. Atbilstoši dabas aizsardzības prasībām apsaimniekotas mežaudzes un biotopi				
2.1.	Dabisko meža biotopu un potenciālo meža biotopu uzturēšana un apsaimniekošana	III	AS LVM, privātpašnieki	Dabas aizsardzības plānā norādītajos nogabalos nodrošināts neiejaukšanās režīms. Vietām veikta nelegāla atsevišķu koku ciršana, sausu un kritušu koku izvākšana. Specifiski apsaimniekošanas pasākumi – ugunsgrēka sekas imitējoša blīvi saaugušā priežu pameža un 2 stāva priežu izciršana – bija plānoti tikai valsts meža 7.kvartāla 1.nogabalā. Plānotais biotopu kopšanas pasākums nav īstenots. Tā aktualitāte ir saglabājusies. Minētajā vietā plānota bioloģiski vecu koku atsegšana
2.2.	Mikroliegumu izveidošana	I	VMD, Piekrastes projekts	Dabisko meža biotopu aizsardzības nodrošināšanai izveidoti 5 mikroliegumi 98,6 ha platībā 12,8 ha no plānā norādītajiem biotopiem mikroliegums nav izveidots, tomēr mežsaimnieciskā darbība tajos nav veikta. 2015.gadā veicot parka dabas vērtību pārkartēšanu, precizētas dabisko meža biotopu robežas un sagatavoti priekšlikumi izveidoto mikroliegumu robežu precizēšanai
3. Kultūrvēsturiskajai apbūvei noteikts aizsardzības statuss				
3.1.	Izvērtēt vasarnīcas kāpu zonā no kultūrvēsturiskā viedokļa un nodot materiālus Nīcas pagasta padomei lēmuma pieņemšanai par vasarnīcu kā vēsturiskā fona celtnu statusa noteikšanu	II	VKPAI	Detāls 20.gs. sākuma vasarnīcu apbūves arhitektoniskais un kultūrvēsturiskais izvērtējums nav veikts. Vasarnīcu apbūves arhitektūras objektu komplekss ir iekļauts novada nozīmes kultūrvēsturisko objektu sarakstā, taču vēsturiskā fona celtnu statuss tām nav noteikts. Lai šo kultūrvēsturiski nozīmīgo vērtību nezaudētu, minētā prasība jāņem vērā nosakot atpūtas bāzes teritorijas detālpārplānojuma izstrādes darba uzdevumus.
4. Iedzīvotāji un DP apmeklētāji ir informēti par parka dabas vērtībām, izmantošanas iespējām un aizsardzības noteikumiem				
4.1.	Informatīvo lapu un bukletu izgatavošana	II	Piekrastes projekts, RVP, pašvaldība	izdošanas ir pagājuši vairāk nekā 10 gadi, plāna darbības laikā jāizstrādā jauni izglītojoši un informējoši informācijas materiāli gan par dabas parka dabas un kultūras vērtībām un to aizsardzības vajadzībām, gan par teritorijas apmeklēšanas un izmantošanas nosacījumiem. Ņemot vērā lielo ārvalstu viesu īpatsvaru, informācijas materiāliem ir jābūt arī svešvalodās.

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Prioritāte	Izpildītājs	Ieviešanas sekmes un aktualitāte
4.2.	Informācijas zīmju izgatavošana un uzstādīšana	I	Pašvaldība, piekrastes projekts	Dabas parka robežas ir iezīmētas ar ĪADT vispārējos aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajām informatīvajām zīmēm un Dabas aizsardzības pārvaldes darbinieki nodrošina regulāru zīmju apsekošanu un bojāto zīmju aizstāšanu. Nozīmīgākajās apmeklētāju pulcēšanās vietās ir uzstādīti informācijas stendi par nozīmīgākajām dabas vērtībām. Pie ceļiem, kuri nav paredzēti autotransporta izmantošanai ir uzstādītas gan attiecīgas ceļa zīmes, gan Dabas aizsardzības pārvaldes izveidotās informatīvā zīmes. Pludmalē ir uzstādīti stendi, kuri skaidro pludmales izmantošanas nosacījumus. Atsevišķu objektu sasniedzamība ir iezīmēta ar norādes zīmēm („Tālais” stāvlaukums, Pūsēnkalna skatu vieta, J.Čakstes piemineklis, Novada kultūrvēstures izziņai veltītās takas), taču esošās norādes nepieciešams papildināt, novirzot apmeklētājus no takām, kuras iziet pie jūras pret stāvkraustu un vējrāvu vietām, atjaunojot izveidotā velomaršrutu marķējumu, iezīmējot galvenos ceļus, kas ved uz jūru un stāvlaukumiem). Papildus nepieciešams uzstādīt praktiskus informācijas stendus, kuros norādītas dabas parkā un tā apkārtnē ierīkotās stāvvietas, to izmantošanas nosacījumi, un iezīmēti publiski izmantojamie ceļi, kā arī stendi, kuri informē par atsevišķu dabas vērtību aizsardzības vajadzībām (piem., embrionālo kāpu un sauso un kritušo koku nozīmi). Ņemot vērā lielo ārvalstu viesu īpatsvaru, pamatinformācijai informācijas stendos ir jābūt arī svešvalodās.
5. 5. BDP teritorija apvienota ar Papes dabas parku un izveidota vienota administrācija				
5.1.	Apvienot Papes un Bernātu dabas parkus, izveidojot vienotu dabas parku	II	RVP, Papes Life projekts	Dabas parku apvienošanas projekts nav sagatavots. 2015.gada plāna izstrādes laikā parku apvienošanas vajadzība netika aktualizēta.
5.2.	Izveidot vienotu administrāciju un uzraudzības grupu apvienotajam DP	II	RVP, Papes Life projekts	Atsevišķa Bernātu un Papes dabas parka administrācija nav izveidota. Līdz ar Dabas aizsardzības pārvaldes reformu, kuras ietvaros tā pārņēma visu Latvijas ĪADT apsaimniekošanu un uzraudzību, atsevišķas administrācijas izveide nav uzskatāma par nepieciešamu.

3.2. Dabas parka aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi

Ilgtermiņa mērķi

1. Nodrošināt labvēlīgu aizsardzības stāvokli Latvijā un Eiropā aizsargājamiem biotopiem un retām un īpaši aizsargājamām sugām.
2. Saglabāt teritorijas ainavisko un kultūrvēsturisko mantojumu.
3. Radīt priekšnoteikumus ilgtspējīgai teritorijas izmantošanai dabas izziņai, atpūtai un sportam, sabalansējot dabas aizsardzības un rekreācijas funkcijas.
4. Nodrošināt dabas parka pārvaldi un apsaimniekošanu atbilstoši teritorijas aizsardzības mērķiem, kā arī pastāvīgu teritorijas uzraudzību un tās aizsardzības un izmantošanas noteikumu kontroli.

Īstermiņa mērķi

Lai sasniegtu teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķus, dabas aizsardzības plānā ir izvirzīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 12 gadiem.

A. Administratīvo jautājumu sakārtošana

- A.1. mērķis: Nodrošināt dabas aizsardzības plāna ieviešanas juridisko bāzi.
- A.2. mērķis: Sekmēt dabas aizsardzības plāna ieviešanu un nodrošināt parka pārraudzību.

B. Dabas vērtību saglabāšana

- B.1. mērķis: Nodrošināt labvēlīgu Jūras stāvkrastu, Embrionālo kāpu un Priekškāpu aizsardzību.
- B.2. mērķis: Nodrošināt labvēlīgu Pelēko kāpu aizsardzību.
- B.3. mērķis: Saglabāt atklātus piejūras zālājus.
- B.4. mērķis: Nodrošināt labvēlīgu Mežainu piejūras kāpu, Vecu vai dabisku boreālo mežu, Staignāju mežu un Purvainu mežu aizsardzību.
- B.5. mērķis: Nodrošināt labvēlīgu Mitru starpkāpu ieplaku aizsardzību.

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. mērķis: Nodrošināt dabas parka robežu atpazīstamību.
- C.2. mērķis: Izplatīt informāciju par teritorijas dabas vērtībām un to aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām.

D. Teritorijas labiekārtošana, tūrisma attīstības un rekreācijas iespēju nodrošināšana

- D.1. mērķis: Nodrošināt regulāru labiekārtoto vietu apsaimniekošanu, ierīkotās infrastruktūras uzturēšanu un pilnveidošanu.
- D.2. mērķis: Mazināt nesankcionētu teritorijas izbraukāšanu, jaunu ceļa trašu iebraukšanu un stihisku esošo meža ceļu trašu paplašināšanu.
- D.3. mērķis: Attīstīt jaunus dabas izziņas piedāvājumus.
- D.4. mērķis: Izveidot tūristu informācijas punktus.

E. Teritorijas izpēte un monitoringi

- E.1. mērķis: Veikt regulāru dabas vērtību stāvokļa, piekrastes procesu, tūrisma ietekmju un apsaimniekošanas pasākumu monitoringu.
- E.2. mērķis: Veikt regulāru teritorijas apmeklētāju uzskaiti.

3.3. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus un realizētu paredzētos uzdevumus, izstrādāts dabas parka apsaimniekošanas plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, sabiedrības izglītošanai, tūrisma un rekreācijas vides optimizēšanai. Pirms tā izstrādes vērtēta 2003. gadā izstrādātā dabas aizsardzības plāna pasākumu programmas ieviešanas efektivitāte (skat. 3.1. nodaļu).

Nākamajam plānošanas periodam plānotie pasākumi apkopoti 26. tabulā. Tajā norādīta pasākumu prioritāte, izpildes termiņš, paredzamais izpildītājs un iespēju robežās arī iespējamās izmaksas un potenciālais finansējuma avots, kā arī definēti izpildes rādītāji. Pārskats par plānoto biotopu apsaimniekošanas pasākumu apjomiem sniegts 27. tabulā.

Apsaimniekošanas pasākumu prioritāte vērtēta pēc to realizēšanas nepieciešamības, vadoties pēc pasākuma ietekmes uz dabas vērtību saglabāšanu un citu sabiedrībai nozīmīgu interešu ievērošanu. Pasākumu veikšanas prioritāte vērtēta pēc sekojošiem kritērijiem:

1. Prioritāri veicams pasākums, kas nepieciešams nozīmīgāko dabas parka dabas vērtību saglabāšanai un kura neveikšana var izraisīt to daudzuma vai kvalitātes rādītāju pasliktināšanos;
2. Vajadzīgs pasākums, kura īstenošana pozitīvi ietekmē dabas vērtību aizsardzību;
3. Ieteicams pasākums, kura realizācija sekmētu citu sabiedrībai nozīmīgu interešu ievērošanu.

Paredzētie apsaimniekošanas pasākumi sīkāk aprakstīti 3.4. nodaļā un attēloti 6. pielikuma kartēs.

Apsaimniekošanas pasākumi plānoti 12 gadu ilgam termiņam – no 2016. gada līdz 2028. gadam. Tie izriet no:

1. *Natura 2000* teritorijām izvirzītajiem mērķiem – gan Latvijā, gan Eiropā retu un apdraudētu augu un dzīvnieku sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzība, kas ir obligāta visām ES dalībvalstīm;
2. Īpaši aizsargājama teritorijai – dabas parkam – izvirzītajiem mērķiem: bioloģiskās daudzveidības uzturēšana, ainavas saglabāšana, sabiedrības izglītošanas un atpūtas iespēju nodrošināšana;
3. Plāna darbības laikā izstrādātā daba spark dabas un kultūras vērtību aizsardzības vajadzību novērtējuma;
4. Nīcas novada teritorijas plānojumā, attīstības programmā un stratēģijā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, cik tālu tie nav pretrunā ar teritorijas dabas vērtību labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas vajadzībām;
5. Sabiedrības pieprasījuma pēc labiekārtotas un uzturētas atpūtas vides šajā tradicionālajā rekreācijas teritorijā.

Apsaimniekošanas pasākumus iespējams pārskatīt un mainīt, pamatojoties uz monitoringa rezultātiem vai citu, zinātniski pamatotu informāciju. Apsaimniekošanas pasākumu maiņu nepieciešamības gadījumā veic Dabas aizsardzības pārvaldes administrācija, sadarbībā ar dabas parka apsaimniekotājiem savas kompetences ietvaros vai piesaistot attiecīgās nozares ekspertus. Pasākumu maiņa ir jādokumentē.

27. tabula. Apsaimniekošanas pasākumu pārskats.

Nr.	Pasākums	Prioritāte; termiņš	Iespējamās izmaksas/finansējums	Potenciālais izpildītājs	Izpildes rādītāji
A. ADMINISTRATĪVO JAUTĀJUMU SAKĀRTOŠANA					
A.1. mērķis. Nodrošināt dabas aizsardzības plāna ieviešanas juridisko bāzi.					
A.1.1.	Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu apstiprināšana.	I; 2017	Administratīvās izmaksas	VARAM	Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projekts apstiprināts Ministru Kabinētā.
A.1.2.	Dabas parka aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana Nīcas novada teritorijas plānojumā.	I; pēc ind. AIN apstipr. MK	Administratīvās izmaksas	Nīcas novada dome	Nīcas novada teritorijas plānojumā iestrādātas 5.2. nodaļā sniegtās rekomendācijas.
A.1.3.	Zemju īpašnieku informēšana par izmaiņām teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas nosacījumos.	II; pēc ind. AIN apstipr. MK	Administratīvās izmaksas	VMD, DAP	Informācija par ind. AIN izmaiņām publicēta DAP un pašvaldības mājas lapās, kā arī vietējos laikrakstos.
A.1.4.	Baltijas jūras pamatkrasta erozijas ietekmē zaudēto privāto zemju īpašumu kompensācijas jautājumu sakārtošana.	I; 2020	Administratīvās izmaksas	MK, VARAM	Izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi, kuri reglamentē kārtību kādā valsts izmanto pirmpirkuma tiesības uz zemi zem publiskajiem ūdeņiem.
A.1.5.	Kompensāciju izmaksas kārtību reglamentējošo likumdošanas aktu precizēšana.	I; 2020	Administratīvās izmaksas	MK, VARAM	Apstiprināti 17.09.2013. MK not. Nr.891 grozījumi, dodot iesēju likumdošanas aktos noteiktās kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem ĪADT saņemt par 1 ha mazāku zemes gabalu īpašniekiem.
A.2. mērķis. Sekmēt dabas aizsardzības plāna ieviešanu un nodrošināt parka pārraudzību.					
A.2.1.	Teritorijas izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumu ievērošanas kontrole.	I; visā plāna darbības laikā	Administratīvās izmaksas	DAP, VVD, pašvaldības policija	Samazināti teritorijas izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumu pārkāpumi.
A.2.2.	Finansējuma piesaiste plānā paredzēto pasākumu veikšanai, plānā paredzēto pasākumu īstenošanas veicināšana.	I; visā plāna darbības laikā	Administratīvās izmaksas	DAP	Piesaistīts finansējums plānā paredzēto pasākumu veikšanai, sniegts informatīvs atbalsts privātajiem zemju īpašniekiem nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu ieviešanai.
B DABAS VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA					
B.1.mērķis. Nodrošināt labvēlīgu Jūras stāvkrastu, Embrionālo kāpu un Priekškāpu aizsardzību.					
B.1.1.	Apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras (gājēju laipu) uzstādīšana, kāpu izbradāšanas mazināšanai.	I; 2020	Projektu, pašvaldības, zemju īpašnieku/aps. līdzekļi	Nīcas novada dome, zemju īpašnieki/apsaimniekotāji, DAP	6.2. pielikumā norādītajās vietās ierīkotas gājēju laipas. Novērsta pārmērīga priekškāpu izbradāšana, samazināti deflācijas draudi.
B.1.2.	Nobrauktuvju līdz jūrai izveide, kāpu izbraukāšanas mazināšanai.	I; 2020	Projektu, pašvaldības līdzekļi	Nīcas novada dome, DAP	6.2. pielikumā norādītajās vietās izveidotas nobrauktuves līdz jūrai. Pārējās nobrauktuves slēgtas autotransporta izmantošanai.

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Nr.	Pasākums	Prioritāte; termiņš	Iespējamās izmaksas/finansējums	Potenciālais izpildītājs	Izpildes rādītāji
B.1.3.	Apmeklētāju plūsmu virzošu norāžu uzstādīšana, priekškāpu izbradāšanas un jūras stāvkraсту nobradāšanas mazināšanai.	I; 2017	Projektu, DAP, pašvaldības, zemju īpašnieku/aps. līdzekļi	DAP, Nīcas novada dome, zemju īpašnieki/ aps.	Pret 6.2. pielikumā norādītajām noejām uzstādītas norādes zīmes. Mazināta priekškāpu izbradāšana un jūras stāvkraсту nobradāšana.
B.2. mērķis. Nodrošināt labvēlīgu Pelēko kāpu aizsardzību.					
B.2.1.	Aizauguma mazināšana pļavveida pelēkajās kāpās, izcērtot strauji augošās priedes.	II; 2020	Projektu, DAP, zemju īpašnieku/aps. līdzekļi	DAP, zemju īpašnieki/apsa imniekotāji	6.1. pielikumā norādītās vietās no pļavveida pelēkajām kāpām izcirstas strauji augošās priedes. 6 ha lielā pļavveida pelēko kāpu platībā aizaugums ar strauji augošām priedēm nav liekāks par 10%.
B.2.2.	Aizauguma mazināšana sekundārajās pelēkajās kāpās, izcērtot visas kalnu priedes un būtiski retinot strauji augošās parastās priedes.	I; 2020	Projektu, DAP, zemju īpašnieku/aps. līdzekļi	DAP, zemju īpašnieki/apsa imniekotāji	6.1. pielikumā norādītās vietās no sekundārajām pelēkajām kāpām izcirstas visas kalnu priedes un strauji augošās parastās priedes, atstājot atsevišķus savrupus kokus vai to grupas. 12 ha lielā sekundāro pelēko kāpu platībā aizaugums ar strauji augošām priedēm nav liekāks par 10%.
B.2.3.	Pelēko kāpu un mežainu piejūras kāpu mozaikas veidošana, pelēko kāpu fragmentācijas mazināšanai.	II-III; 2025	Projektu, DAP, zemju īpašnieku/aps. līdzekļi	DAP, zemju īpašnieki/apsa imniekotāji	6.1. pielikumā norādītās mežaudzēs veikta atvērumu veidošana un augsnes atsegšana, pelēko kāpu veģetācijas attīstības veicināšanai un retmežu mozaikas veidošanai. Atklātu pelēko kāpu malās ~15 ha lielu platību aizņem priežu retmežs, kurā aizaugums ar kokiem un krūmiem nepārsniedz 50%.
B.2.4.	Atklātu pelēko kāpu uzturēšana – priežu sējeņu aizvākšana.	I; reizi 5 gados	Projektu, DAP, zemju īpašnieku/aps. līdzekļi	DAP, zemju īpašnieki/apsa imniekotāji	34 ha pelēko kāpu, t.sk. pelēko kāpu fragmenti pelēko un mežaino piejūras kāpu mozaikā, nav aizaugušas ar jaunām ātri augošām priedēm.
B.3. mērķis. Saglabāt atklātus piejūras zālājus un meža lauces.					
B.3.1.	Atklātu smiltāju zālāju un meža lauču uzturēšana.	II; reizi 2–3 gados	Zemju īpašnieku/apsaimniekotāju līdzekļi	Zemju īpašnieki/apsaimniekotāji	Saglabāti atklāti smiltāju zālāji un meža lauces. To aizaugums ar kokiem un krūmiem nepārsniedz 10%.
B.4. mērķis. Nodrošināt labvēlīgu Mežainu piejūras kāpu, Vecu vai dabisku boreālo mežu, Staigāju mežu un Purvainu mežu aizsardzību.					
B.4.1.	Priežu jaunaudžu dabiskošana, mežainu piejūras kāpu, pelēko kāpu un smiltāju zālāju mozaikas veidošana.	III; 2020	Projektu, DAP, zemju īpašnieku/apsaimniekotāju līdzekļi	DAP, zemju īpašnieki/apsa imniekotāji	6.1. pielikumā norādītajā vietā veikta jaunaudžu dabiskošana un smiltāju zālāju atjaunošana, sekmējot strukturāli daudzveidīga mežainu piejūras kāpu retmeža un mozaikveida ainavas īpatsvara pieaugumu nākotnē.

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Nr.	Pasākums	Prioritāte; termiņš	Iespējamās izmaksas/finansējums	Potenciālais izpildītājs	Izpildes rādītāji
B.4.2.	Vienveidīgu vidēja vecuma priežu audžu dažādošana, bioloģiskās daudzveidības pieaugumu veicinošas mežsaimnieciskās darbības piemērošana.	II; 2020	Projektu, DAP, LVM, zemju īpašnieku līdzekļi	DAP, LVM, zemju īpašnieki	381 ha lielā platībā uzlabota mežainu piejūras kāpu vidēja vecuma priežu sausieņu mežaudžu struktūra. Veicot kopšanas vai izlases cirtes, ievērotas dabas aizsardzības plānā noteiktās meža apsaimniekošanas prasības.
B.4.3.	Bioloģiski vecu priežu atēnošana.	II; visā plāna darbības laikā	Projektu, DAP, LVM, zemju īpašnieku līdzekļi	DAP, LVM, zemju īpašnieki	Novērsts 6.1. pielikumā norādītajās vietās augošo veco priežu stumbru noēnojums, nodrošinot, ka koka stumbrs ir labi apspīdēts no dienviņu puses.
B.4.4.	Neiejaukšanās mežu biotopu dabiskajā attīstībā.	I; visā plāna darbības laikā	Administratīvās izmaksas kontroles veikšanai	Zemju īpašnieki/apsaimniekotāji, VMD	6.1. pielikumā norādītās vietās nodrošināta neietekmēta, bioloģiski vecu Mežainu piejūras kāpu, Vecu vai Dabisku boreālo mežu, Staignāju un Purvainu mežu attīstība. 202 ha parka mežaudžu nodrošināts neiejaukšanās režīms (minētās platības ietvaros 84 ha platībā veicama atsevišķu bioloģiski vecu koku atēnošana).
B.5. mērķis. Nodrošināt labvēlīgu Mitru starpkāpu ieplaku aizsardzību.					
B.5.1.	Aizauguma mazināšana mitrās starpkāpu ieplakās, izcērtot strauji augošos kokus un krūmus.	I-II; reizi 5 gados	Projektu, DAP, LVM, zemju īpašnieku līdzekļi	DAP, LVM, zemju īpašnieki	6.1. pielikumā norādītās vietās no mitrām starpkāpu ieplakām izcirsti strauji augoši koki un augstie kārkli, kas veicina to aizaugšanu. Vismaz 7 ha mitru starpkāpu ieplaku atrodas labā aizsardzības stāvoklī un tajās ir vitālas parastās purvmirtes audzes.
C SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA					
C.1. mērķis. Nodrošināt dabas parka robežu atpazīstamību.					
C.1.1.	Veikta regulāra dabas parka robežzīmju apsekošana un bojāto informatīvo zīmju atjaunošana.	I; 2x gadā	DAP līdzekļi	DAP	Dabas parka robežas ir dabā atpazīstamas – iezīmētas ar ĪADT robežzīmēm.
C.2. mērķis. Izplatīt informāciju par teritorijas vērtībām un to aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām.					
C.2.1.	Zemes īpašnieku izglītošana par dabas parka dabas vērtībām un to aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām.	I; visā plāna darbības laikā	Projektu, DAP, NVO līdzekļi	DAP, NVO	Pašvaldības mājas lapā un vietējos laikrakstos publicēti skaidrojoši raksti par parka dabas vērtību aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām.
C.2.2.	Teritorijas apmeklētāju informēšana par dabas parka dabas un kultūras vērtībām un teritorijas izmantošanas ierobežojumiem.	I; visā plāna darbības laikā	Projektu, DAP, pašvaldības līdzekļi	DAP, NVO, Nīcas novada TIC	Pie labiekārtotiem apskates objektiem un atpūtas vietām uzstādīti izglītojoši informācijas stendi. Izdoti informatīvi bukleti par parka dabas un kultūras mantojuma izziņas iespējām, aktīvās atpūtas iespējām un parka pludmaļu lietošanas kārtību.
D TERITORIJAS LABIEKĀRTOŠANA, TŪRISMA ATTĪSTĪBAS UN REKREĀCIJAS IESPĒJU NODROŠINĀŠANA					
D.1. mērķis. Nodrošināt regulāru labiekārtoto vietu apsaimniekošanu, ierīkotās infrastruktūras uzturēšanu un pilnveidošanu					

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Nr.	Pasākums	Prioritāte; termiņš	Iespējamās izmaksas/finansējums	Potenciālais izpildītājs	Izpildes rādītāji
D.1.1.	Labiekārtoto teritoriju apsaimniekošana, atkritumu savākšana un ierīkotās tūrisma infrastruktūras uzturēšana.	I; regulāri	Zemju īpašnieku/ apsaimniekotāju līdzekļi	Objektu apsaimniekotā ji	Labiekārtotie apskates un atpūtas objekti ir sakopti, un to infrastruktūra atrodas labā stāvoklī.
D.1.2.	Bernātu ciema pludmaļu labiekārtojuma nodrošināšana un pilnveide.	I; reizi sezonā	Pašvaldības/projektu līdzekļi	Nīcas novada dome	Nodrošināta Bernātu pludmales labiekārtošana. Vasaras mēnešos tajās vai tiešā to tuvumā ir pieejami pasākuma aprakstā uzskaitītie pludmales labiekārtojuma elementi.
D.1.3.	Dabas parka teritorijā ierīkoto stāvlaukumu rekonstrukcija.	I; 2020	Projektu līdzekļi	Nīcas novada dome	Veikta „Tālā” un „Dzintariņa” stāvlaukuma rekonstrukcija. Paplašināta to ietilpība, bet to malās ierīkotas papildu atpūtas vietas. Sekmēta parka apmeklējuma noteikumu un ugunsgrūdu kurināšanas nosacījumu pārkāpumu mazināšanās.
D.1.4.	Dabas parka teritorijā ierīkoto atpūtas vietu labiekārtojuma pilnveidošana.	I; 2020	Zemju īpašnieku/ apsaimniekotāju līdzekļi	Zemju īpašnieki/ apsaimniekotā ji	Pūsēnkalna un “Tālajā” stāvlaukumā uzstādītas nojumes malkas glabāšanai. Nodrošināta regulāra sausas malkas, zaru vai cita dedzināmā materiāla pieejamība.
D.2 mērķis. Mazināt nesankcionētu teritorijas izbraukāšanu, jaunu ceļa trašu iebraukāšanu un stihisku esošo meža ceļu trašu paplašināšanu					
D.2.1.	Pie publiski izmantojamām pieejām jūrai sakārtoti automašīnu novietošanas jautājumi.	II; 2020	Projektu, administratīvie, Zemju īpašnieku/ apsaimniekotāju līdzekļi	Nīcas novada dome, Zemju īpašnieki/ apsaimniekotā ji	6.2.pielikumā norādītajās vietās ierīkotas jaunas automašīnu stāvvietas, ievērojot pasākuma aprakstā minētos ierobežojumus.
D.2.2.	Piebraucamo un teritorijas apsaimniekošanai nepieciešamo ceļu kvalitātes uzturēšana.	I; visā plāna darbības laikā	Zemju īpašnieku/ apsaimniekotāju līdzekļi	Zemju īpašnieki/ apsaimniekotā ji	Teritorijas apskatei, piekļuvei pie jūras, teritorijas apsaimniekošanas un kontroles vajadzībām izmantotie ceļi ir labā stāvoklī. To trases nav paplašinātas, un to apkārtnē nenotiek meža vai kāpu zemsedes izbraukāšana.
D.2.3.	Apmeklētāju plūsmu virzošu norāžu un informācijas stendu uzstādīšana, teritorijas izbraukāšanas mazināšanai.	I; 2017	Projektu, DAP, pašvaldības līdzekļi	DAP, Nīcas novada dome	6.2. pielikumā norādītās vietās uzstādīti informācijas stendi ar informāciju par teritorijas ceļu, taku un stāvvietu izmantošanas kārtību.
D.2.4.	Veikta regulāra pie dabas parka robežām uzstādīto ceļa zīmju „Braukt aizliegts” un informatīvo uzlīmju „Iebraukt aizliegts” kvalitātes pārbaude un bojāto zīmju atjaunošana.	I; 2x gadā	DAP, pašvaldības līdzekļi	DAP, Nīcas novada dome	Ceļi, kuri nav paredzēti teritorijas apskatei, iezīmēti ar informatīvām zīmēm „Iebraukt aizliegts” un ceļa satiksmes noteikumos noteikto ceļa zīmi „Braukt aizliegts”.
D.3. mērķis. Attīstīt jaunus dabas izziņas piedāvājumus.					
D.3.1.	Dabas taku tīkla izveide un to labiekārtojuma nodrošināšana.	III; 2020	Projektu līdzekļi	Zemju īpašnieki/ apsaimniekotā ji	Zemes īpašumā ar kad. nr. 64780080025 ierīkotas labiekārtotas dabas un Nīcas novada kultūras mantojuma izziņas takas.

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Nr.	Pasākums	Prioritāte; termiņš	Iespējamās izmaksas/finansējums	Potenciālais izpildītājs	Izpildes rādītāji
D.3.2.	Pārgājēju un velo maršrutu tīkla un distanču slēpošanas trašu marķēšana.	III; 2020	Projektu līdzekļi	Nīcas novada TIC, sadarbībā ar NVO un izglītības iestādēm	Optimizētas aktīvā tūrisma iespējas, izstrādājot un marķējot jaunus aktīvā tūrisma maršrūtus, un meža ceļu krustojumus uzstādot norādes zīmes.
D.4. mērķis. Izveidot tūristu informācijas punktus.					
D.4.1.	Tūristu informācijas punkta izveide.	III; 2026	Pašvaldības/projektu līdzekļi	Nīcas novada Dome	Bernātu ciemata teritorijā darbojas tūrisma informācijas punkts.
E TERITORIJAS IZPĒTE UN MONITORINGS					
E1. mērķis. Nodrošināt regulāru dabas vērtību stāvokļa, piekrastes procesu, tūrisma ietekmju un apsaimniekošanas pasākumu monitoringu.					
E.1.1.	Aizsargājamo sugu un biotopu monitorings <i>Natura 2000</i> monitoringa programmas ietvaros.	I; reizi 6 gados	Valsts monitoringa programmas līdzekļi	DAP	legūti dati par pelēko kāpu, mežainu piejūras kāpu, starpkāpu ieplaku un Lēzela lipares <i>Liparis loeselii</i> stāvokli.
E.1.2.	Tūrisma ietekmju monitorings.	I; reizi sezonā	Objektu apsaimniekotāju līdzekļi	Objektu apsaimniekotāji	legūta nepieciešamā informācija antropogēnās ietekmes pieauguma konstatēšanai un ietekmju mazināšanas pasākumu īstenošanai nepieciešamo lēmumu pieņemšanai.
E.1.3.	Jūras krastu procesu monitorings.	I; reizi gadā	Valsts monitoringa programmas līdzekļi	Zinātniskās institūcijas	legūta nepieciešamā informācija jūras krasta erozijas riska novērtēšanai.
E.1.4.	Apsaimniekošanas pasākumu efektivitāte monitorings.	I; pēc aps. pasākumu veikšanas	DAP budžeta ietvaros	DAP	legūti dati apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai un lēmumu pieņemšanai par papildus pasākumu nepieciešamību.
E2. mērķis. Veikt regulāru teritorijas apmeklētāju uzskaiti.					
E.2.1.	Teritorijas apmeklētāju uzskaitē.	II; regulāri	Pašvaldības/projektu līdzekļi	TIC sadarbībā ar izglītības iestādēm	legūti apmeklētāju ietekmju izvērtējuma sagatavošanai un teritorijas labiekārtošanas plānošanai nepieciešamie dati par parka apmeklētāju skaitu un nozīmīgākajām to pulcēšanās vietām.

3.4. Nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu apraksts

A. ADMINISTRATĪVO JAUTĀJUMU SAKĀRTOŠANA

A.1. mērķis. NODROŠINĀT DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA IEVIEŠANAS JURIDISKO BĀZI

A.1.1. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projekta apstiprināšana

Lai nodrošinātu teritorijai nepieciešamo dabas vērtību aizsardzību, veikt grozījumus parka funkcionālajā zonējumā un individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos. Plāna izstrādes laikā sagatavoto noteikumu grozījumu projektu skatīt dabas aizsardzības plāna 4. nodaļā.

A.1.2. Dabas parka aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana Nīcas novada teritorijas plānojumā

Nīcas novada teritorijas plānojumā iestrādāt 5.2. nodaļā sniegtās rekomendācijas.

A.1.3. Zemju īpašnieku informēšana par izmaiņām teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas nosacījumos

Pēc individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu apstiprināšanas Ministru Kabinetā, nodrošināt atbilstošas informācijas publicēšanu gan DAP un pašvaldības mājas lapās, gan vietējos laikrakstos. Pasākums nepieciešams, lai par precizēto parka izmantošanas un apsaimniekošanas kārtību būtu informēti visi parkā ietvertie zemju īpašnieki un apsaimniekotāji.

A.1.4. Baltijas jūras pamatkrasta erozijas ietekmē zaudēto privāto zemju īpašumu kompensācijas jautājumu sakārtošana

Zemes pārvaldības likuma (30.10.2014.) ieviešanai, izstrādāt un apstiprināt MK noteikumus, kuri reglamentē kārtību kādā valsts izmanto pirkuma tiesības uz zemi zem publiskajiem ūdeņiem (saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu jūras piekrastes josla pieder pie publiskajiem ūdeņiem, bet saskaņā ar 1104.pantu jūras piekraste līdz vietai, kur sniedzas jūras augstākās bangas, pieder valstij). Tādejādi rodot iespēju zemju īpašniekiem kompensēt Baltijas jūras pamatkrasta erozijas procesā radītos zaudējumus.

A.1.5. Kompensāciju izmaksas kārtību reglamentējošo likumdošanas aktu precizēšana

Spēkā esošie likumdošanas akti nosaka, ka kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* vietās var saņemt zemju īpašnieki, kuriem *Natura 2000* vietās pieder vismaz 1 ha lieli zemes gabali, ko veidi vismaz 0,5 ha lieli atbalsttiesīgo platību lauki (07.04.2015 MK not. Nr. 171). MK noteikumos, kuri reglamentē attiecīgo kompensāciju izmaksu valsts nozīmes ĪADT, minimālais atbalsttiesīgās platības sliekšnis ir daudz zemāks – 0,1 ha, toties tajos iekļauts ierobežojums valsts noteikto kompensāciju izmaksāt par *Natura 2000* vietās iekļautajiem īpašumiem.

Rezultātā 44 dabas parka „Bernāti” īpašniekiem kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem nav pieejamas, bet 69 – tās ir daļēji pieejamas, jo to nogabali vai vismaz daļa no tiem ir mazāki par 0,5 ha. Šāda situācija neveicina zemju īpašnieku atbalstu ne dabas parka dabas vērtību saglabāšanai, ne Latvijas dabas aizsardzības sistēmai kā tādai.

A.2. mērķis. SEKMĒT DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA IEVIEŠANU UN NODROŠINĀT DABAS PARKA PĀRRAUDZĪBU

A.2.1. Teritorijas izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumu ievērošanas kontrole

Dabas parka dabas vērtību aizsardzības nodrošināšanai, DAP, VVD un Nīcas novada pašvaldības policija, savas kompetences ietvaros veic regulāru dabas parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu un Aizsargjoslas likumā noteikto krasta kāpu izmantošanas ierobežojumu ievērošanas kontroli. Lai samazinātu minēto likumdošanas aktu pārkāpumu gadījumus, kontrolējošo darbu nepieciešams turpināt. Papildus, jārada iespējas vairāk laika veltīt preventīvajam darbam, skaidrojot uzlikto ierobežojumu nepieciešamību.

A.2.2. Finansējuma piesaiste plānā paredzēto pasākumu veikšanai, plānā paredzēto pasākumu īstenošanas veicināšana

Lai nodrošinātu Dabas aizsardzības plānā noteikto pasākumu īstenošanu, veikt darbības to īstenošanas veicināšanai – piesaistīt nepieciešamos līdzekļus un mudināt zemju īpašniekus un apsaimniekotājus iesaistīties plāna realizācijā.

B DABAS VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA

B.1.MĒRĶIS. NODROŠINĀT LABVĒLĪGU JŪRAS STĀVKRASTU, EMBRIONĀLO KĀPU UN PRIEKŠKĀPU AIZSARDZĪBU

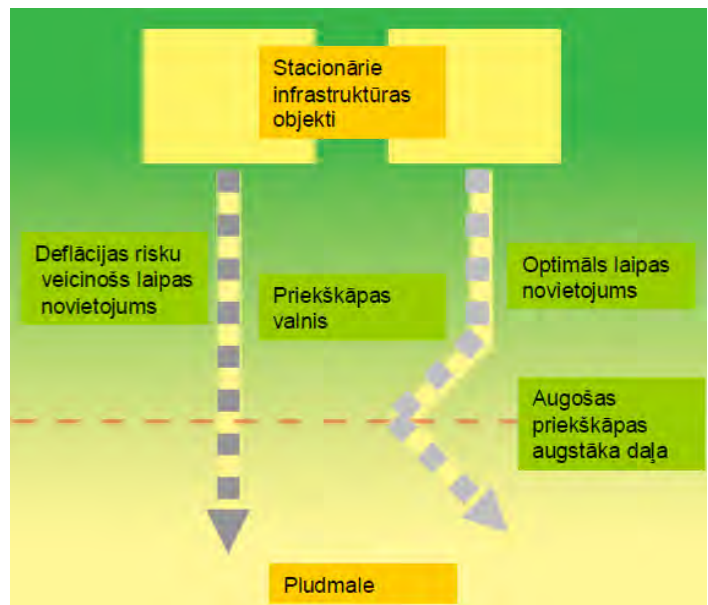
B.1.1. Apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras (gājēju laipu) uzstādīšana, kāpu izbradāšanas mazināšanai

Lai mazinātu priekškāpu un embrionālo kāpu izbradāšanu, pie biežāk izmantotajām pieejām jūrai nepieciešams uzstādīt atpūtnieku plūsmu virzošu infrastruktūru – koka vai ķēžu/dēļu laipas. Prioritārās laipu uzstādīšanas vietas norādītas 6.2. pielikuma kartē.

Laipas uzstādīšanai jāizvēlas iespējami lēzenākā vieta. Maksimāli pieļaujamā laipas augstuma/attāluma attiecība ir 1:4. Stāvāku nogāžu gadījumā ir jāierīko pakāpieni, tomēr, ja vien iespējams, no pakāpienu izbūves vēlams izvairīties gan dēļ deflācijas draudiem, gan fakta, ka ar pakāpieniem aprīkotas laipas nav izmantojamas visām iedzīvotāju grupām.

Atbilstoši DAP izstrādātajām priekškāpu un embrionālo kāpu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīnijām, izmantojot koka laipas, laipas daļu, kas šķērso pret jūru vērsto priekškāpas nogāzi, jāveido lauztā līnijā (71. attēls) (Laime, Lapinskis, 2015b). Tā tiek novērsta vēja enerģijas koncentrēšanās takas „kanālā” un mazināta laipu ieputināšana.

Papildus laipas ieputināšanas mazināšanai jānodrošina, ka laipas virsma pilnībā kopē priekškāpas virsmu (neveidojot „kūkus” un nepārsedzot bedres). Ja laipas trasē ir kāds reljefa pazeminājums, tas ir jāaizpilda ar vējnestās smiltis uzkrājošām metodēm, piemēram, priežu zariem. Ja pēc laipas uzstādīšanas turpinās kāpu izbradāšana, gar laipas malām jāizvieto priežu zari, kas samazina izmīdīšanu un veicina smilšu akumulāciju.

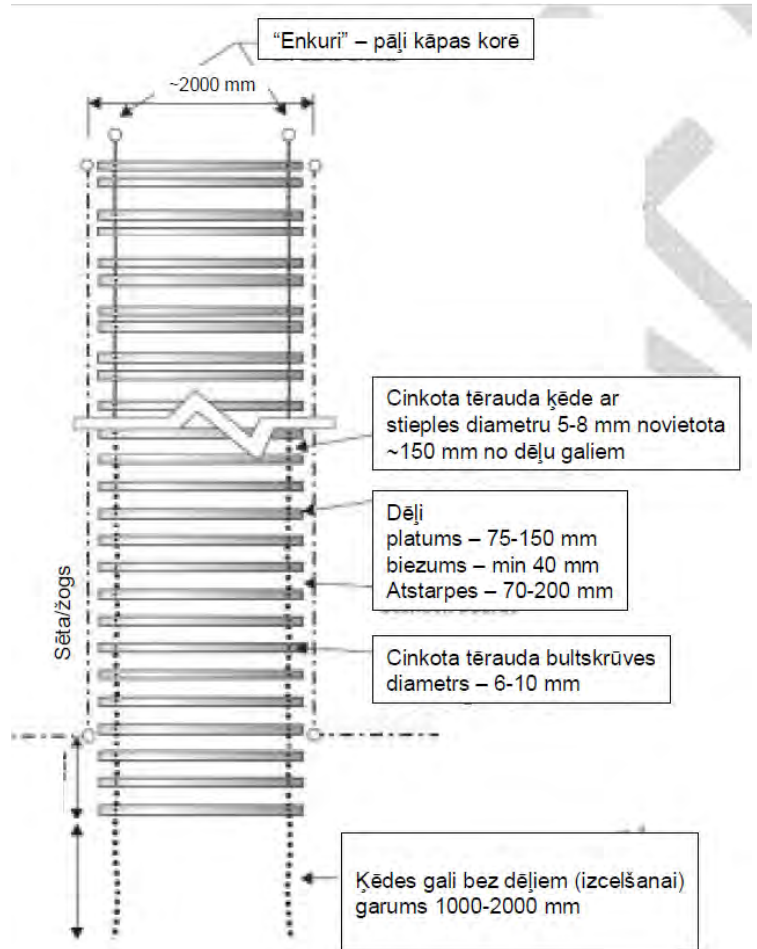

71. attēls. Gājēju laipas, takas vai piebrauktuves ass līnijas laušana, samazinot deflācijas attīstības risku kāpas nogāzes frontālajā daļā.
J.Lapinska zīmējums (Laime, Lapinskis, 2015b).

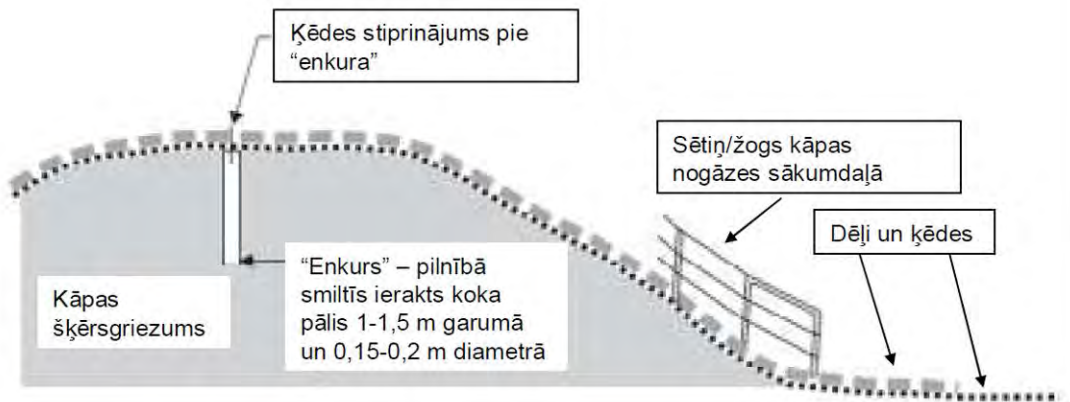
Vietās ar lielu apmeklētāju skaitu, atpūtnieku ērtībām un laipu malu izmīņāšanas mazināšanai, laipas platumam jābūt pietiekamam, lai uz tās var izmainīt divus pretim braucošus bērnu ratiņus vai ratiņkrēslus.

Lai mazinātu laipu bojājumus vētru laikā un ieputināšanu ziemas mēnešos, tās vēlams veidot no posmiem, lai apdraudētos vai bojātos laipu posmus var vieglāk aizvākt un nomainīt. Alternatīvs risinājums operatīvu laipu novākšanas iespēju nodrošināšanai ir ķēžu/dēļu laipu uzstādīšana (72.,73. attēls).

Ja ķēžu/dēļu laipa tiek ierīkota kāpas korē vai frontālajā daļā, tad svarīgi nepieļaut atpūtnieku pārvietošanos blakus laipai, jo tas veicina smilšu pārvietošanos un laipas pamata deformēšanos. Plānojot dēļu izvietojumu, jāņem vērā, ka laipas ar tuvu novietotiem dēļiem ir ērtākas to lietotājiem, bet tās ir grūtāk izceļamas (Laime, Lapinskis, 2015b).

72. attēls. Ķēžu/dēļu sistēmas laipa. J.Lapinska zīmējums (Laime, Lapinskis, 2015b).

73. attēls. Ķēžu/dēļu sistēmas laipas ierīkošana pāri kāpas korei. J.Lapinska zīmējums (Laime, Lapinskis, 2015b).

B.1.2. Nobrauktuvju līdz jūrai izveide, kāpu izbroukšanas mazināšanai

Lai mazinātu embrionālo kāpu, priekškāpu un pelēko kāpu izbroukšanu, nodrošinātu pludmales apsaimniekošanas, kontroles, glābšanas darbu un zvejas iespējas, 6.2. pielikumā norādītajās vietās jāierīko zvejniekiem un attiecīgajiem dienestiem izmantojamas nobrauktuves līdz jūrai. Pārējās nobraukšanas vietas ir jānorobežo, lai tās būtu izmantojamas tikai gājējiem. Nobrauktuves veidojamas, stiprinot attiecīgos ceļu posmus ar mulču, salmiem, granti vai tml. dabisku un ainavā iederīgu segumu. Prioritārās nobrauktuveju izveides vietas: pie „Tālā” stāvlaukuma un Veckrūmu mājām.

B.1.3. Apmeklētāju plūsmu virzošu norāžu uzstādīšana, priekškāpu izbradāšanas un jūras stāvkrastu nobradāšanas mazināšanai

Pie visām takām, kuras izved pie jūras pret stāvkrastu vai deflācijas ietekmētām vietām, uzstādīt informatīvu zīmi, kas informē par esošo problēmu un tuvāko taku, kas ir gājēju izmantošanai piemērotāka. Prioritārās nojeu slēgšanas vietas norādītas 6.2.pielikumā.

B.2. mērķis. NODROŠINĀT LABVĒLĪGU PELĒKO KĀPU AIZSARDZĪBU

B.2.1. Aizauguma mazināšana pļavveida pelēkajās kāpās, izcērtot strauji augošās priedes

6.1. pielikumā norādītajās vietās izcirst strauji augošās priedes (priedes ar spicām galotnēm), pļavveida pelēko kāpu aizauguma mazināšanai. Vecākās, lēni augošās, daļēji ieputinātās priedes ar noapaļotām galotnēm jā saglabā. Nocirstās priedes un to zari jāizvāc. Pieļaujama ciršanas atlieku dedzināšana nelielos ugunsuros turpat kāpās vai pludmalē. Lielākajā pļavveida pelēko kāpu poligonā pie Vālitēm nepieciešama atklātu smilts laukumu atsegšana.

Cērtamo koku iezīmēšanas laikā jāveic konkrētās vietas erozijas riska novērtējums. Koku ciršana jāveic vietās, kur nav sagaidāms erozijas risku pieaugums.

Darbu veikšanas laikā jāizmanto tehnika, kas minimāli ietekmē kāpu mikroreljefa struktūru, un jāsaudzē aizsargājamo sugu atradnes. Lai netraucētu putnu ligzdošanu, darbi jāveic laikā no 1.augusta līdz 15.martam. Optimālais darbu veikšanas laiks – ziema, kad augsnes virskārta ir sasalusi, kas maksimāli ļauj izvairīties no zemeszemes veģetācijas bojāšanas. Darbu veikšana jā saskaņo ar DAP.

Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība – 6 ha.

B.2.2. Aizauguma mazināšana sekundārās pelēkajās kāpās, izcērtot visas kalnu priedes un būtiski retinot strauji augošās parastās priedes

6.1. pielikumā norādītajās pasākuma veikšanas vietās izcirst strauji augošās parastās priedes *Pinus sylvestris* sekundārās sukcesijas pelēko kāpu aizauguma mazināšanai, bet Pūsēnkalnā 3,7 ha platībā izcirst arī visas stādītās kalnu priedes *Pinus mugo*.

No strauji augošām parastām priedēm, atstājami vecākie, lēni augošie un daļēji ieputinātie koki ar platiem vainagiem un attīstītiem piezemes zariem vai atsevišķas jaunāku priežu grupas (5-8 kokus/ha). Atstājami koki var būt savrupi, izklaidus, nelielās grupās vai rindās augoši. Iespēju robežās atstājami koki saglabājami pārejas joslā starp pelēko un mežaino kāpu, sekmējot robainas mežmalas veidošanos.

Nozāģētie koki un zari jāsavāc un jāizved. Daļu no zariem vēlams salikt nelielās kaudzēs un sadedzināt vietās ar blīvu trūdu slāni, tādējādi veicinot atsegtu smilšu laukumu veidošanos, kas ir kritiski svarīgi biotopa saglabāšanai ilgtermiņā. Ja pēc ciršanas atlieku sadedzināšanas izveidojies biezs pelnu slānis, tas savācams. Kā liecina līdzšinējā biotopa apsaimniekošanas pieredze, lai veicinātu nobiru degšanu, pirms savākšanas kaudzēs, dažus mēnešus tiem jāļauj apžūt (Laime, Lapinskis, 2015c).

Ja apsaimniekojamajā platībā ir nolūzuši vai nozāģēti koki, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, tie ir jāatstāj.

Darbu veikšanas laikā jāizmanto tehnika, kas minimāli ietekmē kāpu mikroreljefa struktūru, jāsaudzē kadiķi, un aizsargājamo sugu atradnes. Lai netraucētu putnu ligzdošanu, koku zāģēšana veicama augustā, septembrī vai ziemas periodā, kad augsnes virskārta ir sasalusi.

Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība – 12 ha.

B.2.3. Pelēko kāpu un mežainu piejūras kāpu biotopu mozaīkas veidošana, pelēko kāpu fragmentācijas mazināšanai

6.1. pielikumā norādītajās mežaudzēs veidot atvērumus un atklātas smilts laukumus pelēko un mežaino kāpu mozaīkas veidošanai. Pasākuma mērķis – pelēko kāpu platību palielināšana un sila cīrulis *Lullulla arborea* optimālu ligzdošanas apstākļu (izrobota kāpu un mežu robežjosla ar blīvākiem un skrajākiem priežu puduriem) veidošana.

Pasākuma ietvaros 6.2. pielikumā norādītajās mežaudzēs veidot dažāda lieluma (20-100 m² un lielākas) lauces, lai pelēko kāpu malās starp mežaudzēm būtu atklāti biotopi, kuros dominētu sausi, nabadzīgi, labi

apgaismoti, zemsedzē augošajiem ķērpjiem piemēroti apstākļi (Ikauniece, Laime, 2015). Lauču izvietojums jāplāno poligona daļā, kur pieguļ atklātas pelēkās kāpas, vai jāapvieno ar lēni augošu priežu (noapaļotām galotnēm) atēnošanu. Darbu laikā jā saglabā visi sausokņi, par 25 cm resnākas kritālas un visi parastie kadiķi *Juniperus communis*.

Nozāģētie koki un zari jāsavāc un jāaizved no poligona vai jāsakrauj nelielās kaudzēs un jāsadedzina vietās, kur izveidojies blīvs trūdu slānis. Tas veicinātu atsegtu smilšu laukumu veidošanos, kas ir kritiski svarīgi biotopa saglabāšanai ilgtermiņā. Ja pēc ciršanas atlieku sadedzināšanas izveidojies biezs pelnu slānis, tas jāaizvāc.

Darbu veikšanas laikā jāizmanto tehnika, kas minimāli ietekmē kāpu mikroreljefa struktūru. Darbi veicami ievērojot mežsaimnieciskajai darbībai noteiktos sezonālos ierobežojumus, bet optimāli – laikā, kad augsnes virskārta ir sasalusi, tādējādi minimāli ietekmējot zemsedzes veģetāciju.

Prioritāri pelēko un mežainu piejūras kāpu mozaīka veidojama Pūsēnkalna un Baltās kāpas pelēko kāpu malās.

Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība – 15 ha.

B.2.4. Atklātu pelēko kāpu uzturēšana – priežu sējeņu izvākšana ar rokas darbarīkiem

Tā kā pelēko kāpu atjaunošana ir dārgs un laikietilpīgs pasākums, prioritāti veicami pasākumi, kas ļauj saglabāt vēl atklātos pelēko kāpu laukumus ar salīdzinoši mazām izmaksām. To aizaugšanu var mazināt, izraujot vai ar rokas darbarīkiem nocērtot mazās priedītes. Izrautās priedes no kāpas ir jāaizved vai jāsadedzina uz vietas (vietās ar biežāku trūdu un nobiru slāni, lai veicinātu augsnes atsegušanu).

Lai nodrošinātu B.2.1., B.2.2. un B.2.3. pasākumu efektivitāti ilgtermiņā, to veikšanas vietās vismaz reizi piecos gados, jāveic B.2.4. pasākums. Nepieciešamības gadījumā, piekrastes biotopu eksperta vadībā, jāmeklē papildus risinājumi pelēkām kāpām atbilstošas zemsedzes atjaunošanai.

Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība – 34 ha.

B.3. mērķis. SAGLABĀT ATKLĀTUS PIEJŪRAS ZĀLĀJUS UN MEŽA LAUCES

B.3.1. Atklātu smiltāju zālāju un meža lauču uzturēšana

Nodrošināt atklātu dabas parka smiltāju zālāju un meža lauču saglabāšanos, veicot regulāru smiltāju zālāju un meža lauču pļaušanu vai vismaz reizi 3–5 gados izcērtot līdz 20 gadus vecos kokus un krūmus, nodrošinot, ka aizaugums ar strauji augošiem kokiem un krūmiem nav lielāks par 10%. Prioritārās zālāju un lauču uzturēšanas vietas norādītas 6.1. pielikuma kartē.

Minētiem zālājiem nav augsta botāniskā vērtība un tie neatbilst bioloģiski vērtīgo zālāju kritērijiem, tomēr tie ir nozīmīgi parka ainaviskās un kopējās bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanā un ir īpaši piemēroti iekļaušanai rekreācijas piedāvājumos.

Parka mežaudžu daudzveidības uzlabošanai, meža lauces saglabājama arī citās dabas parka vietās.

B.4. mērķis. NODROŠINĀT LABVĒLĪGU MEŽAINU PIEJŪRAS KĀPU, VECU VAI DABISKU BOREĀLO MEŽU, STAIGNĀJU MEŽU UN PURVAINU MEŽU AIZSARDZĪBAS STĀVOKLI

B.4.1. Priežu jaunaudžu dabiskošana, mežainu piejūras kāpu un smiltāju zālāju mozaīkas veidošana

Dabas parka DR daļā, vietā, kur pagājušā gadsimta pirmajā pusē vēl pletās pelēkās kāpas un aizjomi, būtiskas platības aizņem krūmi un priežu jaunaudzes. Daļa no priežu jaunaudzēm ir stādītas, citas – aizaugušas.

Lai uzlabotu šo mežaudžu strukturālo kvalitāti, un veidotu priekšnoteikumus bioloģiski un ainaviski daudzveidīgu mežainu piejūras kāpu un smiltāju zālāju mozaīkas attīstībai nākotnē, ieteicams atjaunot vēsturisko, vietai raksturīgo ainavu, kurā dominē dažāda vecuma un sugu sastāva mežaudze mozaīkā ar atklātu zālāju vai nelielu tīrumu platībām.

Pasākuma ietvaros veicama meža lauču un aizaugušo zālāju atkrūmošana, saglabājot bioloģiski vecos un lēni augošos kokus, un priežu sila, mētrāja, lāna un damakšņa jaunaudžu retināšana.

Jaunaudžu retināšanas laikā veidojama nevienmērīgas biežības audzes struktūra – atstājami gan nelieli (līdz 0,05 ha) blīvi saaugušu vai stādītu priežu apgabali, gan 0,05 ha lieli atvērumi bez kokiem, gan 0,1–0,2 ha lieli laukumi ar izklaidus izvietotu koku grupām, kur attālums starp kokiem ir 3–5 m. Laukumu konfigurācija un to novietojums jāpielāgo konkrētās vietas apstākļiem. Ja audzē ir iepriekšējās ģenerācijas koki, tie jā saglabā, izcērtot jaunākos kokus 3 m rādiusā ap tiem. Ja audzē saaugušas bērzu vai dažādu krūmu grupas, tās jā saglabā, mežainu piejūras kāpu daudzveidības nodrošināšanai. Papildus ieteikumus Mežainu piejūras kāpu jaunaudžu dažādošanai skatīt biotopa apsaimniekošanas vadlīnijās (Ikauniece, Laime 2015).

Tā kā pasākuma mērķteritorijā, kas norādīta 6.1. pielikumā, tikai daļā īpašumu ir veikta meža ierīcība, precīzas jaunaudžu kopšanas un lauču atkrūmošanas vietas 6.1. pielikuma kartē nav norādītas. Jaunaudžu retināšana veicama visās norādītajā platībā blīvi saaugušās līdz 25 gadus vecās priežu sila, mērtāja, lāna un damakšņa jaunaudzēs, kurām veikta meža ierīcība, zālāju atjaunošana – kokiem un krūmiem aizaugušās laucēs, bet teritorijā ietvertās pārmitrās mežaudzes atstājamas dabiskai to attīstībai. Pasākuma veikšanas mērķteritorijā ietvertos 25–80 gadus veco priežu sila, mērtāja, lāna un damakšņa mežaudžu apsaimniekošana jāveic atbilstoši B.4.2. pasākumā aprakstītajām prasībām, bet par 80 gadiem vecākās mežaudzes ir saglabājamās neskartas, ja vien tajās nav bioloģiski veci noēnoti koki. Ja nogabalā tādi sastopami, to apsaimniekošanā jāpiemēro B.4.3. pasākuma aprakstā minētās prasības.

Kopējā pasākuma mērķteritorijas platība – 61,6 ha.

B.4.2. Vienveidīgu vidēja vecuma priežu audžu dažādošana

Lielas dabas parka platības aizņem vienveidīgas 60–80 gadus vecas priežu audzes, kurās trūkst dabiskam mežam raksturīgas struktūras. Lai palielinātu šādu mežainu piejūras kāpu kvalitāti un uzlabotu to dabas aizsardzības vērtību, tajās nepieciešams veikt darbības audzes dažādošanas veicināšanai.

Priežu audžu dažādošana veicama ar mērķi palielināt biotopa struktūru elementu dažādību un veidot mežainas piejūras kāpas, kurās vietas ar vienmērīgu koku izvietojumu vai to sabiezinājums mijas ar atvērumiem un retainēm, kurās pārstāvēti dažāda vecuma un dimensiju koki, un, kurās bez priedēm sastopamas arī citas koku sugas.

Pasākuma ietvaros, 6.1. pielikuma kartē norādītajā platībā plānojot kopšanas, izlases vai citu cirti priežu sila, mērtāja, lāna un damakšņa audzēs, kuras neatrodas uz kāpām, kuru nogāžu slīpums pārsniedz 25 grādus, ievērojami šādi nosacījumi:

- 1) 1 ha izveidot vismaz trīs līdz 0,1 ha lielus laukumus, kuros ir par 50% samazināts koku skaits, salīdzinot ar mežsaimniecības normatīvajos aktos noteikto jaunaudzes blīvumu pēc kopšanas cirtēm;
- 2) 1 ha saglabāt vismaz divus līdz 0,05 ha lielus laukumus ar pārbiezinātu struktūru;
- 3) 1 ha izveidot vismaz divus līdz 0,05 ha lielus laukumus, kuros izcērt visus kokus;
- 4) laukumu konfigurācija un novietojums jāpielāgo konkrētajiem vietas apstākļiem;
- 5) ja audzē ir iepriekšējās ģenerācijas koki, tie jā saglabā, bet ap tiem 3 m rādiusā ir jāizcērt visi jaunākie koki;
- 6) ciršanas atliekas no audzes ir jāizvāc vai jāsadedzina uz vietas (vietās ar blīvāko nobiru slāni);
- 7) ja audzē ir dobumaini koki, par 25 cm resnākas kritālas vai sausokņi, tie jā saglabā;
- 8) ja audzē ir egļu, bērzu vai dažādu krūmu grupas, tās jā saglabā, jo tām ir liela loma audzes daudzveidības veidošanā.

Ņemot vērā dabas parka īpašumu sadrumstalotību, pasākuma veikšanas nosacījumos minētie parametri uzskatāmi par orientējošiem. Reālais atvērums, retainu un sabiezinājumu skaits pielāgojams katrai pasākuma veikšanas vietai (vietām, ņemot vērā reljefa apstākļus, būs nepieciešams izcirst tikai 1–2 lauces vai izveidot 1–2 retaines, bet citviet būs nepieciešams izveidot visus uzskaitītos parametrus). Pasākumu īstenojot ar cirtes veidu „cita cirte biotopa kopšanai”, cirsmas plānošanā jāiesaista meža biotopu eksperts. Pasākuma mērķteritorijā ietvertās mežaudzes, kuras pārsniegušas 141 gadu vecumu, jāapsaimnieko atbilstoši B.4.4. pasākuma aprakstā minētajiem norādījumiem.

Šādi apsaimniekotā mežaudzē izklaidus saglabāsies vecās priedes, bet kopumā būs izveidojusies dažāda vecuma audze, kas ir ļoti būtiska dabas daudzveidības un vides stabilitātes nodrošināšanai.

Darbu veikšanas laikā jāizmanto tehnika, kas minimāli ietekmē kāpu mikroreljefa struktūru. Darbi veicami, ievērojot mežsaimnieciskajai darbībai noteiktos sezonālos ierobežojumus, bet optimāli – laikā, kad augsnes virskārta ir sasalusi, tādējādi minimāli ietekmējot zemsedzes veģetāciju.

Prioritāri priežu audžu dažādošana veicama:

- Īpašumā “Krūmi” ar kadastra vienības Nr. 64780080054 meža 2.nogabalā;

- Līdzās īpašumam “Veči” ar kad.n Nr. 64780120056 austrumu robežai (nav spēkā esošas meža inventarizācijas);
- Sila, mērtāja, lāna un damakšņa par 25–60 gadus vecās mežaudzēs, kurās vienas vecuma klases priedes veido vismaz 80% no mežaudzes.

Kopējā platība mežaudžu dažādošanai – 381 ha. Tās novietojums norādīts 6.1. pielikuma kartē, t.i., tā platība, kurā veicot mežsaimniecisko darbību jāievēro pasākuma aprakstā izvirzītie nosacījumi. Prioritāri dažādojamo vietu platība – 3,4 ha.

B.4.3. Bioloģiski vecu priežu atēnošana, to vainagos ieaugušo koku izciršana

6.1. pielikumā norādītajās vietās veikt bioloģiski veco priežu atēnošanu, izcērtot to vainagu rādiusā saaugušos kokus, atsedzot to stumbru daļu saules gaismai, tādējādi veicinot to mūža pagarināšanos.

Prioritāri pasākums veicams vietās, kur noēnojums apdraud Priežu sveķotājkoksngrauža *Nothorina punctata* atradnes. Pasākuma īstenošanas laikā jāizcērt jaunās priedes tā, lai koka stumbrs būtu labi apspīdēts no dienvidu puses. Ja kokam blakus atrodas potenciāls koks (bioloģiski vecs, ar nelielu stumbra slīpumu uz dienvidu pusi), tad šāds pasākums vienlaikus jāizpilda arī blakus esošajam kokam. Prioritārās pasākuma veikšanas vietas norādītas 28. tabulā. Kopējā pasākuma veikšanas platība – 106 ha, t.i., vietās, kur sastopami kokos un krūmos ieaugušās vecas priedes, kuras nepieciešams atēnot.

Plānojot koku atēnošanu *Vecā vai dabiskā boreālā mežā 9010** (skat. 4.2. pielikumu), nepieciešams meža biotopu eksperta atzinums.

28.tabula. Prioritārās vietas bioloģiski vecu priežu atēnošanai.

Nr.	x	y
1	313694	246514
2	313863	245686
3	314123	245974
4	313120	250320
5	313430	252060
6	313610	248900
7	313366	250795
8	313508	252407
9	313527	250698
10	313561	252363
11	313644	252622
12	313705	246743
13	313711	246747
14	313846	248276
15	313858	248259

B.4.4. Neiejaukšanās mežu biotopu dabiskajā attīstībā

6.1. pielikumā norādītajos *Vecos vai dabiskos boreālos mežos 9010**, *Staignāju mežos 9080**, *Purvainos mežos 91D0** un *Mežainās piejūras kāpās 2180* nodrošināt neiejaukšanos dabiskos meža attīstības procesos. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu ne tikai netraucētu šo mežaudžu attīstību, bet arī, lai saglabātu piemērotas dzīves un barošanās apstākļus no šādiem mežiem atkarīgām ķērpju, sēņu, kukaiņu un putnu sugām.

Neiejaukšanās nozīmē, ka mežaudzē netiek veikta koku un krūmu ciršana, aizvākti sausie vai kritušie koki, mainīti hidroloģiskie apstākļi, ietekmēts vietas mikroreljefs un zemsedze.

Kopējā šādi apsaimniekojamā platība – 202 ha. 99 ha no šīm mežaudzēm to aizsardzības nodrošināšanai jau ir izveidoti mikrolieģumi. Minēto platību ietvaros ir vairāki meža nogabali ar kopējo platību 84 ha, kuros nepieciešama atsevišķu, bioloģiski vecu priežu atēnošana, to mūža pagarināšanai un Priežu sveķotājkoksngrauža *Nothorina punctata* aizsardzības nodrošināšanai. Koku atēnošana veicama B.4.3. pasākuma ietvaros. Minētie nogabali norādīti 6.1. pielikumā, bet prioritāri atēnojamo koku koordinātas – 28. tabulā.

B.5. mērķis. NODROŠINĀT LABVĒLĪGU MITRU STARPKĀPU IEPLAKU AIZSARDZĪBAS STĀVOKLI

B.5.1. Starpkāpu ieplaku aizauguma mazināšana

6.1. pielikumā norādītajās Mitrās starpkāpu ieplakās veicama strauji augošo koku un krūmu izciršana.

Pasākuma īstenošanas ietvaros laikā no 1.novembra līdz 1.martam, vecā mēnesī, ar rokas darba rīkiem (neizmantojot smago mežsaimniecības tehniku) izcirst strauji augošos kokus un krūmus, kas veicina to aizaugšanu un bagātināšanos ar organiskām vielām. Nocirstie koki un krūmi jāaizvāc un jāaizved vai jāsadedzina uz kāpām to malās. Ja degšanas laikā rodas daudz pelnu, tie jāaizvāc.

Ciršanas laikā saglabājami bioloģiski veci, lēni augoši koki, sausokņi un stumbeņi, kuru caurmērs lielāks par 20 cm 1,3 m augstumā no sakņu kakla, kā arī par 25 cm resnākas kritālas.

Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība – 9,8 ha. Prioritāri pasākums veicams ieplakās, kur sastopamas parastās purvmirtes audzes. To aizņemtā platība – 7 ha.

C SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA

C.1. mērķis. NODROŠINĀT DABAS PARKA ROBEŽU ATPAZĪSTAMĪBU

C.1.1. Veikta regulāra dabas parka robežzīmju apsekošana un bojāto informatīvo zīmju atjaunošana

Gar dabas parka robežām un tā iekšienē gar lielākajiem ceļiem DAP ir izvietojusi 40 ĪADT robežzīmes. Pārvaldes darbinieki regulāri veic šo zīmju apsekošanu un, nepieciešamības gadījumā, nodrošina to labošanu vai nomaiņu. Šo darbu nepieciešams turpināt visā plāna darbības laikā, lai arī turpmāk dabas parka robeža būtu skaidri saskatāma.

C.2. mērķis: IZPLATĪT INFORMĀCIJU PAR TERITORIJAS VĒRTĪBĀM UN TO AIZSARDZĪBAS UN APSAIMNIEKOŠANAS VAJADZĪBĀM

C.2.1. Zemes īpašnieku izglītošana par dabas parka dabas vērtībām un to aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām

Lai uzlabotu teritorijas aizsardzības iespējas un pilnveidotu teritorijas apsaimniekošanu, jāveic zemes īpašnieku informēšana un izglītošana par dabas parka vērtībām un to aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām. Lai to panāktu, pašvaldības mājas lapā un vietējos laikrakstos jāpublicē skaidrojoši raksti par parka dabas vērtību aizsardzības un apsaimniekošanas vajadzībām.

C.2.2. Teritorijas apmeklētāju informēšana par dabas parka dabas un kultūras vērtībām un teritorijas izmantošanas ierobežojumiem

Apkopot informāciju par dabas parka vērtībām, to apskates un izmantošanas iespējām un teritorijas izmantošanas ierobežojumiem. Šāda veida informācijai jābūt pieejamai gan pie visiem apskates objektiem un automašīnu novietošanas vietām (stendu formātā), gan tuvākajos tūrisma informācijas centros, apkārtnes viesu namos, benzīntankos un citās apmeklētāju pulcēšanās vietās (bukletu formātā).

Informācijai jābūt pieejamai gan latviešu, gan krievu, angļu un lietuviešu valodā. Informācijas stendos un norādēs, ja vien iespējams, jāizmanto piktogrammas. Uzstādot jaunus vai atjaunojot esošo dabas parkam veltīto informācijas stendu planšetes, jāizmanto ĪADT vienotais stils (http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/).

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā teritorijā ir uzstādīti šādi stendi:

- divi informācijas stendi Pūsēnkalna stāvvietā (ĪADT vienotā stila stends par Pūsēnkalnu un Nīcas novada tūrisma informācijas stends);
- divi informācijas stendi „Tālajā” stāvvietā (ĪADT vienotā stila stends par dabas parku „Bernāti” un velomaršruta „Panāc piekrastes vēju” informācijas stends);
- viens ĪADT stila informācijas stends par dabas parku „Bernāti” ceļa „Zaļais stars” –, „Tālais” stāvlaukums malā;
- viena informācijas planšete par dabas parka kūrorta idejas vēsturi pie J.Čakstes vārdiem „Te jābūt kūrortam” veltītā piemiņas akmens.

Šobrīd stendu planšetes ir apmierinošā stāvoklī. Plānojot stendu planšetu atjaunošanu, katrā apskates vai atpūtas vietā viens no stendiem ir jāpapildina ar D.2.3. pasākuma aprakstā minēto informāciju.

D TERITORIJAS LABIEKĀRTOŠANA, TŪRISMA ATTĪSTĪBAS UN REKREĀCIJAS IESPĒJU NODROŠINĀŠANA

D.1. mērķis. NODROŠINĀT REGULĀRU LABIEKĀRTOTO TERITORIJU APSAIMNIEKOŠANU, IERĪKOTĀS TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS UZTURĒŠANU UN PILNVEIDOŠANU

D.1.1. Labiekārtoto teritoriju apsaimniekošana, atkritumu savākšana un ierīkotās tūrisma infrastruktūras uzturēšana

Nodrošināt regulāru parka pludmaļu un labiekārtoto atpūtas vietu sakopšanu, uzstādītās infrastruktūras labošanu un ierīkoto ugunsкура vietu apgādi ar malku, zariem vai tml. dedzināšanas materiālu, tādejādi novēršot, ka ugunsкура dedzināšanai tiek izmantota apkārtņē pieejamā mirušā koksne. Ja kādā no vietām regulāra malkas piegāde nav iespējama, informācijas stendā norādīt tuvāko vietu, kur malku iespējams iegādāties.

D.1.2. Bernātu pludmaļu labiekārtojuma nodrošināšana un pilnveide

Vasaras mēnešos nodrošināt regulāru Bernātu ciema pludmaļu (pie „Tālā” stāvlaukuma un abpus Veckrūmu mājām) labiekārtojumu, uzstādot pārgērbšanās kabīnes un soliņus, bet tiešā to tuvumā – tualetes un atkritumu urnas. Īstenojot Kurzemes reģiona un Nīcas novada attīstības programmas, pludmali pie „Tālā” stāvlaukuma pieļaujams labiekārtot atbilstoši „Zilā karoga” pludmaļu prasībām, bet akceptējot apmeklētāju pieprasījumu pēc bērnu spēļu laukumiem, pludmalei piegulošajos smiltāju zālajos pieļaujama bērnu spēļu laukuma izveide un izveidoto sporta laukumu labiekārtojuma pilnveide.

Nodrošinot pārējo parka pludmaļu minimālo labiekārtojumu, ceļgalā pie Klampju un Pūsēnkalna pludmales, kā arī parka Z galā, vasaras mēnešos uzstādīt tualeti un atkritumu urnu.

Lai mazinātu embrionālo kāpu, priekškāpu un stāvkrastu izbradāšanu, pludmales infrastruktūras objektus novietot ārpus minētajiem biotopiem.

Plānojot kompleksu Bernātu pludmaļu un tām piegulošās neitrālās zonas labiekārtojuma attīstību, ņemt vērā Piekrastes apbūves vadlīnijās (Saknītis, 2011) sniegtos norādījumus.

D.1.3. Dabas parka teritorijā ierīkoto stāvlaukumu rekonstrukcija

Lai optimizētu Dzintariņa un Tālā stāvlaukuma ietilpību, veikt minēto stāvlaukumu rekonstrukciju, ievērojot Piekrastes apbūves vadlīnijās (Saknītis, 2011) sniegtos norādījumus.

Plānojot „Tālā” stāvlaukuma rekonstrukciju, paredzēt tā malās ierīkoto atpūtas vietu rekonstrukciju. Pēc stāvlaukuma rekonstrukcijas, veikt darbības apkārtējo mežu un kāpu zemsedes izmīdīšanas mazināšanai – ar laipām vai norādēm iezīmējot takas, kuras paredzētas nokļūšanai pie jūras, bet pārējo taku un braukšanai neizmantojamo ceļu galus norobežojot ar ainavā iederīgām barjerām.

D.1.4. Dabas parka teritorijā ierīkoto atpūtas vietu labiekārtojuma pilnveidošana

Pilnveidot Pūsēnkalna stāvvietā un pie „Tālās” stāvvietas ierīkoto atpūtas vietu labiekārtojumu, uzstādot nojumi malkas vai dedzināmu zaru glabāšanai. Nodrošināta regulāra sausas malkas, zaru vai cita dedzināmā materiāla pieejamība.

D.2 mērķis. MAZINĀT NESANKCIONĒTU TERITORIJAS IZBRAUKĀŠANU, JAUNU CEĻA TRAŠU IEBRAUKŠANU UN STIHISKU ESOŠO MEŽA CEĻU TRAŠU PAPLAŠINĀŠANU

D.2.1. Pie publiski izmantojamām pieejām jūrai, sakārtot automašīnu novietošanas jautājumus

Tā kā dabas parka teritorijā noteiktās publiskās pieejas un piebrauktuves jūrai tiek intensīvi izmantotas, dabas aizsardzības plāna darbības periodā nepieciešams sakārtot to izmantošanas jautājumus.

Uzstādot atbilstošas informācijas zīmes un norādes panākt, ka pieeja jūrai pie Pūsēnkalna tiek izmantota, atbilstoši teritorijas plānojumā paredzētajam – automašīnu atstājot Pūsēnkalna stāvvietā un tālāk dodoties kājām.

Labiekārtojot Nīcas novada teritorijas plānojumā norādīto pieeju pie jūras pret Klampju ciemu, dabas parka neitrālajā zonā „Klampji” ierīkot teritorijas plānojumā paredzēto automašīnu stāvvietu bez cietā seguma 5–10 automašīnām. Stāvvietas malā uzstādīt atkritumu urnu un tualeti. Ņemot vērā vieta novietojumu un tās pieejamību, neveikt konkrētās pieejas vietas popularizēšanu informācijas stendos un bukletos. Plānojot pieejas labiekārtošanu, neveikt piebraucamā ceļa rekonstrukciju, kas varētu palielināt ietekmi uz dabas parka mitrajām mežaudzēm un parastās purvmirtes audzēm. Tā vietā ceļa kvalitāti nodrošināt, veicot ceļa seguma kvalitātes uzturēšanu.

Nākotnē, apmeklētāju skaita pieauguma gadījumā, dabas parka neitrālajā zonā „Aktīvās atpūtas centrs” pieļaujama otras stāvvietas izveide. Pirms stāvvietas ierīkošanas veikt atkārtotu pamatkrasta erozijas risku novērtējumu, bet tās izveidē neizmanto cieto segumu.

D.2.2. Piebraucamo un teritorijas apsaimniekošanai nepieciešamo ceļu kvalitātes uzturēšana

Lai mazinātu nekontrolētu mežainu piejūras kāpu izbraukāšanu, jānodrošina teritorijas apskatei, apsaimniekošanai, kontrolei, neatliekamās palīdzības sniegšanai un zvejas iespēju nodrošināšanai nepieciešamo ceļu kvalitāte. Tās nodrošināšanai, nepieciešamības gadījumā veicama šo ceļu seguma stiprināšana ar grants, mulčas, salmu vai tml. dabisku un ainavā iederīgu segumu, neveicot ceļa joslu paplašināšanu un ceļa malās nerokot grāvjus.

Lai sakārtotu noslogotāko ceļu izmantošanu, veikt parku šķērsojošo ceļu Dzintariņš–Veckrūmi, Zaļais Stars–Tālais stāvlaukums un Tālais stāvlaukums–Klampju ciems rekonstrukciju. Rekonstrukcijas ietvaros rast risinājumus gājēju un braucēju plūsmu nodalīšanai, un izskatīt iespēju vienvirziena braukšanas plūsmas organizēšanai.

Plānojot minēto ceļu rekonstrukciju, esošās ceļa trases paplašināšana pieļaujama vienīgi izņēmuma gadījumos. Plānojot meža ceļa Zaļais Stars–Tālais stāvlaukums rekonstrukciju, tā malās nav pieļaujama grāvju izbūve. Izstrādājot meža ceļa Tālais stāvlaukums–Klampju ciems rekonstrukcijas projektu, vietās, kur meža ceļš šķērso priežu sausieņu mežus, nav pieļaujama grāvju izbūve, bet vietā, kur tas sakrīt ar dabas parka robežu, jānodrošina, ka būvniecības un ceļa ekspluatācijas laikā nav negatīva ietekme uz parastās purvmirtes audzi rekonstruējamā ceļa dienvidos.

D.2.3. Apmeklētāju plūsmu virzošu norāžu un informācijas stendu uzstādīšana, teritorijas izbraukāšanas mazināšanai

Visās automašīnu novietošanas vietās, pie ceļiem, kuri nav paredzēti piebraukšanai pie jūras, kā arī pie ceļiem, kuri ir paredzēti piebraukšanai vai pieejai pie jūras, bet kuru galos nav ierīkotas automašīnu novietošanas iespējas, uzstādīt informācijas stendus, kuros norādīti teritorijas apmeklējuma noteikumi, t.sk.:

- atzīmēti gan dabas parka, gan tā apkārtnes ceļi, kuri paredzēti parka apskatei un piebraukšanai pie jūras;
- atzīmēti stāvlaukumi un vietas, kuras paredzētas automašīnu novietošanai, izņemot D.2.1. pasākumā aprakstītos gadījumus;
- sniegta informācija par pārējo dabas parka ceļu izmantošanas kārtību;
- skaidroti ugunsgrābu kurināšanas, telšu celšanas un atkritumu savākšanas nosacījumi.

Svarīgākajai informācijai informācijas stendos jābūt norādītai gan latviešu, gan angļu, gan arī lietuviešu un krievu valodā.

Piemērotākās takas nokļūšanai no stāvvietas līdz jūrai iezīmēt ar norādes zīmēm “uz jūru”.

Prioritārās stendu un norāžu izvietojanas vietas norādītas 6.2. pielikumā.

D.2.4. Veikta regulāra dabas parkā uzstādīto ceļa zīmju „Braukt aizliegts” un informatīvo uzlīmju „Iebraukt aizliegts” kvalitātes pārbaude un bojāto zīmju atjaunošana

Gar dabas parka robežām un tā iekšienē pie ceļiem, kas nav paredzēti teritorijas apskatei vai piebraukšanai pie jūras, ir uzstādītas MK not. Nr. 571 „Ceļu satiksmes noteikumi” 5.pielikumā definētā aizlieguma zīme „Braukt aizliegts” un DAP izveidotās informatīvās zīmes „Iebraukt aizliegts”. Pārvaldes un pašvaldības darbinieki regulāri veic šo zīmju apsekošanu un, nepieciešamības gadījumā, nodrošina to labošanu vai nomaiņu. Šo darbu nepieciešams turpināt visā plāna darbības laikā, lai arī turpmāk apmeklētājus informētu par parka ceļu izmantošanas kārtību un lai mazinātu dabas parka un Aizsargjosla likuma noteiktos teritorijas izmantošanas nosacījumus pārkāpumus.

Pēc parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu apstiprināšanas, ierobežojošās zīmes uzstādīt arī pārējās 6.2. pielikumā norādītajās vietās.

74.attēls. Pie dabas parka robežām izvietotās DAP izveidotās informatīvās zīmes „Iebraukt aizliegts”. Foto: B.Strazdiņa

D.3. mērķis. ATTĪSTĪT JAUNUS DABAS IZZIŅAS PIEDĀVĀJUMUS

D.3.1. Dabas taku tīkla izveide un to labiekārtojuma nodrošināšana

Zemes īpašumā ar kad. nr. 64780080025 pieļaujams ierīkot labiekārtotu dabas un kultūras mantojuma izziņas taku, pēc Nīcas novada domes izstrādātā taku izbūves priekšlikuma „Vīzija dabas takām 25,5 ha platībā dabas parkā „Bernāti””.

Izvērtējot izstrādāto taku izveides vīzijas skici, konstatēts, ka teritorijā, kurā tiek plānotas labiekārtošanas darbības, līdzās jaunākām *Mežainu piejūras kāpu 2180* mežaudzēm atrodas arī *Veci vai dabiski boreāli meži 9010** (4.2. pielikums). Tomēr šis apstāklis nav vērtējams kā plānoto pasākumu aizliedzošs, ja biotopa pamatvērtība – bioloģiski veci, sausi un krituši koki – taku labiekārtošanas un izmantošanas laikā netiek ietekmēti. Nav paredzama arī negatīva ietekme uz šajos mežos konstatēto aizsargājamo sugu – priežu sveķotājkoksngrauzi *Nothorina punctata*.

Pateicoties intensīvai teritorijas izbraukāšanai, daudzviet projektā iekļautajā teritorijā vērojama augsnes erozija. Lai to mazinātu, nepieciešams izvietot barjeras vai cita veida ceļa norobežojumus, bet takas maršrutā iekļautos erodētos ceļu vai taku posmus, takas platumā noklāt ar dabiska materiāla segumu, piemēram, mulču. Tādejādi tiktu novērsta teritorijas izbraukāšana, augsnes erozijas pastiprināšanās un reljefa pastiprināta deformēšanās. Erodētus, dabā jau esošus taku posmus, jānorobežo ar barjerām.

Taku ierīkošanas elementu (lapenes, šūpoles u.tml.) uzstādīšana jāplāno ārpus ES nozīmes biotopa *Veci vai dabiski boreāli meži 9010**, vietās, kur nav jānocērt augoši koki. Kritušie koki no takas novācami, bet atstājami takas malās līdzās esošo mežaudžu bioloģiskās daudzveidības palielināšanai, ja to diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 cm. Šauru taku paplašināšanu, to labiekārtošanu un to seguma ierīkošanu veikt tikai gadījumos, ja ir novērojama apmeklētāju skaita palielināšanās, un takas malu izbradāšana.

Taku un tās infrastruktūras elementu izbūves un izmantošanas laikā nav pieļaujama reljefa bojāšana un erozijas izraisīšana. Takas izbūves laikā jāizmanto Mežainas piejūras kāpas un tā reljefu maksimāli saudzējošas metodes.

Labiekārtotajai teritorijai tuvākajā stāvlaukumā un labiekārtotās teritorijas malās jāuzstāda vietas izmantošanas intensitātei atbilstošs tualešu skaits.

Taku izveides un apsaimniekošanas projektā, jāparedz līdzekļi regulārai apmeklētāju uzskaiti un apmeklētāju ietekmes monitoringam. Tajā jāparedz arī atsevišķu taku posmu slēgšanas iespēja, ja konkrētajā posmā konstatēta pārlika zemsedzes izmīņāšanai vai reljefa erozija.

D.3.2. Pārgājienu un velo maršrutu tīkla attīstība

Optimizēt aktīvā tūrisma iespējas, atjaunojot dabā iezīmētā velo maršruta marķējumu un papildinot to ar jaunu maršrutu aplveida kustības nodrošināšanai. Atjaunojot maršruta marķējumu un gatavojot tā

aprakstus, veicināt maršruta izmantošanu vienvirziena plūsmā. Tas ļautu marķēto maršrutu drošāk izmantot arī skrējējiem, nūjotājiem, kā arī pastaigu un pārgājienu cienītājiem. Papildus, meža ceļu krustojumos uzstādīt norādes zīmes, nodrošinot minimālo labiekārtojumu garāku maršrutu cienītājiem. Atbalstāma atsevišķa skrējējiem, nūjotājiem un gājējiem paredzētu maršrutu izveidošana.

Maršrutu plānošanā izmantot esošo meža ceļu un taku tīklu, neparedzot jaunu taku iestaigāšanu. Uzstādot atbilstošas ceļa un informatīvās zīmes, panākt, ka meža ceļus, kuros ierīkoti velo, pārgājienu, pastaigu, nūjošanas vai skriešanas maršruti, neizmanto motorizētie transporta līdzekļi, ja vien to izmantošana nav saistīta ar īpašumu apsaimniekošanu, zvejas tiesību izmantošanu, teritorijas kontroles, glābšanas u. tml. darbu veikšanu.

Gar parka robežu autoceļa V1231 Klampju ciems–Jūrmalciems malā pieļaujama teritorijas plānojumā paredzētā veloceļa izbūve.

D.4. mērķis. IZVEIDOT TŪRISTU INFORMĀCIJAS PUNKTUS

D.4.1. Tūristu informācijas punkta izveide

Lai nodrošinātu teritorijas apmeklētājus ar aktuālāko dabas parka un Nīca novada tūrisma piedāvājumu, un dabas parka un pludmaļu izmantošanas kārtību, Bernātos, kā lielākajā novada tūrisma centrā, ierīkot tūrisma informācijas punktu (TIP).

Tas radītu iespēju daļu no apmeklētājiem novirzīt uz citām Nīcas novada labiekārtotajām pludmalēm un atpūtas vietām, tādejādi izlīdzinot apmeklētāju plūsmu un mazinot apmeklētāju koncentrāciju populārā un labi zināmā īpaši aizsargājamā dabas teritorijā.

Optimālās TIP atrašanās vietas: stāvlaukums pie Dzintariņa, taču papildu informācijas punkts varētu tikt ierīkots arī “Tāļajā” stāvlaukumā.

E TERITORIJAS IZPĒTE UN MONITORINGS

E.1. mērķis. NODROŠINĀT REGULĀRU DABAS VĒRTĪBU STĀVOKĻA, PIEKRĀSTES PROCESU, TŪRISMA IETEKMJU UN APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU MONITORINGU

E.1.1. Aizsargājamo sugu un biotopu monitorings *Natura 2000* monitoringa programmas ietvaros

Natura 2000 vietu sugu un biotopu monitoringa programmas ietvaros reizi sešos gados tiek vērtēts *Ar lakstaugiem klātu pelēko kāpu 2130**, *Mežainu piejūras kāpu 2180*, *Mitru starpkāpu ieplaku 2190* un Lēzela lipares *Liparis loeselii* stāvoklis.

Plānojot nākamā etapa monitoringa izpildi, paredzēt papildus *Ar lakstaugiem klātu pelēko kāpu 2130** transektes, jo jūras krata erozijas procesu ietekmē, iezīmētā transekte ietver īsu, dabas parka pelēkās kāpas nereprezentējošu pelēko kāpu fragmentu.

E.1.2. Tūrisma ietekmju monitorings

Pludmalē, labiekārtotajās dabas takās, atpūtas un apskates vietās, kā arī 6.2. pielikumā norādītajās pieejās un piebrauktuvēs pie jūras veikt regulāru tūrisma ietekmju novērtējumu un, nepieciešamības gadījumā, lemt par pasākumiem negatīvo ietekmju mazināšanai.

Monitoringa ietvaros dabas parka pludmalēs turpināt savāko atkritumu uzskaiti akcijas „Mana jūra” ietvaros, izmantojot ANO Vides programmas metodoloģijas protokolu (Grupa 93, 2015).

Papildus veikt:

- no parka teritorijā uzstādīto atkritumu konteineriem izvesto atkritumu apjoma reģistrēšanu (gada laikā izvesti atkritumu apjoms m³);
- infrastruktūras bojājumu un to novēršanas izmaksu uzskaiti (gada laikā bojāto infrastruktūras objektu skaits, kopējie izdevumi infrastruktūras objektu labošanai);
- nolietotās infrastruktūras objektu uzskaiti un to labošanas vai aizstāšanas izmaksu uzskaiti (gada laikā nolietoto infrastruktūras objektu skaits, kopējie izdevumi infrastruktūras objektu labošanai);
- fotomonitoringu, kura ietvaros no vienas un tās pašas vietas uzņemt novērtējamo vietu fotogrāfijas, salīdzināmu antropogēnās ietekmes novērtējumu datu iegūšanai.

E.1.3. Jūras krastu procesu monitorings

Veikt regulāru jūras krasta erozijas procesu intensitātes novērtēšanu, sekojot līdzi pamatkrasta erozijas intensitātei.

E.1.4. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitāte monitorings

Veicot biotehniskos pasākumus biotopu aizsardzībai un apsaimniekošanai, veikt šo pasākumu ietekmes monitoringu, lai izvērtētu pasākumu atbilstību konkrētās teritorijas prasībām, kā arī sagatavotu ieteikumus apsaimniekošanas pasākumu veikšanai nākotnē.

Prioritāri apsaimniekošanas pasākumu monitorings jāveic *Ar lakstaugiem klātu pelēko kāpu 2130**, Mitru starpkāpu ieplaku 2190 apsaimniekošanas un priežu sausieņu mežaudžu dažādošanas vietās.

E.2. mērķis. VEIKT REGULĀRU TERITORIJAS APMEKLĒTĀJU UZSKAITI

E.2.1. Teritorijas apmeklētāju uzskaitē

Lai kvantitatīvi novērtētu dabas parka „Bernāti” apmeklētāju ietekmi uz parka dabas vērtībām, nepieciešams iegūt datus ne tikai par apmeklētāju ietekmi uz parka veģetāciju un infrastruktūru. Papildus ir nepieciešami dati par kopējo apmeklētāju skaitu. Šī informācija palīdzētu arī efektīvāk plānot turpmāko parka labiekārtojumu un kvalitatīvāk izvērtēt ierīkotās infrastruktūras efektivitāti.

Pasākuma ietvaros uzskaitīt gan pludmales apmeklētājus, gan stāvvietu izmantotājus, gan dabas takas apmeklētājus. Pludmales un stāvvietu apmeklējuma fiksēšanai var izmantot foto monitoringa metodes, bet dabas taku apmeklējuma novērtēšanai vēlams izmantot automātiskās apmeklētāju uzskaites ierīces.

3.5. Plānoto biotopu apsaimniekošanas pasākumu apjomi

27. tabula. Pārskats par plānoto biotopu apsaimniekošanas pasākumu apjomiem.

Aizsargājamā biotopa nosaukums un kods	Kopējā platība, ha	Platība labā stāvoklī, ha	Platība vidējā stāvoklī, ha	Platības nelabvēlīgā stāvoklī, ha	Platības bez iejaukšanās, ha	Nepieciešamā apsaimniekošana, ha	Piezīmes
Jūras stāvkrasts 1230	0,7	0,7	-	-	0,7	-	Specifiski apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. Vietām nepieciešama apmeklētāju plūsmu virzošu informācijas standu un norāžu uzstādīšana (B.1.1., B.1.3).
Embrionālās kāpas 2110	4,1	2,1	2	-	4,1	-	Specifiski apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. Vietām nepieciešama apmeklētāju plūsmu virzošas infrastruktūras (laipu un norāžu) uzstādīšana (B.1.1., B.1.2., B.1.3).
Priekškāpas 2120	5,0	3,7	1,3	-	5,0	-	
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130*	19,1	10,3	8,2	0,7	-	19,1 – Koku un krūmu retināšana, priežu sējeņu ravēšana (B.2.1., B.2.2., B.2.4.); 3,7 – Kalna priežu izciršana (B.2.2); 0,7 – Atsegtas smilts laukumu veidošana (B.2.1.)	
Mītras starpkāpu ieplakas 2190	9,8	6,2	3,3	0,3	-	9,8 – Strauji augošo koku un krūmu izciršana (B.5.1.), t.sk. 7 ha prioritāri atjaunojamas platības	

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Aizsargājamā biotopa nosaukums un kods	Kopējā platība, ha	Platība labā stāvoklī, ha	Platība vidējā stāvoklī, ha	Platības nelabvēlīgā stāvoklī, ha	Platības bez iekļaušanas, ha	Nepieciešamā apsaimniekošana, ha	Piezīmes
Mežainas piejūras kāpas 2180**	514,8	79,8	360,6	74,5	19,2	15,3 – pelēko kāpu un mežainu piejūras kāpu mozaīkas veidošana (B.2.3.); 61,6 – jaunaudžu dabiskošana, mežainu piejūras kāpu un smiltāju zālāju mozaīkas veidošana (B.4.1.); 381,2 – dabisko struktūras elementu palielināšana, bioloģiski vecu koku atēnošana, audzes struktūras dabiskošana (B.4.2.); 37,5 – atsevišķu bioloģiski vecu priežu atēnošana (B.4.3.)	
Veci vai dabiski boreāli meži 9010*/ Mežainas piejūras kāpas 2180	129,9	129,9	-	-	60,9	69,0 – atsevišķu, bioloģiski vecu priežu atēnošana (B.4.3., B.4.4)	
Staignāju meži 9080*	37,8	6,6	31,2	-	37,8	-	Specifiski apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami.
Purvaini meži 91D0*	0,8	-	-	0,8	0,8	-	

**2180, kas neatbilst 9010* kvalitātei

IV Priekšlikumi funkcionālā zonējuma un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izmaiņām

4.1. Priekšlikumi teritorijas funkcionālā zonējuma un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izmaiņām

Dabas parka „Bernāti” funkcionālais zonējums un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (AIN) apstiprināti 08.04.2004. (MK noteikumi Nr. 273). Tajos definēts parka dalījums dabas lieguma, dabas parka un neitrālā zonā, un noteikts, ka šo zonu izmantošanu reglamentē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) vispārējie AIN (16.03.2010. MK noteikumi Nr.264.). Spēkā esošo funkcionālo zonu izvietojums norādīts 5.1. pielikumā. Papildus minētie noteikumi nosaka vienīgi zemes īpašumu dalīšanas un dzīvojamo piekabju un pagaidu būvju izmantošanas nosacījumus.

Šāda pieeja (individuālajos noteikumos ietvert tikai tos nosacījumus, kas atšķiras no vispārējiem) individuālo AIN izstrādes laikā bija vispārpieņemta. Papildus dabas parka izmantošanu reglamentē arī Aizsargjoslu likumā noteiktie krasta kāpu aizsargjoslas izmantošanas nosacījumi, bet parka teritorijā izveidotajos mikroliegumos – 18.02.2012. noteikumi Nr. 940, kuri reglamentē mikroliegumu izmantošanu. Līdz ar to, lai gūtu priekšstatu par dabas aizsardzības vajadzībām noteiktajiem teritorijas izmantošanas ierobežojumiem, informācija ir jāmeklē vismaz četros dokumentos. Jaunu individuālo AIN noteikumu izstrāde ļautu visu nepieciešamo informāciju apkopot vienā normatīvajā aktā, kas būtiski atvieglotu turpmāku to izmantošanu un, iespējams, mazinātu normatīvo aktu pārkāpumus.

2015. gadā veiktā teritorijas izpēte ir devusi jaunus datus gan par Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamo biotopu, gan aizsargājamo sugu izplatību, kas ļauj izvirzīt pamatotus priekšlikumus jaunam teritorijas funkcionālajam zonējumam, tādējādi nodrošinot netraucētu šo vērtību pastāvēšanu ilgtermiņā.

Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas iespēju pilnveidošanai spēkā esošajā zonējumā ieteikts ieviest sekojošas izmaiņas:

- 1) dabas lieguma zonā:
 - a. saglabāt Baltijas jūras krasta kāpas aizsargjoslā ietvertās mežaudzes;
 - b. iekļaut kangaru-vīgu kompleksu paka DA stūrī, kurā sastopama augsta *Staignāju mežu 9080**; *Purvaino mežu 91D0**, *Mitru starpkāpu ieplaku 2190* un parasto purvmiršu audžu koncentrācija, tam piegulošās pelēkās kāpas un *Veca vai dabiska boreāla meža 9010** mikroliegumu.
- 2) dabas parka zonā:
 - a. saglabāt krasta kāpu aizsargjoslā neietvertās *Mežainās piejūras kāpas 2180*;
 - b. saglabāt pludmales daļu.
- 3) no neitrālās zonas izslēgt:
 - a. 0,3 ha *Veca vai dabiska boreāla meža 9010** fragmentus neitrālajā zonā „Dzintariņš”. No neitrālās zonas izslēgtās 9010* platības iekļaut dabas lieguma zonā (75. attēls);
 - b. 1,4 ha *Ar lakstaugiem klātu pelēko kāpu 2130** un *Mežainu piejūras kāpu 2180* fragmentus neitrālajā zonā „Veckrūmi” (zemes īpašumos ar kad. nr. 64780080369, 64780080216, 64780080029 un 64780080035), krasta kāpu aizsargjoslā, vietā bez vēsturiskās apbūves. No neitrālās zonas izslēgtās ES nozīmes biotopu platības iekļaut dabas lieguma zonā (75. attēls);
 - c. 2,2 ha vecu *Mežainas piejūras kāpas 2180* fragmentu neitrālajā zonā „Aktīvās atpūtas centrs” (zemes īpašumā 64780080365), krasta kāpu aizsargjoslā, vietā bez vēsturiskās apbūves. No neitrālās zonas izslēgto 2180 fragmentu iekļaut dabas lieguma zonā (76. attēls);
 - d. 0,6 ha vidēja vecuma *Mežainas piejūras kāpas 2180* fragmentu neitrālajā zonā „Klampji” (krasta kāpu aizsargjoslā, vietā bez vēsturiskās apbūves). No neitrālās zonas izslēgto vidēja vecuma 2180 fragmentu iekļaut dabas lieguma zonā (77. attēls);
 - e. 1,6 ha *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130** un *Mežainas piejūras kāpas 2180* fragmentu neitrālajā zonā „Pūsēnkals” (zemes īpašumā ar kadastra numuru 64780188888). No neitrālās zonas izslēgtās ES nozīmes biotopu platības iekļaut dabas lieguma zonā (77. attēls);
 - f. 17,8 ha *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas 2130**, *Mežainas piejūras kāpas 2180* un *Mitras starpkāpu ieplaks 2190* neitrālajā zonā „Baltā kāpa”. No neitrālās zonas izslēgtās ES nozīmes biotopu platības iekļaut dabas lieguma zonā.

DABAS PARKA „BERNĀTI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS, 2016.–2028.

Spēkā esošā un precizētā zonējuma platību salīdzinājums sniegts 29. tabulā. Ierosinātā zonējuma karte atainota 5.2. pielikumā.

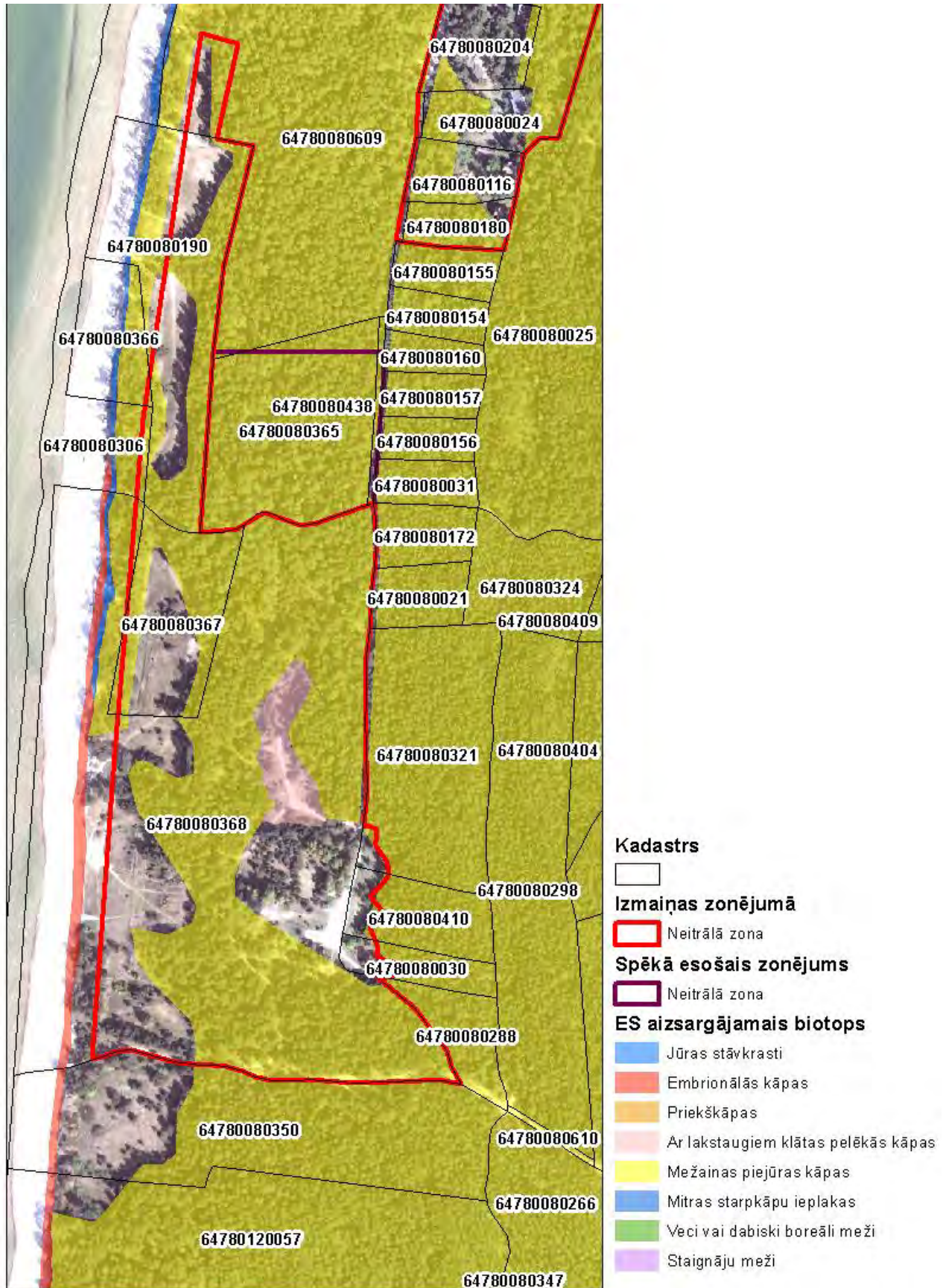
29. tabula. Spēkā esošā un plānotā zonējuma platību salīdzinājums.

Funkcionālās zonas veids	Spēkā esošā zonu platība, ha	%	Zonu platība zonējuma izmaiņu apstiprināšanas gadījumā, ha	%
Dabas lieguma zona	322	42	468	61
Dabas parka zona	392	51	270	35
Neitrālā zona	54	7	30	4

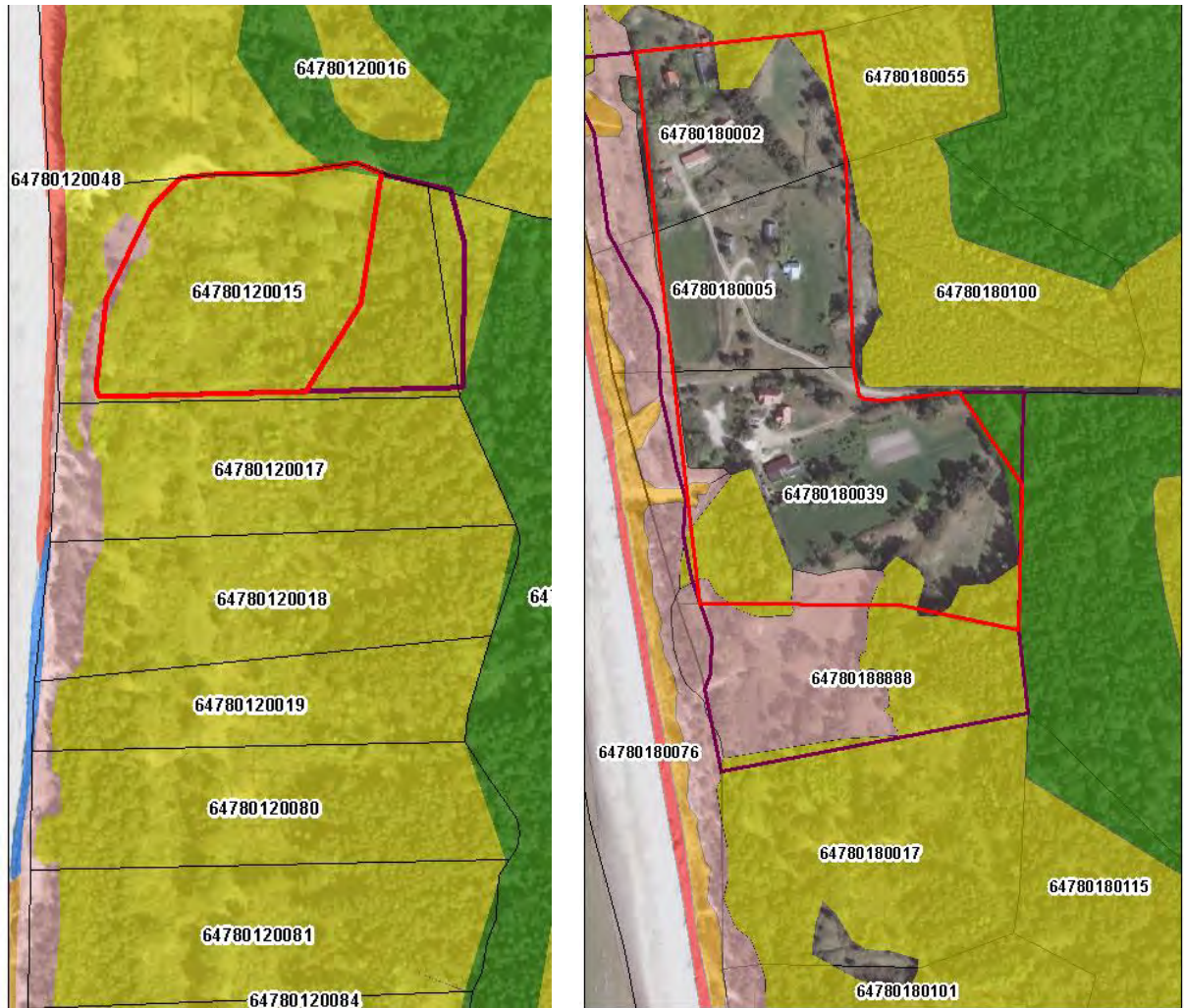
Katrā no zonām atļautās, nepieciešamās un aizliegtās darbības ir aprakstītas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (4.2. nodaļa).

75. attēls. Ierosinātās zonējuma izmaiņas Neitrālajā zonā „Dzintariņš” un „Veckrūmi”.

76. attēls. Ierosinātās zonējuma izmaiņas Neitrālajā zonā „Aktīvās atpūtas centrs”.

77. attēls. Ierosinātās zonējuma izmaiņas Neitrālajā zonā „Klampji” un „Pūsēnkals”.

Individuālo AIN precizēšana ļautu arī sekmīgāk īstenot plānotos teritorijas apsaimniekošanas pasākumus, precizēt nepieciešamo aizsardzības režīmu pret traucējumiem jutīgiem biotopiem un uzlabot parka bioloģiskās un ainaviskās vērtības pieaugumu nākotnē.

4.2. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projekts

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā sagatavoti priekšlikumi dabas parka „Bernāti” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu (AIN) grozījumiem. Sagatavotie priekšlikumi noformēti šādā kārtībā:

1. Grozījumu sagatavošanai izmantoti dabas parka „Bernāti” individuālie AIN (08.04.2004. MK not. Nr. 273.) (iezīmēti ar pelēku fonu).
2. Tie papildināti ar ĪADT vispārējo AIN punktiem (16.03.2010. MK not. Nr. 264.), kuri, saskaņā ar dabas parka „Bernāti” individuālajiem AIN not., nosaka katrā dabas parka zonā atļautās un aizliegtās darbības (atzīmēti ar melniem burtiem).
3. Vispārējo AIN punkti, kuri nav attiecināmi uz dabas parka teritoriju, ir izdzēsti, bet atsevišķi attiecināmo punktu vārdi – svītroti.
4. Papildus teritorijas izmantošanas un apsaimniekošanas prasības, kuras nepieciešamas dabas parka dabas vērtību aizsardzībai un ilgtspējīgas teritorijas attīstības nodrošināšanai, ierakstītas ar sarkanu.
5. Komentāri un nepieciešamo grozījumu pamatojums norādīts slīprakstā.

Dabas parka „Bernāti” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

I Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka dabas parka „Bernāti” (turpmāk – dabas parks) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību **un funkcionālo zonējumu.**
2. Dabas parka teritorijā **nav** spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ~~ja šajos noteikumos nav noteikts citādi~~
3. Dabas parka platība ir ~~2945~~ **768 ha.** Dabas parka funkcionālo zonu shēma noteikta **DA plāna 5.2.pielikumā.**
4. Dabas parkā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas: dabas lieguma zona; dabas parka zona; neitrālā zona.
5. Dabas parka robežas dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1.pielikumā.
6. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par aizsargājamā teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.
7. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumos minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāniem un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem konkrētajā teritorijā. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.
8. Šajos noteikumos minētā Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskā atļauja nav nepieciešama, ja attiecīgo darbību veic Dabas aizsardzības pārvalde, lai īstenotu tai normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus.

II Vispārīgie aprobežojumi dabas parka teritorijā

9. Dabas parkā ir aizliegts:

- 9.1. sadalīt esošos zemes īpašumus mazākās vienībās; šis nosacījums neattiecas uz zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā;
- 9.2. novietot dzīvojamās piekaves, pagaidu un saliekamās būves, izņemot būves, kas paredzētas pludmales un neitrālās zonas labiekārtošanas vajadzībām;
- 9.3. veikt izklaides, privātos un aviācijas sporta lidojumus augstumā, kas zemāks par 500 metriem;
- 9.4. ierīkot jaunus atkritumu poligonus, kā arī piesārņot vidi ar atkritumiem un glabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās;
- 9.5. izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā un audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus;
- 9.6. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai.
- 9.7. nobraukt no **6.2. pielikumā norādītajiem** ceļiem un pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, ~~t.sk. tricikliem, kvadricikliem un mopēdiem~~ pa **pludmali, kāpām**, meža un lauksaimniecības zemēm, izņemot gadījumus, ja pārvietošanās ~~notiek pa teritorijas apmeklētājiem speciāli izveidotiem maršrutiem vai~~
 - 9.7.1. ir saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu, uzraudzību, **pārvaldību, glābšanas, ugunsdzēsības un meklēšanas darbu** vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;
 - 9.7.2. ir saistīta ar zvejas laivu novietošanu pludmalē, lai veiktu ar zveju saistītus darbus;
- 9.8. iežogot meža zemes, **norobežot Dabas aizsardzības plāna 6.2. pielikumā norādītās pieejas**

Attiecināt uz visu DP, jo spēkā gan DL, gan DP zonā, un, ņemot vērā teritorijas specifiku, NZ platības un konfigurāciju, nav pamata minētās

- jūrai un ierīkot** jaunas iezogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;
- 9.9. kurināt ugunsurus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsurus pagalmos un ugunsurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem;
- 9.10. dedzināt sauso zāli, ~~viršāju un niedru platības, kā arī~~ meža **un kāpu** zemsedzi, izņemot biotopu atjaunošanas pasākumus, par kuru veikšanu ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja, un ir rakstiski informēta par ugunsdrošību un ugunsdzēsību atbildīgā institūcija;
- 9.11. nosusināt **vai appludināt** purvus, **mitras starpkāpu ieplakas**, mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs;
- 9.12. uzstādīt vēja elektrostacijas, ~~kuru darba rata diametrs ir lielāks par pieciem metriem vai un~~ **citas būves**, kuru augstākais punkts pārsniedz 30 metru augstumu;
- 9.13. būvēt jaunus mežsaimniecības (komersantu) ceļus;
- 9.14. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus);
- 9.15. veikt mežsaimniecisko darbību un **krūmu ciršanu** no 15.marta līdz 31.jūlijam, izņemot meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;
- 9.16. veikt darbības, kas veicina **Baltijas jūras pamatkrasta vai kāpu** erozijas attīstību, ~~izņemot~~ augsnes sagatavošanu lauksaimniecības vajadzībām;

*darbības veikt
NZ teritorijās.*

- 9.17. **piebarot medību dzīvniekus un** ierīkot jaunas medijamo dzīvnieku piebarošanas lauces, kā arī ievest un izgāzt lauksaimniecības un pārtikas produktus. ~~Ja tas nepieciešams dzīvnieku skaita regulēšanai, pieļaujama automātisko barotavu izmantošana.~~

Ņemot vērā parka izmērus, dzīvnieku skaita regulēšanas nepieciešamības gadījumā, dzīvnieku piebarošanas lauces veidot parkam piegulošajās daļās

- 9.18. atzarot augošus kokus, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz ceļiem
- 9.19. **pārveidot reljefu un** iegūt derīgos izraktenus, izņemot pazemes ūdens ieguvī **neitrālajā zonā**
- 9.20. rīkot autosacensības, motosacensības ~~un velosacensības~~, rallijus, treniņbraucienus, izmēģinājuma braucienus, vai Nacionālo bruņoto spēku un zemessargu mācības.;

Attiecināt uz visu DP (līdz šim spēkā DL zonā)

- 9.21. **apmežot** ~~bojāt vai iznīcināt (arī uzarot, kultivējot vai icaudzējot mežu) palienu un terašu pļavas-zālājus vai meža lauces;~~

Dabas parka zālāji neatbilst BVZ statusam. Atsevišķos gadījumos to uzaršana būtu pieļaujamam vietai raksturīgo un kultūrvēsturiski nozīmīgo ainavas elementu – aizjomu – saglabāšanai

- 9.22. novietot teltis ārpus šim nolūkam iekārtotām vai norādītām vietām bez saskaņošanas ar zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju;

Iekļauts pēc pašvaldības lūguma, vietējo tūrisma uzņēmumu atbalstam

9.23. rīkot orientēšanās vai velosacensības, kurās piedalās vairāk par 60 dalībniekiem, bez rakstiskas Dabas aizsardzības pārvaldes atļaujas.

*Izņēmums paredzēts, lai neierobežotu vietējo skolu rīkotās sportiskās aktivitātes
Attiecināt uz visu DP, jo spēkā gan DL, gan DP zonā, un, ņemot vērā teritorijas specifiku, nav pamata minētās darbības veikt NZ teritorijās*

10. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas rezultātā mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāzti, bojātie, sausie stāvošie koki un kritālas netiek izvākti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības;

II Dabas lieguma zona

11. Dabas lieguma zona izveidota, lai aizsargātu krasta kāpu aizsargjoslā ietvertās piejūras kāpas, Vecus vai dabiskus boreālo mežus, Staignāju mežus, Mitras starpkāpu ieplakas un Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas ~~bioloģisko daudzveidību.~~

12. Dabas lieguma teritorijā zonā aizliegts:

12.1. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot:

12.1.1. dabiski apmežojušās vai dabisku procesu rezultātā applūdušu vai pārpurvojušos platību vai pirms aizsargājamās teritorijas izveidošanas apmežotas lauksaimniecības zemes lietošanas kategorijas maiņa uz kategoriju "mežs" vai "krūmājs" dabā konstatēto zemes lietošanas kategoriju;

12.1.2. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:

12.1.2.1. īpaši aizsargājamo biotopu, īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu vai kultūrvēsturisko aizjomu atjaunošanu;

12.1.2.2. publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu (piemēram, taku, skatu torņus, telšu vietu, stāvlaukumu, informācijas centru) ierīkošanu;

12.2.2.3. ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju pārbūvi, ja tiek mainīts trases platums un novietojums;

12.2. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas:

12.2.1. organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60 cilvēkiem, izņemot pasākumus un nometnes, kas tiek organizētas šim nolūkam paredzētās un speciāli ierīkotās vietās;

12.2.2. ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus);

12.2.3. būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas, kā arī veikt to rekonstrukciju un renovāciju atļauts ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju šādos gadījumos: ~~upju dabiskā tecējuma, ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju hidroloģiskā režīma atjaunošanu; īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumu veikšanu; zivju migrācijas ceļu atjaunošanu;~~

12.3. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

12.4 cirst kokus kopšanas cirtē, ja valdaudzes vecums pārsniedz:

12.4.1. priežu audzēm –70 60 gadu;

12.4.2. bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;

12.4.3. apšu audzēm – 30 gadu;

12.5. veikt mežsaimniecisko darbību un izvākt kritušos kokus teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā ES aizsargājama biotops Veci vai dabiski boreālie meži 9010*, Staignāju meži 9080* vai Purvaini meži 91D0*, izņemot:

Nepieciešams, 9010 ML iekļauto mežaudžu un 9080* aizsardzības*

12.5.1. meža ugunsdzēsības un ugunsdrošības pasākumus;

12.5.2. īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu vai biotopa uzturēšanas vai atjaunošanas pasākumus, ja uzturēšanas vai atjaunošanas darbu veikšanai ir saņemts pozitīvs meža biotopu eksperta slēdziens un rakstiska Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja;

nodrošināšanai

12.6. atjaunot mežu stādot vai sējot;

12.7. iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot bojāt meža, kāpu vai mitru starpkāpu iepaklu zemsedzi, izņemot vietas, kur tas ir nepieciešams īpaši aizsargājamo biotopu vai sugu dzīvotņu saglabāšanai, ja uzturēšanas vai atjaunošanas darbu veikšanai ir saņemta rakstiska Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja;

12.8. Mežaudzēs uz hektāru saglabā ne mazāk kā 20 kubikmetru sausu stāvošu koku, svaigi vēja gāztu koku un kritalu, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Ja to kopējais apjoms ir lielāks, vispirms saglabā resnākos kokus. Pieļaujams izvākt svaigi vēja gāztas egles, kuru apjoms pārsniedz piecus kubikmetrus uz hektāru un kuras saskaņā ar Valsts meža dienesta atzinumu var izraisīt mežaudžu bojāeju masveidīgas kaitēkļu savairošanās dēļ.

12.9. Sausos kokus un kritalas šo noteikumu 12.8.punktā minētajā apjomā, kā arī nocirstos bīstamos kokus, ja to diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetru, un nocirsto koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksni kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.

12.10. cirst kokus sanitārajā cirtē, izņemot gadījumu, ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki mežaudzēs rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma zonas. Bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts šo bojāto koku izvākšanas apjoms;

13. Kopšanas cirtē saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus) uz cirsma hektāru, vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) priedes, melnalkšņus. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

14. Koku ciršanu slapjajos, purvainos, āreņos un kūdreņos veic sausos augsnes apstākļos.

III Dabas parka zona

15. Dabas parka zona ir izveidota, lai saglabātu mežainas piejūras kāpas, piekrastei raksturīgo ainavu, un nodrošinātu atpūtas un apmeklētāju izglītošanas iespējas.

16. Dabas parka zonā aizliegts:

16.1. cirst kokus kailcirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

16.2. veicot koku ciršanu galvenajā cirtē:

16.2.1. samazināt mežaudzes pirmā stāva biežību zem 0,4, neskaitot stāvošus sausus kokus;

16.2.2. veidot mežaudzē par 0,1-0,2 hektāru lielākus atvērumus;

16.3. iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi, bojāt mikroreljefu un meža, kāpu vai mitru starpkāpu iepaklu zemsedzi, izņemot vietas, kur tas ir nepieciešams īpaši aizsargājamo biotopu vai sugu dzīvotņu saglabāšanai vai atjaunošanai, ja uzturēšanas vai atjaunošanas darbu veikšanai ir saņemta rakstiska Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja;

16.4. mežaudzēs uz hektāru saglabā ne mazāk kā 20 kubikmetru sausu stāvošu koku, svaigi vēja gāztu koku un kritalu, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Ja to kopējais apjoms ir lielāks, vispirms saglabā resnākos kokus. Pieļaujams izvākt svaigi vēja gāztas egles, kuru apjoms pārsniedz piecus kubikmetrus uz hektāru un kuras saskaņā ar Valsts meža dienesta atzinumu var izraisīt mežaudžu bojāeju masveidīgas kaitēkļu savairošanās dēļ

Dabas parkā nav šādas potenciāli bīstamas egļu audzes

16.5. sausos kokus un kritalas, šo noteikumu 16.4. punktā minētajā apjomā, kā arī nocirstos bīstamos kokus, ja to diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetru, un nocirsto, par 25 cm resnāko koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksni kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.

16.6. veikt mežsaimniecisko darbību, teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā ES aizsargājamais biotops 9010*

Nepieciešams to novietojuma dēļ

Veci vai dabiski boreālie meži vai 9080* Melnalkšņu Staignāji vai Purvaini meži 91D0, izņemot:

16.6.1. meža ugunsdzēsības un ugunsdrošības pasākumus;

16.6.2. īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu vai biotopu uzturēšanas vai atjaunošanas pasākumus, ja uzturēšanas vai atjaunošanas darbu veikšanai ir saņemta rakstiska Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja;

16.7. sekojošos nogabalos veikt koku ciršanu galvenajā cirtē bez pozitīva meža biotopu vai bezmugurkaulnieku sugu eksperta slēdziena saņemšanas:

16.7.1. zemes īpašumā ar kad. nr. 64780080265 1.kv. 5. nog;

16.7.2. zemes īpašumā ar kad. nr. 64780080266 1. kv. 1. nog.

*DL zonā
neietverta
9010* ML un
9080*
aizsardzības
nodrošināšanai*

*Nepieciešam to
novietojuma dēļ
DL zonā
nieiekļauto
Nothorina
punctata
atradņu
aizsardzības
nodrošināšanai*

16.8. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas:

16.8.1. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot dabiski apmežojušās vai dabisku procesu rezultātā applūdušu vai pārpurvojušos platību lietošanas kategorijas maiņa uz dabā konstatēto zemes lietošanas kategoriju;

16.8.2. ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus);

16.8.3. Būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas, kā arī veikt to rekonstrukciju un renovāciju atļauts ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju šādos gadījumos: ~~upju dabiskā tecējuma, ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju hidroloģiskā režīma atjaunošanu; īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumu veikšanu; zivju migrācijas ceļu atjaunošanu;~~

17. Galvenajā un kopšanas cirtē saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus) uz cirsmas hektāru, vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ~~ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas~~. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

18. Koku ciršanu slapjajņos, purvainņos, āreņņos un kūdreņņos veic sausos augsnes apstākļos.

IV Neitrālā zona

19. Neitrālā zona ir izveidota, lai, saglabājot raksturīgo kultūrvēsturisko vidi, veicinātu Baltijas jūras piekrastes zvejnieku sētu ilgtspējīgu attīstību, kā arī lai nodrošinātu dabas parka teritorijas tūrisma infrastruktūras veidošanu.

20. Neitrālajā zonā ir spēkā šo noteikumu 2. sadaļā „Vispārīgie aprobežojumi dabas parka teritorijā” noteiktās prasības.

21. Būvniecība dabas parka neitrālajā zonā notiek saskaņā ar Aizsargjoslas likumā un Nīcas novada teritorijas plānojumā noteiktajiem ierobežojumiem.

V Dabas pieminekļi

22. Dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:

22.1. veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas pieminekļis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;

22.2. mainīt zemes lietošanas kategoriju;

22.3. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus).

24. Aizsargājamā koka teritorijā aizliegts:

- 24.1. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību;
 - 24.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;
 - 24.3. mainīt vides apstākļus – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;
 - 24.4. iznīcināt dabisko zemsedzi.
25. Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).
26. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus), un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja.
27. Ja aizsargājamais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stumbrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 25 centimetriem, meža zemēs ir saglabājami koka augšanas vietā vai tuvākajā apkārtnē.

1. pielikums. Informatīvā zīme dabas parka apzīmēšanai un tās lietošanas kārtība

1. Informatīvā zīme dabas lieguma aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai (turpmāk – zīme) ir zaļš kvadrātveida laukums baltā ietvarā ar stilizētu ozollapas piktogrammu.

2. Zīmes krāsas (krāsu standarti norādīti *PANTONE*, *CMYK* un *ORACAL* sistēmās) ir šādas:

2.1. kvadrātveida laukums (ozollapas piktogrammas fons) - gaiši zaļā krāsā (*PANTONE 362C* vai *C70 MO Y100 K0*, vai *ORACAL ECONOMY 064 (yellow green)*);

2.2. ozollapas piktogramma - baltā krāsā;

2.3. ozollapas piktogrammas kontūra un ozollapas dzīslējums - tumši zaļā krāsā (*PANTONE 3425C* vai *C100 MO Y78 K42*, vai *ORACAL ECONOMY 060 (dark green)*);

2.4. zīmes ietvars - baltā krāsā.

3. Zīmes lietošanas kārtība:

3.1. uzstādot zīmi dabā, izvēlas vienu no šādiem izmēriem:

3.1.1. 300 x 300 mm;

3.1.2. 150 x 150 mm;

3.1.3. 75 x 75 mm;

3.2. poligrāfiskajos izdevumos zīmes izmēru, saglabājot kvadrāta proporcijas, izvēlas atbilstoši lietotajam mērogam, bet ne mazāku kā 5 x 5 mm;

3.3. pārējos gadījumos, kas nav minēti šī pielikuma 3.1. un 3.2.apakšpunktā, var lietot dažādu izmēru zīmes, saglabājot kvadrāta proporcijas;

3.4. zīme nav uzstādāma uz ceļiem (arī sliežu ceļiem).

V Plāna ieviešana

5.1. Plāna ieviešanas praktiskie aspekti

Dabas aizsardzības plāns paredzēts laika periodam no 2016. gada līdz 2028. gadam. Ja teritorijas monitoringa rezultāti uzrāda apsaimniekošanas pasākumu izmaiņu nepieciešamību, saskaņojot ar dabas aizsardzības pārvaldi, tie ir maināmi.

5.2. Nepieciešamie grozījumi teritorijas plānojumos

Izvērtējot Nīcas novada 2013.–2025. gada teritorijas plānojuma risinājumus, aicinām pašvaldību apsvērt zemāk aprakstītos priekšlikumus.

1. Pārskatīt teritorijas plānojuma nosacījumus attiecībā uz dabas parka neitrālo zonu „Baltā kāpa”, kura iekļauta Dabas un kūrorta teritorijā, un plānota stāvvietas izbūve.

Minētajā teritorijā 8,5 ha aizņem *Ar lakstaugiem klāta pelēkā kāpa 2130**, 0,4 ha – *Mitra starpkāpu ieplaka 2190*, bet 12,8 ha – zemas kvalitātes *Mežaina piejūras kāpa 2180* (60., 61.attēls). Ņemot vērā, ka *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas* ir prioritāri aizsargājamas biotops, tās transformācija dabas parka teritorijā nav pieļaujama un tās aizsardzības vajadzības nav savienojamas ar Dabas un kūrorta teritorijas attīstību. Turklāt, Baltā kāpa ir vienīgā dabas parka vieta, kurā 2015. gadā konstatēta Latvijā un ES īpaši aizsargājamas putnu sugas – sila cīruļa *Lullula arborea* – ligzdošana (4.1.pielikums), kas norāda, ka teritorija ir nozīmīga šīs sugas aizsardzības nodrošināšanai. Šīs vietas aizsardzības vajadzību apliecina arī fakts, ka tā kā piekrastē esošās pelēko kāpu joslas atrodas tiešā erozijas riska zonā, Baltā kāpa un Pūsenkalns ir vienīgās vietas dabas parka teritorijā, kur šo biotopu un no tā atkarīgās augu un dzīvnieku sugas ir iespējams saglabāt ilgtermiņā.

	Mežainas piejūras kāpas 2180
	Ar lakstaugiem klāta pelēkā kāpa 2130*
	Mitras starpkāpu ieplakas 2190
	Veci vai dabiski boreālie meži 9010*
	DA-4 teritorija

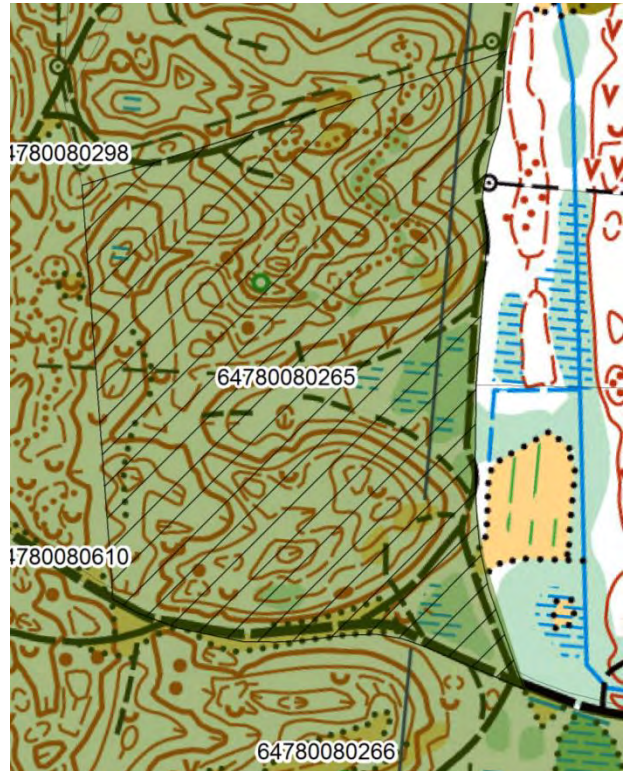
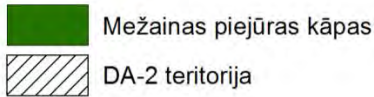
60. attēls. Ar lakstaugiem klāta pelēkā kāpa 2130* Baltajā kalnā.

61. attēls. DA-4 teritorija dabas parka neitrālajā zonā „Baltais kalns”.

2. Pārskatīt teritorijas plānojuma nosacījumus zemes īpašumā ar kadastra nr. 64780080265, kura iekļauta Tūrisma un atpūtas teritorijā.

Visā minētās teritorijas platībā ir sastopama labas kvalitātes *Mežaina piejūras kāpa 2180** ar biotopam raksturīgo mozaīkveida zemsedzi, balto ķērpju audzēm un izteiktu kāpu reljefu (62., 63. attēls). Salīdzinoši līdzena reljefa vietas sastopamas vien divos 0,2–0,3 ha lielos laukumos zemes vienības DA malā (62. attēls). Turklāt, ceļam piegulošās daļas priedēs konstatēta ģipša aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas – priežu sveķotājkoksngrauža *Nothorina punctata – atradne* (4.1. pielikums). Līdz ar to, šīs teritorijas aizsardzības nodrošināšana nav savienojama ar teritorijas plānojumā noteikto DA-2 teritoriju izmantošanu.

62. attēls. DA-2 teritorija zemes īpašumā ar kadastra nr. 64780080265 (LOF OK „Saldus” sagatavota orientēšanas karte).

63. attēls. Mežaina piejūras kāpa 2180 zemes īpašumā ar kadastra nr. 64780080265.

3. Pārskatīt teritorijas plānojuma nosacījumus DA2 un DA4 zonās, nodrošinot, ka to attīstības ieceres tiek izvērtētas attīstāmās teritorijas detālplānojuma izstrādes laikā.

Literatūras saraksts

- Auniņš A. (red.) 2013. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. Papildinātais izdevums. Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 320 lpp.
- Bušs M. 1960. Latvijas kāpu smiltāji un to apmežošana. Rīga, Latvijas valsts izdevniecība, 143 lpp.
- Cimermanis S. 1998. Zveja un zvejnieki Latvijā 19. gadsimtā. Rīga, Zinātņu akadēmijas Vēstis, 78. lpp.
- Eberhards G., Lapinskis J. 2008. Baltijas jūras krasta procesi. Atlants. Rīga, Latvijas Universitāte, 64 lpp.
- Eberhards G. 2003. Latvijas jūras krasti. Rīga, Latvijas Universitāte, 292 lpp.
- French, P.W. 2001. Coastal Defences: processes, problems and solutions. London, Routledge, 325 p.
- Hauston J. 2008. Management of Natura 2000 habitats. 2130* Fixed coastal dunes with herbaceous vegetation („grey dunes”). European Commission, 30 p.
- Janševskis J. 1928. Latvijas novadi, IV. Nīca. Rīga, Valstspapīru spiestuve, 66 lpp.
- Lapinskis J. 2010. Dynamic of the Kurzeme coast of the Baltic proper. Summary of doctoral thesis. Rīga, University of Latvia press, 69 p.
- Lapinskis J. 2009. Preterozijas pasākumi Baltijas jūras Latvijas krastā. *Latvijas Universitātes 67. zinātniskā konference*. Referātu tēzes. Rīga, lpp. 211-212.
- LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte 2014. Vadlīnijas krasta erozijas seku mazināšanai. Rīga, Latvijas Universitāte, 93 lpp.
- Nikodemus O., Kalniņš G. 2000. Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai, VARAM.
- Pasaules dabas fonds 1992. Dabas aizsardzības plāns Latvijai. Rīga, Pasaules dabas fonds, 163 lpp.
- Pranzini, E., Williams, A. (ed.) 2013. Coastal erosion and protection in Europe. New York, Routledge: London, 457 p.
- Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgas vietas Latvijā. Rīga, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, 176 lpp.
- Ramans K., Zelčs V. 1995. Fiziogēogrāfiskā rajonēšana – Latvijas daba. Enciklopēdija 2. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 74.-76. lpp.
- Saknītis J. 2011. Piekrastes apbūves vadlīnijas. Rīga, LLTA “Lauku ceļotājs”, 36.lpp.
- Strautnieks I. 1994. Bārtavas līdzenums. – Latvijas daba. Enciklopēdija 1. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 135.-136. lpp.
- Stūre I. 2009. Jūrmalciema aizjumu ainavas stāsts. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, 112. lpp.
- Ulsts V. 1998. Baltijas jūras Latvijas krasta zona. Rīga, Valsts Ģeoloģijas Dienests, 96 lpp.
- Walker, D.J. 1987. Nearshore hydrodynamics and the behaviour of groynes on sandy beaches, PhD thesis, Imperial College London, 277 p.

Nepublicēti materiāli

- Auniņš A., Keišs O., Reihmanis J., Avotiņš A. 2014. Fona monitorings: putni. Gala atskaite. Latvijas Ornitoloģijas biedrība.
- Conservation Status of Species and Habitats, 2013. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive. Latvia, assessment 2007-2012. European Commission, DG Environment.
- BEF 2009. Aizsargājamās jūras teritorijas “Nida-Pērkone” dabas aizsardzības plāns. Rīga, 95. lpp.
- Data Form 2004. *Natura 2000* Standard Data Form. VĢMA datu bāze.
- Grupa93 2015. Piekrastes apmeklētības un antropogēnās slodzes izvērtējums pašvaldību griezumā. Rīga, 119 lpp.

Ikauniece S. 2015a. Boreālu mežu biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 24 lpp.

Ikauniece S. 2015b. 9180 Staignāju mežu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 18 lpp.

Ikauniece S., Laime B. 2015. Mežainu piejūras kāpu biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 19 lpp.

Interpretation Manual of European Union Habitats. EUR 27, 2007. European Commission, DG Environment, 144 p.

KALME 2010. Noslēguma pārskats par Valsts pētījumu programmu „KALME”.

KPR 2014. Kurzeme 2020. Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības programma. Rīga, Kurzemes plānošanas reģions, 50 lpp.

KPR 2015. Kurzeme 2020. Kurzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam. Rīga, Kurzemes plānošanas reģions, 39 lpp.

Laime B. 2015. Mitru starpkāpu ieplaku apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 18 lpp.

Laime B., Lapinskis J. 2015a. Pludmaļu biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 19 lpp.

Laime B., Lapinskis J. 2015b. Embrionālo kāpu un priekškāpu biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 23 lpp.

Laime B., Lapinskis J. 2015c. Pelēko kāpu biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 32 lpp.

Laime B. 2010. Latvijas kāpu un pludmaļu fitosocioloģiskais raksturojums Baltijas jūras reģiona kontekstā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte. Rīga, 99 lpp.

Lapinskis J. 2015. Jūras stāvkrastu apsaimniekošanas vadlīnijas. Melnraksts. Rīga, "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" LIFE11 NAT/LV/000371, 15 lpp.

LOB sagatavošanā. Latvijas Ligzdojošo putnu atlants 2000–2004.

LU Bioloģijas fakultāte 2004. Dabas parka “Bernāti” dabas aizsardzības plāns. Projekts. Rīga, Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte, 38 lpp.

LVM 2014. Dienvidkurzemes mežsaimniecības Meža apsaimniekošanas plāna kopsavilkums 2015.-2019.gads. Rīga, a/s Latvijas valsts meži, 58 lpp.

Nīcas novada dome 2013a. Nīcas novada attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam.

Nīcas novada dome 2013b. Nīcas novada attīstības programma 2014.-2020.gadam. Pašreizējās situācijas analīze. 62 lpp.

Nīcas novada dome 2013c. Nīcas novada teritorijas plānojums 2013.-2025.gadam, I sējums. Paskaidrojuma raksts. Rīga, Metrum, 83 lpp.

<http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0303600>

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envuuf5cg/LV_birds_report_s-14331-211040.xml&conv=343&source=remote#A030-B_B

www.ozols.gov.lv

www.dabasdati.lv

www.putni.lv

Pielikumi

1. DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA IZSTRĀDES GAITA

- 1.1.pielikums. Informatīvā sanāksme par „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanu (dalībnieku saraksts un protokols)
- 1.2. pielikums. Rīkojums par dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes rīkojums
- 1.3.pielikums. Dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas 1.sanāksme (dalībnieku saraksts un protokols)
- 1.4.pielikums. Dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas 2.sanāksme (dalībnieku saraksts un protokols)
- 1.5.pielikums. Dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas 3.sanāksme (dalībnieku saraksts un protokols)
- 1.6.pielikums. Dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas 4.sanāksme (dalībnieku saraksts un protokols)
- 1.7. pielikums. Pārskats par dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu
- 1.8. Dabas parka „Bernāti” dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas 5.sanāksme (dalībnieku saraksts un protokols)
- 1.9. pielikums Nīcas novada domes atzinums

2. DABAS PARKA ROBEŽA

- 2.1. pielikums. Dabas parka „Bernāti” robežas shēma un robežpunktu koordinātas

3. ZEMES ĪPAŠUMU FORMAS, ZEMES IZMANTOŠANAS VEIDI

- 3.1. pielikums. Zemes izmantošanas veidi dabas parkā „Bernāti”
- 3.2. pielikums. Zemes īpašumu formas dabas parkā „Bernāti”
- 3.3. pielikums. Meža augšanas apstākļu tipi dabas parkā „Bernāti”
- 3.4. pielikums. Dabas parka „Bernāti” mežaudžu vecums
- 3.5. pielikums. Dabas parkā „Bernāti” spēkā esošie mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi

4. DABAS PARKA VĒRTĪBAS

- 4.1. pielikums. Reto un aizsargājamo sugu izplatība dabas parkā „Bernāti”
- 4.2. pielikums. Reto un aizsargājamo biotopu izplatība dabas parkā „Bernāti”
- 4.3. pielikums. Reto un aizsargājamo biotopu kvalitāte

5. DABAS PARKA ZONĒJUMS

- 5.1. pielikums. Spēkā esošais dabas parka „Bernāti” funkcionālais zonējums
- 5.2. pielikums. Ierosinātās izmaiņas dabas parka „Bernāti” funkcionālajā zonējumā

6. DABAS PARKA APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

- 6.1. pielikums. Plānotie dabas parka „Bernāti” apsaimniekošanas pasākumi
- 6.2. pielikums. Dabas parka „Bernāti” labiekārtošanai un antropogēnās ietekmes mazināšanai nepieciešamā infrastruktūra
- 6.3. pielikums. Plānoto apsaimniekošanas pasākumu īstenošanas vietu saraksts